Digitized in 2006
by
Thrinaina Informatics Ltd, Secunderabad, A.P., India.
(http://www.thrinaina.com)

From the original owned by
Sundarayya Vignana Kendram
and its partner Institutions

as part of the
British Library Endangered Archives Programme
supported by the
Lisbet Rausing Charitable Fund

Except for individual research purpose
any reproduction should be made with
written permission from the

Sundarayya Vignana Kendram,
1-8-1/B/25/A, Bagh Lingampally, Hyderabad - 500 044
Andhra Pradesh, India

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright laws of the United States (Title 17, United States Code) and of India (Copyright Act of 1957) govern the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material including foreign works under certain conditions. In addition, the United States extends protection to foreign works by means of various international conventions, bilateral agreements, and proclamations.

Under certain conditions specified in the laws, libraries and archives are authorized to furnish a photocopy or other reproduction. One of these specified conditions is that photocopy or reproduction is not to be used for any purpose other than private study, scholarship, or research. If a user makes a request for, or later uses, a photocopy or reproduction for purposes in excess of "fair use," that user may be liable for copyright infringement.

These institutions reserve the right to refuse to accept a copy order if, in their judgment, fulfillment of the order would involve violation of the copyright laws of the United States or India.

నరసింహము, కూచి

ఆత్మనివేదనము

చిత్రాడ, 1926

Record no. 393

Narasiṃhamu, Kūci

Ātmanivēdanamu

Citrāḍa, 1926

Record no. 393

SUNDARAYYA VIGNANA KENDRAM
1-8-1/B/25/A, Bagh Lingampalli
Hyderabad – 500 044, Andhra Pradesh, India

Bibliographic Record Target

నరసింహము, కూచి.

ఆత్మనివేదనము : పద్యాత్మకము / కూచి నరసింహముగారిచే రచియింపఁబడినది.- 1. కూర్పు.- చిత్రాడ : చెలికాని సూర్యరావు, 1926.

2, 3, 276, ii, ii p. ;21 cm.

Record no. 393

Narasiṃhamu, Kūci.

Ātmanivēdanamu : padyātmakamu / Kūci Narasiṃhamugāricē raciyimpam̐baḍinadi.- 1. kūrpu.- Citrāḍa : Celikāni Sūryarāvu, 1926.

2, 3, 276, ii, ii p. ;21 cm.

Record no. 393

35 mm microfilm
Image placement: IA (IIA) IB IIB   Date filming began:

సారస్వత నికేతనము

వేటపాలెం

పుస్తకము పేరు: ఆత్మనివేదనము.

గ్రంధకర్త: మాచి నరసింహము.

పుస్తకము సంఖ్య: 1281

రాజా రామమోహనరాయ్ లైబ్రరీ ఫౌండేషన్

కలకత్తావారి గ్రాంటుతో బైండింగ్ చేయబడినది.

1281

శ్రీ రామా !

ఆత్మనివేదనము

[పద్యాత్మకము]

మొదటికూర్పు

కూచి నరసింహముగారిచే

రచియింపఁబడి

చిత్రాడలో,

శ్రీరామవిలాస ముద్రాక్షరశాలయందు

శ్రీ చెలికాని సూర్యారావుగారిచే ముద్రింపఁబడినది.

1926

వెల రూ 1—4—0

శ్రీ రామా !

విషయసూచిక.

శ్రీరామచంద్రా!

పీఠిక.

ఈగ్రంథము నే జిరకాలము క్రిందటనే ప్రారంభించితిని గాని, యనారోగ్యహేతుకములగు ననేకవిఘ్నములచే నిప్పటికేగాని ముగింపఁ జాలనైతిని. నా యిప్పటి జీర్ణమగు శరీరావస్థనుబట్టి యిదియే నాకడపటి గ్రంథముగాఁ గాన్పించుచున్నది. భగవదిచ్ఛ యెట్లున్నదో తెలియదు.

మహానుభావులగు మతకర్తల ప్రశంసన పద్యరూపముగా నొనర్చుట మంచిదని యెంచి, గ్రంథము నిర్వచనముగా రచించి, యెప్పటియట్లు మా శ్రీరామచంద్రమూర్తికే దాని నర్పించుకొన్నాను.

ఆత్మసమర్పణమును, ఆత్మసందేహ నివేదనమును, బరమేశ్వరునకుఁ గావించుకొనుటయే గ్రంథప్రయోజనముగాన, దాని కుభయార్థవ్యంజకమగు "ఆత్మనివేదన" మను పేరిడితిని.

ఇందు స్వదేశీయ విదేశీయ ముఖ్యమతములు పండ్రెండును, మఱికొన్ని చిన్న మతములును వివరింపఁ బడినవి. ఆర్షమతాంతర్గతములగు చైతన్యమతము, బ్రాహ్మమతము, ఆర్యమతము — మున్నగు వానిఁ గూర్చి వ్రాయఁ బ్రయత్నింప లేదు. గ్రంథపఠనము వలనను బెద్దల యుపదేశవాక్యముల వలనను నాకుఁ దెలిసినంతవఱకుఁ దత్తన్మత ముఖ్యసిద్ధాంత పూర్వపక్షములనిందుఁ దెల్పినాఁడను. శ్రీబుద్ధాచార్యాది హైందవ మతకర్తల యొక్కయు నన్యమతకర్తలగు శ్రీక్రీస్తు మహమ్మదుల యొక్కయు జీవితము లతిసంగ్రహముగా నెఱుకపఱచినాఁడను. కొన్నిపట్ల నాయామతావలంబుల ప్రకృతినీతి నాగరకతా స్థితులును జూపఁ బడినవి. ధరాధరముపై నుండి జీజస్సుగారు చేసిన ధర్మోపదేశమందలి యంశములు పెక్కులును, మోజెస్సునకు భగవంతుఁడు చేసిన యాదేశదశకమును నిందున్నవి.

నా యితర గ్రంథములందువలెనే యిందును యతిప్రాసములందు రేఫ శకట రేఫములను గలపినాను. ఇంచుగాగను యతియు విరళముగా వాడినాను. నావచన గ్రంథములలో విసంధులు విపులముగా నుపయోగించినను నిందట్లు చేయలేదు. కాని "ఆయెషా", "అబుతాలిబ్బు" ఇత్యాది కతిపయ స్థలములందు, మూలరూపములు పఠితలు సరిగా గ్రహింపవలయునని, సంధులు చేసికొన్నను ఛందోభంగము గాకుండునట్లు, విసంధు లుపయోగించి " " యీగుఱుతులటఁ బెట్టినాను. ఇతర పరంపరాగత భాషా సంప్రదాయములను బుద్ధిపూర్వముగా మీఱి ప్రవర్తింపలేదు.

పుస్తకములోఁ బ్రధాన విషయ సూచకములగు శీర్షికముల నన్నిచోట్లను వ్రాయుట మఱచితిని. 1159 పద్యములు గల గ్రంథమును గొన్ని యాశ్వాసములు గానైనను విభజింపలేదు. గ్రంథ ప్రథమ ముద్రణము గావచ్చినది. దీని ద్వితీయ ముద్రణము చూచు భాగ్యమే నాకుఁ గలుగు నెడల, నందీ రెండు లోపములలోను మొదటి లోపమునైనను సవరించుకొనెదను. ఇందుఁ జేర్చిన విషయసూచిక తల్లోపపరిహారమునకును జదువు. వారి సౌకర్యమునకును నించుక తోడ్పడవచ్చును. గ్రంథమందుఁ బెక్కుపట్లఁ గాన్పించు ..... నిట్టిగుఱుతులు విషయాంతర ప్రవేశమును సూచించును.

స్వపరదేశ సంబంధములైన ముఖ్యమతములఁ గూర్చియుఁ దన్మహాబోధకులఁ గూర్చియుఁ గొంతవఱకైనఁ దెలిసికొనుట సత్యాన్వేషణపరుల కవశ్యకర్తవ్యముగనుక, నున్నత పాఠశాలలలోని బాలురకును గళాశాలలలోని విద్యార్థులకును దదితరులకునుఁ గూడ, నీపుస్తకము కించిదుపయోగకారి కావచ్చునని నానమ్మిక.

ఏతత్పూర్వము నే నెలుఁగుచేసిన శ్రీ వివేకానంద స్వామివారి ముఖ్యోపన్యాసము లన్నియు ముద్రింపించి నాకుఁ జాలఁ దోడ్పడిన శ్రీ చెలికాని ధర్మారావు- ఎమ్. ఏ. బార్. ఎట్. లా గారును, వారి యనుజులగు శ్రీసూర్యారావుగారు నేయీగ్రంథమును నాకెట్టి వ్యయప్రయాసము దగులకుండ నచ్చొత్తించిన యుదారోపకర్తలైనారు. వారు నాకత్యంత ప్రియశిష్యులు. అన్యథా నాకృతజ్ఞతను వెలువఱుచుట పొసఁగదు గాన, నాశీఃపూర్వకముగా దానినివ్యక్తీకరించుచు, సమస్త సుఖములను బ్రసాదించి, వారిని వారికుటుంబమును సదాసంరక్షించుచుండుము తండ్రీ! యని పరమకల్యాణగుణమూర్తి యగు శ్రీ రామచంద్రమూర్తి నంతశ్శుద్ధితోఁ బ్రార్థించుచున్నాను.

లోకాస్సమస్తా స్సుఖినో భవంతు !

పిఠాపురము.
1—5—1926

సుధీజనవిధేయుఁడు.
కూచినరసింహము.

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణేనమః.

ఆత్మనివేదనము.

ఉపక్రమము.

శా. శ్రీమంతుండ, వఖండతేజుఁడవు స◆చ్చిన్మోదరూపుండ, వు
ద్దామప్రౌఢిని జేతిచెండ్లకరణి ◆ త్రైలోక్యమాడింతు, నీ
కేమీయంగల నేను రిక్తుఁడను దం◆డ్రీ! మ్రైగగుర్పొంద శ్రీ
రామా! తారకనామ! యంచుఁ బిలుతు◆న్రావయ్యా! నాచెంతకున్.

ఉ. పుట్టినకావ్యకన్యలఁ బ్ర◆భూ! భయభక్తుల నీదు చేతిలోఁ
బెట్టితి; గాని మువ్వురను ◆ బెట్టఁగలేదటు నీకు నింతురో
గిట్టరొ యన్నశంక; నది ◆ కిన్కకుఁ గారణమైన, నిప్పుడీ
పుట్టినకన్నెఁ బెండ్లియయి ◆ పూర్వపునేరములన్ క్షమింపుమా. 2

చ. నవరసపూరితంబులు య◆నంతమహాంకవిచిత్రపాత్రమై
చవులనుగొల్పు త్వత్కృతుల◆సజ్జగదాత్మకనాటకంబుతో
సవతగునట్లు మాదృశుల ◆ చప్పని యల్పపు దృశ్యకావ్యముల్?
కవికులసార్వభౌమ! కను◆కన్నిను రెంటికి దవ్వుసేసితిన్. 3

క. భాషను గొందఱు వికృతపు
భాషగఁ గావింతు మనినఁ ◆ బ్రహసనకృతిగా
రోషమున "గ్రొత్తతెలుఁగుత
మాషా!" చేసితిని రామ! ◆ మన్నింపవలెన్. 4

క. ఆమాటకైన నీశుభ
నామము తొల్తఁ దుది నిల్పి◆నాఁడఁ గనుక నే

రామా ! మఱింపఁజాలితి ;
సేవ ఱఁగల్గుదునె నిన్ను • నేఁ గేవలమున్. 5

ఉ. ఐదుపదుల్గతించెఁ, దను • వంతకు నంతకు స్రుక్కుచుండెఁ బెం
పేది మనోబలంబు, మృగ•తృష్ణలయట్లిహసౌఖ్యమయ్యె, దుః
ఖోదధి యీప్రపంచ మను•సూక్తి నిజంబుగ గోచరించె, నీ
పాదయుగంబుఁ దక్క నిఁక • బ్రోచెటనున్నదినాకు రాఘవా ? 6

గీ. అట్టి శ్రీరామకృష్ణపు•ణ్యచరితంబుఁ
బ్రాక్ప్రగౌరాంగచరితంబు • వ్రాయునాఁటి
నన్నుఁ గుదికిలఁబడ్డ యీ • నాఁటి నన్నుఁ
గన్నుఁ గవవిప్పి యొకసారి • గనుము రామ ! 7

చ. కులసతియండవై సుఖముఁ గూర్చుటచేఁ దనుసత్త్వము న్మనో
బలమును మొక్కపోక నిలు•వన్ భరియించితిఁ బూర్వకష్టముల్,
తొలిచి మనంబుఁ బ్రాణములు • తోఁడెడు వెన్కటి రెండుదెబ్బలు
స్జలదశరీర ! మైనిమరి • శాంతినొసంగుమ ! నాకు రాఘవా ! 8

ఉ. కష్టములందు నిద్దలఁచి • కష్టములన్నియు దాఁటి సౌఖ్యసం
పుష్టుఁడుగాఁగ నిన్మఱనుఁ • బూరుషుఁ డందురు; నేనదేమొ ! సం
తుష్టిని సౌఖ్యకాలమునఁ • దోరపుభక్తిని నిన్నుఁ గొల్చి దు
ష్కృష్టపుఁగాలమందె నినుఁ • జంచలచిత్తుఁడనై తొలంగితిన్. 9

ఉ. చేసినతప్పులొప్పుకొని • చేతులు మోడ్చినఁ గాతువండ్రు; నా
చేసిన దుష్టకర్మములఁ • జిక్కులురా, నను నీవె వానిలోఁ
ద్రోసితివ న్దురూహమున • రోషమువూని మహాత్మ ! నీదుసా
వాసము మానివేసితిని • బాపిని నన్ క్షమియింపు రాఘవా ! 10

ఉ. పెట్టిననాఁడు పొంగి యటు • పెట్టనివేళను రట్టుచేసి నేఁ
జెట్టతనంబున న్జెడి కృ•శించితి ధైర్యము తూలిపోయెఁ, జే

పట్టి కృపాసముద్ర ! ననుఁ • బాలనసేయుము; తండ్రి బిడ్డనిన్
గొట్టి యొకప్డు, జాలిగొని • కూర్మిని గౌఁగిటఁ గ్రుచ్చునంతలోన్.

ఉ. చక్కనివారు బుద్ధిబల•శాలు లహర్నిశ మాత్మశుద్ధిని
న్మొక్కి భజించువారు సగ•మున్వయసేగనివారు పూఁటలో
నుక్కఱి మిత్త్రివాతఁబడు•చుండిరి కాఁగలవారె; కాలమి
ట్లక్కట ! యుండ, నాతెలుఁగు•టయ్యలమాట వచింపనేటికిన్. 12

సీ. ఘోరయుద్ధముచేతఁ • గొన్ని దేశంబులు
పూర్తిగా దుష్ప్రేత•భూములయ్యెఁ
బ్రబలమౌ క్షామదే•వత ప్రభావంబుచే
జనతతు ల్కంకాళ•చయములయ్యెఁ
బొబ్బరోగంబుల • స్ఫోటకంబుల విష
జ్వరములఁ గాడులు • చాలవయ్యెఁ
జమురులేమిని నిశా•సమయంబులను బ్రజల్
పాడుచీఁకటియిండ్లఁ • బందులయ్యెఁ

గీ. బతులుపోయిన సతులును • సుతులుచనిన
జనకులును పోషకులు లేని • సంతతియును, న
పారదుఃఖాబ్ధి మున్గియు•న్నారు రామ !
కటకటా ! యిదియేమిదు•ష్కాలమయ్య ! 13

శా. జన్మంబే బహుదుఃఖసంకులము ; నా•చాటుండవై నన్ను నే
తన్మార్గంబున నాకు నెంతయు నయు•క్తం; బెన్నియిండ్లామహా
ద్యున్మాత్రార్తిని గూలి పాడువడె ; మూ•ఢోద్రిక్తత న్నీదు కిం
చిన్మాత్రవ్యథ కింతచింతపడు దే ? • ఛీ ! యందువా రాఘవా !

మ. తనకంటెన్ సుఖవంతుఁగాంచి మదము • న్దర్పంబుఁ జెందాడుచున్
దనకంటెన్ బృథు కష్టజీవిఁగని సం•తాపంబుఁ బోకార్చునన్

వాను టుత్తమమార్గమందు రఘురా•మా! మంచిదే! కాని యీ
సంసారప్లోషణ యాతనల్వలయు నా • నాదేమొ చల్లార్పఁగన్? 15

శా. దివ్యత్వాత్పదభక్తి బాల్యమున నుద్దీపించి యాపిమ్మటన్
నవ్యగ్రంథకలాపపాఠమున న్యాసంబై, పునర్దృష్టి సం
భావ్యంబై, చలియించెను న్మతుల సం•సారాధులన్ దేవతా
సేవ్యా! రాఘవరామ! నిశ్చలమతి • నైకూర్పుమా క్రమమ్మునన్.

సీ. మెత్తనివిరికంటె • మెత్తన, కమ్మయ
త్తరుకంటె నత్యంత • సురభిళంబు,
బహుమంజువర్ణశో•భాపుంజసుమయూర
శుకతతికంటెను • సుందరంబు
బమ్మెరపోతన్న • పద్యాళిగతికంటె
రమ్యవల్లకికంటె • శ్రావ్యతరము
స్వర్గవిలాసినీ•సరసవిశ్లేష
సంపత్తికంటెను • సౌఖ్యకరము

గీ. గోస్తనీచూతఖర్జూర•శస్తమస్తు
దధిపయశ్శర్కరామధు•సుధలకంటె
మధురతరమును, సురకంటె • మాదకంబు,
రామ! నీనామ మపవర్గ•రతుల కెపుడు. 17

గీ. తండ్రి వ్రేల్పట్టి మాధవుం•డనుఁడు వోయి
పడుచు లేచుచు నడ తొట్రు•పాటుచేతఁ
గడుబడలి యేడ్చి జనకుని • కడకె వెండి
వచ్చుగతి నీదు చెంతకు • వచ్చినాఁడ. 18

క. అదియు న్మిదియు న్మని నే
రోదసేయును శిశువు తండ్రి•బొమ్మవయి న్దా

నిదురందునట్టు లుండెద
నెదివలయునొ నాకు నీవ • యెఱుఁగుదు రామా! 19

శా. రాతి న్నాతిగఁ జేసినట్టి మహిత•ప్రాగల్భ్యుఁ డాత్మీయభూ
జాత న్గాన్న సురారి తమ్ముఁగని రా•జ్యంబిచ్చు శాంతాత్ముఁడున్
గోఁతి న్నిశ్చలనిర్మలాత్ము నుభ•క్తున్ జేయు ధీశాలియున్
నాతప్పుల్ క్షమియించి ప్రోచుట కిఁక • న్శంకించునే రాఘవా!

మ. గృహభారమ్మును దమ్ము పైనిడి భవ•త్కీర్తిప్రశంస న్సదా
బహుమార్గంబులఁ జేయుచు న్గడపఁగా • భావించితి న్వార్ధకం
బహహా కర్మవిపాక! మన్నియును వ్య•ర్థ్య న్తంబు లయ్యెఁగదా!
యిహలాంపట్యమె హెచ్చుచేసితివి నిన్నే మందురా రాఘవా! 21

క. ఊరక యిటుదూఱక న
న్గోరుమ యేమేని నీకుఁ • గోరిక లున్నన్
దీరుతు ననుదె? యక్షైనన్
శ్రీరామా! వాని నిపుడె • చెప్పెద వినుమా! 22

సీ. గొంతెమకోరిక • ల్గోరుచున్నానని
యొగతాళి సేయకు • మేవపడకు,
చేతనైనను దీర్చి • చిత్తశాంతి యొనర్పు,
మడిగితి కానసే • నుడువుచుంటి,
నెపుడు నీసెలవైన • నపుడు రానున్నాఁడఁ
గాని యనాయాస•కరముఁ బరుల
పరిచర్య లేశ మ•క్కఱలేనియజుగుప్స
నొప్పు సన్మరణంబు • నొసఁగుమయ్య!

గీ. యింక నొకమాట! ప్రాణంబు • లేగునపుడు
గుహుండు గడిగిన పదసరో•రుహాయుగంబు

నా మనసునందుఁ దారక • రామనామ
మెసఁగ జిహ్వను నెలకొల్పు • కృపను రామ ! 23

గీ. పొగరుఁబోతయి నీతోడఁ • బోరి జాంబ
వంతుఁ డలయిక నంది జాం • బవతి నొసఁగి
శాంతిఁ గనినట్లు సర్వాప • చారనిష్కృ
తిగను గృతికన్య నీకిచ్చి • తృప్తిఁ గందు. 24

ఉ. ఆత్మసమర్పణేచ్ఛ బల • మౌట, సముద్రతరంగసంఘమ
ట్లాత్మను బుట్టు సంశయచ • యమ్ము బెడఁగించు తలంపు హెచ్చ, స
ర్వాత్మక ! యొందు గ్రంథ ముభ • యార్థములిచ్చెడి పేరఁ జేసి యా
యాత్మనివేదనంబు భవ • దంకితము న్పొనరింతు రాఘవా ! 25

సీ. తొలికన్న ముగుద, య • వ్వలికన్న నెఱజాణ
చెలులు మువ్వురకు నీ • చెలిమి లేదు.
ముదిమి నాఱవకన్నె • పుట్టి పెద్దక్కల
యట్టులేఁ రామ ! నీ • చెట్టవట్టెఁ,
గాని నావృద్ధుల • తృణములే దానికిఁ
బ్రాప్తించె జిత్తవి • భ్రమముతోడఁ
నీమాటలనవచ్చు • నీమాటలనఁగూడ
దను వివేకం బింత • యైన లేదు

గీ. హృదయమున నున్నదెల్ల నీ • యెదుట వెలుచు,
మాయ లేనిది ; గయ్యాళి • జాయ ! యనకు
చెప్పవలసినరీతిని • జెప్పి నాదు
ముద్దుబిడ్డను శ్రీరామ ! • దిద్దుకొనుమ ! 26

ఉ. సీతకరాబ్జముం గొనిన • చేతను నీ తలతిక్క కన్న నే
రీతిగఁ గొంచుసంచనకు ; • హృద్భ్రమ మేఁగును దానిచేయి నీ

చేతను బట్టఁగానె ; యటు • సేయక వెఱ్ఱితొలంగుదాఁక నా
నాతిగఁ జేసికొననిన, • నానుడిచొప్పడి నవ్వుఁబాటగున్. 27

క. తరములు పది యటు లిటు పది
తరములు సుత నిచ్చువెంటఁ • దరియించెడి సుం
దరతరుఁ డుదారగుణుఁడౌ
వరుఁడు భవాదృశుఁడు కంటఁ • బడునే రామా ! 28

క. వలదనుచు నన్నుఁ గసరినఁ
దలఁగక నావెఱ్ఱిబిడ్డఁ • దత్పదపద్మం
బుల పై నిడి నాపాపా
వళి డుల్చుక తోఁగువాఁడఁ • బ్రమదాంబుధిలోన్. 29

—* అవతారములు *—

ఉ. మావలెఁ బుట్టి దేహమును • మావలె నన్నముచేతఁ బెంచి, సౌ
ఖ్యావహసంస్థితి న్ముదము • నంది, విపద్దశఁ గుందియుండి, మా
త్రోవనె కాలమున్గడపి • క్రుంకిన రాముఁడు దేవుఁడే ! యటం
చీవలి కొందఱేచి నిను • హేళన చేసెద ; రద్ది సత్యమా ? 30

సీ. నూనూఁగుమీసము • లొలిప్రాయమునాఁడె
క్రూరయౌ తాటకిఁ • గూల్చినతఁడు
కదలింపలేక భూ • కాంతు లెందఱో చన్న
విల్లెత్తి యవలీల • విఱిచినతఁడు
పల్లవంబులఁ బోలు • పదములతాఁకున
శిల నలివేణిఁగాఁ • జేసినతఁడు
రణసహాయులుగఁ దీ • ర్యగ్జంతుసంతతిఁ
గొని శత్రువులఁ బోరి • గొన్నయతఁడు

గీ. కదనభూమిని రావణు • కనుల కెదుట
వెనుక నీప్రక్క నాప్రక్క • వివిధవస్తు
వితతి శ్రీరామమయము గా • వించినతఁడు
పలుకఁ జెల్లునె మావంటి • వాఁ డటంచు ? 31

ఉ. దుష్టవిమాత కైక పరి • తుష్టిని జెందఁగఁ దండ్రివాక్యముల్
భ్రష్టముగాక యుండ నిజ • పత్నిని గొంచుఁ జతుర్దశాబ్దముల్
కష్టముల న్గణింప కురు • కాననవాసము చేసినట్టి యా
శిష్టచరిత్రు మానవులఁ • జెప్పినచొప్పునఁ జెప్పనొప్పునే ? 32

ఉ. సోదరుఁ డౌట, లక్ష్మణుఁడు • సుప్తుని రాముని నేమిసేయునో
నేఁ దలఁగంగరాదనుచు • నెమ్మి గుహుండును, బోయ నమ్మఁగా
రాదని లక్ష్మణుండు, నిశ • రక్షణజాగరులైన పూజ్యునిన్
మాదృశుఁ డంట పట్టి మతి • మాలినమాటగదా రఘూద్వహా ! 33

శా. అమ్మా ! రాజ్యభరమ్ము బిడ్డకుఁ బ్రశాం • త్యాపాదకారణ్యవా
సమ్ము న్నాకిడి, నీసపత్నిసుతువ • త్సంబుంటి ; యోగీశభో
గ్యమహాత్మసౌఖ్యము నీకృపామహిమ ల • భ్యంబయ్యె, నాకిట్టిప్రే
మమ్ము జ్జూపుదురెవ్వ ? రన్నజగతీమాన్యుండు సామాన్యుఁడే ? 34

ఉ. శ్రీదయితుండు రాముఁడె ధ • రిత్రి భరింప వలంతి ; దానికి
న్నేఁ దగనంచు దుఃఖ మెన • నివ్వటిల న్భరతుండువోయి య
న్నా ! దయసేసి పాలన మొ • నర్పుమటన్న, నటుల్పొనర్పఁగాఁ
గా దది నీవె చేయుమని • క్రమ్మఱఁ బంపినవాఁ డలంతియే ! 35

సీ. అన్నచే నవమాన • మంది విభీషణుం
డరుదెంచి యాకస • మందు నిల్వఁ
గపివీరు లితఁడు రా • క్షసుఁడు వధ్యుఁ డటన్న
నంతయు నాలించి • యలఁతినవ్వు

చెలువైనమోవిపైఁ • జిందులు ద్రొక్కఁగాఁ
గెలఁకుననున్న సు • గ్రీవుఁ గాంచి
ప్రాణమిత్రమ ! నీవు • త్వరితంబుగా నేగి
శరణాగతుని విభీ • షణుని దెమ్ము,

గీ. శత్రుసోదరుఁ డనునట్టి • శంక వలదు
శరణు ! శర ! ణని రావణా • నుజుఁడె వచ్చి
యభయ మడిగిన నొసఁగెద • నన్న నత్కృ
పాబ్ధి మావంటిమానవుఁ • డనుట తగునె ? 36

చ. వివిధనదీజలంబుల వి • భీషణు లంకకు రాజుఁ జేసినాఁ
డవు రఘురామ ! రావణుఁడె • డంకతనంబటి యెవ్వఁడేనియున్
భవదమలాంఘ్రిపద్మముల • పైఁ బడ నేమియొసంగె ? దన్న నా
ప్రవిమలహా సయోధ్య యని • పల్కినరాజు మనుష్యమాత్రుఁడే !

ఉ. కొంకక యెంతవేఁడిన వి • ఘూర్ణితభంగరటన్మహాబ్ధి మా
టంకము సేయ మంతనము, • డంబు నడంచి కలంచి పూర్తిగా
నింకఁగఁ గొట్టుదు న్గడలి ; • నేవి ధనుర్విశిఖంబు ? లన్న ధై
ర్యాంకమనోవిభాసి మను • జావళియందలి వాఁడె రాఘవా ! 38

సీ. రావణుండు శుకసా • రణనామచారయు
గ్మంబును రిపురహ • స్యం బెఱుంగఁ
బంపఁగా వారలు • వానరాకారులై
ప్లవగసేనలఁ జొరఁ • బాఱియుండ
వారి కపటవృత్తి • వానరు ల్గనుఁగొని
వధమునకై రామ • సన్నిధికి వారిఁ
గొంపోయినప్పుడు • చంపఁగా రాదు ని
రాయుధచారుల • నలఁతిబంట్ల

గీ. నంచు వేగులఁ గడుగార♦వించి తనదు
బలమునంతయుఁ జూపి మీ ♦ ప్రభుని కెల్లఁ
జెప్పుఁడని కూర్మిఁ బంపిన ♦ చిత్రనృపతి
నరుఁడనివచించుటకు నెట్లు ♦ నాల్కయాడు? 39

సీ. ముల్లోకములకును ♦ దల్లియౌ జానకి
మృదులాంకమున శిరం♦బిడి సుషుప్తి
వివశుఁడై త్రిజగతీ♦పిత రాముఁ డుండఁగాఁ
గాకాసురుఁ డయుక్త♦కార్య మొండు
చేసిన నాద్రోహి♦చేఁత సీతవలనఁ
దెలిసి వెంటనె దర్భ ♦ దీసి వాని
పైని బ్రహ్మాస్త్రంబు ♦ వఱువఁ దద్బాధచేఁ
బరువిడి పరువిడి ♦ నరులసురల

గీ. వేఁడి యసురుఁడు గతిలేక ♦ వెండి వచ్చి
చాఁగిలంబడఁ గరుణించి ♦ "చావుదప్పి
కన్నులొట్టవోయె" ననువా♦క్యంబు నిజము
చేసినటువంటిప్రోడ కిం♦చిజ్జ్ఞనరుఁడె ? 40

ఉ. ఏమిపతివ్రతామణివి! ♦ యింతిరో నీ! వనిపల్క, సీత—నా
స్వామి సమస్తసద్గుణవి♦శాలుఁడు, భావజసుందరాంగుఁ, డు
ద్దామభుజాబలుండు, కొఱఁ♦త గ్గనఁ డొక్కట ; నాసతీత్వ మె
ట్లో మఱి వ్యక్త?—మన్న మహి♦తాత్ముఁడు మానవమాత్రుఁ డెట్లగున్.

మ. అలమందోదరి తారయు న్మహితబా♦హాదర్పధీరత్వముల్
గలనాథుల్ రఘురాముచే హతులుగాఁ♦గాఁ గ్రోధదుఃఖాత్మలై
పలుదుర్భాషలనాడవచ్చి వివశ♦త్వంబంది దేవస్తుతుల్
సలుపంజొచ్చిన దివ్యతేజుఁడరయ ♦ న్సామాన్యుఁడౌ మర్త్యుఁడే! 42

చ. పనుపడె మాధురీమహిమ ♦ బమ్మెరపోతన పద్యపాళికిన్
ఘనుఁడగు త్యాగరాజు మృదు♦గానరసాత్మకగీతికాళి, కె
వ్వనిసకలాఘసంహరణ♦పావననామము జిహ్వనుంట, నా
ప్రణుతగుణు న్మనుష్యుఁడని ♦ వాకొను టెంతయువింతయౌఁగదా!

సీ. ఇహసుఖలోలత ♦ హెచ్చైన యీనాఁడు
నిత్యలేఖాతతి ♦ నెత్తిమీఁద
యాయావరము సేయు ♦ నయ్యలనోటను
దుర్వార్త చెవులలోఁ ♦ దూఱుతఱిని
బుఱ్ఱ గుమ్మముదాఁకి ♦ బొప్పిగట్టిన వేళ
నున్నని వేసారి ♦ యూర్చునపుడు
గొల్లసుద్దులయందుఁ ♦ గోవెలలందును
వేకువ నఱచేత ♦ వ్రేళ్ళకొనల

గీ. భజన గావంబులను భక్త♦వరుల జిహ్వ
సత్కవుల కావ్యనాటక♦సమితియందు,
నాశనమువోలె వ్యాపించు♦నట్టి పూత
నామము ధరించునాతఁడు ♦ నరుఁడె రామ! 44

* * * *

చ. మనుజులలో బలాఢ్యుఁడు ♦ మంచిగుణంబులవాఁడు రాముఁడన్
ఘనయశ మున్నమాట నరె♦కాని, సతీమణిఁ బాసినప్డుఁ ద
మ్మునిరణమూర్ఛయం దతఁడు ♦ పొక్కుచు వెల్చిన బాష్పధారలన్
గని మనుజాతిరిక్తపద♦గౌరవ మాతని కీయవచ్చునే? 45

* * * * *

మ. అహహా! యెంతటిమాట! సజ్జనులచ♦ర్యల్ సానురాగంబులై
యిహలోకంబున నిట్టులుండు నని బో♦ల్లేడ్పు ల్ప్రదర్శించెఁగా,

కహింశాయిన్ బ్రియమదాత్ముని నెఱనక శ•క్యంబౌనె దుఃఖాళికిన్?
గుహనారామనృపాలుఁ డార్తిఁబడునో•క్కో నాట్యరంగంబునన్? 46

శా. మాయామానుషవిగ్రహుం డయినరా•మస్వామి నిక్కంబుగా
జాయాదుఃఖము నొందెనే, నెటుమహా•సాధ్వీన్ గృపాహీనుఁడై
త్రోయంగల్గెనో వహ్నికుండమున? స•త్యోత్కృష్టశీల న్సతిన్
భూయోగర్భభర న్వనీతటి కెటు•ల్పుత్తెంచెనో క్రూరుఁడై? 47

చ. పరమపతివ్రతామణియుఁ • బావనశీలయు నైనసీత దు
ర్భరతరగర్భభారవన•వాటికిఁ బంపుట రామ! స్వవ్రజో
త్కరపరితృప్తికై తనదు • దారనుగూడఁ దొఱంగఁగావలెన్
ధరణిపుఁ డన్నధర్మము ను•దాహరణంబుగఁ జూపనేకదా! 48

* * * *

ఆ. అన్ని సరియెకాని • యాదిమధ్యాంతర
హితుఁ, డనామరూపుఁ, • డెఱుక కంద
నట్టిచిన్మదాత్మ, • యయ్యయ్యో! మానవ
జననమరణబాధఁ • గనునె రామ! 49

మ. త్రిగుణాతీతులు, యోగివర్యులు, విశు•ద్ధీభూతచేతస్కులున్
భగవంతున్గనుటో, తదాత్ములగుటో • పాటిల్లుఁగా, కాగతిన్
భగవద్దర్శనమైక్య మందఱకు ల•భ్యంబౌనె? యారీతిగా
జగతి న్గోటికి నొక్కఁడేనియును మో•క్షంబందఁగా శక్తుఁడే? 50

సీ. సామాన్యమైనట్టి • చదువునకే యొక
చెప్పువాఁడుండ, సం•సృతిమహాబ్ధిఁ
దరియించుసాధనం • బెఱిఁగించుటకుఁ దగు
నుత్తమదేశికుం • డుండవలదె?
యాపని కాపర•మాత్ముఁడే యగుఁగాని
యితరమానవమాత్రుఁ • డెట్లుతగును?

నిర్గుణుం డాపని • నెఱవేర్పనందుమే
నెఱుకచేయఁగఁ జిత్త•వృత్తిలేదు.

గీ. శిష్యసందేహములు వినఁ • జెవులులేవు,
చెప్పి సంశయములుదీర్ప • జిహ్వలేదు.
కాన లోకోద్ధరణకార్య•కరణమునకు
యీశ్వరుం డవతారంబు • లెత్తుచుండు. 51

గీ. లలితధర్మంబు లెపుడెప్డు • గ్లానిసెందు
నప్పుడప్పుడు నేనిల • నవతరించి
శిష్టరక్షణమును దుష్ట•శిక్షణం బొ
నర్తు ననునీతువల్కు గ్రం•థమున లేదె? 52

* * *

క. సరి! సరి! పరిశుద్ధంబును
బరిపూర్ణ మదృశ్యమైన • పరతత్త్వము పెం
పఱిమాలిన్యము న్యూనతఁ
బొరయదె, దృశ్యనరదేహ•మును దాల్చినచోన్? 53

ఉ. దీపము కాచపాత్రనిడఁ • దేజము సర్వజనోపయుక్తమై
యేపునుజూపు, లేశము ని•కృష్టతఁ జెందదు కప్పుచేత, న
ట్లే పరమాత్మదేహము గ్ర•హించిన, దానఁ దదీయకాంతియున్
రూపదమైనకాయమును • బ్రోజ్జ్వలమై యభివృద్ధిఁ గాంచెడున్. 54

చ. సకలచరాచరాంతరవ•సత్పరమాత్ముఁ డొకండెయంచుఁ బు
స్తకములు చెప్పఁగాని యవ•తారరహస్య మెఱుంగువారికిన్
బ్రకటితమౌను భేదము, లు•పాధివశాత్ములుమావి, నీమహా
త్మకుపవశమై యుపాధియది • దానివల్కొన్వలసిల్లు రాఘవా! 55

క. మాయాత్మ కుండలోపల
మాయంబడియుండు వెలుఁగు•పోలికనుండున్,

నీయాత్మ కాచసంవృత
మై, యొప్పెడు జ్యోతిపోల్కి • నలరారుఁ బ్రభూ ! 56

ఉ. ప్రేమను దండ్రికంఠమును • బిడ్డ కవుంగిటఁ బట్టఁగోరి తా
వేమఱు గుజ్జుగంతులిడి • వేసరుచుండఁగఁ గాంచి కాంచి గా
రామునఁ స్వోన్నతాకృతిని • వ్రాల్చిసుతోన్నతిఁదాల్చి సూనుమో
డామృతవార్ధిఁదేల్చుపిత • యక్కట! కించుతనంబుఁగాంచు నే? 57

గీ. వయసుమీఱినవాఁడయ్యుఁ • బ్రాజ్ఞుఁడయ్యుఁ
గొడుకు సంతోషపెట్టుట • కొఱకుఁ దండ్రి
వానితో నాడి పడి తొక్కు • వల్కులాడి
నంతమాత్రాన న్యూనత • నందువాఁడె ? 58

సీ. అదియుఁగాక, "చరాచ•రాత్మకాఖిలలోక
కరణసంరక్షణా • హరణదక్ష,
సచ్చిదానందాత్మ, • సర్వగతానంత,
వాగ్బుద్ధ్యతీత, కై • వల్యదాత,
నీరూప, నిస్సంగ, • నిర్గుణా, నిస్పృహా,
నిత్య, నిరాధార, • నిష్కలంక,
వేదాంతవేద్య, దు•ర్విజ్ఞేయచారిత్ర,
యణ్వణీయుండ, మ•హాన్మహీయ".

గీ. యంచు గానఁగఁ జెల్లు సా•మ్యమ్ముగ వెండి
పలికిన దెవల్కి వేదాంతి • చొంగుఁగాక !
యట్టియల్పసంఖ్యాకనా•మాళితోడ
భక్తుఁ డెట్టులుతృప్తిని • బడయు రామ ? 59

శా. మాలోసుందరులు స్వభ్రాంతులును ధీ•మంతుల్బలుల్ శూరులున్
మాలోసద్గుణశాలు లార్యు లనుక•ంపాపూర్ణులు జ్ఞానులున్

ద్వేలోన్మేషమహోత్కృతు ల్విపురో•దీపాళిగా నీప్రభన్
మాలో నీవుజనించి చూపినవె రా•మా! మాకు సంతోషమౌ. 60

సీ. శార్ఙ్గకౌమోదకీ•శంఖచక్రాంకితా
జానుచతుర్బాహు • శస్త్రదేహ !
యాకర్ణనేత్రాయి•తార్కశశాంకబిం
బప్రభాభాసిత•వదనబింబ !
కమలావిలాసినీ•కౌస్తుభశ్రీవత్స
చిహ్నితోరస్క ! కౌ•శేయవాస !
నీలాంబుదశ్యామ ! • నిహతరక్షస్తోమ !
పక్షిరాడ్గమన ! దు•ష్పాపశమన !

గీ. శేషశయన ! కృపారస•సిక్తనయన !
కుక్షిగతజగదవన ! వై•కుంఠభవన !
యనువివిధసుగ్రహాఖ్యల • నినకు లేశ !
పొంగి నినువేఁడ మాయెడ • ల్పులకరించు. 61

సీ. సాకేతపురవిభూ•షణ ! కోసలేశాత్మ
జాపఙ్క్తిరథతప• స్తరుఫలంబ !
యవనిజాహృత్పంజ•రాంతరకీరమా !
శిశునదానవవనీ•వీతిహోత్ర !
వేదాంతసరసిలో • విహరించుహంసమా !
యమరమానవసన్ను•తాంఘ్రియుగ్మ !
ముక్తితత్పరులకు • ముంగొంగుకనకమా !
భక్తజనస్వాంత•పద్మహేళి !

గీ. మానిలోచనమీలన•ధ్యానకలన
మనసునవెలుంగు చిత్కళా•త్మ ! మహాత్మ !

శ్రీవ్యతమనామ ! నయనాభిరామ ! రామ !
తండ్రి ! నీవుండ దుర్గమతత్త్వ మేల ? 62

సీ. ఖరదూషణ విరాధ ఘటకర్ణ మారీచ
దశకంధరాదిదైత్యచయహంత !
శబరీగుహాప్రభంజనపుత్రముఖ్యభ
క్తప్రకాండోత్కరకల్పకంబ !
భీమశౌర్యోద్దామ ! విజితభార్గవరామ !
సప్తతాళచ్ఛేద సత్వశాలి !
భర్గశరాసనభంగ ! విశ్వామిత్ర
యజ్ఞరక్షణమహాత్త్వానుషంగ !

గీ. శరధిదుర్గర్వదమన ! కంజాతనయన !
మునినిచయమానసోద్యానవనవిహారి !
యంచు నిన్నెంచిపొగడ మా కించుఁగాని
సత్తుచిత్తన్నఁ గలుగదు సంతసంబు. 63

గీ. బుద్ధి కందని నినుఁ దలపోసికొంచు
నుడువుకలవునఁ జిడిముడి పడక, మేము
తఱుఁగనటువంటి భవదవతారమహిమ
లరసి వినుతించి కాంతుము పరమసుఖము. 64

ఉ. "నీకును నాకు జన్మము లనేకము లైనవిగాని ఫల్గునా !
నాకవిగోచరంబులు, కనంగ సశక్తుఁడ వీవు వాని" నం
చాకులమానసుం డయిన యర్జునుతోడ మఱొక్క వేషమున్
గైకొని నీవుపల్కినది కల్లరిమోసపుఁబల్కు రాఘవా ? 65

ఆ. తండ్రి ! రామచంద్ర ! తనయుల మగుమాకు
బుద్ధిచెప్పి దిద్ది ప్రోచుకొఱకు

నెంతపేరిమితోడ నెన్నిసార్లెంతగా
నలసినావో భూమి వెలసి నీవు ? 66

సీ. ఇలఁ బ్రాణిచయముల నెల్లఁబూతము సేయ
నవతార మెత్తితం దందు నీవు
జలచరమైతివి స్థలజలచరమైతి
భూదారమైతర్ధపురుషుఁడైతి
పొట్టివడుగవైతి భూపాంతకుఁడవైతి
ముత్ప్రిదశ్రీరామమూర్తివైతి
ముద్దుకృష్ణుఁడవైతి బుద్ధదేవుఁడవైతి
కల్కివై ధర్మము గావనుంటి

గీ. వన్నియవతారములలోనఁ గొన్నియివ్వి
యింక నేవేషములువేయ నెంచినావో !
పృథివి మాంపాపకృత్యము ల్పెరుఁగుకొలఁదిఁ
పెరుఁగుచుండును నీయవతరణములును. 67

—* మతములు *—

చ. మతములు సర్వదుఃఖములు మాన్చి మనోగతసంశయంబులన్
హతమొనరించి యిచ్చటను నచ్చటఁ బుష్కలసౌఖ్యమిచ్చుచున్
నితహితధర్మకర్మములు నీతులు జ్ఞానము నేర్పి చిత్తశాం
తత నొడఁగూర్పఁగావలెఁగదా ! యవి యట్టులు సేయుచున్నవా ?

* * * * *

చ. అమరగురుండు ప్రాజ్ఞుఁడు బృహస్పతిచేసినసూత్రపాళిబో
ధముగ ననింద్రియోత్కరయుతంబగు దేహమెయాత్మ, నాగ్నిభూ
తములు, నభంబులేక, దొకవింధంబుగ నింద్రియముల్చలింపఁ బ్రా
ణమగుఁదనంతఁ, దచ్చలన నాశనమే మృతికారణంబగున్. 69

క. భూతకృతశరీరం బది
భూతములుగ మాఱఁ దొంటి • పురుషుఁడు భస్మీ
భూతుఁడయి నిత్యమోక్షో
పేతుం డగునంచుఁ జెప్పు • నీమతమయ్యా! 70

సీ. స్వాభావికంబుగా • జనియించు ప్రాణంబు
దక్క నొండాత్మత • త్త్వంబు లేదు,
పృథ్వి మోక్షంబు నీ • వీ మోక్షము, కపాల
మోక్షంబె యవ్వలి • మోక్షమెల్లఁ,
బ్రమకు సాధన మొక • ప్రత్యక్షమే కాని
యితరప్రమాణంబు • లేమి లేవు,
పురుషార్థములు ధర్మ • మోక్షవ్యపేతంబు
లా నర్థకామంబు • లనెడు రెండె,
గీ. యంగనాసంగమాదిసౌ • ఖ్యంబె సుఖము,
దుఃఖమామయకంటకా • దులనె కలుగు,
నితరసుఖదుఃఖముల దేవు • నెచటఁ జూడ,
మంచుఁ జార్వాకమతము బో • ధించు రామ! 71

క. నరకము నాకం బనుచు
త్తరజన్మం బనుచు దుఃఖ • తారక చిన్మ
త్పరమాత్మ యనుచుఁ దలఁచెను
నరుఁడు వివేకంబు లేని • నరుఁడట రామా! 72

గీ. నిప్పునకు వేడి శైత్యము • నీరమునకు
ననుభయస్పర్శలక్షణ • మనిలమునకుఁ
బృథివికిని గంధ మేతెంచు • రీతి వచ్చె
జగతికి విచిత్రితయును నై • సర్గికముగ. 73

గీ. నేను స్థూలుఁడఁ గృశుఁడను • నేను బొట్టి
నేను బొడుగను నే నెఱ్ఱ • నేను నల్ల—
అనెడు వ్యవహార మెద్దాన • నౌనొ యట్టి
దేహమే యాత్మ యన్య మేఁ • దియును గాదు. 74

సీ. ఊఁక యుండునటంచు • నుత్కృష్టశాలి ధా
న్యమును సంపాదింప • నట్టివాఁడు
టెంకల గింజల • కొంకునఁ జూత సీ
తాఫలంబులఁ దినఁ • దలఁకువాఁడు
మృగములు పడి చేలు • మేయునన్భీతిచేఁ
బైరు పెట్టక భూమి • వదలువాఁడు
పడి చత్తు రనునట్టి • భయమున నూతులఁ
జెలువులఁ ద్రవ్వింప • వెఱచువాఁడు
గీ. మూర్ఖు లయినట్టి విషయ ప్ర • మోదములను
దుఃఖమున్నదియని వానిఁ • దొలఁగువాఁడు
వట్టి వెంగలి; యందున్న • యట్టి దుఃఖ
భాగములఁ ద్రోసి పడయంగ • వలయు సుఖము. 75

గీ. పరుఁడు స్వర్గాపవర్గము • ల్పారలౌకి
క సుఖదుఃఖములు శశశృం • గసదృశములు;
కడమ నిగమవర్ణాశ్రమ • కర్మవితతు
లించుకయుఁ గర్తలకు ఫల • మీయ లేవు. 76

గీ. ఇట్టి దేహాత్మ వాదమే • యిచ్చగించి
యన్నమయకోశమాత్మ; దే • హపృథుసౌఖ్య
పోషణమె యుత్తమంబగు • పూరుషార్థ
మనుచు నిగదించు నలవిరో • చనమతంబు. 77

గీ. ఇంద్రియములెల్లఁ బోవ, ల • యించు దేహ,
మందుచే నింద్రియాళియె • యాత్మయంచుఁ
జెప్పు లోకాయతాభిఖ్య • నొప్పు మతము ;
మీఁదివానికి దీనికి • భేద మింతె. 78

గీ. బధిరుఁడై యంధుఁడై కూడ • బ్రతుకు నరుఁడు
నిష్కారణనిద్రఁ బ్రాణంబు • నిలిచియుండుఁ ;
బ్రాణనాశంబె మృతి ; కానఁ • బ్రాణమాత్మ
యనివచించు హిరణ్యగ • ర్భాఖ్యమతము. 79

ఆ. పరుల బాధపెట్టఁ • దిరుగ మనకు బాధ
వారొనర్తు ; రందు • వలన మనసు
ఖంబె పోవుఁగానఁ • గడుఁ బాప మన్యాప
కృతి, యహింస పుణ్య • కృత్యమౌను. 80

ఆ. వానివీఁడువీని • వాఁడు బాధింపక
పుడమి జనులు సౌఖ్య • పడెడు నట్లు
చక్ర రాజ్యమేలు • సామ్య భర్తయే భగ
వంతుఁ డన్యుఁ డట్టి • వాఁడు లేఁడు. 81

* * * * *

ఉ. తీయనిమందు రోగికిడు • తీరున నీమతబోధకుల్ప్రియా
మ్నాయ మొసంగినారుగద ! • మానవసంతతి ; కిప్పు డుర్విపై
వేయి కొకండు దక్కఁ బయి • వేషముమాట లెటున్న, నాగతిన్
బోయెడువ్యక్తులే, యిఁకను • బుద్ధులు చేష్టలు చూడ, నన్నియున్.

* * * * *

సీ. కాని, ప్రత్యక్ష మొక్కటె ప్రమాణంబంట
తగునె శ్రీరామ ? ప్రత్యక్ష భిన్న

విషయంబు లెన్నెన్ని • విశ్వసింపుటలేమ
సర్వదేశంబుల • సర్వజనులు ?
కనని తాతలఁ దండ్రు • లను బట్టణంబుల
దూరవస్తువులను • దూరవార్త
లను నమ్ముచున్నారు • జను లేల ? యదిగాక
భూతానుభూతిప్ర • భూతభావి

గీ. విషయవిజ్ఞాన మనుమాన • విదితమౌట
లేదె ? లేకున్న రాత్రిసూ • ర్యోదయాది
భూనభోదృశ్యకార్యవి • తాన మెట్లు
తప్పక జరుగుచున్నది • చెప్పినట్లు ? 83

గీ. నాకుఁ గనఁబడునవె కాని • నమ్మనినఁ
బూర్వపురుషుల చరితము • లపూర్వకాల
మందు జరిగిన సర్వవృ • త్తాంతములును
గల్లలుగ నెంచవలయును • గాదె రామ ! 84

మ. తనయక్షిప్రభృతీంద్రియంబులె యస • త్త్వంబు ల్ప్రబోధించి, వం
చనసేయు న్మనుజు న్జరామయముల ; • న్సామీప్యసూక్ష్మత్వదూ
రనిరోధంబుల వస్తుదృష్టులు విప • ర్యస్తంబులౌ ; నట్టిచో
ననుమానంబున కెక్కు డేపగిదిఁ బ్ర • త్యక్షప్రమాణం బగున్ ? 85

గీ. పైని బల్కిన మాటలు • వాస్తవంబు
లౌనొ కావో ? యనెడు సంది • యంబునొందు
వారు మృగతృష్ణలను సూక్ష్మ • దూరదర్శ
కాదియంత్రంబులను బోయి • యడుగవచ్చు. 86

ఉ. అంచితబుద్ధి నెందఱో య • నాదిగఁ బూర్వు లుపార్జనంబు గా
వించి ధనంబుగా మనకుఁ • బ్రేమనొసంగిన జ్ఞానరాశి వ

గ్గించి స్వాతంత్ర్యశక్తినె యం • శేషము నేను గ్రహింతునంట పో
షించెడు తల్లి స్తన్యము త్యజించి పెరుంగఁదలంచుటేకదా! 87

ఉ. శ్రీకరప్రాక్తనర్షివర • బృందకృతాగమశాస్త్రసంచయా
స్తోకవివేకబోధనవ • చోనివహంబులు వెల్వడావృతై
లోకులనెందఱన్ మనసు • లోపలి తాపము వాపి కోరిక
ల్చేకుఱఁజేసి సౌఖ్యపడఁ • జేయఁగలేదిటు నాఁడ? రాఘవా! 88

క. అనుమాన ప్రత్యక్షము
లను దాఁటిన సత్యహితము • లకుఁ డావలమై
యొనగూర్చు నాప్తవాక్యము
జనుల కొకప్పు డిహపరో • సౌఖ్యము రామా! 89

సీ. నెమిలి కుత్తుక నీలి • నిగనిగ ల్దిలకించి
తత్కలాపాక్షి సౌందర్య మరసి
హరువైన కీరాళి • హరితాభలను గాంచి
వంపుముక్కుల కెంపు • సొంపు చూచి
పారావతంబుల • సౌరు విలోకించి
గుబగుబ మను వాని • కూఁతలు విని
గిజిగాని యద్భుత • గృహనిర్మితిని గాంచి
మేని బంగారపు • మిసిమిఁ జూచి
గీ. యంచ మురిపెంపునడల యొ • య్యార మరసి
శారికాకోకిలాదిని • స్వనము లరసి
యిట్టి రమణీయసృష్టిఁ గా • వించినతఁ డొ
కండు లేఁడని యెవఁడు వ • ల్కంగఁగలఁడు? 90

సీ. నింగిఁ గుంకుమ మలం • దిన యట్టు చూపట్టు
నలసంజకెంజాయ • లరసి చెలఁగి

పాలారఁబోసిన • లీలఁ గన్నులు చల్లఁ
గాఁగాయు వెన్నెల • ల్గాంచి పొంగి
తళుకుతళుక్కని • తమి నాకసంబున
మెఱయు చుక్కలరవ • లరసి యలరి
పల్వన్నెరతనాలు • వరుసఁ దాచినరీతిఁ
దోఁచు నింద్రధనుస్సు • చూచి యుబ్బి
గీ. భూరినీలవితానంబు • పోల్కి నుండు
కారుమబ్బుల విన్వీథిఁ • గని తిలర్చి
చిత్రమైనట్టి యీసృష్టిఁ • జేయుటకు నొ
కండు లేఁడని పల్కంగఁ • గలమె? రామ! 91

ఉ. పర్వతసన్నిభోర్మితతి • వచ్చి యొకుమ్మడి వేయిపెద్దయుం
ద్గుర్విని గూలినట్టులు మ • హోగ్రపుబొబ్బలు నార్పు లొడ్డుపైఁ
బర్వఁ బ్రతిక్షణం బటను • భంగమునొందు పయోధిఁ గాంచిన,
న్సర్వనియంత లేఁడనెడు • నాస్తికుఁ డుండునె? తండ్రి! రాఘవా!

ఉ. ఏలకికి న్వటీరమున • కెట్టులు సౌరభమబ్బె? దవ్వులన్
నేలను బాఁతు గుండకయి • నెట్టన ప్రాఁకి లతాలతాంగియుం
గ్రాల కరాగ్రముల్వఱపి • కట్టును గౌఁగిట నెట్లుపట్టు? ల
జ్జాళువెటు ల్ముడుంచుకొను • స్పర్శమున న్నిజపత్రచేలమున్? 93

మ. ధరణీవాయుజలాంతరాళము, లనం • తస్థూలసూక్ష్మాణుసం
భరితంబు ల్గద! తత్తనుస్థితములౌ • ప్రాణు ల్సహస్రంబు; లం
దురుసంఖ్యాకములై వసించు నణుజీ • వౌఘంబు; లేతన్నిరం
తరభాండాంతరభాండసృష్టికి మహా • త్మా! కర్త లేకుండునే? 94

మ. పురువు ల్మొక్కల ద్రిమ్మింగు; నాపురుగుల • న్బొబ్బకార్చు నానాఖగో
త్కరము; ల్వానిని నల్పజంతువు లడం • గం జేయుఁ, దత్ప్రాణము

ల్వోఁకుకు న్స్వాగ్రహమ్ముగాదు ; లప్పోయివియు • న్భేదంబు లేకుండనే
పరిమార్చు (రఘురామ! మానవుఁడు స•ర్వంబున్ గృపాహీనుఁడై.

గీ. గంధగజముల సింగంబు • గండడంచు
సింహముల నరుఁ డాడించుఁ • జిత్రముగను
రోగకారకపరమాణు•రూపజీవి
యట్టి నరు నొక్కచిటికెలో • గిట్టఁజేయు. 96

* * * * *

శా. యోజింపంగ నిసర్గసంభవము లే•మో ! సర్వకార్యంబు ; లా
యాజంతుప్రకరంబు లాత్తనిజధ•ర్మాయత్తకృత్యంబులే,
యోజ న్జేయనుగాని చేయవుగదా • యొండేవియున్ ! గాన నీ
నైజవ్యాపృతి నీకు భంగకరమా•నా పోటియై ? రాఘవా ! 99

ఉ. నిమ్మనుగల్గు బీజమున • నిమ్మయె మొల్చును గాని రాదుదా
నిమ్మ ; కపోతపోతమె జ•నించుఁ గపోతికిఁ గాని దానిగ
ర్భమ్మునఁ బుట్ట దెన్నఁడుఁ గు•రంగముశాబక ; మీపృథక్స్వభా
వమ్ము విజృంభణమ్మున ని•వానము గల్గునె నీకు రాఘవా ? 98

* * * * *

సీ. సరిసరి ! భిన్నత్వ•సరణిలో నన్యోన్య
సంబంధ మేకత్వ•సరణి లేదె ?
వర్షాతపంబులు • వడుట లేకుండిన
నుద్భిజ్జతతి యెట్లు • లుద్భవించు ?
సస్యము ల్లేకున్న • సకల క్రిములు కీట
కంబులు పక్షి మృ•గంబు లేను
క్షితి క్షణమేనియు • జీవింపనేర్తుమె ?
సూర్యబింబము పొడ•చూపకున్న

గీ. రేలుఁ బగళులు భూమ్యాది•గోళగతులు
లేవు, చల్లనివెన్నెల • ల్లేవు—గాన
సృష్టి భిన్నతాంతస్థమై • యేకతయును
వ్యాప్తమై యున్న దనిచెప్ప • వలయు రామ ! 99

శా. నానాపుష్పములందుఁ దూఁచి, నయనా•నందంబుగా సూత్ర మ
వ్వాని న్మాలికఁ జేయుపోల్కి వివిధ•వ్యాపారవర్ణాకృతి
స్థానవ్యక్తవిభిన్నసృష్టిపటలాం•తస్స్థప్రభావంతమై
దాని న్రామ సమీకరించెడు మహా•తత్త్వంబ వీవేకదా ! 100

క. ఆవస్తువు శ్రీరామ ! స్వ
భావంబని ప్రకృతి యనుచుఁ • బల్కినఁ జెడునే ?
తావికిఁ దావగు కప్పుర
మేవంబయి కంపుగొట్టు•నే యన్యాఖ్యన్ ? 101

శా. చార్వాకాదినిరీశ్వరత్వనిగద•చ్ఛాస్త్రప్రస్తుతా ! నంచు, దు
ర్గర్వోద్రేకమున న్విమూఢతవయః•కాలంబునన్ దోఁచిన
న్సర్వవ్యాపియు సర్వనేత యొకఁ డు•న్నాఁ డన్నసిద్ధాంత, మో
సర్వజ్ఞా ! పొడకట్టకుండ దెపుడో • సర్వాంతరంగంబులన్. 102

* * * * *

శా. దేవాస్తిక్యము గల్గినన్, బొడముసం•దేహంబు లన్యంబు ; లా
దేవుం డెట్టిఁడు ? సర్గవృద్ధిలయక•ర్తృత్వాదు లవ్వానివా
కావా ? కానియెడ న్మతేతఁ డెది త•త్కార్యంబుల న్జేయుఁ ? జి
త్తావేగం బొనరించు నీకిటుకు రా•మా ! నాకుఁ దెల్పంగదే ! 103

క. ఈచిక్కును విడఁగొట్టఁగఁ
బ్రాచీననవీనమతక•రప్రవరులు సా
లోచనమతిఁ దోఁచినగతి
సూచించిరి వారివారి • సూక్ష్మాశయముల్. 104

క. సుఖముం గోరనివాఁడు, న
సుఖముం బ్రాపింపఁ దివురు • శుంఠయుఁ గలఁడే ?
సుఖభంజకమే పాపము,
సుఖదమె పుణ్యమని చెప్పఁ•చోఁ దప్పౌనే ? 105

*　*　*　*　*

క. కాని, నిజమైన సుఖమే
దో ? నిత్యముగాక తుదకు • దుఃఖప్రదమౌ
నానందాభాసం బే
దో ! నెఱవౌ దూరదృష్టి•తోఁ గనవలెఁగా ! 106

*　*　*　*　*

క. సచ్చిత్సుఖరూపుఁడ ! వెటు
వచ్చెను మృతి మూఢతార్తి•వర్గము నీవే
తెచ్చిన సృష్టిని ? బాల
ద్రిచ్చిన విష ముద్భవించు•నా ? శ్రీరామా ! 107

*　*　*　*　*

ఆ. తేలుగుట్ట, గోలు•గోలున నేడ్చుచు
నుండు నాతఁ డెచట•నుండు వంద
టంచు వేగిరించు•నా ? చేయుచుండునా
కుట్టుతేళ్లఁ దోళ్లఁ • గూర్చి చర్చ ? 108

గీ. కార్యకారణసంబంధ•కంఠశోష
వాదముల దిగకుండఁ బ్ర•పంచమందు
నెట్టులో వచ్చి కన్పట్టు • నట్టి దుఃఖ
ములను దరియింపఁ జూచు ము•ముక్షు వెపుడు. 109

*　*　*　*　*

గీ. ఉరుతరముముక్షువులగు ధ•న్యుల కిఁ కట్టి
యుక్తివాదంబు లున్న లేఁ•కున్న నొకటె ;
కాని నావంటి చంచల•మానసులకు
వలయుఁగా ! యట్టి యుపదేశ•కలన రామ ! 110

*　*　*

మ. విపులజ్ఞానవటిష్ఠ వేదపటల•శ్రేష్ఠాంశపుంజంబు, ధీ
నిపుణత్వంబున సుస్థిరీకరణమున్ • జేయంగఁ దొల్దొల్తఁ జి
త్తపరీక్ష న్బ్రాచరించి సాంఖ్యమతత•త్త్వస్థాపకుండైన శ్రీ
కపిలాచార్యుఁడు వీనిఁగూర్చి యెటు వ•క్కాణించెనో చూతమా ?

సీ. ప్రకృతి, కార్యనిచయో•త్పాదకం బగునది,
యొకదానిమాఱుపు • వికృతియగును.
మూలప్రకృతి విశ్వ•జాలంబునకు నుపా
దానకారణము ; ప్ర•ధాననామ
మునను సామ్యావస్థ • యనెడుపేరను నదే
వెలయును సార్థకా•భిఖ్య యగుచుఁ ;
బ్రకృతులుఁ గాకుండ • వికృతులు గాకుండఁ
గేవలసాక్షులై • జీవసంజ్ఞఁ

గీ. బురుషులు గలరనేకు ; లా•పురుషులకును
బ్రకృతి కాకస్మికముగ సం•ప్రాప్తమైన
కలయికను సర్వసృష్టియుఁ • గలుగుచుండుఁ ;
బ్రకృతిపురుషు లనాదు ల•భంగురులును. 112

గీ. పురుషసంగంబుచేఁ గాని • పొడమదుగద
సాంఖ్యమతమునఁ బ్రకృతికి • సర్గశక్తి !
ప్రకృతియొక్కటె సృష్టికా•రణముఁ బురుషుఁ
డిక నకర్తయు నిస్పృహుం • డెట్టులౌను ? 113

క. ప్రతిమత మీవిషయంబున
మఱిఁ గలవరపెట్టి కడు శ్ర•మంపడఁ జేయున్,
శ్రుతపథముచఁ గొందుఁ గ్రమ్మఱ
శ్రితకల్పమ ! దీని నీవు • స్థిరచిత్తతకై. 114

గీ. అచలచుంబకసన్ని వి•ష్టాయసప్ర
తిమకుఁ జలనంబు గల్గురీ•తిని, జడప్ర
కృతి కురుక్రియాశక్తి ని•ష్క్రియనిరిచ్ఛ
పురుషసాన్నిధ్యవశమునఁ • బొడమునండు. 115

క. సవితృమయూఖప్రసరణ
మువలన వ్యాపారమెల్ల • మొనయుచునున్నన్,
దవులవు తద్వ్యాపారో
ద్భవబాధలు సాక్షిభూత•భాస్కరు నెపుడున్. 116

క. ఆపగిది నెల్లప్రకృతి
వ్యాపృతి కాధారమైన • యాత్మయుఁ దత్త
ద్వ్యాపారజనితసుఖదుః
ఖాపేతుఁడు సర్వసాక్షి • యగునఁట రామా ! 117

సీ. మూలప్రకృతినుండి • బుద్ధితత్త్వము పుట్టె,
నద్దానికే మహ•త్తనెడు పేరు ;
దాన నహంకార•తత్త్వ మయ్యెను ; దానఁ
బ్రభవించెఁ దన్మాత్ర•పంచకంబు.
దాన దశేంద్రియో•త్కరమునఁ బంచభూ
తంబులు పుట్టె ; సాం•ఖ్యంబునందు
నాత్మతో సర్వప•దార్థభేదంబులు
పంచవింశతిసంఖ్యఁ • బరఁగుచుండు :

గీ. నంత్యషోడశతత్త్వంబు•ల ప్రకృతులు ;
వానిముందటి యేడును • బ్రకృతివికృతు ;
లిఁకఁ బ్రధానము కేవలా•వికృతి ; పురుషుఁ
డనుభయాత్ముఁ—డప్రకృతియు • నవికృతియును. 118

క. మ, న్నేకుండగ మాఱునో
మన్నగు నాకుండ పగిలి • మట్టౌ ; సరిగనీ
తెన్నునఁ బరిణామవశో
త్పన్నత్వవినాశములను • వస్తుతతి యగున్. 119

ఆ. ఇట్టి సృష్టివిలయ•కృత్యంబులే కాని,
యితరసృష్టిలయము • లేమి జరుగ ;
వదనముగను సృష్ట•మైనది లే దెందు ;
నున్న దింక నాశ • మొంద దెపుడు. 120

క. నానాపదార్థనివహా
న్మానము సాధ్యమగునేని, • తద్భర మొకిం
తే నెచ్చక కొఱవడక, స
మానంబుగ నెప్డు లోక•మాడ్కిని నుండున్. 121

ఆ. కృతయుగాదియందు • నెంతపదార్థంబు
గలదొ యిప్పు డంత • గలదు, ముందు
కలియుగాంతమందుఁ • గలుగు నంతియ ; కాన
లేదు క్రొత్తసృష్టి, • లేదు నష్టి. 122

ఆ. సృష్టి శక్తి వస్తు•బృందంబు స్థిర ; మది
యంద దెపుడు న్యూన•తాధికత్వ
ము ; లనుప్రకృతిశాస్త్ర • ముఖ్యసిద్ధాంతంబు
కపిలుఁ డల్లనాఁడె • కఱపినాఁడు ! 123

క. ఎలమియు, వెత, యొప్పరికం,
బలసత్త్వరజస్తమముల • యాకృతులు ; తదా
విలమై ప్రకృతిభవమహా
త్తలమటపడుచుండు భవల•య క్లేశములన్. 124

క. రక్తిద్వేషసుఖాసుఖ
సక్తివిముక్త్యాదిబుద్ధి•సంబంధము, ల
వ్యక్తత నారోపింతురు
భోక్తయుఁ గర్తయును గాని•పురుషునకు జనుల్. 125

సీ. పరమార్థదృష్టిని • బంధమోక్షము, ల
సంగజీవుల నంటఁ•జాల వెపుడు ;
బుద్ధిభోగార్థులు • పురుషునివట్టులే
కాన్పించి యాతనిఁ • గలఁత పెట్టుఁ ;
బ్రకృతి విషయరూప•పరిణామమున భోగ
బంధంబు జీవుని • బట్టి యేఁచు
నిఁకవివేకాత్మక•ప్రకృతి సత్పరిణామ
మున నాత్మకగును వి•మోచనంబు.

గీ. బుద్ధి నేఁగాను, బుద్ధియే • భోక్త, యేను
భిన్నుఁడ ననునిశ్చయమె వి•వేక ; మన్య
బుద్ధి యవివేక ; మద్దానఁ • బొడము ముక్తి ;
తెగని దుఃఖపరంపర • దీనఁ గలుగు. 126

సీ. గేహపర్యంకసు•క్షేత్రవిత్తారామ
కామినీపుత్రాది•కాంక్షఁ దగిలి,
తద్భోగవివశుఁడై • తజ్జన్యదుఃఖప
రంపరావర్తదు•ర్భ్రమములఁ బడి,

సుఖముల చొక్కను • జూచి వీడఁగలేక,
కష్టజాలంబు నాఁ•కట్టలేక,
స్వాదుకర్మఫలభ•క్షణమున నుప్పొంగి,
చేఁదుపండ్లకు నేవఁ • జెంది కుంది,
గీ. యెన్ని మాతృకుక్షులనో శ•యించి, వివిధ
యోనులందునఁ బుట్టి, య•త్యుత్కటార్తి
కరములౌ జన్మములకును • మరణములకు
విరతిఁగానక తుద కాత్మ • విసుగుఁ జెందు. 127

గీ. చెంది యీతగులాటము • లందుఁ దుదకు
మిగులునది దుఃఖమేకాని • సుగము సున్న
యంచుఁ జింతించి యాత్మయా•థార్థ్య మెఱిఁగి
ప్రకృతినుండి విముక్తమై • పడయు సుఖము. 128

గీ. స్థూలభూతవినిర్మిత•స్థూలదేహ
మంతరించును జన్మజ•న్మాంతమందు ;
దానిలోనుండు సూక్ష్మభూ•తకృతలింగ
దేహ మటువోక నిల్చు ము•క్తిదశవఱకు. 129

ఆ. ఇహసుఖేచ్ఛలంటి • యెందాఁక నుండునో
యంతదాఁక సూక్ష్మ • మైనతనువు
క్రొత్తక్రొత్తస్థూల•రూపంబులను ఖగ
మృగనరాదిభవము • లెత్తుచుండు. 130

ఆ. విషయభోగతృష్ణ • విలయమందినవెన్క,
నలవివేక ముదయ•మందువెన్కఁ,
బ్రకృతిగుట్టుమట్లు • బైలగువెన్కను,
లింగదేహ మిఁక న•డంగిపోవు. 131

ఆ. తనచెడిపతనంబుఁ • గనెఁ బతియని కను
వెంట భార్య యతని • నంటనట్లు,
తన తికమకలెల్లఁ • గనిపట్టినట్టి పూ
రుషుని బ్రకృతి విడుచు • రూపడంగి. 132

ఆ. కత్తితోడఁ గోసి • కాయంబునందలి
సప్తధాతువులను • జక్కఁ జూపు
నతనివలెను సాంఖ్యు • లగపఱిచిరి విశ
దముగ నిరువదేను • తత్త్వములను. 133

ఆ. కాని యొడలుగోయఁ • బ్రాణ మెగిరిపోవు
పోల్కిఁ, బంజరంబు • మూఁతఁ దీయఁ
గీర మెగిరిపోవు • తీరున, నీశ్వరుం
డెగిరిపోయెఁ గపిల • నిగమమునను, ! 134

క. ఈశ్వరు నొప్పనిలోటు ని
రీశ్వరసాంఖ్యమునఁ గాంచి • ఋషివర్యుఁడు యో
గీశ్వరుఁడు పతంజలి యది
సేశ్వరసాంఖ్యముగ నురుమనీష జేసెన్. 135

సీ. అంగరుగ్రూపమలాపనయార్థంబు
కావించె వైద్యకగ్రంథ మొకటి
యపరిశుద్ధపదరూపపువాఙ్మలము వాప
వ్యాకృతి కొక్కభాష్యంబు వ్రాసె
స్వాంతవిక్షేపరూపమల నివృత్తికై
సూత్రాత్మకంబుగా • సూక్ష్మబుద్ధిఁ
బాదము ల్నాల్గిట • వైరాగ్య, మష్టాంగ
యోగసాధనములు, • యోగిసద్వి

గీ. భూతములును, మోక్షమార్గంబు, • బోధపఱుచు
చొనరిచెను జక్కఁగా నొక్క • యోగశాస్త్ర
మఖిలవిద్యాప్రవీణుండు • నైహికపర
సౌఖ్యదాయియు నౌ పతంజలిమహర్షి. 136

గీ. వాని మతమున మూలతత్త్వములు మూఁడు—
ప్రకృతి, యాత్మయు, నీశుండు— • ప్రకృతిబంధ
రహితుఁ డీశ్వరుఁ; డాతండు • ప్రకృతిబద్ధ
జీవుబాధలు మాన్పి రక్షింపఁగలఁడు. 137

క. యమనియమాదుల యభ్యా
సమువలనను వాంఛితార్థ • సంసిద్ధి యగున్;
సమకొను శశ్వన్ముక్తుసు
ఖము దాని నకామబుద్ధిఁ • గావించినచోన్. 138

క. ఏతద్విధముగ యోగము
చేతనె జీవుండు ముక్తిఁ • జెందు ననుటచేఁ
బాతంజలసాంఖ్యము వి
ఖ్యాతంబగు యోగమతసమాహ్వయయుతమై. 139

* * * *

సీ. సర్వప్రపంచంబు • శాశ్వత మైనట్టి
పరమాణునికరంబు • వలనఁ గలుగు
ద్రవ్యము ల్తొమ్మిది; • తత్తదంతస్థవి
శేషపదార్థంబు • చేతఁ గల్గు
నన్యోన్యభేదంబు; • లాత్మదుఃఖవిముక్తి
బ్రహ్మసాక్షాత్కృతి • వలననె యగుఁ;
బనుపడదద్ది తత్త్వజ్ఞానగరిమ మి
థ్యాజ్ఞాననాశన • మైనఁ దక్క;

గీ. శ్రవణమననాదులను దర్క ♦ సాధనములఁ
గాని, లయమును జెంద దా ♦ కల్లతెలివి ;
యంచుఁ గాణాదమతము బో ♦ధించు ; నదియె
క్షితిని విశ్రుతిఁగాంచు వై ♦ శేషికాఖ్య. 140

గీ. ఉంఛశిలవృత్తి, మునివృత్తి ♦ నుర్విఁ బ్రదికెఁ
గాన, మతకర్తకుఁ గణభు ♦ క్సంజ్ఞ వచ్చె ;
నాకణాదుండు గావించి ♦ నట్టి బోధ
నాళిఁ గల్గిన మతము కాణాద మయ్యె. 141

ఆ. ఇఁక విశేషమనెడి ♦ యొకపదార్థము నొప్పి
తన మతమున నతఁడు ♦ చొనుపఁబట్టి
వఱలు సార్థకమగు ♦ వైశేషికాభిఖ్య
నందికూడ నల కణాదమతము. 142

క. ధ్యానాభ్యాసయథార్థ
జ్ఞానంబుల జన్మదుఃఖ ♦ నాశంబగు ; న
ద్దానను మోక్షం బగునని
మానుగ నీమతము ముక్తి ♦ మార్గముఁ గఱపున్. 143

* * * *

క. ఉదితేతరకాణాదమె
మది కనువగునట్టి కొన్ని ♦ మార్పులతోడన్
గుమురుగఁ బ్రకటిత మయ్యెను
బదమున నక్షిగల యక్ష ♦ పాదుని చేతన్. 144

గీ. అక్షపాదుఁడె గౌతముం ♦ డనెడు మౌని ;
తర్కశాస్త్రము చేసినా ♦ తం డితండె ;
వానిమతమె వెలయు న ♦ క్షపాదమతము
న్యాయసిద్ధాంతమతమను ♦ నామములను. 145

క. అనుమానముఁ బ్రత్యక్షం
బను రెండుప్రమాణములె క ♦ ణాదుం డొప్పన్,
గొని శాబ్దం బుపమానం
బును, నవి నాల్గుగను గౌత ♦ ముం డొనరించెన్. 146

సీ. కల దొండు పరమాత్మ ; ♦ కావించునదె సృష్టి ;
నిఖిలవిజ్ఞానవా ♦ ర్నిధియు నదియె ;
వివిధదేహంబుల ♦ వివిధంబులగు నాత్మ
లున్నవి ; యవి చేసి ♦ కొన్న సుకృత
దుష్కృతములఁ బట్టి ♦ దొరకిన జన్మంబు
లంబడి సంసార ♦ లంపటతను
గడలేని బాధలఁ ♦ బడుచుండు ; నాఘోర
బాధ వోయినఁ గల్గుఁ ♦ బరమసుఖము ;

గీ. పుణ్యకర్మంబులను గొప్ప ♦ పుట్టుకయును
ఘనపదసుఖంబు వచ్చును ♦ గాని ముక్తి
యలవడదు ; "నేను దేహేంద్రి ♦ యాదిభిన్నుఁ
డ" నని యెఱిఁగిన జీవుఁడే ♦ కనును ముక్తి. 147

సీ. తర్కంబునను వస్తు ♦ తత్త్వంబు దెలియు ; న
నాత్మలౌ దేహాదు ♦ లాత్మ లనెడు
దుర్భ్రమ నశియించు ; ♦ దుర్ద్వేషరాగముల్
మోక్షావరోధక ♦ ములుగఁ దోఁచు
సత్యదయాస్తేయ ♦ సత్ప్రవృత్తియుఁ జౌర్య
తోదనానృతరూప ♦ దుష్ప్రవృత్తి
యును దెచ్చు జీవున ♦ కుచ్చావచభవంబు ;
లంతకు బాగోగు ♦ లవి యొనర్ప ;

గీ. వీరఁ బదార్థతత్త్వజ్ఞాన మొకటె జీవ
ముక్తిసముపార్జనమునకు ముఖ్యసాధ
నమ్మనుచుఁ గల్లు గట్టిగా నమ్మకంబు
న్యాయసిద్ధాంతమతపఠనంబువలన. 148

* * * * *

గీ. సాంఖ్యమతమును యోగశాస్త్రంబుఁ బీలు
వాదమును న్యాయమతమును వేదవిహిత
కర్మముల గౌణముగ నెంచుకతన, నాఁటి
వారు పాటింపలేదేమొ వాని నంత! 149

గీ. శ్రుతివిహితకర్మవర్ణధర్మములు సురిఁగి
చనుట నైష్ఠికులగువారు గని, తదుద్ధ
రణపరతఁ, దొల్త జైమిని వ్రాసినట్టి
పూర్వమీమాంసయెడ శ్రద్ధఁ బూనినారు. 150

సీ. ఆఱుదర్శనముల యందు మీమాంస యొ
కట్టి; యది రెండుభాగముల నుండు;
మీమాంసనాఁ బూర్వమీమాంసనాఁ గర్త
మీమాంసనా మూఁడు నామములను
వెలయు నందొక్కటి; వేదాంత మనుపేర
బ్రహ్మమీమాంసాఖ్యఁ బరఁగు నొకటి
దానికి జైమిని దీనికి వ్యాసుండు
మూలకర్తలు; కర్మబోధకమగు
ఆ. శాస్త్రమద్ది; యిద్ది జ్ఞానావబోధక
శాస్త్ర; మేతదుభయచరణకలిత
యగుచు నిలిచి పూజ్య యాత్రిజనయుతి
యొసఁగుచుండు నిహపరసుఖములను. 151

గీ. సర్వనిగమోక్తకర్మసంచయవిధాన
మార్గదర్శిని పూర్వమీమాంసగాన,
బ్రహ్మబోధక వేదాంతభాగమునకు
నొసరె నుత్తరమీమాంస యనెడు పేరు. 152

గీ. సత్యమైనది యీప్రపంచంబు, మిథ్య
యనఁగరా; దట్టిదే, వేదమాత్మసమితి;
జీవసుకృతదుష్కృతముల చేత వచ్చు
స్వర్గనరకాదిలోకము ల్వాస్తవములు. 153

గీ. కర్మబోధకనిగమవాక్యవితతులెల్ల
మానవాళిం బ్రబలప్రమాణములగుఁ;
దదితరశ్రుతిభాగము ల్స్తావకార్థ
వాదపుంజంబుగనె గ్రహింపంగవలయు. 154

గీ. మనుజహితసర్వనీతిధర్మములఁ గఱపు
శ్రుతులు వేఱొడు సందిగ్ధగతుల నష్ట
తురగదగ్ధరథన్యాయ సరణి నరసి
తెలిసికొనవలె వాని యుద్దేశములను. 155

సీ. ఆద్యంతశూన్యంబు లాత్మప్రపంచవే
దంబులు మూఁడు; నాత్మలు వొనర్చు
కర్మంబులనుబట్టి కలుగుచుండును బున
ర్జన్మపరంపర; శ్రద్ధ వేద
విహితధర్మంబులు వివిధయాగాదులు
సలుప నాత్మకు వచ్చు స్వర్గసుఖము;
ఛందోనిషిద్ధదుష్కర్మాచరణముచే
నరకకష్టంబులు పురుషుఁ డొందు;

గీ. స్వర్గమునె కాక యైహిక • సౌఖ్యములను
గావలయువారి కొఱఁ గూర్పఁ • గలవు క్రతువు
లెంతజ్ఞానము శ్రుతుల గ్ర • హింప, వలయు
నంతజ్ఞానంబె యార్జింప • నగును నరుఁడు. 156

క. నిగమములను జెప్పఁబడక
మిగిలిన విషయంబులందు • మెలఁగఁగవచ్చున్
జగతిని నరుఁడు యథేచ్ఛం
బుగ ; నవి పుణ్యాఘజనక • ములుగా వెపుడున్. 157

క. ఒనరించెడి కర్మంబుల
జనియించు "నపూర్వ" మనెడి • శక్తి యొకటి ; జీ
వుని కిచ్చి స్వర్గనరకము
లను, దానుం బోవు భోగ • లయమగు తోడన్. 158

క. పుట్టుచు గిట్టుచు నుండెడి
యిట్టి యపూర్వములుగాక • యీమతమున లేఁ
డెట్టి భగవంతుఁ డాత్మల
కట్టిడిభవబాధ లెడపి • కాపాడుటకున్. 159

క. నిరయస్వర్గాద్యనుభవ
విరతిన్ జీవాత్మ మఱలఁ • బృథ్వింబడి తాఁ
దిరుగ నొనరించు కర్మో
త్కర మొసఁగెడు లోకములకుఁ • గ్రమ్మఱఁ బోవున్. 160

క. ఈగత్యాగత్యుద్భవ
భోగార్తుఁ గర్మబంధ • ములుగా కితరం
బౌ గతులు లేవు, శాశ్వత
భోగప్రదముక్తి లేదు • పురుషుల కెపుడున్. 161

క. క్రతువులు సేయుట కొక ద్విజ
తతియే యర్హంబుగాని • తగ రొరు లెవరున్
క్రతుకరవిశేషలక్షణ
వితతియు మీమాంసయందు • వివరింపఁబడెన్. 162

క. పాదజులు సేయనగు క
ర్మాదులు వివరింపఁబడె ; ద • యాసత్యాద్యా
గాదులె మ్లేచ్ఛజనాదుల
కాదిష్టము లయ్యె వా • రనార్యులు గానన్. 163

క. నీతిపద మొండె గతియగు
జాతులవా రద్ది వట్టి • చనినయెడల, సం
ప్రీతులయి కర్మకృత్స్న
జ్ఞాతిజు లౌదురఁట భావి • జన్మములందున్. 164

క. కలిగినది మొదలు దేహము
విలయము నొందువఱకల్ల • విహితక్రతువుల్
నలుపుటయకాని యోగా
దులఁ గర్మబ్రహ్మవాది • తొడరఁ డొనర్పన్. 165

క. నెప్పరి యగు కర్మజ్ఞుఁడు
చెప్పినయాగములె కాక, • స్థితుల కనువుగాఁ
జొప్పడు నూత్నక్రతువులఁ
దెప్పరములు వాపఁజేసి • తెల్పఁగవచ్చున్. 166

* * * * *

క. కొన్ని గలవు శారీరియు
జన్మము లితరములు విహిత • సంధ్యానతులున్
దిన్ననివి ; తక్కుకర్మపు
లన్నియు హింసాత్మకంబు • లగునవియె కదా ! 167

క. పితృయజ్ఞాధానాదుల
పాతములుగా నుండఁ బశువు • లవని నిలిచినన్,
బ్రతుకేది జంతువితతికి
నితరక్రతుశతము సేయు • నెడ శ్రీరామా ? 163

సీ. శత్రుమారణముకై • చలపాదితన మూని
కావించు నభిచార • కర్మములను
స్వర్గసుఖాపేక్ష • వాజపేయముఁ బౌండ
రీకయాగముఁ బచ • రించునపుడుఁ
దృషితకర్మఠులు జ్యో • తిష్టోమయాగము
గ్నిష్టోమయాగంబు • నెఱవునపుడు
నధిపులు రాజసూ • యాశ్వమేధంబు, లిం
ద్రపదమాశించి యొ • నర్చునపుడు

గీ. సర్వమఘనిభకృతకయ • జ్ఞంబులందు
నమితకాలవుసత్రయా • గములయందు
నరబలుల నిచ్చు ఘోరయ • జ్ఞంబులందు
నెన్నిప్రాణికోటులు మర • ణించు రామ ! 169

ఉ. ఏకగతి న్మఖంబుల నొ • కించుకయేఁ గృపలేనివారలై
మేఁకల గోవుల న్జవన • మేశవుఁ జక్కని వారువంబులన్
గాకుల గ్రద్దల న్గిటి వృ • కప్రముఖాటవికోరుజీవులన్
బోకడపెట్టు యజ్వలకుఁ • బుణ్యమువచ్చునె ? తండ్రి ! రాఘవా !

ఉ. నూఱుమహాశ్వమేధము ల • నూనవుశ్రద్ధను జేయువారు పా
కారివిభుత్వభోగముల • కర్హులు కాఁగలరన్నమాటపైఁ
బేరిమికాదె ప్రాణిచయ • పీడకుఁ జావునకు న్గతంబు ? జం
భారియు నీర్ష్యవిఘ్నకరుఁ • డౌనఁట వాని ! కిదేమిచిత్రమో ! 171

ఉ. ఉల్లములోని దెల్ల మొగ • మోటముపీడి వచింతు ; యుష్టకుం
డెల్లునె హింసనక్రియలు • సేయుట భావిసుఖాభిలాషచేఁ ?
జెల్లునె వేదమాత్రకటు • చేయుఁడటంచు విధింప ? జానకీ
వల్లభ ! సర్వరక్షక ! కృ • పామయ ! నీకవిసమ్మతంబులే ? 172

క. క్రతుకరణోత్సుకమతి నీ
పతియు న్సుతులుండు నడవి • చక్కటి కీపం
పితివఁట హాయి ! పువియంగీ
కృతములు గాకున్నఁ జేయు • దేయటు ? రామా ! 173

గీ. పుత్రకామేష్టి సేయఁగా • బుట్టెనీవు
పోఁడిమిని లోకమెల్లఁ గా • పాడితివఁట !
కాన దానిని దూషింప • లేను గాని
యశ్వమేధంబునకు మాత్ర • మలరఁజాల. 174

* * * * *

ఉ. ప్రాణిని బ్రాణిభంపి తిని • ప్రాణము నిల్పుకొను న్ధరిత్రి ; నీ
జ్ఞానము లేదెవేరు ? నిమి • షంబయినం బ్రదుకంగలండె యే
మానవుఁడేని భూతకృతి • మారణపీడయొకింత లేక, చీ !
మానుము పిచ్చి ! యిట్టియను • మానము మానుము ! మటండె ? రాఘవా ?

* * * * *

క. నీనుడువుల జవదాఁటుట
కే నెంతటివాఁడనయ్య ? • యివెకై మోడ్పుల్
కాని, యిఁకీ సందియములు
మానువటుకుఁ బ్రశ్నబాధ • మానదు రామా ! 176

మ. అనివార్యంబగుఁగాదె హింసనము ని • త్యాహారమందన్న, దా
నిని తుంతవ్యముగా గణింత ; మది పో • నీ ! కాని స్వర్లోకఖా

మినులంగాఁగిటఁబట్టు పెందమిని బ•ల్కినోర్వరు లేనట్టి ఛా-
గనికాయంబును జంపివేల్చుటయు స•త్కార్యంబె? రామప్రభూ!

గీ. ప్రబల షట్శత్రుగణమును • బశువుఁ జేసి,
యురుతర విరాగతాసిచే • నఱకి దాని
వపయు మాంసంబు విజ్ఞాన • భక్తివహ్ని
దగ్ధముగ వేల్చుయజ్వ స•ద్యజ్వగాఁడె? 178

* * * * *

సీ. ఆకాలమున కను•వైన యాగంబుల
నడపి సిద్ధార్థులై •నారు ప్రజలు,
నీవెఱుఁగవా యేమొ! • నింగి వేలిమి పొగ
లెగసి నల్దెసల వ్యా•పించినపుడె,
యూపిరి దిరుగక • యూపబద్ధచ్ఛాగ
ములు గిజగిజలాడి • పొలిసినపుడె,
హోమకుండస్థాగ్ని • యురుకీలశతజిహ్వ
లార్చిహవ్యము మ్రింగి • పేర్చినపుడె,

గీ. శౌర్యశాలులు ధీరులు • సాహసులును
బటుతరోపజ్ఞులుండిరి; • భరతభూమి
క్షాత్రతేజశ్ఛటాచ్ఛన్న • గాత్రియగుచుఁ
బడసెఁ బూర్ణస్వతంత్రతా•భాగ్యమపుడె! 179

గీ. హోత యుద్గాత యధ్వర్యుఁ•డుచ్చ నిస్వ
నముల దేవతలను బిల్చు•నాఁటి భాగ్య
మిపుడు గలదె దేశంబున? • కేలవదర
దిట్టు లూరకయుందువే? యినకులేశ! 180

* * * * *

గీ. ఔను! శ్రీరామ! యానాఁటి•యార్యభూమి
సర్వ భౌతిక శాస్త్ర ని•ష్ణాతయగుచు

మించిగురువయ్యె నితరప్ర•పంచమునకు;
నుక్కుచెడి యామె కీడ్పడి • యున్నదిపుడు. 181

మ. శతము ల్వచ్చినఁ బోయిన, న్శిబి హరి•శ్చంద్రాది రాజేంద్ర పా
లిత ధర్మక్షితిఁ బుట్టి, యైహిక సుఖా•లి న్బుద్బుద శ్రేణిగా
మతి నూహించి మెలంగినట్టి తపసు • ల్మన్నారె యన్వార తే
గతి నీకొందురు ఘోరఘాతుక పు దు•ష్కర్మంబులన్? రాఘవా!

గీ. కాలదేశానుకూలము•గా నవీన
యజ్ఞయాగాది సృష్టిచే•యంగవచ్చు
నేని, సత్యదయాశౌచ • నీతిముఖ్య
హితసవనములఁ జేసి చే•యింపరాదె? 183

* * * * *

గీ. క్రొత్తసవములు కాలాను•కూలముగను
గల్పనము చేసికొని పూర్వ•కాలయశముఁ
గాంచుఁడని హైందవులకుఁ దాఁ • గఱపినాఁడు
రామతీర్థాఖ్య సంయమి•బ్రహ్మవిదుఁడు. 184

క. కొలవలయు దురధ్వరములఁ
జలుపక, హింసావ్యపేత • సంధ్యోపాస్త్యా
దులు బ్రహ్మపితృసవనములుఁ
జలుపఁగవచ్చుఁగద! యేల • చలుపరు వానిన్. 185

* * * * *

సీ. పాటంతపడకుండఁ • బండుసుక్షేత్రము
ల్నిండుగా దేశమం•దుండినపుడుఁ
బోయి కోయుటె తరు•వాయిగాఁ దృప్తిగాఁ
బండ్లిచ్చు వనతతు • ల్వఱలినపుడు
నాసాయమును బొట్ట•కోసమే కొట్టుకో
వలయు కాలము పైని • బడనియపుడు

దేశభాగ్యంబంత • దేశంబునసె నిల్చి
యన్యదేశంబుల • కరుగనపుడు.

గీ. సవ్వి యన్నియుఁ జేయుట • కనువుపడెనొ
యేమొ ? యిప్పటి యయ్యల • కేది తెలిపి,
విహితకర్మంబులను యథా • విధిగఁ జేయు
టకును కుక్షింభరివ్యాపృ • తికినిగూడ ? 186

ఆ. చిలుకయట్లు నోటఁ • బలుకుటయే కాని,
యింతయేనియర్థ • మెఱుకపడదు ;
చిత్తశుద్ధి యెట్లు • చేకుఱు, ఫలమెట్లు
గల్గు రామ ! యట్టి • కర్మవితతి ? 187

గీ. అల్పజీవితకాలము • వ్యర్థమగుట
దక్క ఫలమొందుగన రాదు • దానివలన,
స్వపర సౌఖ్యావహంబులౌ • పరమధర్మ
కృతుల కగునెంతొ యవకాశ • మెడసిపోవు. 188

గీ. అర్థమేమైనఁ గలదేమొ • యరయుదమని
పోయి పరికింప నదియును • బొసఁగకుండు,
మంత్రి యొకదారి చేతలు • మఱొకదారి ;
యల్పమతికేని యెటునచ్చు • నద్ది రామ ? 189

గీ. కర్మకరణార్హులగుమున్ను • గావలసిన
సత్యశౌచాదిధర్మము • లస్తమయుచుండె,
సత్వసంపత్తిక్రమముగా • నడలుచుండె,
విషమబుద్ధియు ద్వేషంబుఁ • బెరుఁగుచుండె. 190

గీ. ఐకమత్యంబు నానాఁటి • కంతరింపఁ
జేసి దేశంబు క్షీణింపఁ • జేయునట్టి
కర్మతతి వర్జనీయంబు • గాదె తండ్రి ?

యిచ్చుఫలములఁ గుణగుణం • బెఱుకపడదె ? 191

* * * * *

క. అయ్యో ! కుత్సా ! యజ్ఞతఁ
గుయ్యిడె దిక్కేల ? మేలు • కొఱకే పెద్దల్
న్యాయ్యంబగు కర్మంబుల
నియ్యకొనిరి ; వానిఁ జేసి • యెనయుము సుఖమున్. 192

క. నరపితృభూతబ్రహ్మా
మరయజ్ఞములనెడు పంచ • మఖములు గేస్తుల్
నిరతి నొనర్పఁగఁ దృప్తిన్
బొరయు సమస్తంబు ; వానిఁ • బొనరుపవలయున్. 193

క. పొలుపుగఁ జేసిన యేర్పా
టులు చక్కఁగ గ్రహింపలేక, • డొంకినబుద్ధిన్
దులువవయి పూర్వనియమం
బుల నింధింపకుమటంచు • బోధింతె ప్రభూ ! 194

* * * *

సీ. కాకుత్స్థ ! నీమాట • కాదనఁజాలను
గాని, నా సంశయో • త్కరము వోవ
నందాఁకఁ బ్రశ్నంబు • లావఁజాల క్షమింపు ;
మన్నవిత్తాది సౌ • ఖ్యకరకృతుల
భూతమానవయజ్ఞ • ములు నెఱవేఱును
గాదె ! సద్విద్యలు • గఱచి కఱప
బ్రహ్మయజ్ఞము సల్పఁ • బడుఁగాదె ! పితృదేవ
యజ్ఞము లన్నువేఁడ • నగునుగాదె !

గీ. యట్టిచోఁ దలఁదోఁకయు • నరయరాని
మంత్రములతోడఁ గ్రియలతో • మలయునట్టి

కర్మ గహనంబులోఁ బలెఁ గనులు లేని
యెద్దు వలెఁ జొచ్చి గాసిల్లు నేఁడు రామ! 195

సీ. దేవాలయంబులు సేవింపవచ్చును
పుణ్యతీర్థంబుల మునుఁగవచ్చు
ఋషు లవతారపురుషులు మెట్టినచోట్లఁ
దిరిగి చిత్తము శుద్ధిపఱుపవచ్చు
సర్వధనంబును శక్తియు బుద్ధియుఁ
బరహితార్థము వెచ్చపఱుపవచ్చు
దారిద్ర్యదాస్యార్తదశలనుండు మనదేశ
మున కసువులు దారపోయవచ్చుఁ

గీ. గాని, గోమయ లేపన కలన లేమి?
తిలకుశాక్షత విక్షేప కలన లేమి?
కుడియెడమభుజందెను బులేచి కూరుచుంట
లేమి? చెయిమీఁదియా చేతు లేమి రామ? 196

క. ఎదఁ బసులకు నుపకృతి సే
యఁదలఁచి యటు సేయు సుతుని యమలకృతులచేఁ
ముదమందునో గతపిత? మఱి
"యిదమిదమన్న"ముల చేతఁ దృప్తింగనునో? 197

క. "పొలిసిన పితరులకిదు సుఖ
ముల రామా!" యనుచు నిడెదు ఘోరిక్కులచే వా
రలరుదురో? యించుకర్థముఁ
దెలియని మంత్రముల చేతఁ దృప్తింగనెదరో? 193

క. శమదమ పరోపకారా
ద్యమలగుణ విశిష్టకృతుల నపరులు సంతో

షమునం దెదరో? హింసా
సమవేతక్రియల సంతసమునం దెదరో? 199

గీ. కర్మభూమియిష్టజీవన కలితమైన
హైందవావనియేమి సౌఖ్యంబుఁ గనియె?
నంతదేశముఁ బరులపాలయ్యెఁ, బ్రజలు
గలఁగుచుండిరి యన్యోన్య కలహములను! 200

ఆ. కర్మకాండ మెంత కడలుకొన్నఁ బరస్ప
రేర్ష్య, భేదబుద్ధి, హెచ్చునంత!
సంఘబలముఁ జెఱచు సంతతచ్ఛిద్రముల్!
బలరహితుఁడు వట్టి బానిసీఁడు! 201

సీ. వేదబాహ్యపుటగ్రవిప్రులు వీరంచుఁ
గ్రుక్కమెక్కిన ద్విజరాజులనుచు
మూఁడుకొమ్ముల వింత పోతులు వీరంచు
బెండబొట్టుల విప్రవీరులనుచు
మీయింటఁ దినరాదు మేమంచు, మిముఁగన
బట్టలతో మున్గవలె నటంచు
మిమ్మంటరాదంచు మీజాతినామంబుఁ
జెప్పరాదెపుడును శిష్టులనుచు

గీ. నొండొరుల నాడిపోసికొంచుండువారు
బూదిపూఁతలతోఁ దుష్టిఁ బొందువారు
నైరి మనహిందుమహిలోనివార; లట్టి
వెఱ్ఱులకు నేమిదారి చూపింతు రామ! 202

క. కడయూపిరి యుండఁగనే
పడవైతురు వీధియరుఁగుపై రోగుల, నీ

వెడయాచారపు హైందవ
జడసంతతిఁ జూడ రామ ! • జాలి గలుగదే ? 203

గీ. తెక్కసేయక వేదము, • లెక్కసేయ
కితర శాస్త్రంబు, లాప్తుల • హితవచనము
లేనివిననొల్ల కీద్విజ • లింకఁబరంప
రాగతాచార దుర్గ్రాహు • లైరి రామ ! 204

క. మడిమార్గములకు శుచితకు
విడాకు లిప్పించినారు, • వెడనడవడులన్
బడినా రిచటికి నచటికిఁ
జెడినారజ్జులయి, యేమి • చేసెదొ రామా ! 205

సీ. అష్టవర్షవయస్క • యైయుండఁగాఁజేయు
పెండ్లియే శ్రేష్ఠమో • పెదిలియుంట !
యాలేతవయసున • నమరాగమున నేమొ
కన్య, తా గ్రహియింపఁ • గలదె ? పెండ్లి
తఱి; సమాగత పురో • ధములు గట్టిగఁబాడు
నుతు వేదమంత్రంబు • లెఱుఁగఁగలదె ?
దుర్దిష్టవశమున • దురవస్థవొడమె నేఁ
దరుణి జీవనము దు • ర్భరక మోకద !

గీ. యకృతకర్మంబులకు భంగ • మగునటంచు
నిందుఁ జేఁబది యయ్యుకు • వెండిపెండ్లి !
కంటికలయికఁ బూర్తిగాఁ • గనని చిన్న
వయసు విధవకుఁ దప్పఁట • పరిణయంబు ! 206

ఆ. ఇట్టి చెట్టచేత • లినకులచంద్రమా !
చాలఁగలవు ; స్వచ్ఛ • సంఘమునవి

వన్నె వాయఁజేయు • చున్నవి క్రమముగాఁ
బూవుఁ గొఱికి చెఱచు • పురువులట్లు. 207

క. మఱి—యోహో ! యుద్వాహములఁ
జిఱునగవుల నెవిరియొ నాకుఁ • జెప్పఁగఁ గృపతో
దోర్కొనెదవు ! సంశయములు
విరియఁగ బోధింపు, నేను • వినెదను రామా ! 208

* * * * *

ఉ. బాలక ! యిచ్చవచ్చినటు • వాఁగక, చేసెదు బోధనంబు శ్ర
ద్ధాళుఁడవై వినన్వలయు ; • దానను శంకలు వోవవచ్చు ; దుః
ఖాళిని దెచ్చిపెట్టినది • యాగమరాజియుఁగాదు, కర్మవా
గ్జాలముఁగాదు, చక్కనివి • చారణ లేమి యటంచెఱుంగుమా ! 209

చ. ఎవరికి వేనిపై మనసొ • యిమ్ముగ వానినివారికీయ వ
స్తువులను నెల్లఁబెట్టుకొని • చూపెడు పెద్దబజాఱుమాడ్కి, హైం
దవనిగమంబులందఱమ • నంబులు తృప్తిపడంగఁ జెంగటన్
వివిధములైన యర్థములు • వెట్టుక చూపును వారివారికిన్. 210

క. తమ యధికారముఁబట్టియుఁ
దమ యభిరుచిననుసరించి • తత్తన్నిగమాం
శములంగొని యాత్మాభీ
ష్టములం దీర్చుకొనవలయు • జనులీజగతిన్. 211

గీ. అట్లు సేయక తనకింత • ననువుపడని
భాగమును బుచ్చుకొని దానిఁ • బట్టి యెవ్వఁ
డేనిపోయిన శుభముల • నెనయుటకును
బెదులు సెబ్బరలను జెంది • భ్రష్టుఁడగును. 212

క. ఒకనికి ధర్మంబైనది
యొకనికి ధర్మంబుగాక • యుండఁగవచ్చున్

సకలావస్థల నొక్కని
కొకటియె ధర్మంబుగాక యుండఁగవచ్చున్. 13

క. ఎదిధర్మ మెది యధర్మమొ,
యెదియగునో యెద్దిగాదొ, యెఱిఁగిమనఁగనే
కద బుద్ధినరులకొసఁగితి!
నది యుపయోగింపనపుడ నర్థముగాదే? 214

మ. భవదుఃఖంబులు వాసి నిత్యమును దివ్యంబైన సౌఖ్యంబు మా
నవు లొందంగఁ బథంబులన్నియును నామ్నాయస్థమై యున్న; వ
య్యవి న్యూనాధిక భిన్నభావకలితంబై యున్న నేకాని, యో
పవు మోక్షార్థుల కీప్సితంబులొసఁగన్ బాత్రానుసారంబుగన్.

మ. అకలంకాగ్ర మతంబు పూర్ణతను నేకాహంబునన్జెందలే;
దిఁక సృష్టింగల సర్వజీవతతి యుల్లేయద్దియున్నట్లు క్రమా
త్మకఔపరిక్రియ, నంతకంతకు మహాత్త్వావంతమై జ్ఞానదా
యకమై పెగ్గైనటంచు ద్రష్టలకుఁ బ్రత్యక్షంబుగాఁదోఁచెడున్.

గీ. శమదమోర్జిత నిర్మల స్వాంతులైన
తాపసేంద్రుల కేను లోకోపకార
వాంఛఁ దోఁపించినట్టి సద్భావసమితి
వెలువఱిచినట్టి నుడువులే వేదమయ్యె. 217

గీ. కాలదేశస్థితుల కనుకూలముగను
బుడమి నాభావముల వెలిపుచ్చినట్టి
యల్లమునులె మంత్రద్రష్టలైనబుధులు;
వంద్యులగుదురు నేటికి న్వారెప్రజకు. 218

గీ. శుద్ధశీలత నాపైని బుద్ధినిలిపి
సత్యతత్త్వజ్ఞుఁడై నిజజ్ఞానధనము

నవనివెదచల్లు త్యాగి మహర్షి సుమ్మి
నాఁటివాఁడైన నీనాఁటి మేటియైన. 219

ఉ. అంగడిఁబెట్టియుంచిన పదార్థములన్నియు మ్రింగఁగోరి కొ
త్తింగనఁజాలునే నరుఁడు దెప్పరమందునుగాని! వేదమం
దుంగల యెల్లధర్మములనుం గొని చల్పఁగఁజూచునట్టి యా
వెంగలి సౌఖ్యముంగనునె పీడలపాలగుఁగాని బాలకా? 220

క. నిగమంబుల నాధారం
బుగఁగొని కాలానుసారముగ ధర్మములన్
జగతికి బోధించిరి యొ
ప్పుగ వివిధస్మృతి విరచనమూలమున బుధుల్. 221

గీ. ఎల్లకాలంబులందొక్క స్మృతియె ప్రజల
కనువుపడునని యాదారిఁ జనుటతగదు;
వయసుగడచినకొలఁదిని వైచుకొనెడు
వస్త్రములుగూడమాఱఁగావలయుఁగాదె! 222

గీ. చక్కఁగ గృహస్థధర్మముల్ జరుపుకొనఁగ
యోగ్యసంతానము న్గన నువిదఁ బరిణ
యంబుకమ్మని శ్రుతులయందుండెఁగాని
యెనిమిదవయేఁటి పెండిలి యెచటఁగలదు? 223

క. ఏకాలముననొ, యెందుల
కో, కన్నియ నష్టవర్ష నుద్వాహమునం
గైకొనవచ్చునటంచున్
శ్లోకంబులునాఁటివారు చొన్పిరిస్మృతులన్. 224

క. ఏనాఁడో తగినధర్మం
బీనాఁడుంగూడునంచు నెంచుటతగునే?

కానంగవలదె బుద్ధిని
నేనాఁటికి నెద్ది తగునొ • యిహధర్మములన్ ? 225

గీ. వాడుకొనకుండ నొకమూల • వైచిపెట్టఁ
గత్తి త్రుప్పునఁ బనికిరా • క చెడిపోవు ;
జనుఁడు పరతంత్రుఁడై స్వబు • ద్ధి నుపయోగ
పఱచుకొనకుండునే, నది • భ్రష్టమగును. 226

క. నీదేశపతనమునకును
నీదాస్యంబునకు నీతి • నిధనంబునకున్
బేదఱికమునకు నంతఃకల
హాదులకును బైని జెప్పి • న దేకతమ్ము సుమా 227

క. అవిచారణమతియై స్మృ
త్యవిహితములఁ జల్పకుండ • నవి చెప్పినవె
ల్ల వెస న్జల్పెదు మనుజ
బ్రువుఁడితరులచేతి కీలు • బొమ్మయె సుమ్మీ ! 228

సీ. ధర్మశాస్త్రములంచుఁ • దగనియాచారము
ల్గలిపి దేశోన్నతిఁ • జెఱిపినారు.
కడఁగి శుభాశుభ • కర్మశృంఖలలతో
దిక్కులేనివ్రజ బం • ధించినారు.
న్యాయ్యముల్గాని ప్రా • యశ్చిత్తములఁ బెట్టి
సచ్చర్యలకు నడ్డు • వచ్చినారు.
కని కననట్లుండి • కానికార్యంబుల
విచ్చలవిడిఁ జేయ • నిచ్చినారు.

గీ. క్షీరనీరంబులట్లుండు • వారిలోన
వేయి తెగలను గల్పించి • వెఱ్ఱినియమ

ములను నెలకొల్పి సఖ్యంబుఁ • బొలియఁ జేసి
చివరకువిలాతి లాఁతిపా • ల్చేసినారు ! 229

సీ. నిత్యనైమిత్తిక • నియమ శుష్కక్రియా
కాండంబుఁ దెఱపిలే • కుండఁ బెంచి
వానినన్నిటి ధన • వ్యయముతోఁ గీలించి
పేదదేశము నిఱు • పేదఁ జేసి
వరులను వధువులఁ • బసులనట్లమ్ముచుఁ
బసిఁడికి నీతిని • బలిగఁ జేసి
మనమత మందున్న • మాలల నంటక
పెఱమాలలకు నెంతొ • పేర్మిఁ జూపి.

గీ. యన్నిటను బ్రహ్మమును జూడు • మనుచుఁ జెప్పు
మతమతల్లికఁ బామర • మతముఁ జేసి
పూర్వకాలపు మహిమంబు • బూదిసేసి
దేశమాతకు దుఃఖంబుఁ • దెచ్చినారు. 230

ఆ. ప్రభువు లన్యమతము • వారైరి గావున
నున్నస్మృతులు మాఱ • కుండ నిలిచె ;
దేశమేలువారు • దేశీయులేయైన
వాని మార్పఁ దగిన • దానిసీరె ? 231

ఆ. ఋషుల మతముఁ బట్టి • స్మృతులు మాఱెనవని
చెప్ప నిప్పుడుండు • స్మృతులె సాక్షు ;
లట్లు కాకయున్న, • నన్నికాలములకు
నొకటె ధర్మశాస్త్ర • ముండుఁగాదె ! 232

మ. స్మృతుల న్మార్పఁగలట్టివాఁ డెవఁడు లేఁ • డీ దుష్టకాలంబునం
దతులప్రజ్ఞులు గానఁబూరుషులటు సే • యంజాలి రంటార్యస

మృతమౌనట యటంచు నమ్మకుము, ధీ•మంతు ల్విశుద్ధాత్ములున్
బ్రతికాలంబునఁ బుట్టిచూపుదురు మా•ర్గంబన్యులౌవారికిన్. 233

సీ. ప్రాక్తనఋషులు ప•రాశర మను యాజ్ఞ
వల్క్యాదు లెట్టిరో, • ప్రజల సేమ
మును గోరుపట్టున • వెనుకవచ్చిన ఋషి
సత్తముల్ — బుద్ధుండు, • శంకరుండు,
రామానుజస్వామి, • శ్రీమధ్వగురువును
జైతన ప్రభుఁడు, అధు•నాతనులగు
నా దయానందుండు, • నలరామకృష్ణుండు,
నా వివేకానందుఁ, • డల్లరామ

గీ. తీర్థసంయమి మున్నగు • దివ్యతేజు
లిపుడు దేశంబుకై ప్రాణ • మిడఁగనున్న
యట్టి గాంధిమహాత్ముండు — •నట్టిపుణ్య
నరులె, సద్బోధకులె, యని నమ్ముకుము! 234

గీ. ఎత్తిపలుజన్మముల నుత్త•రోత్తరాభి
వృద్ధి సుకృతానుభూతి స•మృద్ధులగుచుఁ
దొంటి ఋషివర్యులే యటు•వంటి మాన్యు
లై జనింతురు లోకావ•నార్థమిపుడు. 235

క. మేలైనబుద్ధి, చక్కని
శీలము గావలయుఁబ్రజకుఁ • జెప్పి నడపఁగన్
గాలముతోఁ బనిలే ; దే
కాలపు యోగ్యుఁడును బోధ•కతకర్హుండౌ. 236

క. మన కాలపు వార ! లిసీ !
యనుసరణీయు లెటులౌదు • రని సుకృతుల నిం

దన మొనరింపక, చరవే
దనివహముగ వారిఁజూడు •తద్దయుభక్తిన్. 237

ఉ. నీతియుఁ జిత్తశుద్ధియు జ•నింపఁగఁజేయఁగలట్టి సత్క్రియా
వ్రాతము ప్రస్తుతస్థితులఁ • బట్టికనుంగొని నిర్ణయింపఁగాఁ
బ్రాఁతనస్మృతులఁ బ్రచించిన త•పస్వులకంటె వివేకవంతులై
పూతచరిత్రులై వెలయు • పూరుషులర్హులు నేఁటివారలే ! 238

క. సమకాలికుఁడై ప్రత్య
క్షముగా దేశదశఁ బ్రజల•గతియుఁ గని విధిం
చు మహాత్ము ధర్మములు నియ
మములు న్బలవానికంటె • మహిత ఫలదముల్. 239

ఆ. పాఱనట్టి నీరు • పాఁచికి నెలవౌచు
వ్యాధిఁ గూర్చునట్లు • పాడువాఱి
హానిఁ జెందఁజేయు • నాచరించెడు వారిఁ
గదలి మాఱనట్టి • కర్మసమితి. 240

క. అనుదినకృత సంధ్యావం
దనాది కర్మములకంటెఁ • దద్దయు ముఖ్యం
బును గాలోచితములుఁ జూ !
యనవద్యాన్యహిత సత్క్రి•యాదులుబిడ్డా ! 241

గీ. కర్మభక్తులు జ్ఞానయో•గములు ననెడు
మార్గముల నాలిగిటిలోన • మనుజుఁడొండొ
పెక్కులో పూని భవదుఃఖ•వితతిఁగడచి
పొందు శాశ్వతమైనట్టి • మోక్షసుఖము. 242

క. కొలఁదిగనో గొప్పగనో
కలద న్నిపథంబులందుఁ • గర్మాంశం ; బా

తొలి మార్గము మాత్రము కే
వల కర్మాత్మకముఁ గ్లేశ • వత్పథమరయన్. 243

క. ఎందున్న కర్మభాగము
నందంగావలయు మార్పు ; • లాయాకాలం
బందలి స్థితిగతులకు నర
బృందము రుచిశక్తులకును • వీలౌనగిదిన్ 244

క. పరిణమ నాపేతంబై
తిరమై యెల్లపుడు నొక్క • తీరుననుండన్
సరిపడు తెరువులుబిడ్డా !
యరయఁగ భక్తియును జ్ఞాన • మనునా రెండే. 245

క. పట్టెడుగొడు గాతపముం
బట్టి కదా యుండవలయుఁ ? • బ్రజలు నెలవనొ
నట్టి మతకర్మవితతియు
నట్టే కాలానుసార • మై యుండవలెన్. 246

సీ. ప్రభువులు స్వమతము • వారలు గాకైరి
స్వమతధర్మములఁ బో • షణము సేయ
నొక్కటి గాకుండఁ • బెక్కుమతంబులు
మించి దేశమున వ్యా • పించి యుండె
దినమెల్లఁ జెమటూర్చి • పనియెదో చేసికొ
నుండినఁబొట్టలు • నిండవయ్యె
వర్ణముల్త్రిక్తసం • పర్క దోషంబునఁ
దొంటి వైమల్యంబుఁ • దొఱఁగి చెడియె

గీ. వీరివృత్తులు వారును • వారివృత్తి
వీరు నియమవిహీనులై • చూఱకొనిరి ;

బాలకా యింక నాపూర్వ • వర్ణధర్మ
కర్మములు సాగునెట్టులీ • కాలమందు ? 247

సీ. వత్సరాయన తిథి • వారాదికథనంబు
చేసి సంకల్పంబు • చెప్పియాచ
రించు వైధిక కర్మ • సంచయ మేవిహి
తక్రియలం చీవు • తలఁపవలదు ;
జ్ఞానాన్నవిత్తదా • నంబులు, లోకార్తి
శతిఁ బాపఁజేసెడు • తక్కుపనులు,
స్వహితపరాయణ • త్వ త్యజనంబును,
మహిత భూతానుకం • పయును, మైత్రి,

గీ. ద్వేషభావంబు లేకుంట • తృప్తమతియు,
సత్య, మస్తేయ, మితరుల • చానలందు
చిత్తమందుఁ బరాఙ్ముఖ • చిత్త, మిట్టి
ధర్మములఁ బూనువారలు • త్తములుబిడ్డ ! 248

క. మనమున నుదయించెడు భా
వనలెల్లను, నోటినుండి • వచ్చెడునుడులున్
దనుకృతములైన పనులును
దనయా ! కర్మములె యనుచుఁ • దలఁచుకొనవలెన్. 249

క. వాని శుచిత్వముఁబట్టియె
మానవునకుదొరకుఁ దరణ • మార్గం ; బంతే
కాని నిరర్థకకర్మవి
ధానంబున దొరకదాప • థంబెన్నఁటికిన్. 250

సీ. ఆచమించుటఁగూర్చి • యక్షులగోళ్లతోఁ
దడుపుటఁ గూర్చియు • మడులఁగూర్చి

యాహారవస్తువు • లాకుల వడ్డింప
వలసిన కుడియెడ•మలను గూర్చి
క్షౌర శుభాశుభ • కాలంబులను గూర్చి
తిలకధారణ పద్ధ•తులనుగూర్చి
మాలవాండ్రెదురైన • మడిబిందెలో నీళ్లు
తటుకునఁ గుమ్మరిం•చుటనుగూర్చి
గీ. యెన్ని వాదోపవాదంబు•లేని జరుగు;
ధనవిహీనపు దేశదు•ర్దశను గూర్చి
యంతకంతకుఁ బెరుఁగు దా•స్యమునుగూర్చి
తగ్గునీతినిగూర్చి చిం•తనములేదు! 251
క. శ్రుతులంచు స్మృతులటంచును
వితతాగంభీర వాగ్వి•భీషణులే! కా
ని, తమసద్ధితబోధ
పద్ధతి ననుసరించి పోవు•వారున్నారే? 252
సీ. నక్షత్రదోషంబు•నకు శాంతిచేయించు
భూసురుం డపకృష్టు • భూసురుఁడట!
జోస్యమెఱుంగక • చూచి పంచాంగంబు
చెప్పు పాఱుఁడు పెద్ద• త్రితిసురుఁడట!
నక్షత్రయాజక • నక్షత్రసూచకు
లైన యీపైవారి • యట్టివారె
కలర పాంక్తేయవ•ర్గమువారు పెక్కురు;
పాంక్తులై యున్నారు • వార లిపుడు;
గీ. కేవల గ్రంథములఁబట్టి • యీవుచనిన,
మనసు రంజిల్లఁజేసెడు • మంచివిద్ది
యలను నేర్చిన గాయకా•దులును, దేవ

కార్చకులు వెజ్జులును గర్హ్యు•లైనవారె! 253
శా. ఆచార వ్యవహార కాండములయం•దాచార్య కాండం బొకం
డే చెప్ప న్గలుపంగ నున్నదిక గి•ట్టైన ధర్మ్యభాగంబు; నూ
త్నాచారంబుల నొల్లకుండు మనయ•య్యల్ దండశాస్త్రంబులోఁ
బ్రాచీనంబగు మార్గమున్వదలి దూ•రం బేగినా రేలొకో? 254
క. నేరమొకటి యైనప్పుడు
పాఱునకును దక్కు జాతి • వానికి నేకా
కారంబగు దండనమే
యేరుపఱుతురు! రద్దిరయెవ్వ • నే శాస్త్రంబుల్? 255
క. ఒకచక్రము పైకిని వే
ఱొకచక్రము క్రిందికున్న • యుక్తగతి నొప్పు
వక పెట్టుఁ బెక్కుచిక్కుల
శకటంబు, బండుండి యాత్ర • నల్పెడు వారిన్. 256
ఉ. పాలన కృత్యమెట్లు నలు•పంబడుచున్నదొ చూడకుండ, నే
వేళఁ బురాతనస్మృతుల • విప్పుచు మూయుచు నూతిలోని తా
బేలువలె న్నృపోర్విమయు • విజ్ఞుఁడు గాక దురాగ్రహంబుతోఁ
గాలము పుచ్చు పండితుని • కంటికి సత్యము గోచరించునే? 257
క. స్మృతిరచనాకాలస్థితి
గతులే యీనాఁడుఁగూడఁ • గలవనుకొను పం
డితుఁ డెట్లేకొనుఁ గాలో
చితముగ ధర్మముల మార్పుఁ • జెందించుటకున్? 258
సీ. వ్యాధగీతాకర్త • బ్రాహ్మణేతరుఁ డని
పూర్వులయ్యవి తోసి•పుచ్చినారె?
నీతిబోధకుఁడు వి•నీతుఁడౌ విదురుని

బాదజుండని గీడు•పఱచినారె,
యానసుబుద్ధియు •నాధర్మనిరతియు
నీనాఁటి మనవారి • కేలవోయె ?
బ్రహ్మవిదుండు ధ•ర్మజ్ఞుండునౌ వివే
కానందయతి యట్టి • యాతఁడేకద !
గీ. నేఁటి దేశస్థితినిజూచి • నేఁటి హైంద
వప్రజాదీనదశఁజూచి• పరమకృపను
దూరదృష్టిని నాతఁడు • వారికెఱుక
పఱచు సద్ధర్మముల నేల • వారువినరు 259
గీ. ఐహికాముష్మిక సుఖద • మౌచునుండ
వలయు సన్మతమును దేశ•పతనహేతు
వుగనుఁజేసిరి ; యాచార•పుంజ మెల్ల
వంటయింటను నంట్లను •వైచిరకట ! 260
సీ. మన దేశజులె యైన • మాల మాదిగలను
స్పర్శవిలోకనా•క్షములఁ జేసి
పెఱవారు పోయెడు • వీథుల వారుపోఁ
దగరని తగనిబాధలను బెట్టి
కాకిని పిల్లిఁ గు•క్కను జూచిన ట్లైనఁ
జూడక వారిని • జులుకఁ జేసి
పరమతంబులఁగొని • వారుపోయిన వెన్క
నట్టి యిక్కట్టులఁ • బెట్టుచుండి
గీ. వట్టియవివేకమున మన•వారి నన్య
మతములందునఁ జొరఁబెట్టు • కతన సంఖ్య
యందు బలమందు మనదేశ•మంతకంత

కెంత కీడ్పడియున్నదో • యెంచిచూడు ! 261
క. మనమతమునకును దేశం
బున కటుగావించు ద్రోహ•మునను పాపం
బుననే మాలలమైచు
ల్కనయగుచున్నాము మనము•లాఁతిజనులకున్. 262
క. సువిచారణ మోక్షదమగు ;
నవిచారణ బంధహేతు•వగు ; నని శ్రుతిమా
త వచించు వాక్యరత్నముఁ
జెవిఁబెట్టక మూఢులౌచుఁ • జెడిపోవకుఁడీ ! 263
*సీ. స్మృతులఁబట్టియె పోదు • మేమనువారలు
స్మృతులలో నాదిమ•స్మృతిని జేసి
నట్టిఋషిశ్రేష్ఠుఁ•డౌ మను వతిసంగ్ర
హముగఁ జక్కఁగఁ జెప్పి•నట్టి ధర్మ
లక్షణంబులఁ గ్రమా•లాలసులై శ్రద్ధ
నాలకింపుఁ; డివ్వి • యవ్విసుండి—
ధైర్యంబు క్షమయును • దమము నస్తేయంబు
శౌచ మింద్రియజయ • సత్యములును
గీ. విద్యయును బుద్ధియును గ్రో•ధవిరహితత్వ—
మెల్లకర్మరహస్యంబు • లిందుఁగలవు ;
తివిరి యోబిడ్డ ! యివ్వి సా•ధించుకొనుము ;
వినుము తదభావకర్మము • ల్వృథలు! వృథలు! 264
చ. మఱి యొకమాట చెప్పెద! స•మస్తమతంబుల సారముండుఁ గొం
దఱు విమలాత్మ లన్యజన•తారణబుద్ధి వచించినట్టి బం

---

*శ్లో. ధృతిః క్షమా దమోఽస్తేయం, శౌచ మింద్రియనిగ్రహః
ధీ ర్విద్యా సత్య మక్రోధో, దశకం ధర్మలక్షణం—(మను-6-92.)

ఘనతర సంగ్రహోక్తుల; శ్రుతులస్మృతులొక్కెడఁ బెట్టి, తద్వచో
స్మరణఁ జరించితేని యగు సర్వసుఖంబులు నీకుఁ బుత్త్రికా! 265.

*మ. అనిశంబున్ సుఖిఁ జూచి మైత్రి, కృప దుఃఖార్తునిన్ వీక్షించి, పు
ణ్యుని వీక్షించి ముదం, బపుణ్యుఁ గనుచో సోపేక్షతావృత్తి, భా
వన లీమాడ్కిని జొప్పుచో నొదవు స్వాంతప్రసాదంబు; దా
వను సర్వేతర ముక్తిసాధనములున్ సాధ్యంబుగాఁ జేయుచున్. 266.

*గీ. ఏయుపాయముచేతనో, యేశరీరి
కో, ముదంబును బ్రాప్తించు గూర్పవలయు;
నదియె యీశ్వరపూజనంబగుఁ, దదన్య
మేదిగాదని బిడ్డ! గ్రహించుకొమ్ము. 267.

*గీ. పూర్ణవిజితేంద్రియుండె శూరపూరుషుండు
పరమధార్మికుఁడైనవాఁడె పండితుండు
సత్యమును బల్కువాఁడె ప్రశస్తవక్త
తనయ! భూతదయాళుఁడే దాతసుమ్ము. 268.

*గీ. సగము పద్యంబులో గ్రంథసమితి యెల్లఁ
జివరకాడినమాట వచింతు వినుము!
యొరుల కుపకృతిసేయఁ బుణ్యుండవగుదు,
పరులనదయుతఁ బీడింపఁ బాపివగుదు. 269.

(*మైత్రీకరుణాముదితోపేక్షాణాం సుఖదుఃఖపుణ్యాపుణ్యవిషయాణాం భావనాతశ్చిత్తప్రసాదనం — పాతంజలసూత్రము.)

(*యేన కేనాప్యుపాయేన యస్య కస్యచ దేహినః
సంతోషం జనయేత్ప్రాజ్ఞః తదేవేశ్వరపూజనం.)

(*ఇంద్రియాణాం జయీ శూరః ధర్మం చరతి పండితః
సత్యవాదీ భవేద్వక్తా దాతా భూతదయాపరః)

(*శ్లోకార్ధేన ప్రవక్ష్యామి యదుక్తం గ్రంథకోటిభిః
పరోపకారః పుణ్యాయ పాపాయ పరపీడనం.)

గీ. ఇక్షుసారము వట్టి, యమృతపు గుళిక
లట్టి, నవగోస్తనీ రసమట్టి, యిట్టి
సురుచిరోక్తులు పెక్కు పలుచోట్ల దొరకు,
వాని నాలించి, కొన్ని చేసి, బాగుపడుము. 270

సీ. ఇపుడు నీదేశంబ దెట్టులున్నదో చూడు,
తత్ప్రజానుకష్టదశను జూడు
ప్రజలలో నుదయించి ప్రబలి నానాటికిఁ
బొందు డిందఁగఁజేయు పోర్లు చూడు
పెంచి వానిని చాము మించియుంటకుఁ జాటు
గాఁ బరుల్గావించు కడఁకఁ జూడు
ధనములో స్వాతంత్ర్యధనములో నొరులకు
మనకుండు తారతమ్యమును జూడు

గీ. చూచి కస్తిని బోకార్చి సుఖముఁ గూర్చి
కలహములడంచి ప్రజల నైక్యంబుఁ బెంచి
దేశమును బూర్వకాలపుస్థితికిఁ దేర
ననువదేదియొ నీబుద్ధి నడిగి చూడు. 271

సీ. ఫలకామికాకుండు పరహితకర్మప్ర
కరకరుఁడొండె సత్కర్మయోగి;
పరసుఖావహములు బరదుఃఖదమనంబు
లగునవే సత్క్రియలనఁగఁదగును;
బరహానిలేకుండ స్వసుఖార్థ మొనరించు
కర్మములు క్షంతవ్యకర్మములగు;
నందేవియునుగాని యన్యకర్మము లెల్లఁ
గాలయాపన శుష్కకర్మములగు;

గీ. జ్ఞానమునకును భక్తికిఁ • గర్మములకుఁ
బ్రాణపదములు నీతిసం•దర్శనములు ;
తద్విరహితుని మోక్షయ•త్నంబులన్ని
బూడిదను బోయు పన్నీరు • పుత్త్రి ! నమ్ము ! 272

* * * *

ఉ. శ్రీకర దివ్యబోధనముఁ • జేసి రఘూద్వహా ! చిత్తసంశయా
నీక మడంచినావు, సరె ! • నెమ్మది నింకను శంకయొండు పి
ర్వీకులఁ బెట్టుచున్నది ; ని•వృత్తము సేయుము దానిఁగూడ ; శాం
త్యాకర ! నాకు శాంతినిడ•నో నెవఁడన్యుఁడు నీవు దక్కఁగన్ ?

గీ. ఎలనగవుతోడ బాహువు•లెత్తి పైకిఁ
గనఁబడిన రూప మిప్పుడు • కంటఁబడదు ;
పైవచించిన మాటలు • నీవొ నావొ,
యేధ్రువంబుగ నెఱుఁగుట • యెట్లు ? రామ ! 274

క. కించిజ్జ్ఞుఁడనో నామది
కించినవన్నియును గల్ల•లే కావచ్చున్
మించి, సకలజ్ఞ ! భవదీ
యాంచిత వచనములు మాత్ర•మా సత్యంబుల్. 275

క. చేసినగతిఁ జేయకుఁ, డే
వ్రాసినగతిఁ జేయుఁడంచు • వచియించెడి ప్రా
శ్యాసకులపగిదిఁ జేసెద
వా ? సర్వామరమునీంద్ర • వంద్యా, రామా ! 276

సీ. వ్యర్థకర్మము లంచు • వచియించినట్టివి
పెక్కులు నీవె కా•వింపలేదె !
యడవుల నీవు మా•యమ్మతో నుండి తం
డ్రికి నుత్తరక్రియ • నెఱపినావు ;

జాబాలిచేసిన • చండవాదమునీకు
గిట్టమిఁ బెడచెవిఁ • బెట్టినావు ;
ప్రేతసంస్కారము • ల్విహగపుంగవునకు
శ్రద్ధతో భక్తితోఁ • జల్పినావు ;

గీ. తపము శూద్రుఁడు చేయుట • తప్పటంచు
నెంచి నిర్దోషుఁ దపసి వ•ధించినావు ;
నోరులేనట్టి ప్రాణిని • మారణంబు
సేసి, హయమేధమును గూడఁ • జేసినావు. 277

గీ. అంతనమ్మక విహితక•ర్మాళియందు
నుంచుకొని, చేసి, యవికూడ•వంచునకట !
యెట్లు బోధింప సాగితి•విప్పు ? డేను
నమ్మనగునెట్లు తద్బోధ•నముల ? రామ ! 278

గీ. స్వయముగాఁ జేసి, ఋజువుమీరఁ • జల్పుఁడంచుఁ
జెప్పవలె సద్గురువు తన•శిష్యవితతి ;
కట్లు కాకుండఁ, గలుద్రావి • యయ్యలార !
త్రాగఁగూడదు మీరంట • తగునె ? రామ ! 279

క. కర్మకృ దక్షదారోగ్యా
యు ర్మానంబులను బట్టి • యుపకారకమా
ధర్మము కర్మాచరణమొ
కర్మత్యజనంబొ ప్రజలు • కనఁగొనలేరే ? 280

గీ. నిత్యనైమిత్తిక క్రియా•నిరతి, నియమ
ములను బాటించి యుపవాస•ములను జేయు
చుండు వారిప్పటికిఁ జిరా•యుష్కులగుచు
నురుతరారోగ్యభాగ్యులై • యున్నవారు. 281

క. చచ్చినపిమ్మట జనులకు

వచ్చెడుగతి యేదో యెఱుకఁ బడదు నిజముగా ;
నిచ్చటఁ గర్మము సౌఖ్యం
బిచ్చుచునేయుండె, దానిఁ నేల త్యజింపన్ ? 282

గీ. అర్థమెఱుఁగని కర్మము వ్యర్థ ; మట్టి
దానిఁ గుడ్డిగఁ జల్పుట తగదటండ్రు ;
కాని, యర్థము తెలిసిన, దానియందు
శ్రద్ధనశియించు, నదిసేయు బుద్ధితోడ !

సీ. అర్థమేటికి రామ ? యిలఁ బసుపునుసున్న 283
మే యర్థమెఱిఁగి తాఁ మెచ్చువాఁడు ?
నుఱుములోనే యర్థముండి నీరదములు
ప్రజలకుఁ జల్లని వర్షమిచ్చు ?
నేతర్కములు చేసి యిల, తొలకరిపసి
రికతివాసుల జనదృష్టిఁ దన్ను ?
నేయుపన్యాసంబు లిచ్చి వృక్షంబులు
వలినీడలొసఁగి పాంథులనలరుచు ?

గీ. ఫలములిచ్చును దత్స్వభావములఁ బట్టి
సర్వకర్మంబులును వాని శ్రద్ధతోడఁ
జలుపువారికిఁ ; గాన, నాచరణమొండె
కావలయు, నర్థమావశ్యకంబుగాదు. 284

గీ. శివునహస్ర ఘటజలాభి షిక్తుఁ జేసి
యెలమిఁ గారీరియనుపేరి యిష్టిఁ జేసి
యిల ననావృష్టిబాధల నీల్గకుండఁ
బ్రజలు వెన్కనుసుఖపడి బ్రతుకలేదె ? 285

గీ. తెలిసిమ్రింగిన, మ్రింగినఁ దెలియకుండ
వస్తువులు వానివాని స్వభావసరణి

గుణ మగుణమును జూపుఁ ; గాకోలవిషము
ప్రాణములు దీయు, నమృతంబు ప్రాణమిచ్చుఁ. 286

మ. తమకుం గర్మము మేలుసేయఁ, దమ సంతానంబు నామాడ్కి సౌ
ఖ్యముఁ బ్రాపింతురటంచుఁ బ్రాక్తన కృపాకంధు ల్విదానించి క
ర్మముల న్బెట్టిరి నాక, నీవియజనుల న్రారాపులన్బెట్ట మో
సముగావించిరటంచు నెంచఁదగునే స్వప్నంబునందేనియున్ ? 287

క. ఎడ్డెపశువు లేనియుఁ దమ
బిడ్డలఁ బ్రేమించుఁగాని పెట్టవు వెతలన్ ;
దొడ్డలు గదబుధు! లిఁకవల
లొడ్డి యపత్యాళిబాధ నొందించదరే ? 288

ఉ. నమ్మిక శ్రద్ధఁ గర్మము నొనర్పక పోవుటచేత దాని లా
భమ్ము పుడించుకేని కనుపట్టకయున్నది ; యీ మహారహ
స్యమ్మును నేటివారు గనఁజాలక సోమరిపోతులౌచుఁ గ
ర్మమ్ము నిరర్థకమ్మనుచు మాటికి దూఱుదు ; రెట్టి ప్రాజ్ఞులో! 289

గీ. చిత్తపరిశుద్ధి కర్మంబుచేతనగునో
కాదొ సిద్ధాంతముగఁ జెప్పరాదుగాని,
నీతిచెడిపోవుఁ గర్మంబుచేతనంట
మాత్రమ యథార్థమెనట్టిమాటరామ ! 290

గీ. అంతకంతకుఁ గర్మంబు లడఁగుచుంట
చూచుచున్నాముగద ! యైన సూనృతంబు,
కలుమరహితప్రవర్తన, కానిపించు
నిప్పటికిఁ గర్మరతులందె యినకులేశ ! 291

సీ. సూర్యోదయమునున్నె సుప్తివీడుచు లేచి
స్నానజపాదులఁ జలుపువారుఁ
దొలుతఁ బేదల నతిథులఁ దన్పి పిమ్మట

దేవుఁడిచ్చినదేదొ ♦ తినెడువారుఁ
బండినపంటను ♦ భగవంతునకు నివే
దించితామాల భు♦జించువారు
వ్యవహారములసాక్షు ♦ లర్కుఁడుఁజంద్రుఁడుఁ
గాకన్యసాక్షులఁ ♦ గననివారు

గీ. మాటదప్పని సత్య ధ♦ర్మంబువారు
నప్రమాణంబుసేయుట ♦ కడలువారు
బ్రతుకశాశ్వతమనియెంచి ♦ బ్రతుకువారుఁ
గానిపింతురు గదకర్మ ♦ కారులందె ! 292

ఉ. చల్లనితేనెపల్కులును ♦ జాటునఁజక్కని గొంతుకోఁతలున్
గల్లలువల్కకావలయు ♦ కార్యము లన్నెఱవేర్చుకొంటలున్
జెల్లనివ్రాఁత లన్వెఱడు ♦ జిత్తుల సాదులమోసపుచ్చుటల్
పెల్లుగ నవ్యనాగరక ♦ వీరుల వర్తనమందె కన్పడున్. 293

సీ. అప్పిచ్చునప్పుడే ♦ యధమర్ణనాస్తి యం
తయుఁ దమదగునని ♦ తలఁచుఋణదు,
లప్పు పుచ్చుకొనెడు ♦ నప్పుడే యప్పెల్ల
నెగవేయఁజూచెడు ♦ ఋణికు, లర్థ
తృష్ణచే నెఱుఁగని ♦ వెఱిఁగినట్లెఱిఁగిన
వెఱుఁగనట్లాడుని ♦ కృష్టమతులు,
పత్రంబు స్వయముగా ♦ వ్రాసియావ్రాఁత నా
యదిగాదిఁ కెవరిదో ♦ యనెడువారు,

గీ. తప్పులొప్పుగ నొప్పులు♦తప్పులుగ గ
ణించి యధికారిమ్రోల వా♦దించువారు,
ఛాందసాచార పరబృంద ♦ మందుకంటెఁ
గలరుపెక్కురు నవ్యనా♦గరకులందె ! 294

క. కావుననీతికిభంగముఁ
గావించును గర్మమనుట ♦ కల్లగఁదోఁచున్ ;
దేవునిదెసఁబాపము నెడ
నేవెఱ పగపడదుకర్మ ♦ హీనునిలోనన్ ! 295

క. అనియమములై యితరులు భో
జనపాన విహారములను ♦ జల్పుచునుండన్,
బొనరుతురు కర్మఠులుకఠి
ననియమబద్ధులయి జీవ♦నంబులుజగతిన్ ! 296

గీ. ఆయురారోగ్య దేహ బ♦లాదులందుఁ
గర్మవిముఖులకంటెను ♦ గర్మనిరతు
లెక్కువగఁగానిపింతు ; రా♦హేతువునను
గర్మనిరసన మెటుచేయఁ ♦ గలమురామ ! 297

* * * * *

సీ. సరెకానిశ్రీరామ! ♦ ఛాందసకర్మని
యామములన్సర్వకా ♦ లానుకూల
ముగ నొక్కసారియే ♦ పూర్వఋషీశ్వరు
ల్నెమ్మిఁ జేసిరటంచు ♦ నమ్ముటెట్లు ?
కన్నబిడ్డలమోస♦ గాండ్రయి వంచించి
నారువారనుటకు ♦ నాల్కరాదు ;
కానినీమాడ్కిఁ ద్రి♦కాలజ్ఞులై యెట్టి
యుత్కృష్ట ఋషులేని ♦ యుండఁగలరె ?

గీ. కలియుగాంతమువఱకు ని♦ష్కర్షముగను
సర్వహైందవజనులును ♦ జల్పఁదగిన
కర్మములు వ్రాసిపెట్టంగఁ ♦ గలిగినట్టి
జ్ఞానవిగ్రహుఁ డిలనెన్నఁ ♦ డేనిఁగలఁడె ? 298

క. స్మృతికర్తలు, తాపసులున్
మతిమంతులునైన, మనుజ♦మాత్రులగుటఁ, ద
త్ప్రతిపాదితేతికర్త
వ్యతతి న్లోపములు పెక్కు ♦ లగపడవచ్చున్. 299

సీ. భరతవర్షంబెల్ల ♦ బరులపాలై పోవు
స్వాతంత్ర్యమెల్లను ♦ జచ్చుననియు
నేలపైఁబోగ బండ్లు ♦ నీటిపైఁబోగ యోడ
లనిలవేగమున మ♦ట్టాడుననియు
జలధిలోపల నగో♦చరముగఁ జరియించుఁ
గలములు నౌధ్వంస ♦ కములుననియుఁ
జిటికలో వార్తలఁ ♦ జిత్రవిద్యుచ్ఛక్తి
నెంత దూరంబొ పం♦పింతురనియు

గీ. నొక్కపెట్టున నెందఱి♦నో హరింపఁ
జాలెడుఫిరంగులను జేయఁ ♦ జాలువారు
వత్తురనియును భావిదృ♦క్పటిమచేత
నెఱుఁగఁజాలిరె స్మృతికర్త♦లినకులేశ? 300

క. పూర్వులగు స్మృతిరచయితల
ఖర్వ మనీషులును బ్రేమ♦కలితాత్ములునై
యుర్విన్వెలసిన, నీవలె
సర్వజ్ఞు లటంచు నెంచఁ ♦ జనునే రామా? 301

చ. ఇదియునుగాక, శంకజని♦యించు మఱొండు, విశుద్ధధర్మకో
విదులొనరించినట్టి స్మృతి♦పేటికఁ గన్పడువాక్కులందునె
య్యది ఋషివాక్యమో? యిఁకను♦స్వార్థపరుల్సొరఁ బెట్టినట్టిదె
య్యదియొ? యెఱుంగరాక యెద♦నార్తిని బెట్టుమహాత్మ! రా
ఘవా!

సీ. లోకప్రచారంబు ♦ లోనున్న లేకున్న
మితిలేదఁ టామ్నాయ ♦ వితతులకును!
గొంత యందుండి కై♦కొని పరాశరసూతి
విభజించె నఁటనాల్గు ♦ వేదములుగ!
నానాల్గిటను లేని ♦ యంశముల్చెప్పు చు
న్నవఁట స్మృతులుఁ బురా♦ణములు ప్రజల!
కందుఁ బ్రక్షిప్త వా♦క్యములు లేవనియెంచు
టకు దిక్కుగ్రుడ్డి న♦మ్మక మొకండె!

గీ. యీయనువుగానె సర్వదే♦శీయ వేద
పుస్తకంబులు నున్నవి! ♦ బుద్ధిచేతఁ
జేయుము విచారణ యటంచుఁ ♦ జెప్పి! తట్లు
కల్లనిజములుగనుఁ గొనఁ♦గలనె రామ! 303

* * * * *

క. శ్రుతిపేరను స్మృతిపేరను
గ్రతువులఁ బ్రజజంతువితతిఁ ♦ గారింపఁగఁ, బు
ట్టితివీవు పరమకృపతో
మతపునరుద్ధరణమునకు ♦ మహిబుద్ధుఁడవై. 304

క. గొఱ్ఱెల మేఁకల నిఱ్ఱుల
గుఱ్ఱంబులఁ గూర్మములను ♦ గుండేళ్ల జనుల్
వెఱ్ఱిగఁ దెగఁగోసెడుతఱి
మొఱ్ఱలు వినివచ్చితీవు ♦ బుద్ధాకృతితోన్. 305

ఉ. భూతదయా గుణోల్లసిత ♦ పూర్ణమనస్కుఁడు, నిర్జితేంద్రియ
వ్రాత మహాతపస్వి, పరి♦వర్జిత రాజ్యధనాదిభోగ సం
ఘాతుఁ, డకల్మషప్రణుత ♦ కర్మకలాపసుబోద్ధ, జ్ఞాన సం
స్ఫీతుఁడు, నీదు తొమ్మిదవ♦ వేసము, బుద్ధుఁడు, తండ్రి! రాఘవా!

శా. శ్రౌతస్మార్త విధిచ్ఛలంబునను స్వ♦ర్గప్రాప్త్యరంభాది కాం
తా తాత్పర్యవశాత్కృతై ర్ద్విజులు సీ♦తానాథ ! జన్నంబులన్
నీతుల్వీడి వధక్రియల్సలుప, వా♦నిన్మాన్ప బుద్ధాకృతిన్
గీతావాక్యముచొప్పున న్మతము ర♦క్షింపంగ జన్మించితే ! 307

శా. ఏనూరేండ్లకుఁ గ్రీస్తుపుట్టుననఁగా, ♦ నిక్ష్వాకుభూపాల సం
తానంబందలి శాక్య వంశమున, శీ♦తక్ష్మాధరప్రాంత దే
శాన, న్గాపిలవాస్త వక్షితిపయి ♦ న్జన్మించె బుద్ధుండు దా
సూనుండై యలమాయ కున్నృపతియా ♦ శుద్ధోదనాఖ్యాతికిన్.

శా. ఆశాంతాచ్ఛ యశోవిశాలుఁడగు బు♦ద్ధాచార్యుఁడు ద్భాతి, నెం
తోశాంతి న్సుఖముంగనె న్గపిలవా♦స్తుస్థ ప్రజావర్గమున్
దేశాంతస్థ సమస్తజీవతతిఁ, బ్రీ♦తింగాంచి యుప్పొంగుమా
యాశుద్ధోదన నామధేయ ధరధ♦న్యద్వంద్వము న్నెమ్మదిన్. 309

గీ. రోహిణీ వాహినీ తటా♦రూఢ కపిల
వాస్తుపుట భేదనోద్యాన ♦ వనమునందు
జన్మమొందిన శిశువును ♦ జనకులసిత
ఋషిపదంబుల నిడనాతఁ ♦ డిట్టులనియె. 310

*సీ. వెలఁదులమిన్నయౌ ♦ ప్రియసతినెడఁబాసి
రాజ్యాదిభోగ వ♦ర్జనముచేసి
వసియింపరాని దు♦ర్వనముల వసియించి
ద్వంద్వబాధలను జి♦త్రముగ సైఁచి
ఋలజీవసంతాప ♦ హేతువైనట్టి పౌ
నర్జన్మ మర్మంబు ♦ నచ్చఁగాంచి
ధర్మంబు లండెల్లఁ ♦ దలమానికంబైన
పరమధర్మమును స్థా♦పనముచేసి
ఆ. నరులఁ బ్రోవవిష్ణు ♦ నవమావతారమై

పుట్టె నవఁడుబుద్ధ ♦ మూర్తిగాను
వానికిప్పు డిచట ♦ నేను జేతులు మోడ్చి
పరమభక్తి నిడుదు ♦ వందనములు. 311

గీ. శాస్త, సర్వజ్ఞుఁడు, సుగత, ♦ శాక్యసింహుఁ,
డర్కబంధువు, మునియు, మా♦యాసుతుండు,
శ్రీఘనుఁడు, మారజి, ల్లోక♦జిజ్జినుండు,
దశబలుఁడు, ధర్మరాజు, గౌ♦తముఁడు మఱియు. 312

గీ. పూతభగవ, త్తథాగత ♦ బుద్ధుఁడును వి
నాయక, సమంత భద్ర స♦న్నామకుండు,
నల్లయద్వయువాది, స♦ర్వార్థసిద్ధుఁ
డును, మునీంద్రుఁడు, షడభిజ్ఞుఁ♦డును, మఱియును 313

క. శుద్ధోదన సుతుఁడగుటను
శౌద్ధోదనియును, నవా♦ప్తసర్వార్థతచే
సిద్ధార్థియు, నిట్లే బ
హ్వద్ధాఖ్యలు గలవు బుద్ధ♦ఋషిచంద్రునకున్. 314

గీ. పట్టి పుట్టిన యేడవ ♦ వాసరంబు
నందె మాతృ వియోగము ♦ నందుకతన,
నతని బెంచె "మహాప్రజా♦వతి" యనెడు వి
మాత వేగన్నులను జూచి ♦ ప్రీతితోడ. 315

క. ఎనిమిదవ యేఁట సిద్ధా
ర్థుని విశ్వామిత్రుఁడనెడు ♦ ఋషికడ కంపెన్

---

*శ్లో. యస్త్యక్త్వా క్షితిపాలతాం ప్రియ వధూం భోగాంశ్చ చిత్రం మహః
శీతోష్ణాది విసహ్యదుర్ఘట వనే సంతాపహేతుం నృణాం
పౌనర్జన్మ రహస్య మీక్ష్యపరమం ధర్మంతథాస్థాపయత్
తంవందే నవమావతార మధునా బుద్ధం సుబద్ధాంజలిః

జనకుఁడు విద్యలఁ గఱపఁగ ;
వినిశితబుద్ధి నతఁడెల్ల ♦ విద్దెలు నేర్చెన్. 316

క. అసమాన విమల మేధా
ప్రసరణమున, నేఁటఁ జదువ ♦ వలయు చదువులన్
వెసఁ జదివెఁ బూఁటలోనే;
ప్రసవమునకు వలపుఁ గూర్ప ♦ శ్రమపడ వలెనే ? 317

మ. ఒకవాసంత దినంబునం దొకఁడుఁ దా ♦ నుద్యాన మందుండి, యి
న్నక చింతావినిమగ్నచిత్తుఁడయి యుం♦డన్, మింటిపై బార్లుక
ట్టి, కుబేరాశ హిమాద్రి కిన్జనఁగ, ను♦డ్డీనంబు గావించు హం
సకము ల్గన్పడె బుద్ధబాలకునకు ♦ జ్జక్షుర్వినోదంబుగాన్. 318

గీ. అంత దేవగుప్తుఁడను స♦మంత భద్రి
బావ, యందొక్క యంచను ♦ బాణమునను
గొట్ట, నాదెబ్బ నది బాల♦కుని పదముల
కడను బడె శోకరవములు ♦ కడలు కొనఁగ. 319

చ. విలవిలఁ గొట్టుకొంచుఁ గడు♦వేదన నొందెడి యంచఁ గాంచి, తా
వలవల బాష్పము ల్విడిచి, ♦ పక్షముల న్విదళించి యేచు నా
యలుఁగును మెల్లనూడ్చి, క్షతి♦యస్రము నొత్తుచు మందురాచి, కా
శలమునఁ బాలువోసి, యుప♦చారము సేసెను బుద్ధుఁ డెంతయున్.

గీ. బుజ్జగించుచు దువ్వుచు ♦ బుద్ధుఁడిట్లు
సేద దేర్చుచు నుండు టీ♦క్షించి దేవ
గుప్తుఁ డెంతయుఁ గనలి తాఁ ♦ గొట్టినట్టి
పక్షిఁ దెమ్మని చారకుఁ ♦ బంపె నటకు. 321

ఉ. చచ్చిన, దీని నీప్రభుని ♦ సన్నిధి కంపెదనే ; ప్రాణము
ల్వచ్చునొ యేమొ వెండి ! యటు♦వచ్చిన గుప్తుని కిద్దియాయఁగా

నిచ్చ జనింప ; దీనుడవు ♦లే చని యాతనితోడఁ జెప్పఁగా
వచ్చునటంచు బాలకుఁడు ♦ వార్తను బంపెను బావగారికిన్. 322

క. ఇద్దివిని దేవగుప్తుఁడు
తద్దయుఁ గుపితుఁడయి బాలు♦దగ్గఱకుం దా
నుద్దవడిఁ బోయి యిమ్మని
గద్దింపఁగ నతఁడు మెల్లఁ♦గా నిట్లనియెన్. 323

క. బావా ! పెద్దలు చెప్పిన
కైవడి నీ విషయమునను ♦గావింపఁ దగున్
గావునఁ జని విబుధుల తీ
ర్పే విధమున నుండునో గ్ర♦హింపుము రమ్మా !" 324

క. బాలుఁడు సెప్పిన యట్లె ద
యాళువు ధర్మజ్ఞులనఁగ, ♦ నంతటఁ జలమున్
జాలించి, బుద్ధుకడనె మ
రాళము గుప్తుఁడిడి తా బి♦ఱాన జనియెన్. 325

క. కాతును బ్రాణుల హింసో
పేత క్రియలడఁచి నేను ♦ బెరిఁగిన కొలఁదిన్
భీతి వలదంచుఁ జెప్పఁగ
నా ? తండ్రీ ! యిట్లు చేసి ♦ నాఁడవు బుద్ధా ! 326

సీ. "నరదేవతా లక్ష♦ణము లరయఁగ నెను
బదియు ముప్పదిరెండు ♦ వరుసగాను
గలవు నీబిడ్డలో♦పల ; నతఁడల విష్ణు
నవ మావతారంబు ; ♦ నరపతి యయి
యిలయెల్ల నేలునో ! ♦ యిద్ధ మతాచార్యుఁ
డై యెల్లరకు వంద♦నీయుఁ డగునో !
మాయ యిప్పుడె తాను ♦ మరణించు ; నీబిడ్డ

నాకాళ్ళపై వైచి ♦ నావుగాన

ఆ. నేను దోషినైతి ; ♦ నీతని కీర్తిని
గాంచు భాగ్యమేను ♦ గాంచలేను ;
మ్రొక్కి యిపుడె నేను ♦ బోయెద ;" నను నని
తర్షి వాక్యములను ♦ దలంచి తండ్రి. 327

గీ. అందు సర్వార్థ మామండ ♦ లాధిపుండగు
మొదటి వానిగసుతుఁ జేయఁ ♦ బూని యతని
కశ్వారోహణమును ధను ♦ రాది సకల
సమర కళలను నేర్పించెఁ ♦ జక్కఁగాను. 328

వ. కఱచె సమస్త విద్యలను ♦ గాని, తథాగతుఁ, డెల్ల సృష్టిలో
నరయఁగ దుఃఖమే విపుల ♦ మై కనుపట్టుటచేత, జీవనం
బురుతర హింసతో జరుగు ♦ చుండుట చేత, ముదంబుమాలి, దు
ర్భరమగు చిత్తసంశయపు ♦ బాధల పాలగుచుండె నిత్యమున్. 329

గీ. పదునెనిమి దేండ్ల ప్రాయము ♦ వచ్చు వెంట
సుప్రబుద్ధుని కూఁతును ♦ సుందరాంగి
సుగుణమణిభూషయోషయ ♦ శోధరాఖ్యఁ
దనయునకుఁ బెండ్లిచేసెను ♦ దండ్రి వేడ్కఁ. 330

సీ. మించుఁ దీఁగలఁబోలు ♦ మేని కాంతులతోడ
నచ్చరలను మించు ♦ నలరుఁ బోండ్లఁ
జూచిన నోరూరఁ ♦ జొచ్చు మంజుల రస
వంతంబులౌ ఫల ♦ భక్ష్యములను
వినినఁ జిత్తముఁబల్ల ♦ వించి జల్లను మృదు
గాత్రయంత్రోద్భవ ♦ గానములను
జూసిన మైపీడి ♦ పోవక గమ్మను
కమ్మ నెత్తావుల ♦ కలపములను

ఆ. సేకరించి, పుడమి ♦ నాకంబుగాఁ జేసి,
బుద్ధుఁ దండ్రి విషయ ♦ భోగిఁ జేయ
నెంచెఁగాని, కడఁక ♦ తెల్లను నిర్వేదా
జనములయ్యె రాజ ♦ తనయు దెసను. 331

సీ. అంధులై యెన్నెన్నొ ♦ యగచాట్లనయు వారు
బాధిర్యమున బాధ ♦ పడెడు వారుఁ
బంగులై యెటకుఁ బో ♦ వంగఁ జాలని వారు
మూకులై లోలోనఁ ♦ బొక్కు వారుఁ
గడుఁబీదతనమున ♦ గాసి నొందెడు వారుఁ
బుత్రులు తేరని ♦ మూల్గు వారు
వార్ధక దురవస్థ ♦ వహరి కుందెడు వారు
వ్యాధి బాధలఁ బడి ♦ యడలు వారు

ఆ. బంధువులు గతింప ♦ వలవల విలపించు
వారు నిండ్లు తగులఁ ♦ బడిన వారుఁ
జిత్రచిత్ర కష్ట ♦ జీవను లుండిరి
బుద్ధు మానసము విడిచి ♦ పోవ కెపుడు. 332

క. లలితాంగుల మృత దేహము
లాలుకల నిడఁగొంచు పోవు ♦ చుండుట బుద్ధా
త్ముల వెఱ్ఱిలఁ గానిపించుట
వలన సదా యతఁడు దుఃఖ ♦ వశుఁడై యుండెన్. 333

ఆ. ఇంత దుఃఖమునకు ♦ హేతు వెయ్యది ? దాని,
దాఁటి పోవఁ దగిన ♦ దారియేది ?—
యా మహాను భావు ♦ నంతరంగము సొచ్చి
యివ్వి రెండు మిగుల ♦ నేఁచు చుండె. 334

మ. నిజమేదో కనిపట్టఁగా వలయుఁ ; బం ♦ త్రీ రాజ్య భోగాదులా
నిజమున్గౌన నీవు ; సంసరణ కం ♦ ధిన్మ్రుగ్గుచు న్దేలుచున్

బ్రజలార్తి న్బడుచున్నవారు ; క్రతుకర్మ వ్రాతము ద్దేవతా
భజనంబుల్భవ కష్ట జాలమును బాపజ్ఞాల నొక్కింతయున్. 335

క. ఇటనిఁక నుండను మోక్షము
కిటుకును గనివచ్చి జగతికి న్దెలుపుదు ; న
క్కటికి విడిసతిని బాయుచు
నటవికిఁ జని తపముచేఁ గృతార్థుఁడ నగుదున్. 336

చ. అని యొకరేయి గర్భవతియై నిదురించు యశోధ రాంగనన్
గని, పరినేటితో మనసు ♦ ఖంబని, యించుక దుఃఖమంది, వెం
టనె తెలివొంది గుండెను దిటంబుగఁ జేసి నివృత్తరాగుఁడై
చనె నటనుండి బుద్ధుఁడు ప్రజాహిత తత్పర బుద్ధితోడుతన్. 337

క. ఏకోనత్రింశద్వ
ర్షాకరమగు జవ్వనంబు ♦ నందు విరాగ
శ్రీకుఁడయి శాక్యసింహుఁడు
లౌకిక భోగములఁ దృణము ♦ లాగున విడిచెన్. 338

గీ. చెలిమి కాఁడగు చెన్నని ♦ చేహయంబు
నొండు దెప్పించి వానితో ♦ నూరు వెడలి
పోయె బుద్ధుఁడు—దీనినే ♦ పుణ్యతమ మ
హాభినిష్క్రమణంబని ♦ యండ్రు బుధులు. 339

క. అరుణోదయ సమయంబున
కరిగి యొక యరణ్య సీమ ♦ కటకిగి హయమున్
దరవారి నగలఁ జెన్నని
కరమున నిడిబుద్ధుఁ డీపకారము పలికెన్. 340

గీ. ఇవ్వి యన్నియు మాతండ్రి ♦ కిమ్ము పొమ్ము!
శ్రీవెశాలుర కందని ♦ స్థితిని బడసి

వచ్చు నందాఁకఁ దన పుత్త్రి ♦ వత్సలతను
మఱువుమని తండ్రితోఁ జెప్పు ♦ మఱవకుండ. 341

గీ. మఱల గుఱ్ఱముఁ గొని పొమ్ము ♦ పురికి వేగ
కంటఁ దడిపెట్టుకొకు నిష్కారణముగ,
యత్నము ఫలించెనేని తద్యత్న ఫలము
నందు నీకును బాలుండు ♦ నయ్య సఖుఁడ ! 342

ఆ. చెన్నఁడేగి వార్త ♦ సెప్పిన యంతనె
బుద్ధు తండ్రి మనముఁ ♦ బొలఁతి మనము
నెంత దుఃఖ పడెనొ ♦ యొఱఁగింప నెవఁడోపు
నూహ యొండె తెలుప ♦ నోపుఁగాని. 343

క. అంతట సమంత భద్రుఁడు
కాంతారని విష్టుఁడగుచుఁ ♦ గఠిన తపస్యా
క్రాంతత నాగర్భశ్రీ
మంతుని మృదులాంగకముల ♦ మాఁడిచివైచెన్. 344

గీ. బింబసారక్షితీంద్రుని ♦ వీడురాజ
గృహము చేరువ నొకయద్రి ♦ గుహావసించి
యాత్మసంకల్ప సిద్ధికై ♦ యధిక మగుత
పంబు సేసెను గొంతకాలం బతండు. 345

గీ. సదయ హృదయులు దెచ్చి యొసంగు నట్టి
యన్నమో, కందమూల ఫలాది కంబొ,
తోడి మునులకుఁ దాఁగొంత ♦ తొలుతఁ బెట్టి
యంగదను బాపుకొనును శేషాన్న మునను. 316

గీ. కఠిన హఠయోగ శారీర ♦ కష్టములను
గించి దస్థిర సుఖము లభించుఁ గాక,
పూర్ణ దుఃఖ వినాశనముననె వచ్చు
సుఖము రాదని బుద్ధుఁడు ♦ చూచిచూచి. 347

క. గాలికి వానకు నెండకుఁ
దూలక కావించినట్టి • దుష్కర కృతులన్
జాలించి యన్య మార్గము
లాలోచించుకొని వాని • నంటి చరించెన్. 348

క. ఏతపము నెచటఁ జేసిన
భూతదయయె సర్వధర్మ • మూల ; మహింసా
స్ఫీతుఁడె మోక్షార్హుండా
నాతండని తలఁచు చుండె • నతఁ డెల్లపుడున్. 349

సీ. అడవినుండి యొక నాఁ • డజములఁ బెక్కింటి
నేకంబుగా రాజ • గృహము దెసకు
గొల్లలు వేవేగఁ • గొని పోవుచుండుట
కరుణాళు వగుబుద్ధు • కనులఁ బడియె ;
నొక మేఁకపిల్ల వెనుకఁ బడు చుండెను
గూడఁ బోవఁగ లేక • కుంటి దాట ;
దానికై యఱచుచుఁ • దల్లి వెన్కకు ముంద
టికిఁ జనుచుండెను • చకితగతుల ;
గీ. నక్కటిక నెత్తుకొని కుంటి • నక్కున నిడి
"మాపు దోలుక పోయెదు • మంద నేఁడు
పట్టపగటనె కొనిపోవ • వలసె నేల ?"
యంచు గొల్లలఁ గాంచి పృచ్ఛించె జినుఁడు. 350

గీ. బింబసారుఁడు మేఁకలు • చెక్కు వలయు
నొక్క యజ్ఞము సేయంగ • నున్న వాఁడు
కావున నవేళ నేఁడు మేఁకలను గొంచుఁ
బోవు చుంటి మనిరి వారు • బుద్ధుతోడ. 351

ఉ. కన్నులు చెమ్మగిల్లఁగను • గౌతముఁ డంతట వారితోడ మీ
తెన్నున వత్తునేను నని • తిన్నఁగ జన్నపుఁ జోటికేగి త

త్సన్నిధినున్న యూపముఖ • సాధనముల్గని బింబసారుతో
డన్నిగదించె నందఱిక • డన్మృదువాక్కుల నిత్తెఱంగునన్. 352

సీ. నరనాథ ! భీకర • పరికరోత్కరముతో
వివిధ యాజ్ఞిక విప్ర • వితతితోడ
నీయజ్ఞశాలలో • నీవొనరించెడు
జన్నంబునను గల్గు • పున్నె మేది ?
ప్రాణంబు కంటెను • బ్రాణికిఁ బ్రియతరం
బైన దీజగతి నెం • దేని కలదె ?
యుపకృతులే కాని • యపకృతు ల్సేయవు,
పడు కష్టములనోటఁ • బలుక లేవు,
గీ. ప్రాణి కోటికి సుఖమీయ • వలయు రాజు
వ్యర్థముగ నట్టి మృదు జంతు • వర్గముల వ
ధించుటది ఘోర దురితంబుఁ • దెచ్చుఁగాన
వెఱ్ఱి చేఁతలు మానుమా • బింబ సార ! 353

సీ. తపముచే నవసియుఁ • దపనీయ దీప్తుల
నడరించు మేని సోయగము వెలయఁ
గరుణారసంబు మొగంబున దైవాఱఁ
జూడ్కులు సాత్త్విక • శోభ వెలువ
లోన ముప్పిరి గొన్న • జ్ఞాన సూనృత శాంతు
లొదవించు భావంబు • లుట్టిపడఁగ
నలకేలు సాఁచి దాపటి చేయి యెదనుంచి
తెలియఁబల్కెడు నుడు • ల్తేనె లొలుక
గీ. నదరు బెదరులు లేకుండఁ • గదిరి చేసి
నట్టి యుపదేశములు విని • యచ్చెరు పడి
బింబసారుఁడు తపియించి • వెంట యజ్ఞ

మాఁపి చేమోడ్చి బుద్ధుతో ♦ ననియె నిట్లు. 355

ఉ. సూనృత శుద్ధమూర్తి! నినుఁ ♦ జూడఁగ నీసుడు లాలకింప నా
మానస మెంతో తుష్టిఁగనె; ♦ మాసిచనె స్దురితంబులెల్ల; నీ
యానను హింసక క్రితువు ♦ లన్నియు మానెద, మాన్తు, నాకు సం
తానము లేదు నాయన! స♦దా యిటనుండుము రాజ్యమేలుచున్.

క. శ్రీకర భవ ముపదేశము
లా కర్ణించుటకుఁ దృష్ణ ♦ యగ్గల మగుచే
కాక, భవచ్ఛుభ కీర్తి
వ్యాకృతి నిత్యంబు మాకు ♦ నాశ జించెన్. 356

క. అన విని బుద్ధుఁడు "రాజా!
తనిసితి రాజ్యపద భోగ♦తతి; వలదిఁక; నేఁ
జని సత్యోపార్జన మగు
వెనుకను నీకడకు వెండి ♦ వేగమ వత్తున్" 357

చ. అని చని పెక్కు యోగముల ♦ నభ్యసనం బొనరించి, ధ్యానని
ష్ఠను జిరకాలముండి, గయ ♦ సన్నిధి నొందు మహాకుజంబు క్రిం
దను బహిరర్థ విస్మృతిని ♦ దద్దయు ధ్యానముచేసి చేసి కాం
చెను దుదకాత్మ తృప్తిగను ♦ జీవిత మర్మము సత్య తత్త్వమున్.

క. వారక యే చెట్టుకడన
పార ధ్యానంబుచేసి ♦ పరిపూర్ణ జ్ఞా
నారూఢుఁడయ్యె బుద్ధుం
డా రావిని బోధి వృక్ష ♦ మండ్రి ప్పటికిన్. 358

గీ. జన్మమూలము భవ దుఃఖ ♦ శమన మార్గ
మును నిజంబుగ జ్ఞాన వి♦స్ఫూర్తి గరిమ
నెఱిఁగి, తన యనుభవము లె♦ల్లరకుఁ దెలుపు
బుద్ధిబుద్ధుఁడు పయనమై ♦ పోయెఁ బైకి. 360

ఉ. పోయి జినుండు జ్ఞానమును ♦ బోధము సేయుచు జన్మదుఃఖము
ల్వాయఁగఁ జేసి పండితులఁ ♦ బామరుల న్నరపాల వర్గమున్
వేయివిధంబుల న్గరుణఁ ♦ బ్రీతులఁ జేయుచు నున్న వాఁడటం
చాయన జాయకు న్పితకు ♦ నల్లనఁ జెప్పిరి యేగి యెవ్వరో. 361

మ. పరమానందముతో, వియోగ పరితా♦పంబందు తండ్రి న్యశో
ధరయు, న్వార్తను విన్న వెంటనె జినున్ ♦ దర్శించి తోతేరఁ బం
పిరి కార్యజ్ఞులతో ప్రధానులను వా♦గ్మిత్వోత్కట ప్రజ్ఞలే
దుర్వారఁ బుత్త్రి స్బలిఁ జూచు కౌతుక పుటా♦టోపంబ వార్యంబుగాన్

చ. వడిగ, నియుక్తస త్తకము, ♦ వల్లభు పీఠ్యాని పోయి, చుట్టు దం
డడిగ నివిష్టులైన నృప♦తాపన ముఖ్యుల భక్తిఁగాంచి, బు
ద్ధుఁడు వెడలించు వాక్సుధను ♦ దుష్టిగ వీనులజుట్టి మంపులోఁ
బడినటులుండె మానిపడి ♦ వచ్చిన కార్యము విస్మృతింబడన్.

క. పనిచిన వారెన్నాళ్ళకుఁ
జను దేరమి మఱల, బుద్ధు ♦ సహపాఠిని బం
పె "నుదయి" యను నయకోవిదు
జనపతి, పుత్త్రి నెడఁబాటు ♦ సైఁపఁగ లేమిన్. 364

ఉ. ఉదయి, ప్రధాను లేలొకొ ని♦యోగముఁ జేయఁగ జాలరైరటం
చెదఁ దలపోసి పోసి కథ ♦ యెల్ల నెఱింగి ప్రమాద మింతయే
నొదవక యుంటకై చెవుల ♦ నొత్తుగ దూదిని గ్రుక్కి చిత్తమున్
బదిలముచేసి బుద్ధఋషి ♦ వర్యుని పట్టున కేగెఁ జెచ్చెరన్. 365

చ. చని జినుఁడిట్లఁడేయను న♦సంశయబుద్ధికిఁ జాలునట్లు లో
చనములు విప్పి, మూఁగిన ప్ర♦జ న్గనకుండఁగఁ, జేయు బోధనం
బును వినకుండఁ దిన్నగను ♦ బోయి "పురంబున కెప్డు వత్తువో
యని పితయు న్సతీమణి స♦ఖా! కను పెట్టుక యున్నవా రనెన్." 366

సీ. అట్లె వచ్చెదను నే♦నని చెప్పి బుద్ధుండు

పేదు చేరెదు తతి గూడఁ జెప్పి
యుదయిని బంపఁగా ముదమున నతఁడేగి,
శుద్ధోదన నృప యశోధరలకు
నావార్త చెప్పఁగా నానంద మగ్నులై
వారలు పురమెల్ల వచ్చునాఁటికి
కమరావతిని బోలు నట్లలంకృతము సే
యంగ భృత్యావళి కాజ్ఞలిచ్చి,
గీ. కమ్ర శృంగారయుత భద్ర గజముతోడ
నమిత మంగళ మంజు వాద్యములతోడ
నెప్పు డెపుడను ప్రజల కన్విప్పుతోడ
నుభయులును వేచుకొని యుండి రుత్సుకతను. 367
గీ. గౌతముండంత నిర్ణీత కాలమునకు
భద్ర కౌండిన్య ముఖ్యర్షి వరులతోడ
జాతి భేదంబు గనక భిక్షులను గొనుచు
పాదచారిగ నూరికి వచ్చుచుండె. 368
గీ. వచ్చు తేజోధికుఁడు తన భర్త యెయని
యెఱిఁగి కొమరుని రాహులు నెత్తుకొంచు
సతి యశోధర యెదురుగాఁ జనియెఱంగెఁ
బ్రాణవిభు పాదములకును బాష్ప మొగుచు. 369
ఉ. భూపులతోడఁ దాపస సమూహముతోడుత వచ్చుచుండినన్,
శ్రీ పరిపూర్ణ భూపజుఁడు చీ! యిటు బోడిగఁ బాదచారియై
యేపఱజాతి భేదముల నెంచక, మృత్కల శంబుఁ గొంచు భి
క్షా పరతన్మిలంగుఁ; దన క్షత్రియ ధర్మము లేమిచేసెనో? 370
క. ఈచింపి కావిజోగిని
నీచుని నాపుత్త్రుఁగా గణింపఁగఁ దగునే ?

చూచుట యెట్లా మొగమును ?
ఛీ! ఛీ! యని తిరిగి తండ్రి చెచ్చెర నరిగెన్. 371
గీ. కాని జినుఁడదిగాంచి స్మేరాననమున
ముందు నడిగిడి తండ్రికి మ్రొక్క, నతఁడు
పుత్త్ర వాత్సల్యమున బుద్ధు పూర్ణ తేజ
మును విలోకించి కన్నీట ననియె నిట్లు. 372
గీ. క్షత్రధర్మంబు బూదిలోఁ గలిపినావు,
జాతిహీనుండవై సర్వజాతి జనుల
యింటి కూడును గుడిచితి; వేలచేసి
తిట్టి కులకలంకావహా కృతులు బిడ్డ! 373
సీ. వంశక్రమంబుగా వచ్చు నాచారమే
చేసితి నేనని చెప్ప బుద్ధుఁ:
డోరాజ ! మనవంశ మందు నూఱుతరము
లరసి యెవ్వరు నల్పరట్లు చెప్పు,
మనితండ్రి యడుగఁగా నలఁతి నవ్వులయంగఁ
దనయుఁ డిట్లనిపల్కెఁ దండ్రితోడ,
వంశంబు నామన వారుగారు; ప్రీతియు
గంబున సత్యతత్త్వంబుచాట
గీ. నవని జనియించు బుద్ధుల యన్వవాయ;
మాఁకటికి దప్పికిని చలి కాతపమున
కోర్చి గడియించితిని నిధి నొంకుఁగన్న
తండ్రి! యర్పింపవచ్చితి దానినీకు. 374
గీ. ఏమినిధియని జనకుఁడు పృచ్ఛసేయ
నతఁడు నిజభార్యయును బుత్త్రుఁ డితరజనులు
వినుచుండఁగ నమృతంపు వాక్కులడర
జినుఁడు బోధించెదాఁగనుఁ గొనినమతము, 375

క. అందఱుఁ బరమానందము
నొందిరి ; జినజాయ వెంట • యోగినియయ్యెన్
నందనుఁడును జనకుండును
బొందిరి కాంక్షింపఁబడిన • బోధముఫలమున్. 376

గీ. కదలి చని పెక్కుచోట్లకు • గౌతముండు
బింబసారాదులకుఁ బ్రజా • వితతికెల్ల
విమలతమమైన ముఖ్య ధ • ర్మములఁ గఱపి
యురుభవాబ్ధిని దాఁటించు • నోడయయ్యె. 377

* * * * *

సీ. ప్రకృతి స్వభావంబు • వలనఁ బుట్టి పెరింగి
జీవోత్కరంబెల్లఁ • జివరకీల్గుఁ,
బంచ భూతములు దిం • వాకర చంద్రన
క్షత్రాది సర్వలో • కనిచయంబుఁ
బ్రకృతివలనఁ బుట్టి • ప్రకృతికధీనమై
ప్రకృతిచేఁ జచ్చున • ప్రతిహతముగఁ
బ్రకృతిబద్ధుండైన • వాఁడు పుట్టుటగిట్టు
టను బాధలను బాసి • చనఁగఁదలఁచు

ఆ. నేని, నీతి సత్య • నియతి పశ్చాత్తాప
భూతదయలు శుచిత • మున్నగునవి
పడసి మంచిమంచి • భవములఁ గ్రమముగాఁ
బడసి తుదకు ముక్తిఁ • బడయవలయు. 378

గీ. సత్ప్రవర్తన చేతను • సత్యగరిమ
చేత భూతానుకంపచే • జీవుఁ డుత్త
రోత్తరోత్కృష్టజన్మంబు • లెత్తి చివర
కల్ల శాశ్వత నిర్వాణ • మందఁగలఁడు. 379

సీ. వారిద పటలంబు • ప్రతిక్షణక్షణ మనే
కాకృతి భేదంబు • లందుచుంట
సర్వదృశ్య ప్రపంచం బస్థిరము శూన్య
మును నశ్వరముఁ దలం • పోసి చూడ ;
విశ్వప్రవృత్తి నివృత్తికై యందఱుఁ
బడరానిపాట్లెల్లఁ • బడుచునుంట
ప్రత్యక్షమాట, సర్వంబు దుఃఖస్వరూ
పముగనే మదికిఁ గన్పట్టుచుండు ;

గీ. వీనివంటివి మఱియేవి • లేని కతన,
నుదువదృష్టాంత మెదియుఁ గ • న్పడని కతన,
నిఖలము స్వలక్షణముగఁ గా • న్పించు ;—నివ్వి
మహిత సిద్ధాంతములు బౌద్ధ • మతమునందు. 380

గీ. ఉనికియే బాధ ; కామంబున, నదిగలుగు ;
బాధ వోవును గామంబుఁ • బట్టిచంపఁ ;
గామసంహారణంబగు • జ్ఞానమునను ;
జ్ఞానసంపాదనంబు దుస్సాధ్యతమము. 381

గీ. భావముల యందు, సుకృతుల • భక్తియందు,
ధ్యానసాధనాభ్యాస సిద్ధాంతములను,
యత్నముల, నన్నపానాదు • లందు, శుద్ధుఁ
డగు నరుం డొక్కఁడే జ్ఞాన • మందఁగలఁడు. 382

క. జినబోధిత మతరాజం
బున కాయువుపట్లు నీతి • పూర్ణ వివేకం
బును ; బుద్ధికి నచ్చని గ్రం
థ నిచయము ప్రమాణముగఁ గొనందగ దెవఁడున్. 383

ఉ. వేదముల పేరదేవతా • ప్రీతిపేరఁ

ప్రాణిహింసక కర్మము • ప్రజలు మాధ్య
మునను గావించు చుంటచే • బుద్ధుఁడు నిగ
మంబులను గొనలేదు ప్ర•మాణముగను. 384

గీ. దేవభావన విపరీత • దృష్టిఁ జేసి
కొనుచు జనులెల్ల నీతిని • గోలుపోయి
భ్రష్టులగుచుంట చూచి త•త్ప్రజనుగావ
దేవుమాటను బుద్ధుఁ డె•త్తికొన లేదు. 385

గీ. ప్రజలజ్ఞానము నీతి సా•ర్వత్రికముగ
నుండవలెఁ గాన, భేదంబు • లుండవలయు
నంచు నిగదించు వేద వా•క్యముల బుద్ధ
ఋషి శిఖామణి యంగీక • రింపలేదు. 386

సీ. ఏదేవు మాటయు • నెత్తకుండఁగ స్వార్థ
పరతఁ జంపికొనకే • వలపఁబోవ
కారబుద్ధిని గర్మ•కాండంబు నల్పుచు
వర్తనంబున నీతి • వదలకుండ
నెల్ల ధర్మములన • హింసయే యుత్కృష్ట
ధర్మంబనుచు నెంచి • దానినెఱపి
చేయుచేఁతల వివే•చించి చేయుచునుండు
మనుజుండు మఱియొండు • మార్గములను

గీ. నంటిపోవు ముముక్షువు • కంటె సులభ
తరముగా జన్మ మరణ సం•సరణ దుఃఖ
వార్ధిఁ దరియింపఁ గలఁడని • వాక్యవర్త
నముల విదితంబు సేసె బు•ద్ధముని ప్రజకు. 387

సీ. పర్యుషితాన్నంబు • భక్షింపఁగారాదు
భోగేచ్ఛ మద్యంబు • త్రాగఁగూడ;

దనివార్య జీవధా • రణకార్యమునకుఁ జా
లిన భోజనాదులే • కొనఁగవలయు,
భోగార్థములపైని • బుద్ధిఁ బోవఁగనీక
కరణజాలము నరి•కట్టవలయుఁ,
దల్లిని దండ్రిని • దారపుత్త్రాదుల
శిష్టవృత్తిఁ గొని పో•షింపవలయు;

గీ. నాత్మకష్టంబులను నెంచ • కన్యజీవ
తతిని దనశక్తి కొలఁదిని • దనుపవలయు;
వ్యభిచరించుట తప్పు; స • త్యంబు నీతి
వీడి చరియించుటది పాప • వృత్తమగును. 388

క. మనకును దక్కిన జీవుల
కును సుఖదుఃఖంబు లొక్క•కొలఁదిగ నుండున్
గనుక నహింసా పరులయి
మనుజులు దినరాదు మత్స్య • మాంసము లెపుడున్. 389

చ. భవదుపదేశవాక్యములు • వ్రాసెద సంస్కృతభాషనంచు శి
ష్యవరుఁ డొకండనా, వలదు! • చక్కఁగ సర్వజనుల్ గ్రహింప నా
సువిదిత దేశభాషలనె • చొప్పడ వ్రాయుమటంచు గౌతముం
డు పలికె దీనబాంధవుఁడ • నూనకృపారస సిక్తచిత్తుఁడై. 390

సీ. బుద్ధమతంబును • బుచ్చుకొనిరి బహు
భూపతుల్దాని వై • మల్య మరసి,
యందొకఁడతుల వి • ఖ్యాతుఁ డశోక నా
మకుఁడు, స్వీయమతాభి • మాని, యుల్ల
మౌర్యవంశప్రథ • మక్షితీశుండైన
చంద్రగుప్తునినప్త • శాంతమూర్తి,
క్రీస్తుపుట్టకమున్ను • రెండుశతాబ్దుల

వఱకు, ముప్పదియాఱు ♦ వత్సరములు,

గీ. సర్వదేశంబు గాంధార ♦ సహితముగను
సకల జన సౌఖ్య కరమగు ♦ సరణి, నిస్స
పత్నుఁడై బళిర! బళి! యని ♦ ప్రజలు వొగడ,
న్యాయముగ నేలె సార్థక ♦ నాముఁడగుచు. 391

గీ. బుద్ధ సన్యాసుల గుమత ♦ బోధకుల, న
లువదినాలుగు వేగురఁ ♦ బ్రోదిసేయు
చాత్మమందిరమున సశో ♦ కావనీశుఁ
డుంచుకొనువాఁ డటంచుఁ గా ♦ న్పించుఁ గృతుల. 392

క. తన రాజ్యంబున నిర్మిం
చెనఁట మహాస్తూపములను ♦ స్థిరముగ నాతం
డెనుబదినాలుగు వేలను!
గొనియాడఁగఁ దరమె యతని ♦ గుణసంపత్తిన్? 393

క. గురు పరిషత్తొక్కటి తన
పురమునఁ గావించి స్వమత ♦ బోద్ధల, మతమున్
విరివిగఁ జేయఁగ, లంక కి
తరదేశంబులకుఁ బంపెఁ ♦ దద్దయు భక్తిన్. 394

గీ. ఎఱయు మైదాఱు దేశంబు ♦ లవలఁబెట్టి
కాంచు నెడ, నేషియా మహా ♦ ఖండమందు
నన్నిచోట్లను బుద్ధమ ♦ హర్షి మత మె
వ్యాప్తమై యున్న యట్లు కన్పట్టు మనకు. 395

మ. జనబాహుళ్యముఁ బట్టిచూచినఁ; గృపా ♦ శాంత్యాదిసద్ధర్మబో
ధనజాలంబునుబట్టిచూచినఁ, బర ♦ త్రాణార్థమాడాడకుం
జని సత్యంబునుజాటి తెల్పుటకు దీక్షన్దొల్తఁ గైకొంట చూ
చినఁ, దెల్లంబగు బుద్ధబోధితమత ♦ శ్రేష్ఠత్వమెవ్వారికేన్. 396

* * * *

ఉ. బియ్యము లేని యన్నమును ♦ బిండిని జేయని యట్టి రొట్టెయున్
దొయ్యలి లేని పెండిలియుఁ ♦ దోయదమిత్రుఁడు లేని యాతపం
బెయ్యెడఁ గానిపింపనపు ♦ డీశ్వర శబ్దము లేని సన్మతం
బయ్యో! యెటుండగాఁగలుగు ♦ నయ్య? కకుత్స్థకులాబ్ధి చంద్రమా!

క. ఎవఁడెల్ల మతములకు నా
యువుపట్టో యట్టి దేవు ♦ నొక్కెడ బుద్ధుం
డు వచింపఁడు! మతమున కది
యవమతిహేతువయి రామ! ♦ యాఱసిఁదే దే? 398

* * * * *

శా. భావోపాయముచేత దేవుఁడెపుడ ♦ ప్రాప్యుండు; సాక్షాత్కృతిన్
దేవజ్ఞత్వముగల్గు; లోకమున నీతిన్ జ్ఞానమున్ బెంచి బ్ర
హ్మావేక్షోచితపాటవంబుఁ బ్రజ కీయం బుద్ధిపూర్వంబుగా
దేవుం బేర్కొన లేదు బుద్ధుఁ; డది నా ♦ స్తిక్యంబె యూహింపఁగన్?

క. పెడమార్గంబులఁబడి దే
వుఁడు! దేవుం! డంచు జనులు ♦ వోవు చతనికిన్
గడు దవ్వాటను గని బు
ద్ధుఁడు తన బోధముల దేవుఁ ♦ దూర్చుట మానెన్. 400

గీ. ఒకరిమాటలు నమ్మి దు ♦ ర్వికటభావ
వితతి భగవంతుఁ గూర్చి కా ♦ వించుకొనక,
ప్రజలు స్వప్రయత్నానుభ ♦ వముల నతనిఁ
దెలియ జనుఁడెత్తఁగా లేదు ♦ దేవుమాట. 401

క. నీతియు వివేకమే తం
డూఁతగఁ జేసికొని లెస్స ♦ నుర్వినడచు, నా
పూతచరిత్రుఁడు త్రిజగ
న్నేతను గననోపు, నాత: ♦ నిన్నుడువకయే! 402

క. కావున నే గౌతమముని

దేవుని దెల్పంగ లేదు • దేశీయులకున్ ;
దేవుఁడు లేఁడను నాస్తిక
భావము లేదతని నుడులఁ • బ్రత్యక్షముగాన్. 403

గీ. నీవు ! నీ ! రన్నఁ బెన్దగ • దీఋనొక్క
యద్ది దొరకెడు మార్గంబు • నంటిచనక?
దేవుఁడా ! దేవుఁడా ! యన్న • దృష్టిఁబడునె
నిర్మలంబగు జ్ఞానంబు • నీతిలేక ? 404

సీ. అంధపరంపరా • న్యాయంబు గాఁబోయి
తన దేశజనులు వే • దంబుపేర
భగవంతు పేరను • బాప కృత్యంబులు
పెక్కు నిత్యంబు గావించు చుండి
సత్య భూతదయాది • సద్ధర్మదూరులై
నిరువ యోగక్రియా • నిరతులౌచు
నిజముగాఁ బ్రజలకు • నిశ్శ్రేయసముఁ గూర్పు
వ్యాపారములయందు • నలసులగుచుఁ

గీ. జిక్కి చెడిపోవు చుండు టీక్షించి, దాని
కారణ మెఱింగి, దేశంబుఁ • గావనెంచి,
చిత్రముగ దేవునెడలఁ దూష్ణీకుఁ డౌచు
వేదముఁ బ్రమాణముగఁ గొనఁ • లేదు జినుఁడు. 405

* * * * *

ఉ. అన్నియు నశ్వరంబులగు • నప్పుడు, శాశ్వతమైన వస్తువే
సున్నగునప్పు, డింకిటవి • శుద్ధచరిత్రము లేల ? సౌఖ్యసం
పన్నతకై ప్రయాసపడి • వారునువీరుఁ గడంగ నేల ? తా
నున్నఁగదా మనుష్యునకు • నుండుటభావి సుఖంబొ దుఃఖమో? 406

గీ. జన్మనాశమె సుఖమైన • జగతిలోని
దుఃఖయుతసౌఖ్య లేశంబుఁ • దొలఁగిపోవ,

వింక జీవుఁడె లేనప్పు • డెవఁడుగాంచు
బుద్ధనిగదిత నిర్వాణ • భూతసుఖము? 407

చ. మనుజుఁడు వీతదుఃఖుఁడఁగు • మాత్రనఁదృప్తి ని జెందకేదొ నూ
తనమగు గొప్పసౌఖ్యమును • దాఁగనఁగల్గ నటన్నయాశతో
డనెపడుచున్నవాఁడు విక • టంబగునైహిక బంధబాధలన్;
గనుక సుఖంబుదుఃఖమువి • నాశనమేయని చెప్పనొప్పునే. 408

మ. మనుజుల్ స్వీయ సుదుష్టకర్మములున • య్యగ్బుద్ధియోజించినా
య్యనియామంబులఁ దత్ఫలంబులిడు లోకాధీశుఁ బేరొక్కకయే
ప్రణుతింగాంచెడు భూరిసత్కృతులొ నర్పంబూనుటో మారజి
త్తునకుం జెల్లెనుగాని యింకెవఁడ టుల్త్రాకోసమర్థుం డగున్? 409

చ. స్థిరతమమై యదంభమగు • తీవ్రముముక్షఁ గలట్టివారికి
స్సరిపడు సాధనంబులు జినప్రభువర్యుఁడు చెప్పెఁగాని, యం
దఱకుపయుక్తమౌ బహువిధంబుల త్రోవలు చూపలేఁ దెటు
ల్తరతమ భావముల్గనని • తారణమార్గము మేలొనర్చెడున్? 410

గీ. ప్రజలనడుమను బుద్ధుఁడు • బ్రతికియుండి
నంతకాలము వెలుఁగొందె • నతనిమతము;
కానిమస్సహమై కొంత • కాలమునకు
స్వచ్ఛతనుబాసి యదిబహు • జనులఁ జెఱచె. 411

శా. సేవింపంగను లేఁడు దేవుఁ డొకఁడు • న్చిత్తంబుఁ, బ్రాచీనవే
దా విశ్వాసము—నిర్వి రెండనిలిచె • న్యావనత్రంబందు; బు
ద్ధావిర్భూత తదన్యబోధనని కాయంబంతయు నొప్పెమె; రా
మా! వాసింగనివట్టె బౌద్ధమత మింమాత్రకిన్ గ్నృశించెన్నుమా! 412

క. చీనము, టిబెట్టు, బర్మా,
యూనాము, జపాను—వీని • యందలిజనముల్
పూనిరి బౌద్ధమతంబును

గాని, చెఱుపుకొనిరి స్వమత • గౌరవమెల్లన్! 413

సీ. చిఱుచీమకేహాని • సేయఁగూడనివారు
చెదలఁ గప్పలమెక్కు • చెట్టలైరి!
దేవతాపూజలు • గావింపమనువారు
వెడవస్తువులఁగొల్చు • వెఱ్ఱులైరి!
జ్ఞానవివేకప్రి • ధానమతమువారు
మూఢవిశ్వాసము • రూఢులైరి!
దయయువైరాగ్యంబు • ధర్మంబులనువారు
పశువులవలెఁ బోరు • వారలైరి!

గీ. పరమ ఋజుశీలురైయుండ • వలయువారు
బూటకపు మాటలును దుష్ట • బుద్ధులైరి!
ఎట్టిమత! మెట్టిబోధకుఁ! డెట్టినీతి!
యన్నియును గూడ శ్రీరామ! • యంతరించె! 414

మ. అలపాశ్చాత్యుల రాజ్యకాంక్ష ధనలౌల్యంబు న్విలోకించి, బు
ద్ధలసద్బోధన కాండమున్మఱచి, స • ద్ధర్మంబులన్వీడి, యా
నలపాలాము జపానుదీవుల జనుల్చండ క్రియాదక్షులై
పలుబేహారపుఁ దక్కులన్బ్రజనెటుల్ బాధించుచున్నారహో! 415

* * * * *

క. భగవదవిశ్వాసంబున
నిగమావిశ్వాసమునను • నెఱిమాలినవా
రగుచున్న స్వజనులను బ్రో
వఁగఁబుట్టెను శంకరుండు • భారతభూమిన్. 416

క. అత్యంత బుద్ధికుశలత
శ్రుత్యనుభవ యుక్తులకవి • రుద్ధముగ గతిన్
నిత్యానిత్య విచారణ,
సత్యము శంకరుఁడు దెలిపె • సర్వజనులకున్. 417

క. అప్పటి మతముల నన్నిటి
నొప్పరికింపక విమర్శ • మొనరించి యతం
డొప్పులను నిలిపియందలి
తప్పుల మాత్రంబు ఖండితంబులఁ జేసెన్. 418

సీ. ఏసుశకంబున • నేకోనముగనష్ట
శతవత్సరంబులు • చనెడునపుడు,
పావనవిభవసం • వత్సరవైశాఖ
శుక్లదశమినాఁడు, • శుద్ధవిప్ర
జనకులౌశివగురు • స్వామికినార్యాంబ
కును, వృషాద్రిప్రాంత • మునను, గేర
ళావనిఁ, "గాలటి •"యనునూరఁ, బూర్వవా
హిని తీరమందు, న • హీనతేజ

గీ. మునను, జన్మించెనిశితధీ • పూర్ణమూర్తి,
సకలవేదాంత విద్యావి • శారదుండు,
కుమతఖండన చణమహా • కోవిదుండు,
శంకరాంశభవుండైన • శంకరుండు. 419

*మ. సువిచారాన్వితమై భవార్తిహరమై • శ్రుత్యర్థ సంస్ఫోటమై
కవితామంజుమరంద తుందిలములౌ • గ్రంథంబులన్వాదశా
బ్దవయఃకాలమునుండి శంకరుఁడురు • ప్రాగల్భ్యుఁడై చేసితా
నవతారాంతమునందె ముప్పదియురెం • డ్లానేఁటఁ బ్రఖ్యాతుఁడై

క. ఆటల నెలనాఁగల స
య్యాటల వృథసేయు బాల్య • యౌవనముల జం
జాటంబు లుడుప నగుధీ

---

*శ్లో. నిధినాగేభవహ్న్యబ్దే విభవేమాసిమాధవే
శుక్లేతిథౌదశమ్యాంతు శంకరార్యోదయస్మృతః॥

పాటవమున గ్రంథములను • బ్రదకై వ్రాసెన్. 421

గీ. స్వచ్ఛ సద్బ్రహ్మచర్య స • న్న్యాసనిష్ఠ
శంకరాచార్యుఁడనుపమా • దస్వియయ్యె;
పుట్టివారిప్డు లేకుండఁ • బట్టికాదె
భారతావని యగచాట్ల • పాలఁబడియె! 422

గీ. పితగతింపఁగ జనయిత్రి • ప్రేమతోడఁ
బెనుచ శంకరు నాశ్రమ • స్వీకరణము
దెట్లుసిద్ధించెనో తెల్పు • నట్టియొక్క
కడువిచిత్రపుఁగథపుస్త • కములఁగలదు. 423

సీ. సన్యసించెదనమ్మ • సమ్మతింపఁ గదమ్మ
యని యెంత వేఁడిన • నంబయియ్య
కొనకుండెనఁట; యంతఁ • గొడుకునుఁ దల్లియు
స్నానార్థమొకనాఁడు • నదికిఁ బోయి
స్నానమాడుచునుండ • శంకరుం "డోతల్లి!
గిట్టనున్నాఁడఁగా • ల్పట్టుకొనియె
మొసలియొక్కటి, నేను • బోలియక మున్నియ
వా! యనుమతి?" యన్న, • "నయ్యొ! తండ్రి!

గీ. మంచి! దీ భూమిపై సన్య • సించినైన
బ్రతుకు మా!" యని తల్లి దీవనలు చేసె
నఁట; కుమారుఁడు మొసలి యాఁరటము వాసి
యులరికై కొనెనఁట చతుఁర్థాశ్రమంబు. 424

గీ. నర్మదాతీరపుణ్యావ • నంబునందు
నురుతపముసేయుగోవింద • యోగి కడకు
శంకరుండేగి సక్రమ • సరణినేర్చె
వేదవేదాంత యోగాది • విద్యలెల్ల. 425

గీ. అన్నికళలును శాస్త్రంబు • లధిగమించి
వివిధయోగానుభవపూర్ణ • వేత్తయైన
పిదపలోకావనోద్యోగ • వృత్తి వెడలె
సత్పరివ్రాజకుండయి • శంకరుండు 426

గీ. శంకరుఁడు పూనిమేటిభా • ష్యములు చేసె
నుపనిషత్తులలోఁ బదు • నొక్కటికిని
వ్యాస వేదాంత సూత్రచ • యంబు నకును
బూతకృష్ణోదిత భగవ • ద్గీతలకును. 427

ఆ. గౌడపాదకారి • కలకు భాష్యముచేసె
భాష్యచయము కాక • పరమభక్తి
జ్ఞానములయఁజేయు • సద్గ్రంథములు పెక్కు
సరసముగ రచించె • శంకరుండు. 428

గీ. "పరశివాత్మ పూర్ణానుభ • వస్తుతి" యు, "వి
వేక చూడామణి" ఖ్యాత • విమలకృతియు,
నల్ల "వాగీశ్వరీస్తుతి" • "యాత్మబోధ,
మ" మలతర "మనీషాపంచ • కము" ను, మఱియు 429

క. "గురు గోవిందస్తుతి" యును,
"గౌరావలంబ స్తవంబుఁ," • గమ్రవచ "స్సుం
దరతాలహరి" యు, మున్నగు
సరసకృతు ల్వ్రాయఁబడియె • శంకరుచేతన్. 430

సీ. గ్రంథము ల్వ్రాయుటే • కాక దేశంబెల్లఁ
దిరిగి శంకరుఁడు యు • క్తిప్రధాన
శాస్త్రీయ వైదుషీ • సంభాషణములచే
ద్వైతసిద్ధాంతము • ల్వమ్ము సేసి
వైష్ణవ శాక్తేయ • పాశుపతాదిమ

భ్రష్ట దురాచార • తతులఁ జూపి
ఖండించి పండిత • మండలి నొప్పించి
యా దురభ్యాసంబు • లన్ని యడఁచి
గీ. బౌద్ధమతమును బోకార్చి • ప్రబలియున్న
కర్మమతమును ముక్కము • క్కలుగఁ జేసి
మహితమైనట్టి యద్వైత • మతము నిలిపి
"శ్రీజగద్గురు" బిరుద వి • శిష్టుఁ డయ్యె. 431

క. ఉండెనపుడు మీమాంసక
మండల మండనుఁడుఁ గర్మ • మార్గములందున్
జండాభినివేశుండగు
మండనమిశ్రుఁ డను నొకఁడు • మత్సర యుతుఁడై. 432

గీ. ఉభయభారతి యనుపేర • నొప్పుచాన
వానియిల్లాలు, మేటి వి • ద్వాంసురాలు;
శంకరుఁడు వారితో శాస్త్ర • చర్చచేసి
గెలిచి యద్వైత మతమును • నిలువఁబెట్టె. 433

గీ. శంకరోక్తుల, విచ్ఛిన్న • సంశయుఁడయి
కర్మఠుండగు మిశ్రుండు • జ్ఞాన గరిమ
సన్యసించి సురేశ్వరా • చార్యనామ
మంది తచ్ఛిష్య వర్యుఁడై • యరిగె వెంట. 434

ఆ. వేద విహితకర్మ • వితతి జ్ఞానాప్తికి
నొక్కసాధనముగ • నొప్పుకొనిన,
శంకరుండు భక్తి • చాడ్పునఁ గర్మంబు
నెంచి చూపినట్టు • లెఱుకపడదు. 435

గీ. అతఁడు గావించినట్టి భా • ష్యత్రయంబు
లోనఁగాక, స్వతంత్రంబు • గా నొనర్చి

నట్టిసద్గ్రంథ సమితి భ • క్త్యతిశయంబె
తెలిపి కర్మాతి శయమేల • తెలుపలేదు? 436

గీ. తాను సన్యాసియైయుండి • తల్లి కోర,
నరిగెనఁట యామె కపరక్రి • యలను నెఱుపఁ,
గర్మ నియమంబులను మీఱఁ • గలఁడె యతఁడు
నిజముగా నవ్వి యవిలంఘ్య • నియతు లేని? 437

సీ. ఈసురేశ్వరునితో • నెందఱో శంకర
శిష్యవర్గంబందుఁ • జేరి; రందుఁ
బద్మపాదుండను • పరమ భక్తుఁడును, దో
టకుఁడును, హస్తామ • లకుఁడు, మఱియా
నానందగిరి యను • నాతండు ముఖ్యులు;
మొదటి నల్వురకును • ముఖ్యశిష్య
తీర్థ సరస్వతి • భారతి పురియును—
దీర్థాశ్రమములును—సు • స్థిరులు గిరియుఁ
గీ. బర్వతుఁడు సాగరుండును— • వనుఁ డరణ్యుఁ—
డీవదుర పేర్లె శంకర • స్థాపితాశ్ర
మప్రవిష్టులు దశవిధ • మార్గతాచు
వేఱుగా సిద్ధు తాత్పదు • బిరుదులయ్యె. 438

సీ. శిష్యబృందంబుతో • శ్రీశంకరుఁడు దిగ్వి
జయముకై సర్వదే • శంబు దిరిగి
యాసామునందలి • యలకామరూపంబుఁ,
గాశ్మీరమున శ్రీన • గరము, సేతు
పునకును జలిమల • కును మధ్యమున నుండు
ముఖ్యమౌ పట్టన • ములును జూచి
శ్రీశైలమునఁ బృథు • శిఖరకళా యంత్ర

మును, గామకోటినా • వ్వాగను గంచి,

గీ. నల్లతిరుమల ధనకళా • యంత్రరాజ
మును బ్రతిష్ఠించి ప్రజలకు • ముదమొసంగె
సర్వరాష్ట్రస్థ పండిత • చయము నోర్చి
యంచితాద్వైత మతముస్థా • పించి మించె. 439

గీ. నాల్గుతావుల మతములు • నాల్గునిల్పె—
జ్యోతిరాహ్వ మఠంబు సం • పూతబదరి
స్తుత్యమహాశృంగ గిరిని మై • సూరునందు,
ద్వారకను శారదం,బురి గో • వర్ధనమును. 440

క. ఆదట ముప్పదిరెండేం
డ్లీదారిని శుభదుండౌచు • నెసంగి ధరిత్రిన్
గేదారక్షేత్రమున మ,
హాదారుండు శంకరార్యుం • డొందెన్ముక్తిన్. 441

... ...

ఉ. ఉన్నది బ్రహ్మమొక్కటియె; • యుండెడిదే; దదె యింద్రియాళికిన్
భిన్నములైన రూపములం • బెక్కులుగాంగను పట్టు; దృశ్యమా
నన్నియుంబుట్టి పెర్గి లయ • మందును; వానికి మూలమైన న
చ్ఛిన్నలయంబు మాత్రమటు • చెందదొకింతయు హానివృద్ధులన్ 442

గీ. దేవుండొక్కండె యనిచెప్పి • తృప్తినొంద
కమిత నామరూపాత్మక • మైనయెల్ల
గోచర పదార్థములును న • గోచరములు
బ్రహ్మమే యని నుడువు న • ద్వైత మతము. 443

ఉ. చక్కెర చిత్రచిత్రముగ • జక్కనిభక్ష్య వితానమాగతిన్
బెక్కు విభూషణంబులుగ • బీడ్వడి బంగరుతోంచుఱెలం, బెం
పెక్కి పయోధి యంబుతతి • యెన్నొ తరంగములౌ తెఱంగునన్

నొక్కని యొక్కబ్రహ్మమె య • నేకపదార్థము లట్లుకన్పడున్ 444

చ. వివిధజలంబులందుం బ్రతి • బింబితమైయొక సూర్యబింబమే
వివిధములైన రూపముల • వీక్షితమాగతి నేచిపెక్కు వ
స్తువులుగ గోచరించుం గడుం • జోద్యముగాం దదుపాధి భేదసం
భవ బహురూపధారియయి • బ్రహ్మపదార్థమొకండె యెల్లెడన్ 445

ఉ. కుండలనుండు నాకసముం • గుండలవెల్పల నుండునాకసం
బొండయి, నామరూపకల • నోదిత చిత్రవిచిత్రభేదము
త్కొండుగం దాల్చుపోలికి న • మేయము నేకమనామ రూపమై
యుండెడుబ్రహ్మమే వెలయుం • చుండు ననేకములైన రూపులన్ 446

* * * * *

గీ. మంచిదే! కానిశ్రీరామ! • మఱచినాండ;
వెండియడుగుదు నంటిని • వెనుక నేను;
జ్ఞప్తికిప్పుడు వచ్చె; నే • కమగు వస్తు
వందెన్నట్లులు బహువిధ • మాకృతులను? 447

క. కదుపే కైలాసంబుగం
గుడిచెడి దురుఘుఘురంపు • ఘోషయుం, గామం
బడంచికొని దుష్ప్రవృత్తుల
నుడిగి ప్రవర్తించు ప్రాజ్ఞుం • డొకటియె రామా? 448

క. కుళ్లినవెల్లను దిని చెవి
చిల్లులువడం గూయుకాకి, • చిత్రాకృతితో
ఘల్లం బలరంగం బల్కెడు
నల్లశుకవిహంగ మొక్క • టగునే రామా? 449

క. గంపెడు బిడ్డలతోం, మై
చింపులతోం, గూడులేని • చింతలతోడన్,
బెంపేదియుండు పేదయు,

సంపన్నగృహస్థు, రామా !! • సములౌదురొకో! 450

క. చక్కని యంతఃపురంబునఁ
గ్రిక్కిఱిసి గుబ్బలమిటార్ల • క్రీడలతోడన్
నెక్కొనియుండెడు భోగియు
నుక్కుచు బికిరంబులెత్తు • జోగియు సములే ? 451

క. నిక్కటురపుఁ బోటుమగలు (28)
నుక్కుతునుక కండబలువు • టూర్జస్వలులున్
జిక్కిచెడు తేవులుగొంటులు
నొక్కటియని యెవఁడు వల్కు • నోపును రామా !! 452

క. ఇంతిఁ గనినంత రంతులు
చింతంబడి మరునియురులఁ • జిక్కెడు బోజఁగున్
శాంత స్వాంతతఁ గనఁబడు
కాంతలమాతలుగఁ జూచు • జ్ఞానియు సములే ? 453

క. ఒరుల యపకారముల కెద
నెరియక యనహంకృతిని ర • హించెడు నతఁడున్
బరులపైఁ గతము లేక యె
కొఱకొఱలాడెడు నతండొ • కొండే రామా ? 454

క. ఒగులొనరించి పరులకుఁ
దాఁగడు మేలొందు స్వహిత • తత్పరుఁ, డితరుల్
బాగుపడఁ గడఁగు స్వార్థ
త్యాగియు నెటుతుల్యులౌదు • రయ్యా రామా ? 455

క. కనులుండఁగనే లోఁగ్రు
ళ్లను మాయము సేయునట్టి • టక్కరికాఁడున్
దనచే నిప్పిడిన నెఱుం
గనియట్టి యమాయికుండొ • కండే రామా ? 456

క. పరధన పరదేశంబుల
వరుసగఁ జూరకొనియేలు • ప్రబలులు జనిమత్
బరతంత్రులౌచు బ్రతికెడు
నరనాముకు లేకమంట • న్యాయ్యమె రామా ? 457

క. సర్వంబొకటియె యౌనెడ,
నుర్వినొకఁడు సౌఖ్యపడిన • నొందఁగ వలయున్
సర్వప్రాణులు సుఖ; మీ
తెర్వననృష్టిగతి యున్న • దే శ్రీరామా ? 458

క. సదూప్రుఁడు మరణించుట,
ముదూప్రుఁడు వివిధదుఃఖ • ముల నొందుటయున్
జిదూప్రున కవివేకము,
భద్రాత్మా ! యెట్లువచ్చి • పడెనో చెపుమా ! 459

* * * * *

క. కన్నులకు సృష్టి నంతట
భిన్నత స్పష్టముగఁ గాని • పించుటచేనే,
యున్నదభేద మవిద్యో
త్పన్నము భిన్నత్వమంచుఁ • బలుకఁగ వలసెన్ 460

క. ఉన్నది యున్నట్లేమన
కన్నుల కగపడిన నొకఁడు • కలవుట యేలా ?
యున్నది దృష్టికి నొండుగ
నున్నందున సదుపదేశ • ముండఁగ వలసెన్ 461

చ. కల వివిధత్వమంతయును • గాయములందు మనస్సులందు నే
కల, దవిడాఁటిచూడఁ, బొడ • కట్టదొకింతయు భేదమెందునన్;
దలిమములంచు దిండ్లనుచుఁ • దద్దయుఁ బైవయిభేదమున్న, లో
పలి తెలిదూదియందుఁ గను • పట్టదుభేద మొకింత యేనియున్ 462

సీ. చూడ శక్యముగాని • సూక్ష్మమౌ నావిరి
వారిగా హిమముగా • మాఱియద్ది
తిరుగ నావిరి యగు • తీరున, బీజంబు
మొలకెత్తి వృక్షమై • పొలిసి వెండి
బీజమౌ నోజను, • వెలసిన చిత్స్వరూ
త్మయె యనృతజడార్తి • మయము సృష్టి
గాఁ దోఁచితోఁచియా • యాదిస్థితికిఁ గొంత
కాలంబు నకువచ్చుఁ • గ్రమ్మఱ—నిది

గీ. యంతయును గేవలాభాస • మందు ని
ఱెంచు, నెమ్మది; నిజమని • యెట్లు చెప్పఁ
గలమొకప్పుండి మఱియొక • కాలమందు
నుండ నటువంటి యీసృష్టి • నుండు వాని? 463

గీ. పాలు పెరుఁగుగ మాఱిన • పగిది నాత్మ
పరిణమింపఁగ లేదీ ప్ర • పంచ ములుగఁ;
గడలి తరఁగల రీతి, జా • గ్రన్మనంబు
స్వప్నవస్తులమాడ్కి వి • వర్తమందె. 464

గీ. పెరుఁగు క్షీరంబుగా లేదు • మఱలఁ; గాని
యలలు విరమించి యబ్ధిత్వ • మందవచ్చుఁ,
గల్లకలలను దొఱఁగి మే • ల్కాంచవచ్చు;
నట్లె జీవులు బ్రహ్మత్వ • మందవచ్చు. 465

ఉ. భ్రాంతి వశంబునన్నరుఁడు • త్రాటిని గాంచి భుజంగబుద్ధిచే
స్వాంతము దద్దఱిల్లఁ బలు • బాధలనొంది భ్రమవ్యపేతుఁడై
యంతటఁ జిత్తశాంతి సుఖ • మందెడు పోల్కి నసత్యలోక దు
ర్భ్రాంతి తొలంగునంతటనె • బ్రహ్మసుఖంబును బొందు జీవుఁడున్. 466

క. ఏది త్రికాలాబాధ్యమొ
యాద్యైవ పదార్థమొండె • యనఁదగు నిజమం;
చేది విభిన్నతఁ బుట్టుచు
నేదుచునుండు, నదికల్ల • యే యన వచ్చున్. 467

క. ఇప్పటి వెనుకటి ముందటి
ముప్పాలకన్నిటికి భేద • బుద్ధియె మూలం;
బెప్పుడది గిట్టుఁ బూర్తిగ
నప్పుడె జీవుండు ముక్తి • నందఁగఁ గల్గున్. 468

గీ. వాస్తవమెఱుంగఁ గల్ల దు • ర్వార్తనొగులు
వోవు; దుస్వప్న భాధలు • వోవు మేలు
కనుటవలన; నీ కాపోల్కి • జ్ఞానగరిమ
జననమరణార్తు లెల్లను • సమసిపోవు. 469

గీ. అఖిలభూతంబులను దన • యట్లె యెవఁడు
త్రికరణ విశుద్ధితోఁ జూచి • పృథ్వి మెలఁగు,
వాఁడె ముక్తుఁడు! బ్రహ్మంబు • వాఁడె!—యిదియ
యరయ నద్వైత మతసార • మండ్రు బుధులు. 470

* * * * *

గీ. ఇట్టితియ్యని పలుకుల • కేమి! రామ!
యాత్మసందేహ మెప్పటి • యట్లెయుండె;
బ్రహ్మ మొక్కటె యున్నట్టి • వస్తువుగద!
యీయనృతజడ మూర్తులిఁ • కెట్లువచ్చె? 471

గీ. ఎవరికై యెందుకై యొక్క • యీశ్వరుండు
పెక్కు వస్తువులుగఁ గాని • పించి సృష్టి
మహితుఁడై యుండియును దిక • మకలఁ జిక్కి
భ్రాంతిజన్య విపత్తులఁ • బడుచు నుండె? 472

గీ. తిర్పఁడాతఁడు గాకున్న, ♦ నట్లు బాధ
నొందువాఁ డెవ్వఁడు మఱి? య ♦ న్యుండటన్న,
ద్వైతమేవచ్చెఁ! బోయె న ♦ ద్వైతమెల్ల!
సంశయముఁదీర్చి యిడఁగదే ♦ శాంతి రామ! 473

గీ. సృష్టినెల్లెడఁ గాన్పించి ♦ యేఁచునట్టి
ఘోరవైషమ్య నైర్ఘృణ్య ♦ గుణము లెట్లు
వచ్చెనో యేమతంబుఁ దె ♦ ల్పంగ లేదు—
వానివంటిదె యద్వైత ♦ ద్వైత మతము!!! 474

* * * * *

సీ. దేశకాల నిమిత్త ♦ దృఢబద్ధమై పరి
చ్ఛిన్నమై యుండు నీ ♦ సృష్టి విషయ
ములను గ్రహింపఁగ ♦ వలఁతియగుమన ; సంత్రె
కాని, యీమూఁడుశృం ♦ ఖలలఁ జిక్క
క, తదతీతము, నిర్వి ♦ కృతియుఁ, బూర్ణంబును,
గేవలమును, బుద్ధి ♦ కిని సుదూరముఁ
బరము, నౌబ్రహ్మంబుఁ ♦ బట్టి గ్రహింపంగ
మానసం బెట్లు స ♦ మర్థ మగును?

గీ. బ్రహ్మమైనట్టి వాఁడెయౌ ♦ బ్రహ్మవేత్త,
బ్రహ్మవిదుఁడొక్కఁ డేయల్ల ♦ పరమగుప్త
మైన సృష్టి రహస్యంబుఁ ♦ గానఁ జాలు,
నపుడె కన్పట్టు నొందు మెం ♦ దైన తెలుఁగు! 475

గీ. పయనమై పోయి మనసుతో ♦ వాఙ్నిచయము
సచ్చిదానందమూర్తిఁ గాం ♦ చంగ లేక
స్రుక్కి మఱలె నటంచను ♦ శ్రుతి వచనము
పైని జెప్పినదే రూఢి ♦ పలుకుఁగాదె! 476

ఆ. ద్వైత బుద్ధియెంత ♦ దాఁక లోపలనుండు
నంతదాఁక నార ♦ హస్య మెఱుక
పడదు; దాని గష్ట ♦ పడి సహించిన,
నంతఁ దెల్లమగు ర ♦ హస్య మెల్ల. 477

చ. సొగసుగ నింద్రజాలికుఁడు ♦ చూపెడు గారడ ముగ్రహింపఁ బూ
ర్తిగ మనమంత వారమయి ♦ తీరవలెన్ ; గడుఁ జిత్రమైన యీ
జగతియు నింద్రజాల సదృ ♦ శంబనవచ్చును; దానిగుట్టుఁ జూ
డఁగఁ దలపోయువారలు గ ♦ డంగక తప్పదు బ్రహ్మమౌటకున్.

సీ. సంకల్పములఁ బట్టి ♦ సంభవించు నవశ్య
ముగ జీవునకు దుఃఖ ♦ మును సుఖంబు;
వర్తమానస్థితి ♦ వచ్చె భూతేచ్ఛల;
రాఁ బోవు స్థితికిఁ గా ♦ రణము నేఁటి
వాంఛ; లీ తెఱఁగున ♦ వచ్చుచున్నవి యనం
తములైన భవబంధ ♦ తతులు జీవ
తతికెల్ల; సర్వస్వ ♦ తంత్రుండు జీవుండు
బద్ధుఁడౌటకు ముక్తి ♦ పరుఁడగుటకుఁ,

ఆ. గనుకఁ బడెడు దుఃఖ ♦ మునకు జీవుఁడు తన్నుఁ
దానె దూఱుకొనుట ♦ తగును గాని
పరమ శుద్ధుఁడైన ♦ పరమేశు నిందించు
టెంతొ తుచ్ఛమంచు ♦ నెంచ వలయు. 479

సీ. కనఁ గోరినంత నే ♦ కన్నులు వచ్చెను
వినఁగోర వీనులు ♦ వెంట వచ్చె
సర్వేంద్రియంబులీ ♦ సరణిని జనియించె
జీవుఁడు విషయేచ్ఛఁ ♦ జిక్కు కతన;
విషయ భోగములందు ♦ విసుగొంది జీవాత్మ

తదతీత సౌఖ్యత • త్వరత చేత
దృష్టిలోనికిఁ ద్రిప్పి • తీవ్ర ముముక్షువై
నిజరూప దర్శన • నిపుణుఁ డగుచుఁ

ఆ. గలల వివిధమైన • కష్టంబులను బొంది
మేలు కాంచు వాని • లీలఁ దాను
బద్ధకల్ల యనుభ • వములకు వెఱఁగంది
యెల్ల నొక్కవస్తు • వెట్లొ తెలియు. 480

గీ. వాంఛలొకపరిక్క కొఱగుట • వలన జీవుఁ
డాత్మకృతజాల సక్తుఁడై • యార్తిఁ జెందె;
వాని రెండవ పరిక్కకుఁ • బఱపెనేని
ముక్తుఁడై బ్రహ్మ సుఖమును • బొందు నతఁడు. 481

ఉ. చేసెడుసర్వ కర్మములుఁ • జిత్తము గట్టిగ నంటియుండు న
న్యాసముచేయు; నందువల • నన్బహుజన్మము లెత్తి జీవుఁ, డా
యాసముఁ జెంది జన్మమర • ణాదులకస్తి భరింపలేక, త
ద్వాసనలెల్లఁ బోనడిచి • తాసుఖియించు విదేహముక్తుఁడై. 482

ఉ. ఎప్పటినుండి జీవతతి • కీవెడచేఁతల కర్మలంపుఁ బె
న్గప్పులు దాపరించినవొ • కానము; కన్నని జంబు మాటలం
జెప్పఁగలేము; కానియవి • జీవుల స్వప్రభఁ గప్పిపుచ్చి ప
ల్మొప్పులఁ దెచ్చుచున్న వని • పూర్తిగ నమ్మఁగవచ్చు నందఱున్

మ. కలుషంబైనను దర్పణంబు, మొగము • న్గాంచంగలేమందుఁ;జం
చలమౌ నీటనుగల్గు వస్తువును గాం•చంజాల ; మట్లే సదా
కలుషంబస్థిరమౌ మనంబు పలుపో•కల్పోవు చుండంగ, నం
దలిశుద్ధంబగు సచ్చిదాత్మ నసిగా • దర్శింపఁ లేఁడెవ్వఁడున్. 484

గీ. శుద్ధమౌ బ్రహ్మ మెటువఱ • శుద్ధమౌను?
మోదరూపం బెట్లు దుఃఖ • మూలమౌను;

గా నముక్తాత్ముఁ డీసృష్టి • లోని యపరి
శుద్ధిదుఃఖంబు మాయగాఁ • జూచుచుండు! 485

గీ. కలుషవారియు గంగోద • కంబు నొక్క
చాయఁగాన్పించుఁ బ్రజ్ఞాని • చక్షువులకుఁ;
బరమపాపియుఁ బావన • వర్తనుండుఁ
గనుల కొకరీతి నతనికిఁ • గానిపింతురు. 486

గీ. అంతటను నిండియుండు బ్రహ్మంబు గదల
నెచట నవకాశమున్నది ? •యిఁక నఖండుఁ
డెట్లుచీలి విభిన్నత • నెనయు?—నందు
వలన నట్టివి మాయగాఁ • బ్రాజ్ఞుఁ డెంచు 487

క. జ్ఞానికి నొకతీరున న
జ్ఞానికి నొకరీతి జగతి • గాన్పించుట నే
దాని కిడిరి విబుధులు మా
యానామ మవిద్య యనెడు • నాఖ్యయుఁ గూడన. 488

గీ. అఖిలసృష్టికిఁ గారణ • మయ్యెమాయ;
ప్రాణికోటికి జన్మకా • రణమవిద్య
యాయె; బ్రహ్మంబు నంటుక • మాయ, జీవు
నంటుకయవిద్య, యున్నవ • నాదిగాను. 489

* * * * *

క. ఏది యింద్రియ గోచరమో
యది లేదనుచుంటి! వేది • యగపడదో య
య్యది యొండెసత్య మంచు
న్మదినెంచు మటంటి! వేటి • మాటలు రామా ! 490

క. కష్టసుఖంబుల నొకటిగ
దృష్టించుట సాధ్యమైన • కృత్యం బౌనే ?

శిష్టాశిష్టాభేదము
నష్టంబొనరుపదె నీతి ♦ నాయన ! రామా ! 491

క. ఈదృశమగు దుర్మిథ్యా
వాదమె యద్వైతమైన, ♦ బౌద్ధమునకు నీ
వాదంబున కేకనెంతో
భేదము పరికింపఁ గాని ♦ పింపదు రామా ! 492

గీ. మాయగావించు పనులును, ♦ మాయకల్ల
నీతికిన్గల్గు సంబంధ ♦ నియతి, మాయ
వలలఁ దప్పించుకొనిసౌఖ్య ♦ పడెదు తెలుఁగుఁ,
గరుణశ్రీరామ ! యింకను ♦ గలుపఁగదవె ! 493

* * * *

గీ. బ్రహ్మశక్తియె మాయనాఁ ♦ బరఁగు చుండు:
నొండుదెలిసినఁ దెలియును ♦ రెండవ్వదియుఁ;
జెప్పినదెవేలు మాటలఁ ♦ జెప్పవలయు;
నట్లెచేసెద; నర్భకా! ♦ యాలకింపు ! 494

గీ. అంతదాఁక—ననఁగను బ్ర ♦ హ్మాత్ముఁడౌచు
నెసఁగునందాఁక—మాయగ్ర ♦ హింపనేవఁడుఁ
జాలఁ; డెవఁడెంత యత్నించి ♦ శ్రమ పడినను,
దనదునీడను మించితా ♦ దాఁటఁగలఁడె ? 495

సీ. స్వప్నంబులోఁ గను ♦ పట్టు పదార్థముల్
జాగ్రదవస్థఁగాం ♦ చంగరావు;
గాఢనిద్రావస్థఁ ♦ గాననయ్యావి యియ్యా
వియఁగూడ గాకుంట ♦ వింతగాదె?
కన్ను లుండినఁగాని ♦ కనఁజాల మందుమేఁ,
గలలఁ గన్నులు లేవు ♦ గాంతుమెట్లఁ,

గామలి కొకచాయ ♦ గామన కొకచాయ
గాలోక వస్తువు ♦ ల్గానిపించు;

గీ. నింకమన్నేంద్రి యంబున్న ♦ నెట్లుతోఁచు
నోయెఱుంగఁగఁ జాల; మీ ♦ యోజనుఁడు
పరమచంచలా సంబద్ధ ♦ వస్తురాజి—
యిట్టిసాపేక్షకంబైన ♦ సృష్టి—మాయ
గాక, యెట్టులు నిజమౌను ♦ రా ! కుమార ! 496

ఆ. తలయుఁ దోఁకలేదు, ♦ నిలుకడ యనుమాట
లేదు, గానమాయ ♦ లేనిదయ్యె:
జీవ తతినిబట్టి ♦ చిత్రచిత్రంబుగాఁ
గష్టపెట్టు కతనఁ ♦ గలది యయ్యె. 497

క. కుదురదు మాయాతత్త్వం
బిద మిత్థంబనుచు నిర్ణ ♦ యించి వచింపన్
జదురుల కేనియు ; నదియు
న్నదియును లేనిదియుఁ గూడ ♦ నౌను దనూజా ! 498

చ. ప్రతిదినమం దవారిగను ♦ బ్రాణులు వోవుచునుంట చూచుచున్
బ్రతుకుదు దీర్ఘకాలమను ♦ భ్రాంతి నరుండు ధనాదికాంక్ష దు
ష్కృతులఁ బరప్రతారణము ♦ లెన్నియొచేయుచుఁ జేయుచెప్పడో
మృతిఁగను నింతకంటెఁ గల ♦ దే పరికింపఁగమాయ ? బాలకా !

సీ. బాల్యంబునను సుఖ ♦ ప్రదమైన క్రీడలా
నందమీయవు యౌవ ♦ నంబునందు;
యౌవనంబునను సౌ ♦ ఖ్యంబిచ్చు బిత్తరి
ప్రమద మీలేదు వా ♦ ర్ధకమునందు;
నొకనికి సౌఖ్యంబు ♦ నొసఁగెడు విషయ మిం
కొకనికి దుఃఖంబు ♦ నొసఁగుచుండు;

నొకనికే యొకవస్తు • వొక్కప్పు సుఖమిచ్చి
యురుదుఃఖ మిచ్చువే • యొండు తఱిని ;

ఆ. సౌఖ్యమేది ? సౌఖ్య • సాధనమెయ్యది ?
తుష్టచిత్తుఁ డెవఁడు ? • దుఃఖియెవఁడు ?
నిశ్చయించిదేని • నిజమని చెప్పనౌ ?
నింతకంటె మాయ • యేది తనయ ? 500

చ. ఎవనిసుఖంబు వాఁడె గడి•యించుట కెంతయొ కొట్టుకొంచుఁ దా
నవనిఁ జరించుచుండియు, మ•హాత్ములు నన్యహితక్రియాపరు
ల్దవిలి యొనర్చు కార్యములె • తద్దయు మంచివటంచు నెంచి త
త్త్వవిమల శీలము న్వినుతి • పాత్రము సేయుట మాయ గాదొకో!

క. ఒకలోకంబే యువబా
లకులకు సుఖమిచ్చు దాని•లాగునఁ దోఁచున్ ;
వికృతంబయి బహుదుఃఖా
త్మకమగు వృద్ధులకు ; మాయ • మహిమను గనుమా ! 502

క. కలవారలు, లోకములోఁ
గలదేదుఃఖం ? బటండ్రు; • కలదె సుఖంబీ
యిల ? నందురు నిఱుపేదలు;
కలదేయిఁక మాయదీని • కంటెను బిడ్డా ? 503

మ. కుటిలాత్ముల్పరి శుద్ధచిత్తులు, సతి • క్రోధాత్ములున్శాంతులున్,
బటుబాహాబల శాలు లర్భకులు సం • పన్నుల్ దరిద్రుల్, వివేకం
కలధీమంతులు మూఢమానసులు, నే • కప్రక్రియ న్నిల్చితా
రెటకున్బోదురొ వెన్క? నింతకిఁకనే • దీ! మాయ లోకంబునన్.

సీ. తనతిండి మానుక • తనసుఖంబును జూచు
కొనక పెంచును దల్లి • తనదు బిడ్డ;
నాబిడ్డ యారోగ్య • మాబిడ్డ సౌఖ్యంబె
తనదు సౌఖ్యంబుగాఁ • దలఁచుకొనును;

బిడ్డ తాఁ బెరుఁగుచుఁ ♦ బెద్ద యకాలఁదిని
మాతృశ్రమంబెల్ల ♦ మఱచి దుష్టుఁ
డై తల్లి బాధించి ♦ యనరానిమాటల
నామె నాడుచుఁ గొట్టు ♦ లాడుచుండు;

గీ. సంతచేసినఁ గొట్లు తి ♦ ట్లన్నిపడుచు
నతనిపైఁ బ్రాణ ముంచుక ♦ యామె మెలఁగుఁ
గాని బిడ్డకుఁ దలఁప దిం ♦ తేని కీడు—
మహితదృష్టాంత మిది గాదె ♦ మాయ కిలను?. 505

సీ. తినరానివస్తువు ♦ ల్దిన ననారోగ్యంబు
వచ్చునం చెఱుఁగని ♦ వాఁడు లేఁడు
వినరానిమాటల ♦ విని ప్రవర్తించినఁ
గీడౌట తెలియని ♦ వాఁడు లేఁడు
న్యాయేతరంబుగా ♦ నడచినయెడల సె
బ్బర లౌ టెఱుంగని ♦ వాఁడు లేఁడు
చీఁకటితప్పుచేఁ ♦ జెడు నెడల్యాశ మను
పల్కులు తెలియని ♦ వాఁడు లేఁడు

గీ. పలుకు లెఱుకలుఁ గార్యము ♦ ల్సలుపునప్పు
డెటకుఁ బోవునో ? నరుఁడు దు ♦ ష్కృతులె సేయుఁ,
జిత్తదుర్వృత్తివితతి ని ♦ ర్జింప లేఁడు !
మాయ గాకిది యేది ? కు ♦ మార ! చెపుమ. 506

సీ. ఆశచేఁ జొరఁబడి ♦ దేశమెల్ల నఱిమి
ప్రజలను జపురులై ♦ వశులఁ జేసి
యచటి వాణిజ్య వి ♦ ద్యాదివిధానము
ల్త్రోలఁగించి తమవాని ♦ నెలవుకొలిపి

దేశభాగ్యం బన్య♦దేశీయులకుఁ జేర్చి
స్వాతంత్ర్యమంతయు ♦ వమ్ము చేసి
మా యేలుబడిలో న♦మేయసౌఖ్యము మీకుఁ
గల్గుచున్న దటందురు ♦ గాదె ప్రభులు !

గీ. దాస్యపరతంత్రతారూప♦ధారు లైన
ప్రజలఁ గాపల్కు లాలించి ♦ "పరమసుఖము
నొందుచున్నాము మీకృప" ♦ నందురు గద !
యింతకంటెను మాయ యెం♦దేనిఁ గలదె?. 507

కం. తడిపీలిక లై తన్నడు
నడుగులనే చుట్టుకొనెడు ♦ నతితామసులున్
బడుగులు సాత్వికు లని భ్రమ
పడుదురు పెక్కండ్రు మాయ♦వలననె వత్సా!. 508

సీ. ప్రాణోత్క్రమణకాల ♦ మాసన్న మై యుండ
ప్రోయాలి చెంతకో ♦ పురుషు కడకొ
భర్తయో భార్యయో ♦ యార్తిఁ జెందుచుఁ బోయి
పక్కపైఁ గూర్చుండి ♦ పాణిఁ బాణిఁ
బట్టి "నిన్నెడఁబాసి ♦ ప్రాణేశ్వరీ ! యింక
నిల నెట్లు నిల్వఁగాఁ ♦ గలను నేను?"
"ప్రాణనాథా! నిన్నుఁ ♦ బాసి బ్రతుకఁజాల
నీవెంటనే వత్తు ♦ నే" నటంచు

గీ. జరుగవలసిన దంతయు ♦ జరుగఁగానె,
కుడిచి వెనుకటిగతి బ్రతు♦కుటయె కాక
జతకు దేనినొ వేనినో ♦ వెతకుచుండు !
నింతకంటెను మాయ యిం♦కేది వత్స ?. 509

గీ. చావు చేరువనుండియు ♦ స్వసుఖపరత
నరుఁడు పరపీడఁ గావించు ♦ నాగవక్త్ర
గహ్వరస్థమండూక మీఁ♦గలను మ్రింగఁ
గడఁగుకైవడి; నిది మాయ ♦ గాదె బిడ్డ ?. 510

కం. బందుగు లందఱు నచ్చిన,
బొంది యసహ్యంపురోగ♦ములపా లైనన్
జెందఁడు రోఁతను ప్రాణం
బందున మనుజుండు ! మాయ ♦ యన నిది గాదే?. 511

శా. గాత్రంబందుఁ బురీషనాళనికటాం♦గం బాచు నున్నట్టిదు
ర్మాత్రద్వారపుటంటుఁ గోరు చనిశం♦బు న్బారుమస్త్రీ లిహా
ముత్రానందవిదూరు లౌచుఁ బలుము♦ప్పా ల్సెందుచున్నా రయో!
పుత్రా! మాయయె యింతమోహమునకు♦న్మూలంబటం చెంచుమా!

చం. తొలఁగక యంటి వస్తువుల♦తోడనె నీడలు వచ్చుకైవడిన్
జలమున దుఃఖ మంటి ప్రతి♦సౌఖ్యముతోడుత వచ్చుచుంట ని
చ్చలు గనుచుండియు న్విడువఁ♦జాలఁడు మానవుఁ డాసుఖంబుల
న్గలవె యిఁ కింతకంటె భువ♦నంబున మాయ యొనర్చుచిత్రముల్?.

ఉ. పక్కసుఖంబుఁ గోరి యొక♦పైదలిఁ గట్టుక పేద, దాని పె
న్జొక్కులఁ బుచ్చి కొంతతటి ♦ సూనులఁ గూఁతులఁ గాంచి వారికై
పెక్కుప్రయాసము ల్పడి కు♦వృత్తులనైన ధనంబు రామిచే
స్రుక్కుచుఁ జిక్కు చీల్గు! నిదె♦ సూ మఱి మాయయనంగ నర్భకా!.

కం. తనతల దాఁటిన పూనిక
లను బూనినఁ గార్యము విఫ♦లం బగు ననుచున్
మనుజుఁ డెఱింగియు, నత్యా
శ నటే చను; బిడ్డ! మాయ ♦ శక్తిం గనుమా ! 515

శా. దానంబందున నీవు కర్ణుఁడవు, సౌం♦దర్యాతిరేకంబునన్
సూనాస్త్రుఁడవు, బుద్ధి గీష్పతి వటం♦చు న్జేయు శుష్కస్తుతుల్
గాన న్గల్లలటం చెఱింగియును స♦త్కారంబుల న్దన్ను న
వ్వాని న్భూపతి పొంగి ; మాయ కివిగా♦వా మేటిదృష్టాంతముల్?.

సీ. వేరిపైఁ బ్రాణంబు ♦ వెట్టుక సరుఁ డుండు
వారి దేహంబులు ♦ వాయుకతన,
నామయవిగతార్థ♦తాదికష్టావళి
దేహంబు మదిని బా♦ధించుకతనఁ
బ్రాణంబుపై రోఁత ♦ పరిభవించి యాతని
కించుక వైరాగ్య♦వృత్తి వొడమ,
సుఖలేశ మేదిగూ ♦ చొరఁబడి మఱలించుఁ
జిత్త మావైరాగ్య♦వృత్తినుండి;
గీ. యంత నాచొక్కపొడిసుఖ ♦ మనుభవించు
చుండనుండంగఁ బడు మీఁద ♦ వెండి మఱొక
దెబ్బ యేదియొ బిడ్డ! యీ ♦ తికమకలకుఁ
గతము మాయామహాదేవి ♦ గాక యేది?. 117

సీ. ఏమిజోస్యం బయ్య! ♦ యెన్నిచెప్పినా యన్ని
యౌచున్న వెందు శు♦భాశుభంబు;
లేమిదైవజ్ఞుఁడో! ♦ యెన్ని చెప్పినఁ గాని
సరిగ నం దొకటియు ♦ జరుగకుండుఁ;
గాకతాళీయంబు ♦ గా నెల్లఁ గల్గుట
సత్యమం చెంచంగఁ ♦ జనదు జోస్య;
మయ్యయ్యో! గణనలో♦పాదుల నటు లౌను,
గాని జ్యోతిష మెప్డుఁ ♦ గల్ల గాదు;

గీ. —తగవు లాడుచునుందు రీ♦పగిది జనులు
నిచ్చ; లిం దేరిమాటలు ♦ నిజమొ యెట్లు
తెలియు? టీసర్వమహితసం♦దిగ్ధతార్తి
కింక మాయైంద్రజాలికి ♦ యేకతంబు!. 518

సీ. భూతానుకంపయే ♦ ముఖ్యధర్మం బని
శ్రీరంగనీతులు ♦ సెప్పుచుండి,
ప్రేమమూర్తీ! జగ♦త్పిత! దీనరక్షక!
యని కను ల్మూసి ప్రా♦ర్థనలు సల్పు
చుండి, యందఱుఁ బొట్ట ♦ నిండించుకొనుటకై
కోళ్ళను మేఁకలఁ ♦ గోమల మగు
కూరగాయలఁ బోల్లఁ ♦ గోసి తృప్తిగఁ దిందు,
రెట కేగునో కృప♦యెల్ల నపుడు?
గీ. తినఁగ దేనినొ చంపక♦తీఱ దన్నఁ
గుడిచి కూర్చుండి రంభను ♦ గూడుకొఱకు
జన్మముల దోర్చుచున్నారు ♦ జంతువులను!
వత్స! యిదియంత మాయాప్ర♦భావమె సుమి!. 519

సీ. శారీరశాస్త్రవి♦జ్ఞానంబుకోసము,
భేషజతంత్రాభి♦వృద్ధికొఱకుఁ
జెప్పులకోసము, ♦ చేజోళ్ళకోసము
జపకాలమందు నా♦స్తరణమునకుఁ
గత్తుల పిడులకుఁ ♦ గత్తుల యొఱలకు
బహువిధయంత్రాల♦పట్టెడలకుఁ
గోమలి తలఁ దాల్చు ♦ కుచ్చుతురాయికి
నమల మా బైబిలు ♦ నట్టలకును

గీ. నోరు లేనట్టి సుందరా♦కారవిహగ
మృగతతులఁ జూపుచున్నారు ♦ మేటినాగ
రకుల మీయిల మేమే య♦నుకొనువారు !
మాయ చిన్నెలఁ గనిపట్టు♦మా కుమార !. 520

చ. మెలఁతకు భర్తృభోగరతి ♦ మేనను సంతతి గల్గు; భక్ష్యవ
స్తులయుపభోగవాంఛఁబడు♦చోఁ గ్రిమిసంతతి పుట్టు నందె; బా
ధ లొదవు దాన దీన; నది ♦ తద్దయుఁ బ్రేమను బ్రోచి, దీనిఁ దాఁ
దలఁగఁగఁ ద్రోచు రోయుచు; ను♦దాహరణం బిదిగాదె మాయకున్ ?॥

ఉ. కోమలిఁ బెండ్లియాడువఱ♦కుం బరిహాసము లెవ్వ రాడినన్,
దా మది నొవ్వఁ; డామెఁ దన♦దానిగఁ గైకొను వెంట నెవ్వ రే
భామిని నవ్విన న్గనిన ♦ భర్త కనల్గని మందు; నిందు నా
గాముల సత్యకారణము ♦ గాంచఁగ మాయయె సుమ్ము నందనా!॥

గీ. మలము మల మని రోఁతతో ♦ మాటలాడు
దురు గదా! యతిమృదులమ♦ధురపదార్థ
ములను మలముగ మార్చెడు ♦ పొట్ట నెవ్వఁ
డేవగింపఁడు బిడ్డ యి♦దేటిమాయ 523

సీ. కల్లపత్రంబులుఁ ♦ గల్లవాదంబులుఁ
గల్లహాసంబులుఁ ♦ గల్లనుడులుఁ
గల్లకల్పనములుఁ ♦ గల్లచారిత్రము
ల్కల్లవాగ్దానము ♦ ల్కల్లకథలుఁ
గల్లబంగారంబుఁ ♦ గల్లముత్తెంబులుఁ
గల్లనాణెంబులుఁ ♦ గల్లనగలుఁ
గల్లదంతంబులుఁ ♦ గల్ల కేశంబులుఁ
గల్లపాలిండ్లును ♦ గల్లకాళ్ళుఁ

గీ. గల్లప్రభుతామహత్వంబు ♦ వెల్లివిరిసి
కానిపించుచునున్న వీ♦కాలమందుఁ;
గాని యవియెల్ల నాగర♦కత యటంద్రు;
మాయ చిత్రంబు లివ్వి గా♦వోయి బిడ్డ!. 524

సీ. క్రొత్తమందులు వచ్చు♦కొలఁదిని వింత లౌ
వ్యాధులు వచ్చి పైఁ ♦ బడుచునుండెఁ;
దండవ్యవస్థలు ♦ మెండైనకొలఁదిని
ధరణి నేరంబులుఁ ♦ బెరుఁగుచుండెః
విద్య దేశంబున ♦ విరివి యౌకొలఁదిని
నరులయందలి నీతి♦ తఱుఁగుచుండెఁ;
విషయభోగంబులు ♦ విపుల మౌకొలఁదిని
శక్తులు నాయువు ♦ ల్సడలుచుండెఁ;

గీ. నవ్యసుఖముల వెంటనే ♦ నవ్యకష్ట
ములును దప్పక సంప్రాప్త♦ము లగుచుండెఁ;
నాఁటివారలు సుఖులొ యీ♦నాఁటివారొ
మాయ చిక్కులు గని చెప్పు♦మా కుమార !. 525

సీ. అడవుల నివసించు ♦ చందలి ముగ్ధమృ
గంబులతోఁగూడి ♦ కపట మెఱుఁగ
కాశలపా ల్గాక ♦ యొకటికిని దప్పి
కిని జాలువానితోఁ ♦ దనివి నొంది
బ్రతుకువారిని నాగ♦రకులఁ జేయంగనే
భోగతత్పరు లయి ♦ రోగయుతులుఁ
బిఱికిసోమరులు హ్ర♦స్వీకృతాయుష్కులు
వంచకులై వారు ♦ సంచరింత్రు;

గీ. బుద్ధి నభివృద్ధి సేయఁగాఁ ♦ బూనుకొనినఁ
దొలఁగు నింద్రియబలమును ♦ దొంటితృప్తి;
దేని నుంచుక మనుజుండు ♦ దేనిఁ బొఱఁగు?
మాయ టక్కులు పరికింపు ♦ మా కుమార!. 526

సీ. గతభర్తృకలు గార్చు ♦ కన్నీళ్ళవఱదలఁ
దడిసి పంకిల మగు ♦ ధరణిఁ జూచి
పతు లేరు దొరకక ♦ పరితపించెడుకన్ని
యల యశ్రువులఁ దోఁగు ♦ నవనిఁ జూచి
కనికరంబునను సం ♦ స్కరణము ల్సేయఁగా
దొరఁకొన, నలగాలి ♦ పఱపు నొక్క
చోట నొక్కఁగ నొండు ♦ చోటను బై కుబ్బి
యది పెర్గున ట్లోక ♦ యార్తిఁ దొలఁగఁ

గీ. జేయసమకట్ట నిం కొక ♦ చాయ దేశ
మందు దానికి మెం డైన ♦ కుందు పుట్టు;
దానిఁ బోకార్ప నొండు సి ♦ ద్ధముగ నుండు;
మాయ నర్తించుచుండు ని ♦ మ్మాడ్కిఁ దనయ!. 527

సీ. భోగంబు వెంటనే ♦ రోగ మేదియొ వచ్చు,
నందంబు ముదిమిచే ♦ నంతరించుఁ,
దులువ యెవ్వఁడొ పుట్టి ♦ కులశుద్ధిఁ జెఱచును,
బాండితి ప్రతివాది ♦ భంగపఱుచు,
ధనము చోరుఁడు వచ్చి ♦ తస్కరించుకపోవు,
మాయు మాన్యత యవ ♦ మానములను,
నిఖిలాభిమానమం ♦ దిర మైనకాయంబు
మృత్యు వెప్పుడొ వచ్చి ♦ మ్రింగివేయు;—

గీ. భయరహిత మౌచు స్థిర మౌచుఁ ♦ బ్రజకు సౌఖ్య
మొసఁగునది యేది బిడ్డ! యీ ♦ యుర్విలోనఁ?
గావుననె జ్ఞాని యిహవస్తు ♦ కాండమెల్ల
మాయ కల్పించునల యెండ ♦ మావు లనును!. 528

సీ. ప్రపంచకష్టము ♦ ల్భరియింపఁగా లేక
మనుజుఁడు తనుఁ జంపు ♦ కొనుట తప్పు;
దారి కడ్డయి బాట ♦ సారులఁ దిండికై
దోర్చి దోఁచుకొనుట ♦ తుచ్ఛకృత్య;
మాగ్రహంబున శత్రు ♦ హత్య గావించుట
వారక యురి దీయ ♦ వలయు నేర;
మిఁక రాజ్యవిత్తాది ♦ తృష్ణ నకారణం
బుగ సాధుపరదేశ ♦ ములను జొచ్చి

గీ. యూళ్ళఁ గాలిచి, జనకోటి ♦ యుసుఱు లూడ్చి
ధరణి సర్వంబు నెత్తురు ♦ వఱద ముంచ
నెంతొ శూరత్వ మఁట! యటు ♦ లీల్గువారు
సనుద్ధురఁట దివి! కీమాయఁ ♦ గనుము బిడ్డ!. 529

ఆ. జంతుమలము వృక్ష ♦ జాతి కాహారంబు,
వృక్షమలము జంతు ♦ వృద్ధికర; మిఁ
కేది మంచి చేది ♦ యేవ మావస్తువు?
మాయ వగలు చూడు ♦ మా కుమార!. 530

ఆ. ఇంత యేల? బుద్ధి ♦ కేవియసంబద్ధ
ములుగ నుండు, దుఃఖ ♦ మూలము లెవి,
యుర్విఁ దోఁచు నెవ్వి ♦ యున్నటు ల్లేనట్టు,
లవ్వి యెల్ల మాయ ♦ యంచుఁ గనుము!. 531

* * * *

శా. భూమోహదుఃఖకరంబు లైనబహుదు♦ర్మోహంబుల న్గొన్న నీ
మాయానర్తకితర్కులం బడక, సం♦సారాంబుధిం దాఁటి, స
ర్వాయాసాపనయప్రమోదము నరుం ♦ డందంగ నేమేమి తాఁ
జేయంగావలెఁ జెప్పు మంటి; వ వీఁక ♦ న్జెప్పంగ నుంకించెదన్. 532

గీ. జననమరణాదిసర్వసం♦సారబాధ
లనృతములు గావు సత్యంబు ♦ లనెడు ద్వైత
భావనల నీవు చిక్కి యు♦న్నావు గనుక
ద్వైతభావనె బోధింపఁ ♦ దగును నీకు. 533

ఆ. కేవలాస్వతంత్రు♦డేవను జీవుండు
కానిపించుఁ బైకిఁ ♦ గాని యతఁడు
సుఖముఁ గోరుకొనిన ♦ సుఖము వచ్చును, దుఃఖ
మిచ్చగింప నదియె ♦ వచ్చుఁ దనయ!. 534

గీ. సర్వజీవానుభూతార్థ♦సంచయములుఁ
దాను వాంఛింపఁగా వచ్చుఁ ♦ గాని యెవ్వఁ
డవ్వి తనపైని దెచ్చి వే♦యంగ లేడు;
వలదు వల దన్న వెంటనే ♦ వదలిపోవు. 535

మ. అనిశంబు న్నరుఁ డట్టులేని మఱి క♦ష్టాళి న్బడంగోరునే
లనుదేమో! సుఖతత్పరుం డగుచు నే♦యాతండు బాధ ల్పడున్;
గనలేఁ డెద్ది నిజంబుగా సుఖమొ దుః♦ఖం బేదియో, కర్మవా
సనల న్మోహవశాత్ముఁ డై తెలియఁగాఁ♦జాలండు సత్యార్థముల్.

గీ. సుఖమె ప్రతిజీవుఁ డొందంగఁ♦జూచుచుండుఁ;
గాని వెతలను గూర్చెడు♦కాపథములఁ
బట్టియే పోవు బహుపూర్వ♦భవకృతోరు
దుష్కృతిబలంబు తన్నట్లు ♦ త్రోయుకతన!. 537

* * * * *

గీ. మాట కడ్డమువత్తు రా♦మా! క్షమింపు;
కనము ప్రత్యక్షముగ, వాని ♦ జ్ఞప్తి లేదు,
కొన్నిమతములు తా మొప్పు♦కొనవు వానిఁ,
గాన జన్మాంతరంబులు ♦ కలవా లేవా?. 538

* * * * *

కం. ఒకదానినుండి నను వే
ఱొకదానికి లాగుచుంటి! ♦ వోరిమితోఁ జె
ప్పకతీఱ దింక సంశయ
నికరంబు నివృత్తి సేసి ♦ ని న్దనియింపన్. 539

సీ. ప్రత్యక్షముగఁ గాన♦రాని వన్నియు లేవు
లే వంచు నిరసింప♦లేవు బిడ్డ!
యనుమాన మాప్తవ♦చన మను నీరెండు
నన్నికార్యములఁ బ్ర♦త్యక్షమట్లె
గ్రహియించుచున్నారు ♦ ప్రజలు ప్రమాణంబు
లుగఁ జూడు మన్యథా ♦ లోఁగనట్టి
విషయము ల్పెక్కులు ♦ విదితంబు లౌఁ బున
ర్ఖ్యాతిసిద్ధాంతంబుఁ ♦ బుచ్చుకొనిన;

గీ. జగతి నగపడు సర్వవై♦షమ్యదుఃఖ
ములకుఁ బరమాత్మనే మూల♦ముగను జేయ,
కాత్మకృతకర్మజాతమే ♦ యంత యంచుఁ
జెప్పుపలుకులు నమ్ముట ♦ తప్పు గాదు!. 540

గీ. జరుగ దేకార్య మొండు ని♦ష్కారణముగ;
నఖిలజీవానుభూతసౌ♦ఖ్యములు వ్యథలుఁ
జెలులుఁ బగతురు సేయ వ♦చ్చినవి గావు;
స్వకృతభూతక్రియాభూత♦ఫలము లె సుమి!. 541

గీ. అట్లు గాదేని, జగతిలో ♦ నఖిలదుఃఖ
ములకు దుర్భావ మానుభూ♦తులకు వల్ల
దేవుఁడే క్రూరపాక్షిక♦భావదుష్ట
కారణం బని చెప్పక♦తీఱదు గద !. 542

కం. కరుణామయుఁ డానంద
స్వరూపుఁ డఖిలప్రపంచ♦సమదర్శియు నౌ
పరమాత్ముఁడు పాక్షికుఁ డని
యురుదుఃఖముఁ డంచుఁ బలుక ♦ నొప్పునె తనయా?. 543

కం. ఒక్కఁడు ధనికుని గృహమం
దొక్కఁ డకించనునియింట ♦ నుదయించుట యిం
కెక్కరణి న్సాధ్యం బగుఁ
జక్కని జన్మాంతరమత♦సరణిని దక్కన్?. 544

గీ. ఉర్విని నకారణపుఁగార్య ♦ ముండనప్పు,
డప్పుడే పుట్టినటువంటి ♦ యర్భకునకు
వేరు నేర్పిరి పాల్ద్రావ♦వెరవు పూర్వ
జన్మసంచితాభ్యాసవా♦సనలు గాక?. 545

సీ. ఈజన్మమే చాలు; ♦ నిచటఁ జేసినకర్మ
ములఫలంబులె యను♦భూతము లగు;
ననుట యుక్తంబు గా; ♦ దటులేని పుట్టుగు
డ్డులుఁ బంగు లేడ మూ♦కులును నట్టి
వా రగుటకు నేమి♦కారణా? బదిగాక
యొకరీతి శిక్షలో ♦ నున్నవార
లిద్దఱి ధీపాటవ♦మందు యోగ్యతయందు
నరుతారతమ్యంబు ♦ లుండు నేల?

గీ. చచ్చుటకు సిద్ధముగ నున్న♦జనుని భావ
వాక్క్రియాఫల మెచ్చట♦వాఁడు కుడుచు?
నిట్టిదుర్గ్రహవిషయంబు ♦ లెఱుకపడదు
తనయ! జన్మాంతరము లియ్య♦కొనినఁ గాని. 546

ఉ. నేరువ కెచ్చట, న్ప్రౌఢసుమ♦నీషను నేర్పును జూపి వైదుషీ
పారగులైనపండితుల ♦ పైఁ బడి యొత్తురు కొంద ఱర్భకుల్;
శారదలట్లు పాడి మది ♦ సంతసపెట్టెద; రద్ది పూర్వసం
స్కారమహాఫలంబె యగుఁ♦గాని, మఱొం డగునెట్లు నందనా?. 547

సీ. అవిలంఘనీయకా♦ర్యనిమిత్తసంబద్ధ
మైనయీసృష్టి నెం♦డేని నియమ
రహితంబు గా దని ♦ ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞు లౌ
పరిణామవాదులు ♦ పల్కినారు;
తృణగుల్మవల్లరీ♦వృక్షముఖోద్భిద
సమితినుండి కృములుఁ, ♦ గ్రిములనుండి
ఖగములు, ఖగముల♦తెగనుండి మృగములు,
వానినుండి వరుస ♦ మానవుండుఁ

గీ. బుట్టె నని సనిదర్శన♦ముగను జక్క
వ్రాసినా; రందుచేత, నె♦ప్పటికినప్పు
డల్లకుమ్మరికుండల ♦ నట్లు బ్రహ్మ
సేయుచుండఁడు నవనవ ♦ జీవతతుల. 548

క. కులపారంపర్యము కే
వల మిలఁ గన్పట్టు విషమ♦భావంబులకున్
గలకారణమున్ దృష్టిగఁ
దెలుపంగఁజాల దని నీకుఁ ♦ దెలియును గాదే!. 549

క. ఒకనికె యొకకులమందే
యొకగర్భమునందె జనన ♦ మొందియు భిన్న
ప్రకృతు లయి మెలఁగుచుండుట
ప్రకటిత మాయందుఁ గొన్ని ♦ పట్టులఁ దనయా!. 550

ఉ. కావునఁ బూర్వజన్మకృత ♦ కర్మముచేతనె దాపరించు జీ
వావళి కర్థసంపదయు ♦ నమ్మయు నబ్బయు నాలి కూటము
ల్భావన లిచ్చు లుద్యమఫ ♦ లంబులు సర్వవిధానుభూతులున్;
రావుర బిడ్డ! నమ్ము మిత ♦ రం బగుకష్టసుఖంబు లేరికిన్. 551

గీ. భస్మ మొక్కఁడు పట్టిన ♦ బంగ రగును,
బైఁడి యొక్కఁడు పట్టిన ♦ భస్మ మగును,
బూర్వజన్మసమార్జిత ♦ పుణ్యపాప
ములనె యట్లగు నన్యంబు ♦ వలనఁ గాదు. 552

క. పరిణయసుముహూర్తము కొం
దఱయెడ జనువీటి కేగు ♦ తఱి యౌనుగదా!
మఱి యేదికతము దానికిఁ
బురాకృతనికృష్టకర్మ ♦ పుంజము దక్కన్?. 553

గీ. అంధకారంబునం దిప్డు ♦ రయుగుచుండ
నురగ మం దొక్కనిం బట్టి ♦ కఱచి చంపి
విడుచు రెండవవాని! నీ ♦ విషమసంభ
వంబులకుఁ గారణము పూర్వ ♦ భవము గాదె?. 554

క. ఊరెల్లఁ గాలిపోవఁగ
నౌరా! తన్మధ్యగృహ మొ ♦ కప్పుడు నిలుచున్
జూ రైన నంబుకొనక, కు
మారా! గతజన్మకర్మ ♦ మహిమముఁ గనుమా!. 555

క. చావఁ దలపోసి నరుఁ డే
దో విషము న్మ్రింగఁ జావఁ; ♦ డున్నరుజార్తుల్
పోవు నొకప్పుడు దానను;
భావింపఁగఁ బూర్వపుణ్య ♦ ఫల మిది గాదే?. 556

సీ. బంధుమిత్రాళితో ♦ బంగారునగలతోఁ
దళుకునుజ్జిలుఁగువ ♦ స్త్రములతోడ
సారవన్నఁజులా ♦ హారవస్తువులతోఁ
గ్రముకతాంబూలప ♦ త్రములతోడ
సంతోషమునఁ బున ♦ స్సంధానకార్యంబు
కొఱ కేగుచో దారి ♦ వఱదవలన
నో, యొండుకతమున ♦ నో, యేటివంతెన
కూలఁగాఁ బొగబండి ♦ కూలు; నంతఁ

గీ. జత్తు రందఱు! నట భావి ♦ సౌఖ్యలోల
తను మెలంగెడుమెలఁత వై ♦ ధవ్య మందుఁ
గటకటా! పూర్వకర్మము ♦ గాక యేది
దీనికంతకుఁ గారణ ♦ మాను బిడ్డ?. 557

కం. తలఁపుల నడులఁ గ్రియల మున్
జలిపిన వే కట్టికడుపు ♦ జను నిచ్చటు; న
వ్వులఁ బొనరించుపను లె ను
వ్వులకుం గారణము లగును ♦ బుత్రి! వినుమా!. 558

గీ. పూర్వజన్మంబు మతము లొ ♦ ప్పుకొనలేదు
కొన్ని యంటివి; ప్రాణము ♦ ల్గోలుపోవు
వెనుక జీవుఁడు మేనితో ♦ విలయ మంద
కుండు నని యవ్వి బోధించు ♦ చుండుఁ గాదె!. 559

గీ. ఇప్పు డుండుటనిజ మని ♦ మృతికి నవల
నుండుటయు సత్య మని జీవుఁ ♦ డుండ లేఁడు
పుట్టుకకుఁ బూర్వ మని చెప్పఁ ♦ బూనుకొనుట
యనుభవమునకు యుక్తికి ♦ ననువుపడునె?. 560

కం. పుట్టినవెంటనె కొందఱు
గిట్టుదు; రట్టగుట కెట్టి♦కీడులు వారీ
పుట్టువునఁ జేయకుంటం
బట్టియె తొలిపుట్టు వుంట ♦ భావింపనగున్. 561

కం. మొక్కకు గింజయు, గింజకు
మొక్కయు హేతు వగుపగిదిఁ, ♦ బూర్వపుజన్మం
బిక్కడిదానికిఁ గారణ
మిక్కడి దిఁక వచ్చుదాని ♦ హేతువును నగున్. 562

ఆ. ఒకని యంశమునను ♦ నొక్కఁడు పుట్టెన
టంచుఁ దెల్పునట్టి ♦ యన్నిమతము
లింకఁ బూర్వభవము ♦ లియ్యకొన్నవి యని
స్పష్టముగను జెప్ప♦వచ్చు వత్స!. 563

గీ. పూతమతరాజముల జన్మ♦భూమి యైన
హైందవావనియందలి ♦ యన్నిమతము,
లల్ల దేవుని బేర్కొన♦నట్టివియును
జన్మవిషయంబునం దేక♦సరణిఁ బల్కు. 564

ఆ. తల్లి లేని బిడ్డ, ♦ తంతువు ల్లేనట్టి
బట్ట, పిండి లేని ♦ రొట్టె యెపుడు
సాధ్య మౌనొ యపుడు ♦ సాధ్య మౌ నర్భక!
పూర్వభవము లేని ♦ పుట్టుకయును!. 565

గీ. వెనుకజన్మంబు స్మృతి లేదు ♦ మనసునందుఁ,
గాన దానిని నమ్మఁగా ♦ లే నటందు
బిడ్డ! జ్ఞప్తికి రానట్టి ♦ విషయవితతు
లెన్నియో యుండు నమ్మవే ♦ యీవు వాని?. 566

గీ. జన్ని వేఁకియున్నగునట్టి ♦ కొన్నిరుజలఁ
బోవుఁ బూర్తిగఁ బూర్వాను♦భూతులస్మృతి;
చదివినటువంటిచదువెల్ల ♦ సమసిపోవు;
నవ్వారే యట్టివానిని ♦ నమ్మ మనిన?. 567

గీ. ఎంతబలవంతముగ నరుఁ ♦ డెంతి బాధ
పడుచు మరణించి యొకమేను ♦ విడిచి మఱొక
తనువుతోఁ గ్రొత్తజన్మంబుఁ ♦ గొనును బిడ్డ!
యచ్చెరువె పూర్వవిస్మృతి ♦ యట్టిపట్ల?. 568

కం. వెనుకటి తన యొకజన్మమె
మనుజుం డెఱుఁగనపు, డింక ♦ మది నెమ్మాడ్కిన్
గనఁజాలును దత్పూర్వపు
టనంతజన్మములపోక ♦ లన్నియుఁ దనయా?. 569

శా. ఐన న్యోగులు కొంద ఱాత్మహితా♦భ్యాసప్రభావంబునన్
గానంగల్గి స్వపూర్వజన్మముల ని♦క్కంబైనవృత్తాంతముల్
పోనాడం దొరఁకొందురి తత్కృతకృతి♦ప్రోద్భూతనానావిధా
నూనార్తిప్రదదుష్టవాసనల స♦ద్యోగక్రియాసంహతిన్. 570

ఉ. చిత్త మగాధగాధతమ♦సింధువు; దానఁ బురాభవక్రియా
యత్తము లైనవాసన ల♦నంతముగా వసియించియుండు; లో
కోత్తరసత్త్వశాలి గన♦నోపును దద్గతనిమ్న భాగముల్
సత్తువ లేనివాఁ డెఱుఁగఁ♦జాలును బైపయి నున్నవానినే. 571

శా. నాకు న్నీకును మున్ను గల్గె బహుజ♦న్మంబు ల్పృథానందనా!
నీకు న్రావివి జ్ఞప్తిలోనికి; సదా ♦ నిర్ణిద్రచిత్తుండ నౌ
నా కెల్ల న్విదితంబులే యనుచుఁ గృ♦ష్ణస్వామి నాఁ డన్నయా
వాకు ల్నైగమసూక్తులట్లు మది సం♦భావింపుమీ యర్భకా!. 572

శా. అందాఁక న్జననేల? యర్థవనితా♦వ్యామోహు లై యైహికా
నందాసక్తిని మానవు ల్మెలఁగు నీ♦నాఁ డైన లోకంబులో
నందందు న్బొడచూపుచుందు రమల♦స్వాంతు ల్స్వపూర్వక్రియా
సందోహంబుల నెల్ల స్పష్టముగఁ గాం♦చం జాలు యోగీశ్వరుల్.

మ. గతజన్మార్జితచిత్రచిత్రబహుసం♦స్కారాత్మకస్వాంతసం
వృతుఁ డై జీవుఁ డనేకదేహములతో ♦ విశ్రాంతి లేకుండ నీ
క్షితిపైని న్గ్రహతారకాదిభువన♦శ్రేణి న్నిజేచ్ఛానుసం
గతి జన్మించుచుఁ జచ్చుచు న్దిరుగు దుః♦ఖంబు న్సుఖం బందుచున్.

మ. ఇహలోకంబున నుండుజీవతతులు ♦ న్వృక్షంబులు న్ధాతువుల్
గ్రహతారాదుల నుండఁజాల వనుదు♦ర్భ్రాంతిం బడం బోకు త
న్నిహితం బౌ బహులోకము ల్పృథివికం♦టె న్బద్ధ వై యుంటచే
బహుళం బద్భుత మైనసర్గ మట సం♦భావ్యంబు సుమ్మా సుతా!.

చ. ఇసుకయెడారిలోని యణు♦బృందము నేనియు నెన్నవచ్చు; నా
కసమునఁ దోఁచు విష్టపని♦కాయము నెన్నఁగఁజాల; మట్టిలో
కసమితిఁ గల్గుప్రాణుల నిఁ♦కం గణియింపఁగ నెవ్వఁ డోపుఁ? గా
న, సుత! తలంపు జీవుఁడు గొ♦నం దగుదేహము లెన్నియుండునో!.

మ. స్తంబం బాదిగ బ్రహ్మదాఁక సకలా♦త్మవ్రాతము న్స్వీయ
ర్మంబు ల్దెచ్చెడివృక్షపక్షిమృగజ♦న్మంబు ల్నరాదిత్యజ
న్మంబు ల్గైకొని తత్తదర్హ మగు మే♦నన్ స్వక్రియాభూతసౌ
ఖ్యంబు ల్దుఃఖము లొందుచుండు ననివా♦ర్యం బౌగతి న్నందనా!.

* * * * * *

మ. ఇఁక నద్వైతము నీతిఁ బోనడఁచునో ♦ వృద్ధిం గనం జేసి నీ
తికిఁ దోడ్పాటో యెఱుంగఁ జెప్పు మని కా♦దే నన్నుఁ బృచ్ఛించి త
ర్భక! ద్వైతం బెనయ ప్రపోషణసమ♦ర్థం బౌ నెడ న్నీతివ
ర్ధక మై యంతకు హెచ్చుగా, జనుల సం♦రక్షించు నద్వైతమున్. 578

కం. ఉపకృతులఁ జేయువారలకు
నపకారపుఁదలఁపు లేక ♦ యవని మెలఁగు నే
రుపరియె సుమ్మీఁ కఖిలనీ
తిపారగుఁడు ధర్మమెల్లఁ ♦ దెలిసినవాఁడున్. 579

కం. పరమాత్ముఁడు జనకుం డం
దఱకును, మానవులు భ్రాతృ♦తతియం దలివా
రరయఁగ ననుమతి మెలఁగుట
నరమర లుండ వని కాదె ♦ యందురు బిడ్డా!. 580

ఉ. సోదరు నైన, నొక్కపు డ♦సూయను జూడఁగవచ్చుఁ గొంద; ఆ
త్మాదరభద్రసౌఖ్యవిము♦ఖాత్ముఁడు గాత్ర మొకండు నుండఁడీ
మేదిని—సర్వ మేకము సు♦మీ! సకలంబును నీవె సుమ్మి! యం
చాదటఁ బల్కుసన్మతము ♦ హాని యొనర్చు నీతి కెన్నఁడున్. 581

మ. పరమాద్వైతము చెప్పుచొప్పున నె పో♦వఁజూచు ధన్యాత్మకుం
డొరులం బ్రాణుల నెల్లఁ దన్నువలెనే ♦ యుల్లంబునం దెంచు నె
వ్వరి నెవ్వానిని జిత్తవాక్క్రియల నొ♦వ్వం జేయ కింకెన్నఁ దు
ర్భరకష్టంబుల నొందుఁ దా నె యితర♦ప్రాణిప్రమోదంబుకై. 582

శా. సందేహింపకు నీతి తగ్గు నని వ♦త్సా! నిత్య మద్వైతి యా
నందాంభోనిధి నోలలాడుచుఁ బరా♦నందోత్సుకుం డౌచు నుం
డుం, దా నిందకుఁ గుందు సంస్తుతికి సం♦తోషం బొకింతేనియున్
డెందంబందున నొంద కన్యసుఖపు♦ష్టి న్సర్వదా తుష్టుఁ డౌ. 583

శా. చేత ల్వాక్కులు మానసం బొరులపా ♦ ల్సేయున్, దదాయత్తసం
ప్రీతి న్వారలకష్టసౌఖ్యముల నా♦త్మీయార్తిసౌఖ్యంబుల
ట్లే తా నెంచి మెలంగు నామహితుఁ; డా♦తేవఁ జనంజేయు న
ద్వైతం బుర్విని నీతిఁ బెంచునొ లయిం♦పంజేయునో చూడుమా!.

ఉ. నే ననుమాట లేని కృత♦నిశ్చయబుద్ధిని, సర్వభూతసం
తానసమానదృష్టిని, న♦నారతవిస్తృతసర్వలోకము
ద్దానశుభక్రియాపరత ♦ ధాత్రిఁ జరించుమహానుభావుచం
దాన మెలంగలేరు సుమి ♦ తక్కినవారలు నీతి నెప్పుడున్. 585

గీ. ఏకదృష్టిని దనువలె ♦ లోకమెల్లఁ
గాంచు నద్వైతి నిష్కలం♦కమతి యాట,
మహితశుభములు సంకల్ప♦మాత్రముననె
సర్వజీవులకును జేయఁ♦జాలు బిడ్డ!. 586

* * * *

కం. మాయైంద్రజాలి కీకృత
భూయస్సంసారకష్ట♦పుష్టాబ్ధి నరుం
డేయనువున దాఁటు నని క
దా! యడిగితి, దానిఁ దెల్పెద న్విను పుత్రా!. 587

కం. కోరినది రాక మానదు;
కోరని దెద్దియును రాదు ♦ కుడుపున కెపు; డీ
కారణమున, బంధకరపుఁ
గోరిక లెన్నఁడును గోరఁ♦గూడదు తనయా!. 588

గీ. ద్వైతపథముల నంటి పోఁ ♦ దగును దొలుతఁ
జివర కద్వైతముక్తిని ♦ జెందుకొఱకు;
మెల్లమెల్లఁగఁ జనుటయే ♦ మేలు గాని
యెగిరికొనఁ గోరుట, పతన♦హేతు వగును. 589

ఆ. నేను నాది యనెడు♦మానసవృత్తితో
నవని నరుఁడు మెలఁగునంతకాల,
మొరుల బాధపెట్ట♦కుండ నుండఁగ లేఁడు,
మరణ జనన బాధఁ ♦ దొలఁగ లేఁడు. 590

గీ. ఈయహంకారమమకార♦వృత్తు లనెడు
చెలిమికత్తెల సాహాయ్య♦బలముచేత
జీవులను బట్టి తన చేతి♦చొడ్లకరణి,
మాయ యాడించుచుండుఁ జు♦మ్మా కుమార!. 591

క. ఎదిగినకొలఁదిని మనుజుం,
డెడుగుచు నవి శాంతి నడఁచి ♦ హృదయమును సదా
యదవద పెట్టుచుఁ గోరిక
లొదవించు నీఁ కొత్తరొత్త♦రోరుతరముగన్. 592

సీ. తినుటకు నాడుట ♦ కనుకూల మైనట్టి
వస్తువులే చాలుఁ ♦ బసితనమున;
జవ్వనం బగుదేరఁ ♦ జాల వయ్యవి నిజ
భోగార్థ మొకపువ్వుఁ♦బోఁడి వలయు;
నా వెన్క నడికాల♦మందుఁ గుటుంబార్థ
మావశ్యకములు వి♦త్తాదు లెన్నొ;
ముదిమిని బోవును ♦ భోగానుభవశక్తి,
కాని తద్వాంఛలు ♦ కడలుకొనును;

గీ. స్వసుఖపరతను జీవుఁ డీ♦పగిది సర్వ
వయసులందును బడరాని♦పాట్లు పడుచు
నవధి లేనట్టిచింతలు ♦ నాశ లనెడు
నుదధి మున్గుచుఁ దేలుచు ♦ నుండు బిడ్డ!. 593

ఉ. కోరిక లొక్కమాటుగ నొ♦కొండును బూర్తిగ గిట్టఁజేసికో
నేరఁడు గాన, మానవుఁ డ♦నింద్యసదర్థమితాభిలాషుఁ డై
వారక స్వార్థతత్పరతఁ ♦ బట్టి క్రమంబుగఁ జంపుకొంచు, వి
స్ఫారపరోపకారమతి ♦ వర్తిలఁగావలె లోకమందునన్. 594

సీ. స్వహితపరాయణా♦వస్థను దాఁటి, యా
త్మీయజనావళి ♦ మేలుకొఱకుఁ
దాఁ గష్టపడునట్టి ♦ దశఁ గ్రమంబుగ మించి,
త్రికరణశుద్ధి స్వ♦దేశజనుల
కై పాటుపడి పడి, ♦ క్ష్మాతలంబందలి
యెల్లరసుఖముకై ♦ యుల్ల మొసఁగి,
యది మీఱి సర్వభూ♦తానుకంపావృత్తిఁ
దవిలి తాఁ దాదాత్మ్య♦దశను బొరసి,

గీ. పరులు సుఖపడఁ దా సుఖ♦పడినయట్లె
తృప్తుఁ డై యుండు నున్నత♦స్థితికి మనుజుఁ
డెపుడు వచ్చును యప్పుడే ♦ యెడసిపోవు
మాయ యాతననుండి కు♦మార! నమ్ము. 595

సీ. పరులకుఁ దోడ్పడు♦పటిమ లేకున్నచో
నితరుల కపకార♦కృతులు చేయ
కుండుట కేశ్రమ ♦ యుండదు గానఁ బ్ర
వర్తింపవలె నట్లు ♦ ప్రథమదశను;
నెబ్బర లాడక ♦ నెబ్బర ల్దలఁపక
యుండుట తరువాతి ♦ రెండవదశ;
మనసున మాటఁ గ♦ర్మంబునఁ బరసుఖ
ముల నొనరించుట ♦ మూఁడవదశ;

గీ. స్వాప్రియప్రియముల నెప్పు♦డన్యజీవు
లకును జేయక, చేయుచు ♦ నకుటిలతను
శక్తికొలఁదిని బైరీతి ♦ సంచరించు
మనుజు వీడును మాయ క్ర♦మక్రమముగ. 596

ఆ. నియతి నిట్లు పోవ ♦ నిష్కామకర్మముల్
సలుప మానవునకు ♦ శక్తి గలుగుఁ;
గర్మఫలము లంటి ♦ కాఱియ పెట్టవు,
చెనఁటిమాయ వానిఁ ♦ జెనక దింక. 597

గీ. ఫలముఁ గోరక కర్మము ♦ ల్సలుపు కర్మ
యోగి సర్వేశుప్రేరణ ♦ నుండుకతన,
నతని సంకల్పవాక్క్రియా♦వితతు లెప్పు
డఖిలభూతాళి కొసఁగుఁ గ♦ల్యాణములనె. 598

ఆ. కామరహితకర్మ♦కరుఁడు మాయాతీతుఁ
డౌట కేమిసంది♦యంబు లేదు;
నన్నుఁ దలఁపకుండి♦నను ముక్తిఁ బ్రాపించు;
బుద్ధుఁ డట్టిధన్య♦పురుషుఁడు సుమి!. 599

చ. మనసున వాక్కుల న్క్రియల ♦ మానవుఁ డుండఁగలేఁడు కర్మము
ల్నొనరుపకుండ నొక్కక్షణ♦ము న్సత! కాన ఫలాభిలాషఁ జి
క్కనిమదితోడఁ జేయవలెఁ ♦ గర్మము; లట్లొనరించుకర్మయో
గిని జెనకంగఁజాల విఁకఁ ♦ గిల్బిషము లెల్ల నొకింతయేనియున్. 600

సీ. సర్వేతరప్రపం♦చము తానె యనుదృఢ
బుద్ధిఁ గర్మంబు లె♦ప్పుడును జేయఁ
గలిగి, యహంమమ♦కారాత్మకం బైన
దుష్పృథగ్వ్యక్తిని ♦ దోర్చుశక్తి

నెనయఁ జూడఁగవలె; ♦ నిదె సర్వకర్మయో
గమ్మ సారమ్మని ♦ నమ్ము బిడ్డ!
యోగము భక్త్యాఖ్య♦యోగము జ్ఞానయో
గము గొనిపోయెడు♦కడకె యిదియు

గీ. మనుజుఁ గొనిపోయి, టక్కరి ♦ మాయ నడఁచి,
సంగబంధంబుఁ ద్రెంచి, యొ♦సంగు ముక్తి;
సర్వమతములవారికి ♦ సర్వదేశ
జులకు నవలంబనీయము ♦ సుమ్మి యిద్ది!. 601

గీ. దండియుత్సాహశక్తియుఁ ♦ దనుబలంబుఁ
గలుగువారికిఁ గర్మయో♦గంబు మిగుల
సులభతర మైనమార్గంబు ♦ సుమ్మి తనయ!
తదితరం బైనమోక్షప♦థములకంటె. 602

*　　*　　*　　*　　*

శా. ఆయుర్దీర్ఘతతోడ స్వచ్ఛ మగుదే♦హారోగ్యముం గాంచి, కా
యాయాసంబు సహించుశక్తిఁ గని మో♦క్షానందముం బొందఁ బ్రా
ణాయామాదులఁ జల్పి, యింద్రియచయం ♦ బాఁకట్టి చిత్తంబు ధ్యా
నాయత్తంబుగఁ జేయువారి హఠయో♦గారూఢు లం డ్రర్భకా!.

సీ. కాని, బిడ్డ! హఠయో♦గము కడు దుష్కరం;
బాహారనియమంబు ♦ లతికఠినము;
లంగనాచింతనా♦ద్యంతరాయములు రా
కుండఁగఁ జూచుకొం♦చుండవలయు;
మృతి యైన రావచ్చు ♦ మతి యైనఁ బోవచ్చుఁ
దిన్ననిగురువు ప్రా♦ప్తింపకున్న;
శారీరసుఖవాంఛ ♦ సమయింపవలయును,
బడరానియిక్కట్లు ♦ పడఁగవలయుఁ;

గీ. జేయునభ్యాసమునఁ గల్గు ♦ సిద్ధులనెడి
యెరనుబడి గమ్యపదమును ♦ మఱచెనేని,
వృద్ధిఁ గాంచుట యట్లుండ, ♦ వెనుకటిస్థితి
నుండి చ్యుతుఁ డయి చెడు మాన♦వుండు తనయ!. 604

ఉ. మంచిశరీరదార్ఢ్యము, శ్రి♦మంబుల కోర్చెడుశక్తి, కామినీ
కాంచనలోలత న్బడని♦గట్టిమనంబును గల్గి బోద్ధ బో
ధించెడుసాధనంబులను ♦ దీక్షను ధీరతఁ బట్టుపట్టి కా
వించెడువాఁ డొకండె హఠ♦విశ్రుతయోగపథార్హుఁ డర్భకా!. 605

*　　*　　*　　*　　*

సీ. ముక్తిదాయక మైన ♦ మూఁడవమార్గంబు
భక్తిపథం; బది ♦ పలువుర కుప
యుక్త మైయుండు; సం ♦ దోడుదోడుకులు లేవు;
ధీవిహీనులకును ♦ ధీయుతులకు
దృఢకాయు లైనట్టి♦దిట్టలకును దేహ
బలహీను లైనట్టి♦బడుగులకును
బెద్దలకును జిన్న♦పిల్లలౌవారికి
సరసిజాక్షులకును ♦ బురుషులకును

గీ. బ్రజల కెల్లర కనువైన ♦ రాజపథము;
నమ్మకముతోడ మంచి యు♦ల్లమ్ముతోడ
దాని నంటిపోయెడునట్టి ♦ మానవుండు
సంతతపురోభివృద్ధిఁ గాం♦చంగఁగలఁడు. 606

గీ. షడ్రసంబుల మధురర♦సంబుమాడ్కి,
గ్రంథజాలంబులో మృదు♦కావ్యముగతి,
లలితకుసుమంబులందు గు ♦ లాబిపగిది,
రమ్య మౌ భక్తి ముక్తి♦మార్గంబులందు. 607

గీ. అప్రియత్నంబుగా నింద్రి♦యార్థములకుఁ
బరగిడు మనంబు మెలఁకువఁ♦బట్టి త్రిప్పి
మనుజుఁ డభ్యాసగరిమ బ్ర♦హ్మంబుపైని
బాదుకొల్పుటనే బిడ్డ! ♦ భక్తి యండ్రు. 608

సీ. నైసర్గికంబుగా ♦ నరునకుఁ గామినీ
కాంచనంబులపైని ♦ ఖ్యాతిపైని
విభవాధికారాది♦విషయభోగములపైఁ
బాఱెడు ప్రబల మహా ♦ కోరికలను
గ్రమముగా మఱలించి ♦ బ్రహ్మపదార్థంబు
పైఁ బెట్ట జీవుఁడు ♦ వడయు సుఖము;
సుతకళత్రార్థాది♦సుఖములు దుఃఖావ
హంబు లనిత్యంబు ♦ లన్నమాట
గీ. యంద ఱెఱిఁగినమాటయే ♦ యనుభవమున;
నైన మాయామహాదేవి ♦ యవఘళమున
మనుజకృతపూర్వజన్మక♦ర్మబలమునను,
వీడఁగాఁజాల రైహిక♦విషయములను. 609

సీ. చవు లూరఁజేసెడు ♦ చక్కెరకెమ్మోవి
వరుగయి ముడుఁగుచు ♦ వాడిపోవు
సమవసచీఁకట్ల ♦ నతకరించెడు నెఱుల్
సొంపఱి జనపపీఁ♦చువలెఁ దోఁచు
నుర మంటి వీఁపున ♦ నుబ్బిపోయెడుచూడ్క
లొఱపఱి మంద మై ♦ కఱకు నొందు
నంగజావలుఁదపి♦రఁగిగుండ్లగుగుబ్బ
లేపఱి వ్రేలాడి ♦ యేపఁ గొల్పు

గీ. వార్ధకముచేత నేని దు♦ర్వ్యాధిచేత
నేని; కామునిదీపంబు ♦ లైన వట్లు
చెడఁగ, నను రాగమును బోవు ♦ శీఘ్రముగను;
గానఁ బ్రేమకుఁ దగినది ♦ గాదు కాంత. 610

మ. ఇతరాపేక్షణజాతమోహమునఁ గా♦నీ, పూరుషేచ్ఛాగతి
వ్యతిరిక్తం బగుచిత్తవృత్తులకు లో♦నైయుంటఁ గానీ, లతాం
గి తగు ల్స్నేహము;—దాన బాధ—పురుషా♦కృష్టాత్మ యై దిక్కున,
న్వెతఁగూర్చు స్మృతిఁ జెందు; రావు తరుణీ♦ప్రేమంబున న్సౌఖ్యముల్.

గీ. స్త్రీలపైఁ బూరుషుల కుండు♦ప్రేమవలెనె
స్త్రీకిఁ బూరుషుపై నుండు♦ప్రేమ, జనక
సంతతి పరస్పరప్రేమ, ♦ వంతఁ దెచ్చు
ప్రేమమే కాని సుఖకర♦ప్రేమ గాదు. 612

కం. దుఃఖము గడించునప్పుడు,
దుఃఖము పోషించునపుడు, ♦ దుర్వారమహా
దుఃఖము పోయునయప్పుడు;
దుఃఖాత్మకమైనధనము ♦ తుష్టి నొసఁగునే ?. 613

కం. ధనమల్లె యశము, తనుపా
ర్జనసంరక్షణవినాశ♦సమయములందున్
మనుజునికిఁ గష్టదం బౌ;
గనుక స్త్రీమూర్తి మదియుఁ ♦ గాదు తనూజా !. 614

ఉ. ఏకఫలాభిలాష, నిత♦రేర్ష్య జనింపను; విత్తముఖ్యదు
ర్లౌకికవస్తులట్లు వెత♦లంబడనీను; నశించి యేరిఁ బి
ర్వ్యాకులఁ బెట్ట దాత్తజను ♦ వీఁకను, బ్రహ్మపదార్థ; మాస్థ న
స్తోకపుఁ బ్రేమ దాన నిడి ♦ దుఃఖముఁ బాసి సుఖింపు మర్భకా!. 615

సీ. కనిపట్ట నేర్పున్నఁ ♦ గల్యాణగుణమూర్తి,
యసమానరామణీ♦యకసుధాబ్ధి
నిర్వికారుఁడు నిత్య♦నిర్మలాకారుండు,
నిండి తా నంతట ♦ నుండువాఁడు,
ప్రజ్ఞానధామ మై ♦ యజ్ఞానతమమెల్ల
నడఁగించు దివ్యస♦హస్రకరుఁడు,
మోదంపుటెల్ల యా ♦ ముక్తి సుఖం బిచ్చు
విమలపూర్ణానంద ♦ విగ్రహుండు,
గీ. పుత్రు లొనరించునపరాధ♦ముల క్షమించి
సదయుఁ డై ప్రోచునట్టి వా♦త్సల్యమూర్తి,
యక్షయక్షముఁ డైన నా♦రాయణుఁడు,
వాని సేవించి బ్రతుకు ని♦ర్భయుఁడ వగుచు. 616

మ. భగవన్నిర్గుణపూర్ణతత్త్వము మది ♦ న్భావింప శక్యంబు గా
దు గదా! కావున నాద్యవస్థ సుజన♦స్తుత్యంబు భూలోకమం
దుఁ గడు న్గౌరవపాత్ర మైనసుగుణ♦స్తోమంపుఁబెన్నిక్క యౌ
సగుణబ్రహ్మముఁ గొల్చుచూనపుఁడు వాం♦ఛాసిద్ధి కై భక్తితోఁ.

కం. అంతకు నెక్కుడుగా నెటు
స్వాంతం బరుగంగఁగలదు? ♦ పరమేశ్వరునిఁ
జింతించి వికృతరూప
భ్రాంతిని బడుకంటె శుభక♦రం బగు నదియే. 618

సీ. అదియును జేయలే♦నట్టిభక్తులు భూమిఁ
బుట్టిన యవతార♦పూరుషులను
రామకృష్ణాదులఁ ♦ బ్రేమతోఁ బూజించి,
వారి మనోజ్ఞది♦వ్యచరితములఁ

జదువుచు వినుచును ♦ స్మరియించుచును మనో
దుఃఖంబు లెల్లను ♦ ద్రుంచి చిత్త
శాంతి సౌఖ్యముఁ గని ♦ సరవి నుత్తమపురు
షార్థమహానంద ♦ మందఁగలరు ;
గీ. చీమ కీశుఁడు తాఁ బెద్ద♦చీమ యగును ;
పేద కాతఁడు క్షుద్బాధ♦విరహితుఁ డగు;
భూరిబలునకు సత్త్వాఢ్య♦వీరుఁ డగును ;
మనసు తనకొలఁదిని దాఁటి ♦ చనఁగ లేదు. 619

శా. మోక్షాపేక్షకు దూర మై ప్రజ మహా♦మోహాబ్ధిలో మున్గఁ ద
ద్రక్షార్థం బరమేశ్వరుండె యవతా♦రం బంది సాకారుఁ డై
చక్షుష్పర్వము గా మెలంగుచుఁ బ్రశ♦స్తం బైనధర్మంబులన్
సాక్షాత్స్వాచరణంబున న్గఱపు వై♦చక్షణ్యము న్జూపుచున్. 620

కం. మనుజులలో నొకఁ డై భువి
జననం బందుచు ననన్య♦సామాన్యం బౌ
ఘనదివ్యలక్షణంబులు
గనఁబఱచుచుఁ బ్రభుఁడె బోధ♦కప్రవరుం డౌ. 621

గీ. భావనకసాధ్య మైనట్టి ♦ భగవదమల
లక్షణంబులఁగూడఁ బ్ర♦త్యక్షముగను
జూపుదురు గాన, నీశ్వరు♦రూపులుగనె
పూజ సేయుదు రవతార♦పూరుషులను. 622

ఉ. చక్కఁదనంబు, మాధురియు, ♦ శ్రావ్యత, కమ్మనితావి, స్పర్శపుం
జొక్కు, విలాసినీధనయ♦శోముఖసౌఖ్యము, లన్ని, యీశులో
నొక్కని యెన్న మానవమ♦నీషకు లొంగని మోదరాశిలో
నొక్కకణంబె కాని మఱి♦యొండెది గాదని భక్తుఁ డెంచెడున్. 623

సీ. భూకంపములతోడ ♦ భీకరధ్వనులతోఁ
బొగలు మంటలుఁ గ్రక్కు ♦ భూధరములు,
నాకసం బంటెడు ♦ నలలతో భయదఘో
షంబుతో నడరుమ ♦ హాంబుధులును,
జుఱుకుఁ గన్నెఱుముల ♦ నుఱుముబొబ్బలఁ బిడు
గులను రాల్చెడు కాల ♦ జలదములును,
సివము లెత్తినయట్లు ♦ చెట్టుల నాడించి
మహిని గూల్చెడు మహా ♦ మారుతములుఁ,

గీ. జూడ శక్యము గానట్టి ♦ సూర్యబింబ,
మిట్టి యన్నియుఁ జూపెడు ♦ నట్టి శక్తు,
లల్ల పరమాత్ముని యనంత ♦ మైనశక్తి
యందు నూహింప నణుమాత్ర ♦ మైనఁ గావు. 624

కం. మారుతి బాహాబలముఁ, గు
మారుని రణకౌశలంబు, ♦ మహితజలనిధిన్
వారికణమేనిఁ గావా
భూరిబ్రహ్మంబుశక్తి ♦ ముందఱ వత్సా!. 625

సీ. కాళిదాసాదుల ♦ ఘనకవితాశక్తి,
చిత్రకారుల సుని ♦ శితపు నేర్పు,
గణితశాస్త్రజ్ఞుల ♦ కౌశల్యగరిమంబు,
తతవైద్యరోగని ♦ దానపటిమ,
విపులదైవజ్ఞ భా ♦ వివిషయజ్ఞత్వంబు,
పట్యాస్త్రవిదు బుద్ధి ♦ చాతురియును,
బొగబడిఁ బొగయోడ ♦ గగనయానముఁ గని
పట్టినవారి ధీ ♦ పాటవంబుఁ,

గీ. ప్రబలమారణయంత్రక ♦ ల్పనమనీష,
విద్యుదాదిప్రకృతిమర్మ ♦ వేత్తమహిమ,
జ్ఞానమయుఁ డైనపరమేశు ♦ జ్ఞానమందు
లవముఁ గా వని యెంచు ము ♦ ల్లంబునందు. 626

గీ. ఆచిదానంద తేజశ్చ ♦ యంబునందు
నెంత యానాఁటివారు గ్ర ♦ హింపఁగలరొ
యెంత వారికి వలయునో ♦ యంతె చూపఁ
బొలుతు రప్పుడప్పు డవతార ♦ పురుషు లవని. 627

గీ. స్వయముగాఁ గన్నులను గని ♦ పలుకుపగిదిఁ
గఱపుదురు వార లాధ్యాత్మి ♦ కవిషయముల,
సత్యముగ, స్పష్టముగ, నెల్ల ♦ సందియములు
విరియ, నేతర్కయుక్తుల ♦ దరికిఁ జనఁ. 628

మ. అవతారావసరంబులం దిలను బ్ర ♦ త్యక్షంబుగా మానసో
త్సవసంధానమహాప్రవీణులను గాం ♦ చంగల్గి భక్తాళి, యా
యవతారాంతముల న్దదాకృతుల న ♦ త్యాసక్తిఁ బూజించి క
ర్మవులం గల్గినపాపసంచయము ను ♦ న్మూలింప దక్షుం బగున్. 629

క. నీరూపము దుర్మాయా
దూరము నగుబ్రహ్మ మెట్లు ♦ దొరకును బ్రతిమా
ర్చారంభుల కనుశంకను
జేరఁగ రానీకు నీదు ♦ చిత్తము వత్సా!. 630

గీ. నామరూపాత్మకచిరబం ♦ ధములఁ దగిలి
నట్టిజీవుఁడు తద్రూప ♦ మైనసాధ
నములచేత నె యాబంధ ♦ నములఁ ద్రెంపు
కొనుచు భవలయముక్తుఁ డై ♦ యొనయు సుఖముఁ. 631

కం. భావన మది నేమూర్తినో
కావించెదు నట్లె, మూర్తి ♦ కావించు నెదన్
భావన లేవో; యదిగావునఁ
గావలయు సదర్చ ముక్తి♦కాపున కాదిన్. 632

గీ. అక్షరంబుల గీతలు ♦ నంకె గీత
లెట్లు తోఁభన్న మావిద్య♦లెల్ల నేర్వ
సాధనము లగు, నట్లె సు♦సాధన మగు
బ్రహ్మవేత్తృత్వమునకు వి♦గ్రహము బిడ్డ !. 633

గీ. ఎట్లు నిర్వృత్తికజ్ఞాన ♦ మెనయ సాధ
నంబు వృత్త్యాత్మకం బైన♦జ్ఞాన మగునో,
యట్లె తోడ్పడు సాకార ♦ మైనప్రతిమ
భక్తులకు నిరాకారత♦త్త్వంబుఁ గనఁగ. 634

కం. త్రైగుణ్యవిషయనిగమము
లేగతిఁ దదతీతుఁ డైన♦యీశ్వరుఁ బడయన్
బా గైనసాధనము లగు,
నాగతి విగ్రహము లీశ్వ♦రాప్తికిఁ దోడౌ. 635

సీ. పులి మీఁదఁబడినట్లు ♦ కల గనినప్పుడు
కలలోనిఖడ్గమే ♦ కావఁగలదు;
స్వప్నాంధకారపు♦బాధలఁ బడువానిఁ
గలలోనిదీపమే ♦ కావఁగలదు;
నిజమైనఖడ్గంబు ♦ నిజమైనదీపంబుఁ
గల గనుగదిలోన ♦ వెలసియున్నఁ,
గలలోని కల్లవ్యా♦ఘ్రంబును జీఁకటి
వధియింప విరియింపఁ ♦ బనికిరావు;

గీ. మాయచేఁ గల్గుబాధల ♦ మాపి సత్య
మెనయఁజేయఁగఁ గల్లసా♦ధనమె వలయు;
నట్లె మూర్తిమద్విగ్రహ ♦ మందఁజేయు
నలనిరాకార మైనబ్ర♦హ్మంబు నరుని. 636

గీ విగ్రహంబుల నిరసించు ♦ వెఱ్ఱి, మదిని
ధ్యానసమయంబులను బుట్టు ♦ నాకృతులును,
ప్రార్థనాగారముఖ్యచి♦హ్నములు, విగ్ర
హేతరంబులు గా వని ♦ యెఱుఁగఁ డకట !. 637

సీ. నారాయణుని కనం♦తము లైననామరూ
పము లుండు నను సత్య♦ము మది నిల్పి
సద్భక్తుఁ డౌవాఁడు ♦ సహనబుద్ధిని దాల్చి
యితర సంపూజిత♦ప్రతిమల యెడ
నురుగౌరవముఁ జూపు♦చుండఁగవలయును;
గాని పరస్పర♦కలహకార
ణమునఁ బ్రతీకార్చ♦నము నిరసించుట
న్యాయ్యంబు గా దని ♦ నమ్ము బిడ్డ !

గీ. తలను దే ల్వట్టు నను భీతి ♦ నిల నెవండు
చేసికొనఁ జూచు నిజశిర♦శ్ఛేదనంబుఁ?
జేరి యెలుకలు ధాన్యంబుఁ ♦ జెఱచు నంచుఁ
గొలుచుకొట్టులఁ గాలుచు♦కొను నెవండు?. 638

సీ. ఎట్టిమూర్తులు తమ ♦ కిష్టంబు లా నట్టి
మూర్తుల నెలకొల్పి ♦ పూర్ణభక్తి,
నిహభోగవస్తువు ♦ లెట్టివి తమ కిష్ట
మటువంటి భోగప♦దార్థచయము

వాని కర్పించుచు ♦ వాని ధ్యానించుచుఁ
బ్రీతిఁ దన్నామము ♦ ల్వేరుకొనుచుఁ
దలిదండ్రులకువలెఁ ♦ దనకష్టములు సుఖం
బులు వాని కెద విప్పి ♦ తెలుపుకొనుచు

గీ. భక్తులును భక్త లిష్టదే♦వతలఁ గొల్చి
కామితార్థంబులను బొందఁ♦గల్గి, యైహి
కసుఖములఁ దృప్తినొందక ♦ కన్ను దెఱచి
చివర కెనయుదు రపవర్గ♦సిద్ధి తనయ !. 639

ఆ. ఆత్మశక్తిఁ బట్టి, ♦ యాంతరంగపరిపా
కమును బట్టి, భావ♦నములఁ బఱపి,
యెవని దేవు వాఁడు ♦ సృజియించుకొనుచుండుఁ;
రాదు దానఁ గినుక ♦ బ్రహ్మమునకు. 640

కం. చక్కనివిశ్వాసము మది
నెక్కొనియున్నయెడఁ బ్రతిమ ♦ నీ కిడు శుభముల్;
త్రొక్కిన శిల యగు, భక్తిన్
మ్రొక్కినదేవుఁ డగునన్న ♦ నుడి విన లేదే?. 641

గీ. భక్తి యవ్యాజమైయున్న, ♦ భౌతికార్చ,
ధ్యానమందున్నతపసికి ♦ మానసమునఁ
బుట్టెడు నభౌతికంబైన♦మూర్తివలెనె,
మనుజునకు మేలు సేయుఁ జు♦మ్మా! కుమార !. 642

సీ. భక్తిసోపానము ♦ ల్బాగుగా, లోకోప
కారార్థ మార్యులు ♦ గట్టినారు;
వాని నంటిచనెడు♦వారు క్రమంబుగాఁ
బూర్ణమోక్షసుఖంబుఁ ♦ బొందఁగలరు;

కడుఁగష్టములు పడి ♦ కని పెంచు జననిని,
దండ్రిని, మామ, న♦త్తను, నపాయ
ములనుండి కాచిన♦పుణ్యుల, గురువుల,
భూపతి, నితరు లౌ ♦ పోషకులను,

గీ. సచ్చరితననుభవమున ♦ జ్ఞానమందు
వృద్ధు లగువారి, నాత్మాభి♦వృద్ధి నొసఁగు
నుపకృతుల కవకాశంబు ♦ నొసఁగు నర్థి
నికరమును, దేవబుద్ధిఁ జూ♦చుకొను మనిరి !. 643

గీ. దృశ్యజంగమదేవతా♦ప్రీతిఁ జేసి,
హృదయపూర్వకభక్తిగ♦రిమను జూపి,
నరుఁడు తద్ద్వారమున, నెరు ♦ లరయ లేని
యల్లపరమాత్ముఁ జివరకు ♦ నరయఁగలఁడు. 644

గీ. తండ్రి యంచును మముఁ గన్న♦తల్లి యంచుఁ
బ్రభు వటంచును దేశిక♦ప్రవరుఁ డంచు
వివిధసంబంధములను గ♦ల్పించుకొనుచు
బ్రహ్మమును గొల్చుచుందురు ♦ భక్తజనులు. 645

క. కొందఱు ముముక్షు లాయా
నందక్షీరాబ్ధియందు♦నం గలవలపుల్
సందడిగొనఁ, బ్రాణేశా !
సుందరవిగ్రహా ! యటంచుఁ ♦ జొక్కుదు రాత్మన్. 646

ఆ. అట్టి మధురభావ ♦ మలవడఁగాఁ జేసి
కొనుచుఁ జక్కఁ గొలిచి ♦ కనిరి ముక్తి
నాఁడు రాధ యనెడు ♦ నారీమతల్లిక,
నిమియు రామకృష్ణ♦యమియు నేఁడు. 647

గీ. కాని యవిరతవిషయభో♦గరతు లౌచు
సంచరించెదు నీనాఁటి♦చపలమతుల
కామధురభావ మంతగా ♦ ననువుపడదు
విషయశృంగారముల కీడ్చి♦ వేయుకతన. 648

క. తెఱవలు నారీమణిగను
బురుషులు డెందములఁ బరమ♦పూరుషుగా నీ
శ్వరు భావించుక కొల్చినఁ
బొరయవు సెబ్బరలు ముక్తి ♦ మోదము గల్గున్. 649

చ. ఎవని నుపాస్యదేవతగ ♦ నెంచి భజించును మానవుండు, త
త్ప్రవిమలలక్షణంబులను ♦ దానుఁ గ్రమంబుగ నొందు; భక్తిపా
టవమున "నేను, నే" నను వె♦డంగుతలంపులు వోయి బ్రహ్మసం
భవజగమెల్లఁ దానె యను♦భావము పుట్టిన భేదబుద్ధిచేన్. 650

గీ కడకు నిష్కామకర్ముఁ డౌ ♦ కర్మయోగి,
జ్ఞానవికసితచిత్తుఁ డౌ ♦ జ్ఞానయోగి,
ధన్యులై యెటకుఁ బోదు రా♦త్మావునకునె
భక్తిబలమునఁ బోఁ జాలు ♦ భక్తియోగి. 651

గీ. పూర్ణభక్తియు నద్వైత♦పూర్ణసిద్ధి
యేకమే యని యలరామ♦కృష్ణపరమ
హంసుఁడు భయానుభవపూర్ణుఁ ♦ డౌచుఁ దెలిసి
చాటినాఁ; డది దబ్బఱ♦మాట గాదు. 652

గీ. భక్తి భరితాంతరంగుఁ డౌ♦వాఁడు దైవ
భవ్యనామంబు చెవులను ♦ బడినవెంట
వవశముగ నశ్రువులు రాల్చు ♦ నమితముగను
బూర్ణముదమునఁ దనువెల్లఁ ♦ బులకరింప. 653

క. జీవించుటకై తాఁ దిను,
జీవింపఁడు భుక్తికొఱకె; ♦ చిత్తంబున స
ద్భావనలె యెప్పు డుంటం
గావింపఁడు భక్తుఁ డెట్టి♦కష్ట మొరులకున్. 654

సీ. సర్వప్రపంచ మీ♦శ్వరమయంబుగ భూత
తతులెల్లఁ దానుగాఁ ♦ దలఁచు మదిని;
నిత్యసంతృప్తుఁ డై ♦ నిశ్చలచిత్తుఁ డై
యుద్ధర్షరహితుఁ డై ♦ యుండు నెపుడు;
బ్రహ్మతేజశ్ఛట ♦ ల్గ్రిక్కమోమును జూడ్క
లొప్పార లోకవం♦ద్యుఁ డయి తోఁచు;
నెక్కువ తక్కువ ♦ లెంచక సమచిత్తుఁ
డై యేకదృష్టితో ♦ నరయు నెల్లఁ

గీ. గనలునీర్ష్యయుఁ బాండిలీ♦గర్వమాది
దుష్టవృత్తుల మున్నుట్టఁ ♦ ద్రుంచివైచి
నమ్రుఁ డైయుండు భక్తుఁ డా♦నందమూర్తి;—
వానిఁ గను పైగుణంబులఁ ♦ బట్టి తనయ!. 655

సీ. తా ననుకొనెడు పృ♦థక్పదార్థముఁ బూర్తి
గాఁ జంపుకొని వీత♦కాముఁ డగుచుఁ
దనయిచ్ఛఁ బరమేశ్వ♦రుని యిచ్ఛలోఁ గల్పు
కొనుటచే భక్తుఁడు ♦ మనమునందు
వాక్కులఁ గ్రియల ని♦ష్పాపుఁ డై లోకక
ల్యాణప్రదుం డయి ♦ యవని మెలఁగుఁ;
బరుసవేదిని దాఁకు ♦ పరుషలోహవితతి
స్వర్ణంబుగా మాఱు♦పగిది భక్తుఁ

గీ. డాశ్రయించిన యెల్లబ్ర♦హ్మంబు స్పర్శ
మున నతనిసర్వదుఃఖము ♦ లోన్మదములుగ
మాఱుకతమున, నురుకష్ట♦మయపుసృష్టి
నరయ నాతఁడు బహుసుఖ♦కరముగానె!. 656

* * * *

చం. మిగిలినజ్ఞానయోగ మది ♦ మే లగుయోగమె కాని, దుష్కరం
బగునది; యైహికార్థపరు ♦ లా నవిరాగులు దానిఁ బూనఁగాఁ
దగరు; నితాంతచింతనముఁ ♦ దద్దయు సూక్ష్మపుబుద్ధి గల్గి, మే
సుగముల నించుకేనియును ♦ జూడనిధీరుఁడె దాని కర్హుఁ డౌ. 657

సీ. ఇది నిత్యవస్తు వి,య్యది యనిత్యం బని
యెఱుఁగు వివేకంబు ♦ నెనయవలయు;
శమదమంబులుఁ దితి♦క్షయునున్నగాఁగల
యాఱుమహాశక్తు ♦ లలవడవలె;
యిహపరలోకసు♦ఖేచ్ఛలు మొదలంట
యత్నించి పోలియఁ జే♦యంగవలయు;
స్థిరము నుత్కటమును ♦ దీవ్రంబు నౌ ముము
క్షుత్వంబు మదిని నెం♦కొనఁగవలయు;—

గీ. నట్లు సత్సాధనచతుష్ట♦యంబుఁ దొలుత
నలవఱుచుకొన్న ధన్యుఁడే ♦ యర్హుఁ డగును
బ్రహ్మజిజ్ఞాస కని చెప్పు ♦ గ్రంథము; లిఁక
జ్ఞానయోగము కను మెంత♦కష్టమొ సుత!. 658

కం. ప్రాణమయ మనోమయ వి
జ్ఞానమయానందమయపు♦సంచులలో నెం
డేనియుఁ దాఁ గా ననియెడు
జ్ఞానం బనుభవముఁ బూర్తి♦గా నుండవలెన్. 659

కం. పుట్టుచు వృద్ధిం గాంచుచు
గిట్టుచు నావర్తనక్త♦కీటకముగతిఁ
జుట్టు తిరిగి బాధ ల్పడు
నట్టిది నే నెట్టులౌదు? ♦ ననుకొనవలయున్. 660

కం. స్తంబంబాదిగ నాబ్ర
హ్మంబువఱకు నుండునట్టి ♦ యన్నిటిలో ని
త్యం బుండునదియుఁ దన యా
త్మం బేకంబే యటంచుఁ ♦ దలఁచుకొనవలెన్. 661

చం. మురుగులుఁ గంటెలాదిబహు♦భూషణసంచయ మేకమైన బం
గరునను గల్గి వానిఁ గరఁ♦గంగను వెండియుఁ గాంచనంబె యౌ
తెఱఁగున సర్వవస్తు లరు♦దెంచుచు బ్రహ్మమునుండి బ్రహ్మ మా
మఱల లయించి యంచు మతి♦మంతులు గాంతురు స్వానుభూతిచేన్.

ఉ. నింగి మెఱుంగుశక్తి, ధర♦ణిం గనుపట్టెడు నింగలంపుఁదే
జం, గరఘర్షణౌష్ణ్యమును ♦ శ్రోత్రగృహీతనినాదశక్తి, నె
బ్బంగిని శాస్త్రవేత్త సమ♦భావమునం గను, జ్ఞానయోగి యా
యంగున శక్తులెల్లఁ బర♦మాత్మభవంబులె యంచు నెంచెడున్.

కం. మగఱాలు బొగ్గు లొకటే,
పగడము ముత్తెంబు నత్త♦పైగుల్లయుఁ గాం
చఁగ నొకటే యని స్పష్టం
బుగ రసశాస్త్రజ్ఞుఁ డైన♦పురుషుఁడు పలుకున్. 664

కం. ఆకరణి జ్ఞానయోగి వి
లోకించుచు వస్తువితతి ♦ లోపలఁ బైనిన్
వాకుల కందనిబ్రహ్మము,
వాకొను సర్వంబు నేక♦వస్తు వటంచున్. 665

సీ. యమనియమము, లాస♦నమును, బ్రాణాయామ,
మల్లప్రత్యాహార, ♦ మల్లధ్యాన
మును, ధారణ, సమాధు, ♦ లనెడు నష్టాంగయో
గములతో నుండు దు♦ష్కరపు రాజ
యోగంబుఁ జలిపెడు♦యోగి యెన్నఁగరాని
కష్టము ల్పడి పడి ♦ కాంచు ఫలము
సత్కర్మయోగి ని♦ష్కామకర్మంబులు
గావించి కావించి ♦ కాంచు ఫలముఁ
గీ. బ్రతిఫలాపేక్ష లేకుండ ♦ భక్తియోగి
మించి ప్రేమార్ద్రహృదయుఁ డై ♦ కాంచు ఫలముఁ
దప్పక వివేకబలమునఁ ♦ దా నెవండో
కాంచి కాంచంగవలయును ♦ జ్ఞానయోగి. 666

సీ. ఇది గాను నేను! గా ♦ నిది నే! నటంచును
సర్వనశ్వరవస్తు♦సంచయంబు,
నిది గాను నేను! గా ♦ నిది నే! నటంచును
సర్వజడపదార్థ♦సంచయంబు,
నిది గాను నేను! గా ♦ నిది నే! నటంచును
సర్వదుఃఖపదార్థ♦సంచయంబుఁ,
ద్యజియించి నిత్యస♦త్యార్థంబు జ్ఞానమో
దాత్మకంబును బుద్ధి ♦ నరసిపట్టి
గీ. యదియె తా! నున్నదియుఁగూడ ♦ నదియె! తక్కి
నట్టివెల్లను దాని ఛా♦యలె! యటంచుఁ
గాంచి, గట్టిగ నమ్మి, య♦క్కరణి మెలఁగు
ధన్యుఁడే జ్ఞానయోగినాఁ ♦ దగినవాఁడు. 667

సీ. నాకము న్నరకంబు ♦ నరకము న్నాకంబుఁ
బూని కావించును ♦ మానసంబు;
కల్ల సత్యంబు గాఁ ♦ గల్లగా సత్యము
న్మార్చి కారించును ♦ మానసంబు;
తోషకారణమును ♦ దుఃఖహేతువుఁ జేసి
మానవు బాధించు ♦ మానసంబు;
తృష్ణలఁ బుట్టించి ♦ తృప్తిని గిట్టించి
నానార్తులను బెట్టు ♦ మానసంబు;
ఆ. మోక్షపదనిరోధ♦ములకు మూలంబైన
యట్టిమనసుఁ బట్టి ♦ యాదలపయి
మొట్టి కట్టుపఱిచి ♦ మోదపయోరాశి
లోన నోలలాడు ♦ జ్ఞానయోగి. 668

సీ. కర్మేంద్రియము లైదు, ♦ జ్ఞానేంద్రియము లైదు,
నై దింద్రియార్థంబు, ♦ లైదు భూత
ములు, గుణంబులు మూఁడు, ♦ బుద్ధ్యహంకారచి
త్తమనశ్చతుష్క—మి♦తత్త్వములను,
నిరువదేడింటిఁ, జా♦తురి మీఱఁ గరఁగించి
వానిమూలం బగు♦దనిఁ బట్టి
గజిబిజి సేయు ట♦క్కరి మాయ గుట్టును
గనిపట్టి, యది దాఁటి ♦ జ్ఞానయోగి
గీ. యొక్కటియె పెక్కులెట్లయ్యె♦నో యెఱింగి,
జగతి కలవంటి దనుమాట ♦ సత్య మెఱిఁగి,
యనుభవంబున "బ్రహ్మహా" ♦ మనెడునుడి ని
జంబుఁ గనుఁగొని యానంద♦జలధిఁ దోఁగు. 669

సీ. జన్మకోటులనుండి ♦ సంసారవారాశి
మునుఁగుచుఁ దేలుచు ♦ ముప్పాలఁ బడి
దుర్వాసనోపేత♦దుష్టచేత స్సను
చెడిపచేడియఁ గూడి ♦ చెప్పరాని
భవలయాత్మక మైన ♦ బహుకష్టముల నొంది
జీవుఁ డేవముపడి ♦ ఛీ! యనుకొని
జ్ఞానమార్గం బంటి ♦ క్రమముగా నామనో
బాధంబులను ద్రెంచి♦వైచుకొనుచుఁ

గీ. గడకు నిజసతి యగు ముక్తి♦కాంతఁ గూడి
జననమరణార్తులను బాసి ♦ సర్వపూర్వ
చిత్తసంశయబాధలు ♦ చెదరిపోవఁ
గలియు వాగతీతానంద♦నిలయమందు. 670

గీ. ముక్తుఁ డైనట్టిజీవుఁ డు♦న్మూలితాఖి
లార్తి పాపోత్కరుం డయి, ♦ యాయవస్థ
నిట్టు లనుకొన దొరఁకొను ♦ నితరజీవ
చయము గ్రహియింపలేని వి♦స్మయముతోడ. 671

సీ. ఆశ్చర్య! మాశ్చర్య! ♦ మన్న మన్నముఁదిను
వాఁ డొకం డంచు వి♦స్పష్ట మయ్యె;
నాశ్చర్య! మాశ్చర్య! ♦ మలశిశుకుఁడు శిక్షి
తుఁడు నొక్కఁడే యని ♦ పొడవు సూపె;
నాశ్చర్య! మాశ్చర్య! ♦ మార! చోరుం డప
హృతధనుఁ డొక్కఁడం ♦ చెఱుక పడియె;
నాశ్చర్య! మాశ్చర్య! ♦ మహహా! పుణ్యాత్ముఁడుఁ
గలుపాత్మకుండు నొ♦క్కఁడుగఁ దోఁచె;

గీ. భేదనిచయంబు లన్నియు ♦ ఖేదమెల్ల,
బహుభవసమార్జితం బైన ♦ పాపమెల్ల,
మహితబాధంబు లన్నియు ♦ మాయ మయ్యెఁ!
బరమచిత్సుఖమయుఁడఁ గే♦వలుఁడ నైతి!. 672

గీ. జ్ఞానయోగంబుచే ముక్తిఁ ♦ గాంచినతఁడు
తుచ్ఛపార్థక్య మంతయుఁ ♦ దొలఁగుకతన,
నతని సంకల్పవాచాక్రి♦యలు సెలంగు
నలపరబ్రహ్మశుద్ధకా♦ర్యచయ మట్లె!. 673

సీ. ఇట్టిజన్మము వెన్క ♦ నెత్తితినో ముందు
తాల్తునో నే నను♦తలఁపుతోడ
విద్వేషభావంబు ♦ విడిచి యావద్భూత
ములయెడ మైత్రితో ♦ మెలఁగవలయు
జ్ఞానయోగాభ్యాసి ♦ కడు జాగరూకత;
నాచరణమె జీవ ♦ మన్నియోగ
ములకుఁ; బాల్పాలనఁ ♦ బోవునే దగ వానిఁ
దెచ్చి త్రాగినఁగాని ♦ తృప్తిసేర ?

గీ. నల్లె సకలంబు నేకమం ♦ చనుచు నోట,
బ్రహ్మ మైతిని నే! నంచు ♦ రజ్జులాడు
చటు ప్రవర్తింప కుండెను♦నతఁడు కపటి!
చెఱచి యితరులఁ దానును ♦ జెడును దనయ!. 674

గీ. జ్ఞానయోగపథంబునఁ ♦ జనెడువాఁడు
ప్రతివిషయమును బూర్ణ మా ♦ శ్రద్ధతోడఁ
దాను గనుఁగొనవలయుఁ బ్ర♦త్యక్షముగను;
జిలుకపలుకులఁ దనిసిన ♦ ఫలము లేదు. 675

చ. ఇపు డెటు నాకు జ్ఞాన మగు ? ♦ నెప్పుడొ వార్ధకమందు, నామన
శ్చపలత వోవ, మెల్లఁగను ♦ సాదన చేయుదు జ్ఞానయోగ, మ
న్కృపణుని కెవ్వ డంట దది; ♦ నిత్యము బాల్యమునుండి యద్దిచే
యుపురుషుఁ డొక్కఁడే పడయ♦నోపును దత్ఫల మెప్పుడో సుతా!

శా. ఆబాల్యంబు పృథక్త్వభావమును బో♦కార్ప బ్రయత్నించుచున్,
డాబు ల్స్వీయసుఖప్రవృత్తు లడుగం♦ట న్ద్రొక్కుచు, బ్రహ్మమం
దే బుద్ధి న్దగులొందఁజేయుచుఁ, బురం♦ధ్రీకాంచనఖ్యాతివాం
ఛాబంధంబులఁ ద్రెంచుచు, న్బరసుఖే♦చ్ఛ న్వర్తిలంగావలెన్.

సీ. పాఠశాలలలోనఁ ♦ బఠియించునప్పుడే,
వ్యాయామమున కాట ♦ లాడునాఁడె
సద్గుణంబుల నెల్ల ♦ సంపాదనము చేసి
జ్ఞానయోగంబు పు♦నాది వేసి
కొనవలె—యోగ్యవ♦ర్తనము, సత్యంబును,
శౌచంబు, ధైర్యంబు, ♦ సహనశక్తి,
స్వార్థపరిత్యాగ, ♦ మన్యోపకృతిచింత,
యమనియమాత్మక ♦ మైననీతి—

గీ. యట్టివన్నియు బ్రహ్మచ♦ర్యంబునందె
యాది నార్జించి కఠినగా♦ర్హస్థ్యధర్మ
ములను బిమ్మటఁ జక్కఁగాఁ ♦ జలుపు నతఁడె
జ్ఞానయోగార్హుఁ డై ముక్తిఁ ♦ గాంచఁగలఁడు. 678

సీ. బొంగరంబులఁ బొత్త♦ములు ముచ్చిలినతండు
స్వార్థపరిత్యాగి ♦ యౌట యెట్లు ?
కొంకుజంకులు లేక ♦ బొంకు లాడినవాఁడు
పరమార్థసత్యంబు ♦ నరయు టెట్లు ?

శూరుఁ డై యాటలఁ ♦ జొచ్చి పోరనిబాలుఁ
డింక సంసారాబ్ధి ♦ నీఁదు టెట్లు ?
వివిధవిద్యామర్మ♦విదుఁడు గా కన్యుండు
మాయ గుట్టును గని ♦ మాపు టెట్లు ?

గీ. బహుల విద్దెలఁ గఱచెడు♦వయసునందె
మైనమును బోలు మెత్తని♦మనసులోనఁ
బెద్దవృక్షంబులుగ ముందు ♦ పెరుఁగఁబోవు
విమలవిజ్ఞానబీజము ♦ ల్విత్తవలయు. 679

గీ. మొదటి రెండాశ్రమములందు ♦ మొదలుపెట్టి
శక్తివంచన లేకుండ ♦ శ్రద్ధతోడ
జ్ఞానయోగంబు సలుపఁగాఁ ♦ గలిగినట్టి
దిట్టయే ముక్తికాంతఁ జే♦పట్టఁగలఁడు. 680

కం. ఏతద్విధ మాకడఁకల
చేత న్గను జ్ఞానయోగ♦సిద్ధిని దుఃఖా
పేతుం డయి జీవుం; డది
యేతెంచును బూర్వపుణ్య♦కృతులవలనే. 681

సీ. గర్భస్థదీపంబు ♦ గలగాజుపోలికఁ
గను లాత్మతేజము ♦ ల్గ్రక్కుచుండు;
దర్శించువారి నే♦త్రములకుఁ దాపాప
హం బయి సుఖ మిచ్చు ♦ నాననంబు;
కని వచ్చి చెప్పిన♦కరణి సూనృతవాక్కు
సంశయంబుల దుల్చి ♦ శాంతి నొసఁగు;
దరిఁ జేరి సేవించు♦ధన్యాత్మకుల సర్వ
పాపరాసులు పటా♦పంచ లౌను;

గీ. జ్ఞానవైరాగ్యసమ్మితా ♦ శాంతి దాంతి
విగ్రహంబట్టులే యుండు ♦ విమలమూర్తి;
పట్టి! యీలక్షణంబులఁ ♦ బట్టి కాంచఁ
గలవు నీవు యథార్థపు ♦ జ్ఞానయోగి !. 682

కం. జ్ఞానోదయ మగుటకు జ
న్మానీకములందు జీవుఁ ♦ డతికష్టములన్
దా నొందవలెను; దుష్కర
మా నొకభవమందె ముక్తి ♦ నంకుట పుత్రా !. 683

* * * * *

శా. రామా! కోరికఁబట్టి జీవునకు సం ♦ ప్రాప్తించు క్షేమంబో య
క్షేమంబో యని వెన్కఁ బల్కితివి! ము ♦ క్తిజ్ఞానవుం బొంద ని
చ్ఛేమో పల్కితి వెన్కజన్మము లతం ♦ డెత్తవ్వలె న్జుమ్మి! యం,
చేమాటల్నిజ మిందు? నబ్బెయొ యిదో? ♦ యేర్పాటుగాఁ దెల్పవే!.

ఉ. మాటల కడ్డువత్తె? యని ♦ మాత్రము కోపము నొందకయ్య! యా
రాటముఁ గోరు నెవ్వఁడు స్థి ♦ రప్రమదావహముక్తి మాని? జం
జాటపుటార్తుల న్దొలఁగి ♦ చయ్యన జీవుఁడు ముక్తి నొంద, కిం
కేటి కనేకజన్మముల ♦ నెత్తుట గల్గెను తండ్రి! చెప్పవే !.

* * * * *

ఉ. కోరినదెల్ల మానవున ♦ కు న్లభియించును ; గల్గ దేరికిన్
గోరని దేది, యంటి; నిటఁ ♦ గుఱ్ఱ! పరస్పరవాగ్విరోధ మే
తీరునఁ బుట్టె? నొక్కగతిఁ ♦ దెల్పితిఁ గా, యపు డిప్డు! సంశయం
బాఱఁగ నింక వేఱు తెఱఁ ♦ గంటివచించెద నాలకింపుమా!. 686

కం. కోరిక లన నీజన్మపుఁ
గోరికలే కావు, వెన్కఁ ♦ గోరినకోర్కు

ల్సేరుచుఁ దద్వ్యక్తిని ఫల
మారఁగ జీవునకు నిచ్చు ♦ నని నమ్ము సుతా!. 687

కం. ఇచ్ఛలనుబట్టి తత్ఫల
మచ్చుపడన్వచ్చు నరున ♦ కపుడో యెపుడో;
బచ్చలిగింజలు చల్లిన
బచ్చలియే మొలచి యనుభ ♦ వమునకు వచ్చున్. 688

కం. కోరిక ఫలించుకాలముఁ
గోరిక లొసఁగెడు ఫలంబు ♦ కొలఁదియు నెపుడున్
గోరినకోర్కుల తీవ్ర
త్వోరుత్వంబులనుబట్టి ♦ యుండును దనయా!. 689

కం. సొగసో ధనమో భూములొ
వగలాఁడుఁ పొందో బుద్ధి ♦ బలమో బలమో
పొగడికయొ కోరు మనుజుం
డిఁగ ముక్తిం గోరునాతఁ ♦ డెవఁడో చెప్పుమా!. 690

సీ. అణుమాత్రజఠరమాం ♦ ద్యం బైన లేకుండ
మినుపరొట్టెలు చక్క ♦ మెక్కవలయుఁ;
బెఱవారలందఱు ♦ నిఱుపేద లై యుండఁ
దాఁ గుబేరుం డయి ♦ తనరవలయు;
వ్యాధులఁ జిక్కక ♦ వార్ధకం బెఱుఁగక
యువతీమణులఁ గూడి ♦ యుండవలయు;
శ్రమ యింతపడకుండ ♦ సకలేంద్రియోపభో
గాంబుధిలో నోల ♦ లాడవలయు;

గీ. నిట్టిభోగంబులే వేయి ♦ రెట్టులుగను
జచ్చి స్వర్గంబులోఁ గూడ ♦ శాశ్వతముగ

నను భవింపఁగవలె — వాంఛ ♦ లనెడి తరఁగ
లిట్లు పుట్టును ; ముక్తి నిం ♦ కెవఁడు గోరు ?. 691

ఉ. కోరినఁ బైకి మాటలను ♦ గోరెడి యయ్యలె! శుద్ధచిత్తులై
కోరరు ముక్తిఁ బెక్కు ; రిది ♦ గో నిను ముక్తికిఁ గొంచుఁబోయెదన్
రార! యటన్న వచ్చెడివి ♦ రాగమనస్కుఁడు వేయిమందిలో
నారసిచూడ నొక్కనరుఁ ♦ డైనను గన్పడు నేమొ చెప్పుమా!.

కం. కాపునకు వచ్చె మామిడి
తోఁ పీవర్షంబునందె ♦ తొలిసారి ; మనం
బాపోవఁగఁ బండ్లను దిని
యాపిమ్మట వత్తు నయ్య! ♦ యని యొక్కఁ డనున్. 693

కం. కొమరుల నలువురఁ గంటిని
గొమరుల వెన్వెంట నొక్క ♦ కొమరితఁ గనఁగాఁ
గమకింతు నేను ; నా కా
తమి దీరిన వత్తు నంచుఁ ♦ దా నొకతె యనున్. 694

కం. తనయులఁ గను భాగ్యము నేఁ
గని నాఁడను గాని వారు ♦ గనుబిడ్డల నా
మనుమలఁ గనలే ; దది యా
వెనుక న్వత్తు నని యొక్క ♦ వెర్రి వచించున్. 695

కం. కలికిని మారుని ములికిని
గలువలఁ దమ్ములను గేరు ♦ కన్నులదానిన్
వలపుల కొలఁకును వీడఁగఁ
గలనా ? యని యొకఁడు వల్కుఁ ♦ గామార్తి మెయిన్. 696

కం. మొన్న నె యైతిని మంత్రిని,
దిన్నఁగ నా కున్న శక్తిఁ ♦ దెలుపఁగ నైతిన్;

మన్ననలఁ బడసి కీర్తిన్
గన్న పిదప వత్తు నంచు ♦ గడు సొక్కఁ డనున్. 697

కం. శతకము సేయుదు నంటిని;
బ్రతినను రాఁ గూడ దెట్టి ♦ భంగము ; గానన్
శతకగ్రంథం బప్రతి
హతముగఁ గావించి వత్తు ♦ నని యొక్కఁ డనున్. 698

కం. నోటను ముక్తిం గూరిచి
చీటికిమాటికి నివ్వి ♦ చెప్పునరులలో
నూటికిఁ దొంబది తొమ్మం
డ్రిటక్కరి వదరుఁబోతు ♦ లే సుమి తనయా!. 699

కం. ఊపిరి యాడఁగనీయక
యాపగలో ముంచిపట్టి, ♦ నతఁ డూపిరికై
యేపగిదిఁ గొట్టుకొనునో
యాపగిది న్దొడరువాని ♦ కగు ముక్తి వెసన్. 700

గీ. ఉదధిలో స్నాన మాడుచు ♦ నుండ మొసలి
వెంటఁబడ దానినుండి త ♦ ప్పించుకొనుట
కెంతతహతహపడు జీవుఁ, ♦ డంతతీవ్ర
వాంఛతో ముక్తికై పాటు ♦ పడఁగవలయు. 701

ఉ. చక్కనిమందిరంబునను, ♦ జక్కని ప్రాయపుటింతితోడఁ, దా
నొక్కఁడు భోగతత్పరత ♦ నున్నపు డింటికి నిప్పు వెట్టఁగా
నెక్కరణి న్దొలంగి నరుఁ ♦ డెల్లను బోవఁగఁ జూచు, ముక్తికై
యక్కరణి న్త్యజింపవలె ♦ నన్నియుఁ బూర్ణవిరాగవృత్తితోన్.

గీ. అట్టిసంపూర్ణ వైరాగ్య ♦ మబ్బినపుడు
జ్ఞాన ముదయించి కోటిజ ♦ న్మములనుండి

పేరుకొని యున్నతమమును ♦ విరియఁగొట్టి
జీవుఁ డరు ముక్తి నొందఁగును ♦ ఘటికలోన. 703

కం. దీపము వెలిఁగించుటతో
నే, పోవును దిమిర మెన్ని ♦ యేండ్లది యైనన్,
రూపఱు జ్ఞానముచే నటు
పాపావహతమ మదెన్ని ♦ బాముల దైనన్. 704

సీ. అనుభవవేద్య మా ♦ యద్వైతతత్త్వంబు
వట్టిమాటల నీకుఁ ♦ బట్టువడదు ;
నేఁ జెప్పినది చాలు ; ♦ నీ వీప్రకారంబు
వర్తన మభ్యాస ♦ పఱచుకొనుము:—
పరులు నీ కెవి సేయ ♦ బాధాకరంబులో
నొరుల కీ వవి సేయ ♦ కుండు మయ్య ;
యితరు లెయ్యవి సేయ ♦ నిష్ట మా నీ కవ్వి
యొరుల కెప్పుడుఁ జేయు ♦ చుండు మయ్య ;
గీ. భేదబుద్ధి నడంచి య ♦ భేదభావ
మును గ్రమక్రమముగఁ బెంచు ♦ కొనుము శక్తి
కొలఁది ;—నిటు పోవఁ బోవఁగాఁ, ♦ గొన్నిజన్మ
ములు గడవఁ, గాంతు వద్వైత ♦ ముక్తి బిడ్డ !. 705

సీ. కర్మభక్తులు లేని ♦ జ్ఞానయోగియు, భక్తి
జ్ఞానంబు లేనట్టి ♦ కర్మయోగి,
జ్ఞానకర్మంబులు ♦ లేనట్టి భక్తియో
గియు లేరు జగతి ము ♦ క్తిపరులందు ;
మాట నెయ్యది తీవ్ర ♦ ముగ నుత్కటంబుగ
నుండు దానిని బట్టి ♦ యుండుఁ బేరు ;

జ్ఞానప్రధానులు ♦ జ్ఞానయోగులు, భక్తి
బల మున్నవారలు ♦ భక్తియోగు ;
గీ. లురుతరోత్సాహశక్తిని ♦ బూరసి యెపుడుఁ
బరసుఖప్రదసత్క్రియా ♦ నిరతి నుండు
మానవులు కర్మయోగు ; లి ♦ మ్మాడ్కి నుందు
రిలను సామాన్యముగ ముము ♦ క్షులు తనూజ !. 706

గీ. ప్రేమ ప్రేరేచు సర్వస ♦ త్క్రియల బిడ్డ !
ప్రేమ సువివేకపూర్వ మై ♦ వెలయుచుండుఁ ;
గావున ముముక్షు లావారి ♦ జీవనంబు
లుర్వి ముప్పేటత్రాళ్లుగా ♦ నుంచుఁ జుమ్ము !. 707

* * * *

సీ. వాచానుగుణ మైన ♦ యాచరణంబు, నా
త్మానుభవంబును, ♦ లేనికతన
నద్వైతగురునిచ ♦ యంబుపైఁ బ్రజకుఁ బ్రే
మ మ్మభిమానమ్ము ♦ నమ్మకమ్ముఁ
బోయె ; నద్వైతంబుఁ ♦ బొనుపడె ; నల్లెడ
మెట్టవేదాంతము ♦ మెండుకొనియె ;
భవతారకం బైన ♦ భక్తి నశించెను ;
దేశంబు తామస ♦ దేశ మయ్యె ;
గీ. నీతి యడుగంటె ; మోసము ♦ నెలవుకొనియె ;
దాస్యవృత్తియు నాస్తిక ♦ తయును హెచ్చె ;
జంతువిశసనసముపేత ♦ సవనసమితి
మఱలఁ దల యెత్తి శుష్కక ♦ ర్మములఁ బెనిచె. 708

కం. అంతటఁ గొందఱు భక్తి
స్వాంతులు లోకోపకార ♦ పరత్వోద్వృత్తిన్

విం తగునద్వైతపుసి
ద్ధాంతమ్మును వమ్ము సేయఁ ♦ దలఁచిరి కడకన్. 709

గీ. తలఁచి తత్ప్రతిపాదిత♦ము లగుకొన్ని
యుక్తుల, విషయములఁ, బ్రతి♦యుక్తిపాళిఁ
బఱపి ఖండించి ప్రజలలో ♦ ద్వైతబుద్ధిఁ
దిరము సేయఁగ వాదింపఁ ♦ దివిరి రిట్లు. 710

ఉ. జీవుఁడు సత్సుఖాత్మకముఁ ♦ జిన్మయ తేజము నైనబ్రహ్మమే
యై విలసిల్లువాఁ డయిన, ♦ నక్కట ! సంసృతిమూలఘోరమా
యావృతుఁడై జనించి విల♦యంబును బొందుట సంభవించునే?
కావున జీవుఁ డీశ్వరుఁ డొ♦కం డనిచెప్పుట యొప్ప దెప్పుడున్. 711

కం. పాపాపాదకదుర్మా
మోపేతం బగుచు బ్రహ్మ ♦ ముండునను టీరన్
దీపము తిమిరంబునకున్
బ్రాపయియుండు నని యనుట♦వంటిదె చూడన్. 712

శా. మాయాజాలమునందుఁ జిక్కుకొని త♦న్మాయావిమోక్షంబుకై
యాయాసంబులఁ జెంది శుద్ధ మగుబ్ర♦హ్మంబె ప్రయత్నించుచున్
బాయం గల్గుభవార్తిఁ గుట్టతుద క♦న్మాట ల్ప్రమత్తప్రమా
దాయత్తోక్తులు గాక నమ్మనగుస♦త్యంబైనయాప్తోక్తులే ?. 713

క. జీవాత్ముఁడు కించిజ్ఞుఁడు
గావున దుర్భ్రాంతిజన్య♦కష్టము లందున్;
గేవలసర్వజ్ఞుం డౌ
దేవుం డెటు భ్రమలఁ జిక్కి ♦ తికమకలు వడున్ ?. 714

గీ. సచ్చిదానందలక్షణ♦చయమె బ్రహ్మ
మాట ! యది యెట్లు నమ్మఁగా ♦ నగును మనకు !

గుణివిరహితము లైనట్టి♦గుణము లరయ,
నెదను భావింపఁ దర మౌనె ♦ నెవరికైన ?. 715

మ. పరికింపంగఁ బ్రపంచమంతయును స్వ♦ప్నప్రాయమై రజ్జువం
దురగంబు న్గనుభ్రాంతచిత్తులకె తా ♦ నున్నట్లు కన్పట్టుచుం
బరమార్థజ్ఞుల కుండ దన్నహితధీ♦మంతుండె పల్కెం గదా
కరియు న్మిథ్యపలాయనోద్యమములు ♦ న్గల్లంచు ము న్నెప్పుడో !.

ఆ. త్రాడు చూచి దానిఁ ♦ ద్రాఁచ నుకొనుటకుఁ
ద్రాడుఁ ద్రాఁచుఁ గూడ ♦ ధరణిఁ గలవు;
బ్రహ్మ మిఁక కొకదాని♦వలెఁ దోఁచి బాధింప
బ్రహ్మభిన్న మైన♦వస్తు వేది ?. 717

సీ. సగ మొకకార్యంబు ♦ జాగ్రదవస్థలోఁ
గావించి మఱునాఁడు ♦ కడమసగముఁ
గావించి తత్పూర్తిఁ ♦ గావించుకొనుచుంట
ప్రత్యక్షమే యెల్ల♦వారలకును
గల నొకరాతిరిఁ ♦ గాంచిన కల్ల యౌ
విషయంబు తరువాతి♦విషయములనె
తదనంతరపురాత్రి ♦ దర్శింప లేకుంట
యనుభూతమే కద ♦ యందఱకును

గీ. రెండిటికి భేద మింతగా ♦ నుండు నపుడు
మేలుకొని కాంచు సత్యార్థ♦జాలము, నిసిఁ
గలలఁ గాంచెడుకల్లవ♦స్తులను, గలిపి
యవ్వి యివ్వియు నేకమే ♦ యంట తగునె ?. 718

ఆ. సర్వపాలకుండు ♦ సర్వసాక్షియు దేవుఁ
డనెడుమాట సత్య ♦ మైనయెడలఁ,

బుద్ధి లేని దేహ ♦ దృశ్యార్థములు లేని
సాక్షి శశవిషా♦ణసదృశులె కద!. 719

ఉ. జ్ఞానముచేతనే కడచి ♦ కష్టపరంపర, యాత్మ దానె నే
తాను విముక్తి నందు నని ♦ తత్పరతన్బడియుంట వ్యర్థ మౌఁ;
దేని నెఱుంగుమాత్రమునఁ ♦ దేనియసౌఖ్యము నొందఁగల్గునే
మానవుఁ డేగి దానిని శ్ర♦మంబడి తెచ్చుక త్రావకున్నచోఁ?.

ఆ. తొలుత నృపు నెఱింగి ♦ కొలిచి యాతనికృప
వెనుక నరుఁడు సౌఖ్య ♦ మెనయుకరణి,
మొదట బుద్ధి నరసి ♦ పూర్ణభక్తిఁ బిదప
నీశుఁ గొలిచి జీవుఁ ♦ డెనయు ముక్తి. 721

సీ. ముక్తి నా బ్రహ్మమై ♦ పూర్తిగా నగు టని
పల్కుదు రద్వైత♦వాదు లేచి!
యది సత్య మని నమ్మ ♦ నాధారములు లేవు;
జీవుఁడు తనతోంటి♦స్థితి మఱవక
తనభిన్న మౌ ప్రకృ♦తిని వీడకున్న నే
మోక్షపూర్ణానంద♦భోక్త యగును;
బ్రహ్మ మౌ జీవుండు ♦ బ్రహ్మ మౌ టదియేమి
యానందదాయక ♦ మైనముక్తి?

గీ. చక్కఁగా భోక్త వేఱయి ♦ చక్కెరను భు
జించి రుచిసుఖ మెనయఁ గాం♦క్షించుఁ గాని
తానె చక్కెర యగుటకుఁ ♦ దహతహపడు
వెఱ్ఱివెంగలి యుండునే ♦ పృథ్విపైని?. 722

* * * * *

ఆ. ఆత్మ బ్రహ్మ మేక ♦ మనుచు నద్వైతబో
ధకులు పలుకుమాట ♦ తథ్యమేని,

నిత్యముక్తజీవ♦నిచయ మేటికిఁ గష్ట
పడుచు ముక్తికొఱకుఁ ♦ గడఁగవలయు?. 723

సీ. తఱఁగిపోవుచునున్న ♦ హరిభక్తిఁ గ్రమ్మఱఁ
బ్రజలయుల్లములలోఁ ♦ బాదుకొల్ప
జంతుహింసాత్మక♦సవనంబులను మాన్పి
భూతదయాగుణ♦స్ఫూర్తిఁ బెనుప
శ్రోత్రియత పుట్టుక♦చే రాదు గుణకర్మ
ములనె వచ్చునటంచు ♦ బోధపఱుప
స్వహితపరాఙ్ముఖ♦త్వపరోపకారాది
సద్ధర్మములఁ దాను ♦ జరిపి చూప

గీ. నవతరించెను భువిని శే♦షాంశమున న
పారకృపతోడ గీతాను♦సారముగను
గమ్రితమువిశిష్టాద్వైత♦కర్త యైన
యమృతమయహృదయుండు, రా♦మానుజుండు. 724

సీ. పుట్టెను శ్రీపెరుం♦బూత్తూరు నా నొప్పు
భూతపురంబునఁ ♦ బుణ్యవిప్రు
లైనకేశవసోమ♦యాజికిఁ గాంతిమ
తికి నొకశుభ మైన ♦ దివసమందు
హయాణశకంబులో ♦ నొకవేయుఁబదునాఱు
వర్షంబు లేగఁ బై♦వత్సరమునఁ
బ్రఖ్యాతపురుషుఁ డౌ ♦ రామానుజాచార్యుఁ;
డురుతరాయుష్కుఁ డై ♦ యుర్విపైని

గీ. ద్వాదశదశాబ్దములు శీత♦భానుపగిది
వెలిఁగి యపవర్గమార్గంబుఁ ♦ దెలుపుకతనఁ

బుణ్యదిన మయ్యె నాతఁడు ♦ వుట్టినట్టి
చైత్రసితపక్షపంచమి ♦ జనుల కిపుడు. 725

క. రామానుజునకె లక్ష్మణ
నామంబును భాష్యకార♦నామముఁ గల; వీ
నామంబులలోఁ జివరది
శ్రీమద్భాష్యవిరచనము♦చే లభియించెన్. 726

గీ. అమలకాంచీపురంబున ♦ యాదవప్ర
కాశనామకవిద్వాంసు♦కడను గొంత
కాల మతిభక్తితో విద్యఁ ♦ గఱచి వీడె
నతని, భిన్నాశయతను, రా♦మానుజుండు. 727

సీ. ఒకనాఁడు తల యంటు♦చుండఁగా గురున, కా
యన చెప్పు నొకశ్రుతి♦యర్థము హృద
యంబు బాధింప రా♦మానుజాచార్యుండు
పొటపొటఁ గన్నీటి♦బొట్లు రాల్చ;
నా వేఁడిబొట్లు కా♦యముమీఁదఁ బడ యాద
వప్రకాశుఁడు తల ♦ పైకి నెత్తి
యిది యేమి దుఃఖించె ♦ దిట్లు నీ ? వనిపల్క,
నపచార ! మపచార ! ♦ మయ్యొ ! గురువ

గీ. రా ! యిపుడు మీరు సెల విచ్చి♦నట్టియర్థ
మెంతయో విపరీత మై ♦ హృదయశల్య
మగుచు న న్నేఁచి యేడ్పించు ♦ నంచు నుడివె
ధైర్యమును బూని లక్ష్మణా♦చార్యుఁ డపుడు. 728

ఉ. యాదవబోధనంబు లన♦మాదరణీయపుబోధనంబు లై,
వేదవిరుద్ధ మై, మదికి ♦ వింతగఁ దోఁచుచుఁ, బూర్వకాల బు

ష్యాదివచోవిరుద్ధపథ ♦ మంటిచరించుటఁ గాంచి, యట్లుపో
రా దని లక్ష్మణుం డరిగెఁ ♦ గ్రచ్చఱ నాగురుపీడు వీడుచున్. 729

గీ. పుణ్యతమ మగు శ్రీరంగ♦పురమునందు
వైష్ణవమతప్రవర్తక♦ప్రవరుఁ డైన
యొకత్రిదండియతీశ్వరుఁ ♦ డుండె నపుడు
యామునాచార్యనామవి♦ఖ్యాతుఁ డగుచు. 730

క. అళువందారు లనెడు న
న్యలసన్నామంబుగూడ ♦ నాతని కుండెన్;
దెలుపుచు నాతం డుండెను
లలితప్రబోధాయనోక్తు♦లను బ్రజ కెపుడున్. 731

క. ఆతనియొద్ద విశిష్టా
ద్వైతాభ్యసనంబు సేయఁ ♦ దలపోసి చనెన్
బూతాత్ముఁ డభినివేశో
పేతుం డయి లక్ష్మణుండు ♦ వెస నచ్చటికిన్. 732

సీ. రామానుజుండు శ్రీ♦రంగంబునకుఁ జని
కావేరిచెంత దుః♦ఖమున మునిఁగి
వైష్ణవులందఱు ♦ వనరుచుండుట గాంచి
యే ? మనియడుగ, మ ♦ మ్మాము స్వామి
యామునాచార్యుఁ డో ♦ యయ్య ! మ మ్మెడఁబాసి
పరమపదంబున ♦ కరిగె నిపుడె
యనిచెప్ప, రామాను♦జాచార్యుఁ డాయన
చరమవిగ్రహ మైన ♦ నరసిపోను

గీ. ననుచు నట కేగి చూచి మూ♦డంగుళులు ము
డింగియుండుట గాంచి ని♦స్సంగుఁ డైన

యీమహాత్ముని కీప్స లే♦మేని యుండె
నే? యని యడుగ వైష్ణవు ♦ లిట్టు లనిరి. 733

సీ. పారాశరప్రభా♦వము వెలిపుచ్చుట,
బ్రహ్మసూత్రములకు ♦ భాష్యరచన
వ్యాఖ్యానమును దిరు♦వాయ్మొళికిని వ్రాయు—
టీమూఁడుఁ గావించు ♦ నెపుడో యెపుడో
యను తహతహ్త్రోడ♦ నాపూజ్యుఁ డుండె, నా,
రామానుజాచార్య♦రత్న మపుడు
యామునాచార్యక♦టాక్ష లేశం బున్న,
మూఁడు నే నెఱవేర్తుఁ ♦ జూడుఁ! డనియె;

గీ. నంత గురుని వ్రేళ్లెప్పటి♦యట్ల సాఁగె;
నద్ది గని విస్మయం బంది ♦ యచటి వైష్ణ
వులు, మతోద్ధారకా! యల్లై ♦ చలుపు దనుచుఁ
జేసి రుప్పొంగి మంగళా♦శాసనములు. 734

సీ. యామునాచార్య♦శిష్యతతిలో ముఖ్యుఁ డై
పెరియనంబి యనెడు♦పేర నొప్పి
యిలమహాపూర్ణాఖ్య ♦ నెసఁగు నాచార్యుని
కృప విశిష్టాద్వైత♦కీర్తనీయ
సిద్ధాంతముల నేర్చి, ♦ శ్రద్ధ రామానుజా
చార్యుండు పంచసం♦స్కారములను
బడసి, గృహస్థుఁ డై ♦ వర్తించి కొన్నినా,
ళ్ళవలఁ ద్రిదండస♦న్యాసముఁ గొనె;

గీ. ధరణి నద్వైతయతి యేక♦దండి గాఁగఁ,
జిత్తవాక్తనుదండన♦చిహ్నముగను

మూఁడుదండంబులను దాల్చి ♦ పురుషవరుఁడు
యతి యగును విశిష్టాద్వైత♦మతమునందు. 735

కం. శ్రీరామానుజహృదయో
దారత లోకోపకార♦తత్పరతయు నిం
డారఁగఁ బ్రకటించుసమా
చారము గల దొకటి యతని♦చారిత్రమునన్. 736

సీ. యతిరాజు రామాను♦జాచార్యుఁ డతిభక్తి
నరిగి గోష్ఠీపూర్ణ♦గురునికడకు
నా కుపదేశ మొ♦నర్పుఁడు దయఁ జర
మార్థరహస్యంబు; ♦ ననఁగ నాతఁ
డట్లచేసెఁ గాని ♦ యారహస్యం బీవె
యుంచుకోవలె, దాని ♦ నొరుల కెఱుక
పఱుపఁగూడదు; కల్గు ♦ నరకంబు నాయాజ్ఞ
పాలి వోవ నది వెలి♦పుచ్చితేని;

గీ. గోప్యముగ నుంచుకొన్నఁ జే♦కూరఁగలదు
పూర్ణసౌఖ్యప్రదం బైన♦ముక్తి నీకుఁ
దప్ప, కని చెప్పి గురువు బో♦ధనము చేసె
దాని విస్పష్టముగను రా♦మానుజునకు. 737

ఉ. శ్రీకరపారమార్థికవి♦శేషరహస్యము లబ్ధ మయ్యె న
స్తోకమదీయపుణ్యమునఁ; ♦ దోషితచిత్తుఁడ నైతిఁ; గాని నా
కాఁక యిడె న్గురుప్రవరుఁ ♦ డన్యుల కయ్యది తెల్ప! కంచు; నే
శోకనుబోదు నే ననుచుఁ ♦ బొక్కెను లక్ష్మణుఁ డాకులాత్ముఁ డై.

కం. పొక్కుచు నిటు తాఁ జింతిలె;—
నక్కట! యల్పసుఖకరప♦దార్థము లైనన్

మెక్కఁజన దిడక యన్యుల,
కెక్కరణి న్దీనిఁ గుడుతు ♦ నీయ కొరులకున్?. 739

కం. పరులకుఁ జెప్పినఁ దప్పక
నరకంబునఁ బడుదు వంచు ♦ నన్భయపెట్టెన్
గురువర్యుఁ, డతఁడె ముక్తిన్
బొరయుదు రది వినెడుపుణ్య♦పురుషు లనెఁ గదా!. 740

కం. ఎటు పోయి యెట్లు వచ్చిన
నిట శ్రీరంగంబునందు ♦ నెల్లరకును బ్రి
స్ఫుటముగ నామంత్రార్థపుఁ
గిటుకు న్బ్రకటించి చరిత♦కృత్యుఁడ నౌదున్. 741

గీ. నే నొకండను దాసుండ ♦ నిరయవాస
మునకుఁ బాల్పడి పోయినఁ ♦ బోదుఁగాక !
వేనవేలు గుప్తార్థము ♦ వినుటవలన
సుఖపడుదు; రన్యసౌఖ్యమే ♦ సుఖము నాకు. 742

కం. గురునాజ్ఞ మీఱి దుర్గతిఁ
బొరయుదు ననుభయముచేత ♦ ముక్తిప్రద మౌ
వరమంత్రార్థంబు జనో
త్కరమునకు న్గఱపకుంట ♦ తగునే నాకున్?. 743

కం. మనమున నిటు రామానుజుఁ
డనుకొని శ్రీరంగనాథు♦నాలయమునఁ గ
ట్టిన గవనుపైని నిలఁబడి
తనకంఠము నెత్తి జనవి♦తతి కిట్లనియెన్. 744

సీ. సోదరులార ! నా ♦ సోదరీమణులార !
బిడ్డలారా ! వయో♦వృద్ధులార !

సర్వవర్ణజులార ! ♦ సర్వేశుశిశులార !
రయమున నిచటికి ♦ రండు ! రండు !
శ్రీరంగనాథుని ♦ కృపచేత, నాపురా
కృతపుణ్యగరిమంబు ♦ కతన, దేశి
కవరకటాక్షవీ♦క్షామహిమంబుచే,
నఖిలాధిహారణది♦వ్యౌషధంబు,

గీ. భవజలధి నిట్టె దాఁటించు♦పడవ, యొకటి
దొరకినది! మీకు దాని సం♦తోషమున నొ
సంగెద నటంచు లక్ష్మణా♦చార్యుఁ డంత
వెలువఱిచె గట్టిగా మంత్ర♦విషయ మంత !. 745

కం. అది విని గోష్ఠీపూర్ణుఁడు
మది నెరియక లక్ష్మణార్యు ♦ మాహాత్మ్యంబున్
హృదయౌదారతఁ బొగడుచుఁ
బదపడి సర్వార్థములను ♦ వానికి జెప్పెన్. 746

ఉ. అట్టిమహానుభావులు ద♦యామయు లార్తజనావనోత్సుకుల్
పుట్టిన పూర్ణసస్య యగు♦భూమి, సదా జగడాలపుట్ట యై
బట్టకుఁ బొట్టకు న్సకల♦బాధల నందును, నన్యపాదముల్
వట్టుట కెట్టిఘోర మగు♦పాపము దా నొనరించెనో కదా !. 747

సీ. ఆసూరి* రామాను♦జాచార్యుఁ, డుభయవే
దాంతప్రవర్తకుఁ ♦ డైనయట్టి
యతిరాజు, రచియించె ♦ నతిమనీషాయుక్తి
బ్రహ్మసూత్రములకు ♦ భాష్య మొకటి
బోధాయనోదిత♦పూర్వవృత్తిని బట్టి;
శ్రీభాష్యసంజ్ఞను ♦ జెలఁగు నదియె;

* రామానుజాచార్యులవారి యింటిపేరు.

వ్యాససూత్రముల కయ్యది గాక మఱి రెండు
వ్యాఖ్యానములు సంగ్రహముగఁ జేసె;

గీ. నవ్వి వేదాంతదీప వేదాంతసార
ము లనఁబడు నుపనిషదర్థబోధక మగు
నొక్కగ్రంథంబుఁ గావించి యొసఁగె దాని
కతఁడు వేదార్థసంగ్రహ మనెడిపేరు. 748

గీ. లలితముగ భగవద్గీతలకు నొనర్చె
భాష్య మొక్కటి; యదిగాక భక్తవరుల
కనువుపడునట్లు గద్యత్రయంబు సేసి
తెలిపె భగవంతు నెట్లు స్తుతింపవలెను. 749

కం. అనుదినభగవత్సేవను
మనుజుఁడు సల్పంగ వలయు మార్గముఁ గఱపన్
బొనరిచె నిత్యగ్రంథం
బను పేరిట నొకటి లక్ష్మణార్యుండు కృపన్. 750

గీ. భక్తసందేహములు దీర్చి స్వాంతకల్మ
షంబు లెల్లను దుల్పి సంసారబంధ
ములు పటాపంచలుగఁ జేసి ముక్తి నొసఁగ
దయ నొనర్చె నీయేడుపుస్తకము లతఁడు. 751

చం. తిరుమలవేంకటాచలపతిం గని దక్షిణదివ్యతీర్థము
ల్సరవిని గాంచి తద్విభుల సన్నిధి భక్తిపథంబుఁ జక్కఁగాఁ
గఱపి యనేకుల న్గళితకల్మషచిత్తులఁ జేసి వైష్ణవో
త్కరమునఁ జేర్చె లక్ష్మణుఁ డుదారమనస్కుఁడు వారి నందఱిన్.

గీ. స్పష్టముగ నిగమాంతవిషయచయ ముప
దేశమును జేయులక్ష్మణదేశికవరుఁ

గాంచువెంటనె పంచసంస్కారములను
బడసి మాఱును రెల్లరు వైష్ణవులుగ. 753

గీ. తాప, పుండ్ర, నామములు, మంత్రంబు, యాగ
మును, బరఁగుఁ బంచసంస్కారము లనుపేర;
మహిత మగువిశిష్టాద్వైతమతముఁ జేరఁ
దలఁచువారలు గైకొనవలయు నవ్వి. 754

సీ. శ్రీమహావిష్ణుచిహ్నంబు లగుశంఖ
చక్రంబు లగ్నిసంస్కారయుక్తి
బుజములఁ దాల్చుట పొలుచుఁ దాపాఖ్యను;
నిడుదనామములు పండ్రెండు నుదుట
మై, ద్వాదశహరినామము లుచ్చరించుచుఁ
దిరుచూర్ణమును గొని తిరుమణిఁ గొని
చక్కఁ దాల్చుట పుండ్రసంజ్ఞను బరఁగును;
విష్ణుదాసాఖ్యను బెట్టుకొనుట.

గీ. నామ మనఁబడు; విష్ణుమంత్రంబులందు
ముఖ్య మైనవి సద్గురుబోధ మెనసి
స్మరణ మాసక్తిఁ జేయుట మంత్ర మింక
యాగ మనఁబడు హరివిగ్రహార్చనంబు. 755

కం. స్త్రీలుం బూరుషులును, జం
డాలురునైతంబు నుత్కటం బగుభక్తిన్
శ్రీలోలుని బై యైదువి
ధాల స్సేవించి పొందఁ దగు సౌఖ్యంబుల్. 756

మ. క్రిమికంఠుం డనుచోళరాజు పగ యై శ్రీరంగమందు న్గురు
స్వమతంబు బ్రకటింపనీయమి, నట న్వాసంబు చేయంగలే

క, మహాత్ముండు సశిష్యుఁడై తరలి వేగం బోయె మైసూరురా
జ్యము పూతంబుగఁ జేయ వైష్ణవమత♦వ్యాప్తి న్మహోత్కంఠుఁడై.

గీ. దానియేలిక జైనమ♦తస్థుఁడైన
వాఁడు, బల్లాలరాజు నాఁ ♦ బరఁగువాఁడు,
చోళభూపతిభీతి లే ♦ కేలుచుండెఁ
దనదురాజ్యంబుఁ బూర్ణస్వ♦తంత్రుఁడగుచు. 758

మ. ప్రతిభాశాలియు భక్తిమూర్తి యగు శ్రీ♦రామానుజస్వామి, జై
నతతి న్వాదమునందు గెల్చి, ప్రభుప ♦ న్బల్లాలు బోధించి, య
చ్యుతభక్తాగ్రణిఁ జేసి, వైష్ణవమత♦ప్రోత్సాహిఁ గావించి, క
ల్యత నొప్పారెడువిష్ణువర్ధనసమా♦ఖ్య న్బెట్టె నూత్నంబుగన్. 759

సీ. ఒకపర్వతముమీఁద ♦ నొకపురి నిర్మించి
యద్దానికిఁ దిరునా♦రాయణ మను
పే ర్మేలుకోటను ♦ పేరును బెట్టి, దే
వాలయం బొక్కటి ♦ యందుఁ గట్టి,
నారాయణస్వామి♦వారి నందులఁ బ్రతి
ష్ఠించి, భూపాలుని ♦ చెలిమి నచటి
వైష్ణవవితతికి ♦ వసతులు గల్పించి
యందుఁ గొన్నాళ్ళుండి ♦ యంతఁ జోళ

గీ. రాజు మృతి నొందె ననువార్త ♦ రాఁగ లక్ష్మ
ణార్యుఁ డావీడు వీడి శి♦ష్యాళితోడ
భక్తిబోధామృతం బిడి ♦ ప్రజలఁ దనుప
మఱల శ్రీరంగనాథుని♦పురికిఁ జనియె. 760

క. తిరునారాయణపురముఁ గ
దిరి మున్నగుకొన్నిచోట్ల ♦ దేవాలయముల్

సొరవచ్చు, లక్ష్మణార్యుని
కరుణ, న్మాలలును విష్ణుఁ ♦ గని కొలువంగన్. 761

సీ. శంకరమతబౌద్ధ♦జైనమతాదుల
ఖండించి, రామాను♦జుండు దిగ్వి
జయ మొనరించి, శ్రీ♦జానిభక్తిని దేశ
మందెల్ల నెలకొల్పు ♦ నాస్థశిష్య
పరివేష్టితుం డయి ♦ తిరుమలయందు న
హోబిలమున స్వామ♦తోపదేశ
మును జేసి, మఱి కొన్ని♦పురముల కేగి య
చ్చటివారి నల్లె వై♦ష్ణవులఁ జేసి,

గీ. యలమహారాష్ట్రజులకు భ♦క్త్యమృత మొసఁగి,
ఘూర్జరస్థదత్తాత్రేయ♦గురునివాస
మైనగిరినారువారికి, ♦ నవల ద్వార
కాపురీజనవితతికిఁ, ♦ గఱపె భక్తి. 762

గీ. అట్టిపురములమీఁదుగా ♦ నరిగి యుత్త
రావనిఁ బ్రసిద్ధి కెక్కిన♦యట్టిపుణ్య
కాశికామథురాప్రయా♦గపురములకు
శ్రీహరిద్వారమునకు వేం♦చేసె నొగిని. 763

గీ. కదలి యటనుండి శీతన♦గంబుపొంత
నుండు బదరికాశ్రమమున ♦ కొయ్య నేగి,
యచటనుండి కాశ్మీరదే♦శాంతరస్థ
మైనశ్రీనగరంబున ♦ కరిగె నతఁడు. 764

క. శ్రీనగరమహావిద్యా
స్థానంబున లక్ష్మణుం డ♦చటిపండితులన్

ధీనైపుణ్యంబున నమి
తానందాంబుధిని దేల్చి ♦ యందె న్మెప్పుల్. 765

గీ. అచటఁ గల యొక్క మేటిగ్రం♦థాలయమునఁ
బెద్దవాదంబు జరిగిన♦పిదప లక్ష్మ
ణాకృత మైనట్టిమేలిగ్రం♦థముల నిడిరి
భక్తి శిరసావహించి వి♦ద్వాంసు లెలమి. 766

గీ. ఆసరస్వతీపీఠము♦నందుఁ బెద్ద
యెన్నిక న్గన్నవే కాని ♦ యితరపుస్త
కములఁ బెట్టఁగనీయ; ర♦క్కడనె భాష్య
కారబిరుదంబు నందె నా♦సూరి సూరి!. 767

సీ. అటనుండి మఱలి రా♦మానుజార్యుఁడు కురు
క్షేత్రంబుమీఁదుగా ♦ శిష్యసహితుఁ
డై యయోధ్యకును గ♦యకుఁ జని, యలకల
కత్తాకుఁ జేరువ♦గాఁగ నుండు
దివ్యసుందరవన♦ద్వీపంబులను దప
శ్చర్య నున్నకపిల♦శర్మమౌనిఁ
గాంచి సేవింప బం♦గాళంబునకు నేగి
మనసార నామహా♦మహుని గొల్చి

గీ. తరలి శ్రీజగన్నాథంబు ♦ నరసి యితర
దివ్యసుక్షేత్రములు సూచి ♦ భవ్య మైన
భక్తి తత్త్వస్థలంబుల ♦ వ్రజకుఁ గఱపి
తిరుగ శ్రీరంగనాథుని♦పురికిఁ జనియె. 768

గీ. నూటిపై యిర్వదేఁడు ల♦నూన తేజ
మున వెలిఁగి లక్ష్మణాచార్యుఁ ♦ డనెడుతరణి

భక్తిదీప్తిని హైందవా♦వనిని బఱపి
యస్తమించి నిత్యవిభూతి ♦ నందెఁ బిదప. 769

గీ. శిష్యకోటిని జ్ఞానులు ♦ శిష్టు లైన
వారి డెబ్బదినల్వురఁ ♦ బ్రజకు భక్తి
మతము బోధించి పంచసం♦స్కారయుతులఁ
జేయ లక్ష్మణుఁ డేర్పాటు ♦ చేసి చనియె. 770

గీ. వారలును, వారిసంతతి, ♦ వారపుత్ర
కు లయి మరణించుచో వారి♦కులపుజ్ఞాతు,
లర్హు లాచార్యపీఠస్థు ♦ లగుట కంచు
నాజ్ఞ గట్టిగఁ జేసె రా♦మానుజుండు. 771

* * * * *

సీ. చైతన్యవల్లభా♦చార్యమధ్వాచార్య
సిద్ధాంతముల నమ్మి ♦ శ్రీదయితుఁడె
పరదైవత మనువి♦శ్వాసంబుతోఁ గొల్చు
వారు "వైష్ణవు" లనఁ♦బడుదు; రింక
మహితరామానుజ♦మత మవలంబించు
వారు "శ్రీవైష్ణవ"♦ప్రథితు; లతని
శిష్యపరంపరఁ ♦ జేరిన వారిలోఁ
గ్రమముగా రెండుభే♦దములు పుట్టె;

గీ. నాదిశాఖ తెంగలశాఖ; ♦ యవలిశాఖ
వడగల యనఁగఁ బరఁగుఁ; 'దెన్' ♦ పదము దక్షి
ణార్థకం బగు; నుత్తర ♦ మర్థము 'వడ'
యనఁగ; 'గల' యనుపదము శా♦స్త్రార్థకంబు. 772

సీ. దక్షిణదేశశా♦స్త్రములు నాఁ "దిరువాయి
మొళి" మున్నుగాఁ గల ♦ పూత మైన

ద్రవిడప్రబంధజా♦తంబులు; వాని వే
దములట్లు యెంచి ♦ తత్పఠనపాఠ
నంబు లెక్కువగ నొ♦నర్చెడువారు తెం
గలవార; లుత్తర♦కళ లనంగ
సంస్కృతవేదాంత♦శాస్త్రకలాపము;
ల్వానియం దెక్కువ♦భక్తి గలిగి

గీ. తత్పఠనపాఠనక్రియా♦తత్పరు లగు
వారు వడగలతెగలోని♦వారు; వేద
ముల ననుసరించి పల్కుట♦వలన వారి
కగుఁ బ్రమాణంబు ద్రావిడ♦నిగమచయము. 773

సీ. ద్రవిడప్రబోధక♦ర్తల నందు రాళ్వారు
లని, యందు హరిభక్తు ♦ లైనవారు
గలరు నానావర్ణ♦జులుఁ; బెరియాళ్వారు
బ్రాహ్మణుండు; కులశే♦ఖరుఁడు రాజు;
కాఁపు నమ్మాళ్వారు; ♦ కడజాతియతఁడు తి
రుప్పాణిపేరిటి♦ప్రోజ్వలాంత
రంగుఁడు; తిరుమంగ♦యాళ్వారు మ్లేచ్ఛుండు;
పదుగు రాళ్వారు లీ♦పగిదిఁ గలరు;

ఆ. జాతిఁ జూడకుండ ♦ సచ్చరిత్రంబును
భక్తిభరితచిత్త♦పటిమఁ జూచి,
తన్నిగదితవచన♦తతి వేదముగ గ్రహి
యించె లక్ష్మణార్య♦కృతివరుండు. 774

చ. వడగలవారు ముక్కుపయిఁ ♦ బాదము లేకయె యూర్ధ్వపుండ్ర మే
ర్పడధరియింతు రానవము♦పైఁ; దెంగలవారు నాసపై

నిడికొని పాద, మాస్యముప♦యి న్ధరియించెద రూర్ధ్వపుండ్ర; మి
వ్విధమునఁ గొన్ని భేదములు ♦ వారలలోపలఁ గానవయ్యెడున్. 775

గీ. బాహ్య మైనట్టి యొకబొట్టు♦పట్టునందె
కాక భేదము మతములఁ ♦ గలదు పదునె
నిమిది కడుముఖ్యమౌ విష♦యములయందు;
వానిలోఁ గొన్నిటి విశద♦పఱుతు నిచట. 776

సీ. చేతనకృతు లపే♦క్షించినచో నాప్త
సర్వకామతకు భ్రం♦శంబు గలుగుఁ
గావున నిర్హేతు♦కము భగవత్కృప
యని ద్రావిడాచార్యు ♦ లందు; రింక
నందఱు మోక్షంబు ♦ నందుట లేదు గా!
యటు లైన భగవత్ప♦దార్థమునకు—
నిత్యనిరంజన♦నిష్కలంకమునకు—
వైషమ్యనైర్ఘృణ్య♦దోషము లగుఁ;

గీ. గానఁ గేవలము సహేతు♦కముగ నుండ
వలయుఁ బరమేశ్వరుఁడు జీవ♦వర్గముపయిఁ
బఱపుకృప యని యందురు ♦ వడగలతెగ
వార లైనట్టి సంస్కృతా♦చారపరులు. 777

సీ. తస్కరాపహృత మౌ ♦ ద్రవ్యము మఱలఁ బ్రా
ప్తించుట తద్ద్రవ్య♦విభుని లాభ
మైనట్లు పరతంత్రుఁ ♦ డైనజీవుని కగు
ముక్తి యీశ్వరలాభ♦ముగనె యెంచ
వలె నని తెంగల♦వా రందు; రటు లంట
తగదు, జడం బైన♦ధనముతోడఁ

జేతనుం డైనట్టి♦జీవుని బోల్చుట
కానికార్యం; బది ♦ గాక, జీవుఁ

గీ. డెనయు ముక్తిని సర్వేశుఁ ♦ డెనయు లాభ
మనినఁ, గాఁ డీశుఁ డాప్తస♦మస్తకాముఁ
డంచుచే మోక్షలాభంబు ♦ లాత్మకె యని
చెప్పుదురు వడగలశాఖఁ ♦ జేరువారు. 778

గీ. కర్మయోగంబు భక్తియు ♦ జ్ఞానయోగ
మును స్వతంత్రసుసాధనం♦బు లగు ముక్తి
కి; గురునిష్ఠయు సదుపాయ ♦ మగును దాని;
కంచు రలతెంగలమతాను♦యాయిజనులు. 779

గీ. ముక్తికి స్వతంత్రసాధన♦ములు ప్రపత్తి
భక్తి యనురెండె; యోగము ♦ ల్భక్తి కగును
జ్ఞానకర్మము; లవి స్వతం♦త్రములు గావ
టంచు వడగలశాఖాను♦యాయు లందురు. 780

కం. దేవద్విత్వము పొసఁగదు
గావున, నీశ్వరసమంబు ♦ గా దలలక్ష్మీ
దేవి యని తెంగలమతము
జీవావళి నామెఁ జేర్చి ♦ చెప్పు నణువుగన్. 781

క. సిరిపైదలి నీశ్వరి గాఁ
బరమేశ్వరతుల్య గాఁగ ♦ భావించి సదా
యరయుదు రామెను విభువుగ
నురుభక్తిని వడగలతెగ ♦ నుండెడువారల్. 782

క. కలుములచెలి జీవుల ము
క్తులఁ జేయంజాల దంచుఁ ♦ గొఱఁతగ నలతెం

గలవార లందు; రిఁక వడ
గలవా రం డ్రామె మోక్ష♦కరియే యనుచున్. 783

సీ. తనయత్నములు నిర♦ర్థకము ల న్గాథవి
శ్వాసంబునను స్వర♦క్షణభరంబు
జీవుఁడు పూర్తిగా ♦ శ్రీపతిపైఁ బెట్టి
తద్విషయప్రయ♦త్నము లొకింతఁ
జలుపక తాఁ బ్రపం♦చమున వర్తించుట
శరణాగతి యనంగఁ ♦ బరఁగు; నదియె
వెలయుఁ బ్రపత్తి య ♦ న్పేరనుగూడను;
ద్రావిడాచార్యులు ♦ దానినొక్క

గీ. పరి యొనర్చినఁ జాలు నం♦దురు తరింప;
నట్టిరామాయణోక్తవా♦క్యంబు స్తావ
కప్రసంగంబుగా వడ♦గలలు బుద్ధి
నెంచి, యది సదానుష్ఠేయ♦కృత్య మందురు. 784

క. అతివిశ్వాసము గలధ
న్యతముండె ప్రపత్తి కర్హుఁ ♦ డౌఁ; బ్రత్యయమం
దతిమందుఁడు తగు భక్తికి
క్షితి నని తెంగలమతంబు ♦ చెప్పుం బ్రజకున్. 785

గీ. సంస్కృతాచార్యు లందురు ♦ శక్తిమంతు
లైనవారలె భక్తికి ♦ నర్హు; లింక
నట్టిపటిమము లేనట్టి ♦ యలసబుద్ధు
లైనవారు ప్రపత్తికి ♦ నగుదు రంచు. 786

గీ. పురుషుఁడు ప్రపత్తి సిద్ధించు♦వఱకుఁ జేయ
వలయు ధర్మంబులును గర్మ♦ములును బిదప

లోకసంగ్రహార్థమె తాఁ జలుపు, నవశ్య
ము లని కాదసి పల్కు తెంగలమతంబు. 787

గీ. విహితధర్మకర్మంబులు వేదశాస
నములు; వేదంబులు భగవదమలశాస
నములు; గావున నవ్విచేయమిఁ బ్రపన్నుఁ
డగును దద్ద్రోహి యనును వడగలమతము. 788

గీ. సర్వధర్మకర్మపరిత్యజనము భువిఁ బ్ర
పన్నునకుఁ జెప్పుశ్లోకము ఫలపరిత్య
జనమె కాని స్వరూపత్యజనముఁ గఱపఁ
జాల దని చెప్పు సంస్కృతాచార్యమతము. 789

ఉ. పాపకృతు ల్ప్రవర్చినప్రపన్నుఁడు పూర్వకృతప్రపత్తిఁ దా
లోఁపల సంస్మరించునెడ లోఁగి యఘంబులు వోవుఁ, బ్రాచితం
బోపిక నాచరించుటకు నుత్కట మైనప్రవృత్తి వెండియున్
జూపుట కుంఠ దక్క అనుచు న్వచియింతురు ద్రావిడాశయుల్.

చం. చెడుగులు చేసి పాపి యగు చెన్నఁటి యెట్టిప్రపన్నుఁ డైన వెం
బడిఁ బచరింపఁగావలయుఁ బ్రాచితము ల్స్మృతివాక్యపద్ధతిన్ ;
దొడరినదోషము ల్తొలఁగఁ ద్రోయఁ బ్రపత్తిని వెండి క్రొత్తగాఁ
దొడఁగియొనర్పఁగావలయుఁ దోడనటందురు సాంస్కృతాశయుల్.

సీ. జాత్యహంకారంబు సమసిపోయినఁ గాని
మనుజుఁడు మోక్షంబు నెనయలేఁడు ;
కానఁ బ్రపన్నుఁడు హీనజాతిజుఁ డైన,
బ్రాహ్మణకులజప్రపన్నుఁ డతనిఁ
దత్ప్రసాదాదు లెంతయుభక్తి గ్రహియించి
తత్పూతపాదవందన మొనర్చి

గౌరవింపఁగవలె ధారిణీసురుమాడ్కి
నని ద్రావిడాచార్యు లందు ; రింక

గీ. నాస్థితినిగూడ వర్ణాశ్రమాదిధర్మ
ములను బాటింపవలె ; మంచిపలుకు లాడి
వాని కవిరోధముగ గౌరవంబు సేయ
నగును దత్పూజ్యు నండ్రు వడగలవారు. 792

కం. అందఱుశరణాగతులున్
బొందఁగలే రీశుకృపను, బొందుదు రందున్
గొందఱె యని తెంగలమత
మందుం గలగ్రంథజాలమం దగపడెడున్. 793

కం. భగవదనుగ్రహమును బొం
దఁగ నెల్లప్రపన్నజనవితతి యగు నంచున్
నిగదింపఁబడియె వడగల
తెగవారల గ్రంథములను దెల్లము గాఁగన్. 794

గీ. సర్వబాహ్యాంతరస్థుఁ డీశ్వరుఁడు, విభువు
గావున నణుస్వరూపుఁ డౌ జీవు లోనఁ
గూడఁ దా నుండు నంచు వాకుచ్చువారు
ద్రావిడాచారపరులు నాఁ దనరువారు. 795

గీ. జీవుఁ డణురూపుఁ! డతని కేశేవనుండు
నాంతరస్థలి? యున్నచో నణువు గాఁడు !
కనుకఁ బరమేశుఁ డుండు జీవునకుఁ జుట్టు,
నంచు వడగలవారు తప్పించి యండ్రు. 796

కం. కల విట్టివి విప్రతిప
త్తులు మఱి కొన్నివిషయముల, వొల్లటి ద్రా తెం

గలమతమువారలకు న
వ్వలి వడగలమతములోని♦వారల కరయన్. 797

* * * *

కం. వడగల వైష్ణవ భేదము
వాడమెను వేదాంతగురుఁడు ♦ పుట్టుకతన; నా
తఁడు బ్రాహ్మణవంశంబునఁ
బొడముచుఁ బుష్కలయశంబుఁ ♦ బొరసె న్జగతిన్. 798

సీ. క్రీస్తుశకమునఁ బం♦డ్రెండువందలయఱు
వదియెనిమిదవసం♦వత్సరమున
శుక్లకన్యామాస♦శుద్ధదశమినాఁడు
బుధవాసరంబునఁ ♦ బూతవేంక
టేశ్వరసత్కృప ♦ నిలఁ బుట్టె వేంకట
నాథుఁడు కంచి, న♦నంతసూరి
ధన్యాత్మకునకుఁ దో♦తారమ్మసతికిని;
బండితశ్రేష్ఠుఁ డై ♦ వఱలుకతన
గీ. నతఁడు వేదాంతదేశిక♦ప్రాంచితాఖ్య,
సర్వతంత్రస్వతంత్రప్ర♦శస్తకీర్తి
చిహ్నమునఁ గవితార్కిక♦సింహబిరుద
మున వెలిఁగి మఱి నూటేండ్లు ♦ చనియె దివికి. 799

సీ. సంస్కృతభాషను ♦ శతదూషణి యొకండు
లలిఁ దత్త్వముక్తాక♦లాప మొండు
సలలితాధికరణ♦సారావళి యొకండు
నితరశాస్త్రగ్రంథ♦తతియుఁ జేసి
యాదవాభ్యుదయంబు ♦ హంససందేశంబు
మున్నుగాఁ గల కావ్య♦ముల రచించి

మఱి దయాశతకంబు ♦ నురుపాదుకాసహ
స్రంబు మున్నగుస్తుతి♦గ్రంథచయము
గీ. నల్లసంకల్పసూర్యోద♦యాఖ్యనాట
కంబు నొనరించి నిఁక నఱ♦వంబునందుఁ
బెక్కుగ్రంథంబులను వ్రాసి ♦ వినుతికెక్కెఁ
బేశలమనీష వేదాంత♦దేశికుండు. 800

గీ. వేదభాష్యంబుఁ గావించి ♦ వేదశిఖల
తత్త్వ మఱచేత నిడుపంచ♦దశి యొనర్చి
వినుతిఁ గన్నవిద్యారణ్య♦విబుధుఁ డితఁడు
నొక్కకాలమువారలై ♦ యుండినారు. 801

* * * *

గీ. స్థూలచిదచిద్విశిష్టవి♦స్ఫురిత మైన
కార్యరూపపుబ్రహ్మంబుఁ ♦ గారణ మగు
సూక్ష్మచిదచిద్విశిష్టవ♦స్తువు నొకండె
కాంచ నని విశిష్టాద్వైత♦కర్త చెప్పు. 802

గీ. చిజ్జడవిశిష్టపరమాత్మఁ ♦ జెప్పుకతనఁ,
గార్యకారణాద్వైతము♦క్త మగుకతన,
మహిని రామానుజాచార్య♦మతము వెలయు
సార్థకపువిశిష్టాద్వైత♦సంజ్ఞతోడ. 803

కం. శుద్ధాద్వైతము సత్యవి
రుద్ధం బని లక్ష్మణుండు ♦ ప్రోదితసమునన్
విద్ధముగఁ జేసి శంకర
సిద్ధాంతము, నిజమతంబు♦శ్రేష్ఠతఁ జూపెన్. 804

గీ. ఈశ్వరుఁడు నిర్గుణుం డన ♦ హేయగుణవి
రహితుఁ డనిమాత్ర మనవలె; ♦ రహితగుణుఁ డ

టంచుఁ జెప్పంగఁ గూడ; ద♦ట్లనుట సత్య
దూర మగునని లక్ష్మణ♦సూరి వల్కె. 805

సీ. సకలకల్యాణగు♦ణనివాసస్థాన;
మనుచితగుణరహి♦తాత్మకుండు;
సత్యసంకల్పుండు; ♦ సర్వజ్ఞుఁ; డఖిలదృ
శ్యాదృశ్యవస్తుల ♦ కాదిహేతు;
వన్యుండు నిఖిలప♦దార్థజాలమునకుఁ;
దనకంటె నధికుండుఁ ♦ దనకుఁ దుల్యుఁ
డొకఁడును లేనివాఁ; ♦ డురుశక్తియుక్తుఁ; డా
శ్రితవత్సలుఁడు; దయా♦స్ఫీతమూర్తి;

గీ. బ్రహ్మవిఖ్యాతుఁ డైనట్టి♦పరమపురుషుఁ,
డాదినారాయణుఁడు; భక్తి ♦ నతనిఁ గొల్చి
మహిత మైన, పునర్జన్మ♦రహిత మైన,
శాశ్వతానందమును జీవ♦చయము వొందు. 806

కం. నిరవధికమోక్షసుఖమును
బొరసినయతఁ డెట్లు కోరుఁ ♦ బుట్టువు మఱలన్?
జెఱనుండి విముక్తుఁ డయిన
నరుఁడు దిరుగఁ గారఁ జొచ్చి ♦ నవయఁ దివురునే?. 807

ఉ. ఆఁగనిగాఢభక్తి శర♦ణాగతి ముక్తికి సాధనంబు లౌ;
యోగము జ్ఞానకర్మములు ♦ యుక్తపథంబులె కాని, యవ్వి మో
క్షాగతికి న్స్వతంత్రపుటు♦పాయము లెప్పుడుఁ గావు; వానిచే
బాగగు దైవభక్తియుఁ బ్ర♦పత్తియుఁ జేకుఱు మోక్షకామికిన్.

కం. భక్తియు శరణాగతియును
ముక్తికి సాధనము; లవ్వి ♦ మొనయకయున్నన్,

రిక్తము లౌ శ్రీహరిసం
పృక్తికి నితరంబు లైన ♦ యెల్లవెరపులున్. 809

గీ. దానపరశుభకరణాది♦ధర్మకర్మ
ములును, శమదమాదులు, యోగ♦కలనములు, వి
వేకమును, భక్తికంగము; ♦ ల్విమలభక్తి
హరికృపాహేతు; వాకృప ♦ నగును ముక్తి. 810

చం. శమదమసిద్ధియు న్గురుని ♦ సత్కృప గల్గినపుణ్యమూర్తికిన్
మమత, యహంక్రియోద్ధతియు, ♦ మానుటచేతను ద్వేషరాగరూ
పము లగుబంధము ల్తెగుఁ; బ్ర♦పంచము సర్వముఁ దోఁచు నాత్మధా
మముగ నె; యాత్మ సోదరుల♦మాడ్కి నె కన్పడు నెల్లప్రాణులున్.

ఉ. గాలికిఁ ద న్సమర్పితము♦గా నొనరించుక మిన్నకుండు నా
తూలముపోల్కి ధ్యాననిర♦తుం డయి యాత్మనివేదనంబు శ్రీ
లోలునకు న్బొనర్చి ఫల♦లుబ్ధుఁ డొకింతయుఁ గాక హాయిగాఁ
దేలుచు నుండుఁ బ్రేమజల♦ధి న్శరణాగతి భక్తుఁ డెప్పుడున్. 812

సీ. పూర్ణభక్తుఁడు కొంగ♦పోలిక నేకవి
షయసక్తచిత్తని♦శ్చలత నుండు;
దుష్పదార్థములను ♦ ద్రోసి మంచివె కొను
పట్టున నలకోడి♦యట్టు లుండు;
బహిరంత రైకసు♦స్వాదరసవ్యాప్తి
ఖండశర్కరవలెఁ ♦ గ్రాలుచుండు;
గురునందు నరబుద్ధి ♦ పరమార్చలను శిలా
దారుబుద్ధియు లేక ♦ తనరుచుండు;
విమలభక్తిప్రపత్తుల ♦ వెలయునట్టి
భగవదారాధనధ్యాన♦పరులయందు

జాతిభేదంబుఁ జూడక ♦ సమత నుండు;
నిట్టిగుణముల భక్తుల ♦ నెఱుఁగవచ్చు. 813

* * * * *

గీ. ముక్తభక్తానుభావ్య మై ♦ పొలుచు పరమ
పూతవైకుంఠనిత్యవి♦భూతి తత్ప్ర
భూత మైనట్టిలీలావి♦భూతికంటె
మూఁడురెట్లని పుస్తక♦ములు వచించు. 814

సీ. పాంచభౌతిక మగుచుఁ, ♦ బ్రభవవృద్ధివినాశ
దశలఁ జెందుచును, స♦దా వికార
ముల నందెడుప్రపంచ♦మున నీవు లీలావి
భూతి యెల్లప్పుడుఁ ♦ బొలుచుచుండు;
నిత్యవిభూతిచే ♦ నెగడు పరమపద,
మప్రాకృతములు క్ష♦యరహితములు
నజడంబులు వికార♦మందనివియు నైన
సుస్వప్రకాశవ♦స్తువులచేత

గీ. విరచితం బయి సామాన్య♦నరులు చెప్పఁ
దలఁప శక్యంబు గానిచి♦త్కళలతోడ
తేజరిల్లుచు భావనా♦తీతసుఖము
ముక్తజీవుల కొసఁగు సం♦పూర్ణముగను. 815

సీ. పరము, వ్యూహము, విభ♦వసమాఖ్యరూప, మం
తర్యామి సంజ్ఞఁ ద♦నరెడురూప,
మర్చాకృతి, యనెడు♦నైదురూపంబుల,
శ్రీమహావిష్ణువు ♦ చెలఁగుచుండు;
మొదటిది సారూప్య♦ముక్తుల కనుభవ
విషయమై, పరిణామ♦విరహిత మయి,

నిత్యవిభూతిని ♦ నెఱసెడురూపంబు;
వ్యూహంబు లీలావి♦భూతి నొప్పు

గీ. జగతి సృజియించి రక్షించి ♦ సంహరించి
ప్రాణికోటి బుభుక్షు లౌ ♦ పామరులను,
బూర్ణవైరాగ్యకలితము♦ముక్షువుల, న
హర్నిశంబును గాపాడు ♦ నట్టిరూపు 816

సీ. రామకృష్ణాదుల ♦ రమ్యావతారరూ
పంబులు విభవాఖ్యఁ ♦ బరఁగుచుండు;
బాహ్యవిషయచయ♦ప్రవణచేతనులకు
ధ్యానేచ్ఛ గలిగిన♦యపుడు ధ్యేయ
మగుచు, బుద్ధ్యాదిని♦యామక మై, దేహ
మునకు శరీరి యౌ♦పోల్కి బంధు
భూత మై, జీవహృ♦త్పుండరీకమునందు
వాసంబు చేయు శు♦భప్రదంపు

గీ. టమలరూప మంతర్యామి ♦ యనఁగఁ బరఁగు;
నాశ్రితజనాళి కభిమత ♦ మైనదివ్య
వితతి నుదయించి ♦ పూజ్య మై ♦ వెలయుచుండు
మహితసద్రూప మర్చాస♦మాఖ్యఁ బరఁగు. 817

గీ. ఆది నచ్చినసదమలా♦ర్చార్చవలన
మోక్షరోధకదుష్పాప♦ములు నశించుఁ;
బిదప విభవాదిపూజఁ గా♦వించుకొనుట
కర్హుఁ డై జీవుఁ డల్లన ♦ నందు ముక్తి. 818

సీ. భక్తిప్రపత్తుల ♦ భగవత్ప్రసాదంబుఁ
బడసి జీవుండు త♦ద్ద్వారమునను

విచ్ఛిన్నసర్వవి♦విధబంధనుండయి
కమార్చిరాదిమా♦ర్గములఁ బట్టి
వైకుంఠమున కేగి ♦ పరమాత్మసారూప్య
మును జెంది నిత్యవి♦భూతి నెనసి
పద్మాపతిత్వస♦ర్వవ్యాపకత్వము
ల్తతజగత్సృష్టియుఁ ♦ దక్క నితర

గీ. మైన సర్వజ్ఞతాదిస♦మస్తదైవ
లక్షణంబులతో సదా ♦ లలితభగవ
దనుభవపరమానందల♦హరి మునింగి
యపునరావృత్తి కాపవ♦ర్గాప్తి నెనఁగు. 819

ఉ. ఆంతరబాహ్యభేదముల ♦ నందుచుఁ దోఁచును భక్తి; వానిలో
నాంతరభక్తి ముఖ్యము; స♦మస్తమతంబులవారి కేక మై
యెంతయు హృద్య మై యది య♦భీప్సితసిద్ధి నొనర్చు; నేరిసి
ద్ధాంతముఁబట్టి వారి కను ♦ వౌ నిఁక రెండవభక్తి గౌణ మై. 820

గీ. ముఖ్యభక్తిసాధనమాత్ర♦ము లగుచుఁగ
పుండ్రతాపాదిసంస్కార♦ము; లవి వేఱు
పడుచునుండును మతములఁ ♦ బట్టి; యట్టి
బాహ్యభక్తినె వైదిక♦భక్తి యండ్రు 821

గీ. శ్రవణకీర్తనములును, సం♦స్మరణపాద
సేవ, లర్చనవందన♦స్నేహదాస్య
ములును, నాత్మనివేదన♦ము, ననుభక్తి
చిహ్నములు నవసంఖ్యను ♦ జెలఁగుచుండు. 822

సీ. భాగవతులయెడ ♦ వాత్సల్యము, భగవ
త్పూజయం దనుమోద♦ము, భగవంతు
భక్తి నర్చించుట, ♦ భగవదర్థములందు
దంభరాహిత్యంబుఁ, ♦ దత్కథాశ్ర
వణమునం దిచ్ఛయు, ♦ స్వరలోచనాంగప్ర
కంపబాష్పాదివి♦కారగరిమ,
సతతభగవదను♦స్మరణంబు, మాంసభ
క్షణమద్యపానవి♦సర్జనంబు—

ఆ. నీయెనిమిది దర్శ♦నీయలక్షణములు
భక్తవరుల విమల♦భక్తియందుఁ
గానిపించు నంచు ♦ గ్రంథంబులందునఁ
బెద్ద లరసి వ్రాసి♦పెట్టినారు. 823

గీ, అంచితవివేకమును, విమో♦కాభ్యసనము
లును, గ్రియయును, గల్యాణంబు, ♦ ననవసాద
మును, ననుద్ధర్ష, మనుస♦ప్తపూతసాధ
నంబు లుత్తమభక్తి కం♦గంబు లగును. 824

కం. జాతినిమిత్తాశ్రయసం
భూతకలుషయుక్తవస్తు♦వులఁ విడి, శుచిస్వో
పేతాన్నజతనుశుద్ధి
స్థితుం డయి యుండుటే వి♦వేక మనఁబడున్. 825

సీ. మత్స్యమాంసలశు♦నమద్యాదివస్తువుల్
జాతిదుష్టములభో♦జ్యంబు లగును;
మృత్కీటకేశాది♦మిశ్రితాహారవ
స్తువులెల్లను నిమిత్త♦దుష్టము లగు;
ద్రవ్యదాతయుఁ బదా♦ర్థంబులు వండి వ
డ్డించువారలును గ♦ట్టిడులుఁ బతితు

లైన, నాయాహార ♦ మాశ్రియనుష్ట మా;
భక్తుల కీమూఁడు ♦ వర్జ్యము లగు;

గీ. భక్తిసిద్ధికి వలయు ధ్రు♦వస్మరణము;
దాని కావశ్యకంబు స♦త్త్వపరిశుద్ధి;
చిత్తపరిశుద్ధిచేతనే ♦ చేకుఱు నది;
చిత్త మాహారశుద్ధిచేఁ ♦ జెందు శుద్ధి. 826

గీ. ఇంద్రియసుఖానుభవమునం ♦ దభినివిష్టుఁ
డగుచునుండక శమితేంద్రి♦యత మెలంగు
పూరుషుని విషయేచ్ఛావి♦మోచనంబె
పొలుచు గ్రంథంబులందు వి♦మోకసంజ్ఞ. 827

గీ. వాసిగ నుపాస్యరూప ము♦పాసనసమ
యంబులనె కాక యితర మా♦నవసరముల
మాటిమాటికి భక్తితో ♦ మదిని నిల్పి
భావనము చేయుచుంట య♦భ్యాస మండ్రు. 828

కం. పంచమహాయజ్ఞాదుల
నంచితగతి భక్తు లగుగృ♦హస్థవరులు గా
వించుకొనుచుండుటయె క్రియ
యంచు న్నిగదింపఁబడియె ♦ నార్యులచేతన్. 829

గీ. సురల ఋషివర్యులను దోడి♦నరులఁ బితృగ
ణంబు భూతాళి ననవర♦తంబు తృప్తి
నొందఁ జేసెడిసత్క్రియా♦బృంద మెసఁగుఁ
బుడమిఁ బంచమహాయజ్ఞ♦ము లనుపేర. 830

సీ. ఉన్నది యున్నట్లు ♦ కన్నది కన్నట్టు
లాడుటయే సత్య; ♦ మంతరంగ

వాక్తనుశుద్ధిపూ♦ర్వక మైనచక్కని
యకుటిలవర్తన ♦ మార్జవంబు;
పరదుఃఖములఁ గాంచి ♦ పరితపించుట దయ;
దిక్కు లేకుండెడి ♦ దీనజనుల
కన్నవస్త్రద్రవి♦ణాదుల నొసఁగుట
దాన మా; నెట్టిభూ♦తముల నార్తిఁ

గీ. బెట్టకుంట యహింస; హృ♦ద్వ్యథ ననుచి
తముగ విత్తాదులనుగూర్చి ♦ తలఁపమి యన
భిధ్య;—యీయాఱుగుణములు ♦ వెలసియున్న
యతనిఁ గల్యాణగుణశాలి ♦ యండ్రు బుధులు. 831

గీ. కాలమును దేశమును బ్రతి♦కూలము లగు
పట్ల, సుతమరణాదులు ♦ వచ్చుపట్ల,
గుండె చెదరక యచలుఁడై ♦ యుండువాని
ధైర్యలక్షణ మనవసా♦ద మనఁబడును. 832

గీ. కాలదేశాదిగతు లను♦కూలము లయి
యుంటఁ, బుత్రజన్మాదిలా♦భోత్కరంపుఁ
గలిమి, నమితహర్షాత్ముఁడు ♦ గాకయుండు
నతనిచిత్తశాంతినె యను♦ద్ధర్ష మండ్రు. 833

* * * * *

క. తొమ్మిదివిధముల సంబం
ధమ్ములు జీవేశ్వరుల క♦నాదిగఁ గల; వా
తొమ్మిదిట నొక్కటి గొని ధ్రు
వమ్ముగ జీవుండు మోక్ష♦పదము న్బొందున్. 834

సీ. నీవు నాతండ్రివి ♦ నేను నీపుత్త్రుండ,
నీవు రక్షకుఁడవు ♦ నేను రక్ష్యుఁ

డను, నీవు నీయిష్టమునుబట్టి నను విని
యోగపఱుచుకొను ♦ భోగి వైన
శేషివి భోగార్హ♦శేషభూతుఁడ నేను,
భర్తవు నీవు నీ♦భార్య నేను,
నీవు జ్ఞేయుండవు ♦ నే జ్ఞాత, నీవు స్వా
మివి నేను ద్రవ్యస్వ♦స్మితపదార్థ
గీ. మను, విశేష్యంబ వీవు నేఁ ♦ గన విశేష
ణంబ, నాధార మీవు ని♦జంబుగాను
నే నిఁ కాధేయమను, నీవు ♦ లోనియాత్మ
వే శరీరంబ,——నని భక్తుఁ డెంచుకొనును. 835

* * * * *

చం. పరవిషయంబె కావలయు, ♦ భాష యెదైనను బాధలే దటం
చురుతరబుద్ధిశాలి నిగ♦మోక్తులయట్టులె ద్రావిడోక్తులం
గరమనురక్తిఁ గైకొని ప్ర♦కర్షముఁ దెచ్చెను వాని కెల్లెడన్;
గురువులలోన మేటరి య♦గు న్గద లక్ష్మణపండితుం డహా!. 836
ఉ. భూరిగుణంబు సత్క్రియలుఁ ♦ బుట్టుకలోపముఁ గొట్టివేయు నిం
డారఁగ నంచుఁ జాటఁగ ను♦దారుఁడు కేశవసూరిపుత్రుఁ డా
ళ్వారుల బ్రాహ్మణేతరకు♦లంబులవారల నంత్యజాతిలోఁ
జేరినవారి మ్లేచ్ఛుల బు♦ధప్రవరావళిఁ జేర్చి కొల్చెఁ గా!. 837
మ. పరమాత్ముం భజియించి పుణ్యమును సం♦పాదించుకోఁజూచు నం
దఱు దేవాలయము ల్సొరం దగునన♦ర్హన్యాయంబు బోధింప, నే
ర్పరి యై కొంకక మేలుకోటఁ గదిరిఁ ♦ రానిచ్చె రామానుజుం
డరితి న్మాలల గుళ్ళలోని కటవా ♦ దర్చార్చల న్జల్పఁగన్. 838
చం. కలియుగమందు యజ్ఞములు ♦ కానివటంచు విధించి, జన్నము
ల్సలుపకతప్ప దన్న నటె ♦ చల్పుఁడు కృత్రిమపిష్టరూపసం

కలితపశూత్కరంబుఁ గొని, ♦ కట్టెఁడు తాను సజీవజంతులన్
బాలియఁగఁ జేయఁగూడ దని ♦ భూతదయాళువు లక్ష్మణుం డనెన్.

* * * *

చం. స్మృతిజడతార్తు లీశ్వరుని♦సృష్టిని జొచ్చుట యెట్లు గల్గెనో
యితరమతంబు లట్టె యిది ♦ యేర్పడఁ జెప్పకయుండె; మాయసం
గతి నటువంటిదుర్భ్రమలు ♦ గల్గునటంచు వచించి తాఁ జగ
త్కృతిగను దాఁటె శంకరుఁడు; ♦ తెల్పఁగఁజాలరు ద్వైతులాగతిన్.
సీ. జ్ఞానస్థలిఁ గనఁబడు ♦ కష్టాలకెల్లను
భగవంతుఁ గారణ♦ముగను జెప్ప
వలసి యుండునటన్న ♦ భయమున, వైదిక
మతము లనాదిక♦ర్మములఁ దెచ్చి,
జీవస్వతంత్రతఁ ♦ జెప్పి, యాభారంబుఁ
బలుకష్టములఁ బడు♦వారిమీఁద
నే పెట్టినా; రది ♦ నిజ మనుకొన్నను,
భారంబు భగవంతు♦పైని బడక
గీ. తప్ప; దేలన, జీవులఁ ♦ దప్పుసేయఁ
జేసెడుప్రవృత్తు లెఱుఁగని ♦ శ్రీపతి యెటు
లౌను సర్వజ్ఞుఁ? డెఱిఁగియు ♦ నట్లు చేసె
నన్నఁ గల్యాణగుణుఁ డెట్లు ♦ తా నతఁడు? 841
కం. భగవద్దేహీకృతజీ
వగణము నెల్లపుడు మంచి♦పదవులనే పో
వఁగఁ జేయ లేనిచో, నతఁ
డగు నే యిఁక సర్వశక్తుఁ ♦ డ న్బిరుదానకుఁ?. 842
ఉ. జీవతతి స్వతంత్రముగఁ ♦ జేయకయుండినఁ, బారతంత్ర్యబా
ధావళిఁ జొన్పె జీవు నని ♦ యండ్రు పరాత్పరు నంట యొప్పు; దా

ర్త్యావహ మైనయీవిసుఖ ♦ మందునె జీవుఁడు? పిల్లవాసికిన్
జా వగు నాడుకొమ్మని ప్ర♦చండకృపాణము చేతఁ బెట్టినన్!. 843

కం. నావాఁడవె నీ వనుచున్
జీవునితో నీశ్వరుండు ♦ సెప్పిన చాటుల్
కోవిదకృతములు గల; వం
దీవిధముగ వాదరూప♦కృతి యొం డనెదున్. 844

సీ "నీవు నావాఁడవు." ♦ "నావాఁడనే నేను."
"పత్కె దే లిట్టు?" "లా♦పల్కు లేమి ?"
"నామాటలకుఁ బ్రమా♦ణములు వేదాదులు."
"నా కనాద్యనుభవా♦స్తోకబలము."
"ఈవితండావాద ♦ మే మయ్య?" "వాదమా?
యెట నటు శ్రుతి పల్కె? ♦ నెవఁడు సాక్షి?"
"పండితుం" "డతఁడు నీ♦పక్షమువాఁడె గా!"
యను జీవకలహంబు ♦ నడఁపలేక
గీ. *కాంత నక్కున నెక్కొల్పి, ♦ గంగఁ ద్రొక్కి,
యక్షులౌ సూర్యచంద్రులు ♦ సాక్షులుగను
నిలిచి, ఘోరప్రమాణంబు ♦ సలుపునట్టి
శ్రీహరి కృపాబ్ధి నన్ను ర♦క్షించుఁ గాక!. 845

గీ. ఈశ్వరునివాఁడె యై జీవుఁ ♦ డెసఁగునప్పు,
డిన్నిజన్మంబు లెత్తుచు ♦ నిన్ని ఘోర
కష్టముల నొంది తా నేల ♦ గాసిలవలెఁ
దండ్రి యాసంత మిసుమంతఁ ♦ దాను గొనక?. 846

* శైవమతమువారికి:—
గీ. గంగఁ దల నిడి, నిప్పలి♦కమున నుంచి, సతిని సామేను చేసి, వి♦షంబు గ్రోలి,
మై ఫణులఁ దాల్చి, ఘోరప్ర♦మాణములను, జేయుశంభుండు నన్ను ♦రక్షించుఁగాక!.

కం. లీలావిభూతి యని యొక
లాలిత్యయుతాఖ్య యిహ, వ♦లంతి యగు నాకో
భూలోకబహుళదుష్క
ష్టాళికిఁ గలకతముఁ జెప్ప ♦ నయ్యెడి రామా!. 847

* * * *

సీ. అఖిలపదార్థబా♦హ్యాంతరవర్తి యై
నిండి యెల్లప్పుడు ♦ నుండువాఁడు
ప్రత్యేకముగ నొక్క♦వైకుంఠలోకము
దున నుండు ననుమాట ♦ మనసున కెటు
లెక్కఁగల్గును? విష్ణు ♦ వీక శంఖచక్రాది
చిహ్నధరుం డయి ♦ చెలఁగు ననుట
యభ్యాసదశ నున్న♦యాతని కుపకార
కంబు గావచ్చును ♦ గాని, భక్తి
గీ. నుచ్చదశ నున్నయాతఁ డె♦ట్లొప్పు దాని?
నైహికసుఖానుభవము ♦ ననుసరించి
కల్పితంబై నయటు లది ♦ కానిపించు;
మాఱు నది భక్తజనులన♦మ్మకముఁబట్టి. 848

సీ. విరజానదీపరి♦వృత మైనవైకుంఠ
పురిమాఱు కైలాస♦పురము నుంచి,
శత్రుచక్రాభీల♦చక్రంబునకుమాఱు
వాఁడి యౌ ముమ్మొన♦వాలు వెట్టి,
నిలువునామంబుమా ♦ ఱలికంబునందుఁ ది
ర్యక్పుండ్ర, మింకొక♦యక్షి వెట్టి
చిలువపానుపుమాఱు ♦ చిలువసొమ్ములు వెట్టి,
భూగంధము మేనఁ ♦ బూఁత వెట్టి,

గీ. యిందిరేశ్వరు నర్ధనా♦రీశుఁ జేసి,
పజ్జ విష్ణుదూతలమూఁకఁ ♦ బ్రమథగణముఁ
బెట్టి, శైవమతం బగు ♦ విష్ణుమతము;
తక్కువిషయంబులందు రెం♦డొక్కరూపె. 849

* * * * *

ఆ. ఎట్టిసంశయములు ♦ వుట్టెనో రామాను
జోక్తమతమునందు, ♦ నుదయమందు
నట్టిసంశయనిచ♦యమె శైవమతమందు;
నుభయములకు నెక్కు♦డున్న దేమొ!. 850

చం. శివుని స్మరింపఁ, డెప్పుడు వ♦చింపఁడు నోటను వైష్ణవుండు; వి
ష్ణువు నుడువండు విగ్రహముఁ ♦ జూడఁడు కన్నుల శైవుఁ; డిట్లు హైం
దవభువి శైవవైష్ణవజ♦నప్రకరంబు పరస్పరేర్ష్యలం
దవిలి మెలంగ సౌఖ్యము స్వ♦తంత్రతఁ గల్గునె దేశమాతకున్?. 851

ఉ. చక్కెరతోడఁ జేసిన భు♦జంగమభక్ష్యలహంసలందు, నే
దెక్కువరుచ్య మంచుఁ గల♦హించుట హాస్యము గాదె? తత్త్వమం
దొక్కఁడు, నామరూపముల ♦ నొందిరి భేదము, లంతమాత్రనే
యెక్కరణి న్హరీశ్వరుల ♦ కెక్కువతక్కువ లౌను రాఘవా?. 852

చం. శివమయుఁ డచ్యుతుండు, శశి♦శేఖరుఁడు న్మురజిన్మయుండు; వే
అవుదురె వార? లించుకయు ♦ నంతర మిర్వుర కుండ దంచు వే
దవిహిత మై ద్విజోత్తములు ♦ తద్దయు భక్తిని సంధ్యలందుఁ బ
ల్కువిమలమంత్రమం దవలి♦శ్లోకము చెప్పుట లేదె రాఘవా?.

సీ. భవనాలయము లుండు♦పట్లఁ దత్క్షేత్రపా
లుఁడుగ నుండును రమా♦లోలుఁ డెపుడు;
విష్ణ్వాలయము లుండు♦వీడుల నుండును
బార్వతీపతి క్షేత్ర♦పాలకుఁడుగ;

హరనామపఠనత♦త్పరత నుండును సదా
కొఱలేనిభక్తి వై♦కుంఠవిభుఁడు;
హరినామపఠనత♦త్పరత నెల్లపు డుండు
లలిత మా భక్తిఁ గై♦లాసభర్త;

గీ. వారె హరిహరనాథరూ♦పమును దాల్చి
యేమిరువుర మభిన్నుల ♦ మేక మంచుఁ
జాటి; రింకేల మీ వెఱ్ఱి♦జగడములు? లని
మందలింపవె శ్రీరామ ♦ మనప్రజలను!. 854

గీ. తలకొకమతంబుచొప్పున ♦ ధరణిఁ బ్రజలు
తదభిరుచులను బట్టి శ♦క్తతను బట్టి
మెలఁగుచుండియుఁ, బరసహ♦నులుగ నుండు
దినము లెప్పుడు వచ్చునో ♦ యినకులేశ!. 855

* * * *

సీ. ఉడిపికిఁ జేరువ♦యూరిలోఁ, బాజక
క్షేత్రవసద్విప్ర♦శిష్టమధ్య
గేహభట్టునకుఁ ద♦ద్గృహిణి యౌ వేదవ
తీసతికిని బుట్టె* ♦ దివ్యహాయ
తేజంబునను గుల♦దీపకుం డైనట్టి
మధ్వనామద్వైత♦మతగురుండు;

---

* శ్రీమధ్వస్వామి క్రీ. శ. 1199 సం॥మున జన్మించెనని కొందఱును, 1238 సం॥లో జన్మించెనని కొందఱును—శా. శ. 1040 విళంబినామసంవత్సర ఆషాఢ బహుళ చతుర్థీ తిథియందుఁ బుట్టెనని కొందఱును నవమినాఁడు పుట్టెనని కొందఱును అభిప్రాయపడుచున్నారు. మఱియు శ్రీస్వామివారు 77 సం॥ 6 నె॥ 20 రోజులు జీవించిరని కొందఱును, 79 సం॥ 6 నె॥ 20 రోజులు జీవించిరని కొందఱును, అంతకంటె నెక్కుడుకాలము జీవించిరని కొందఱును అభిప్రాయపడుచున్నారు.

వాసుదేవాచార్య♦వరసంజ్ఞ, మఱియుఁ బూ
ర్ణప్రజ్ఞ దేశిక♦నామమునను

గీ. బరఁగ, యితఁడు రామానుజ♦గురునికంటె
నధిక మాపట్టుదల శంక♦రార్యమతము,
నతనియద్వైతసృష్టిమా♦యాదివాద
ములను ఖండించుచును గ్రంథ♦ములను వ్రాసె. 856

ఆ. మధ్వచరితఁ దెలియ ♦ మణిమంజరియు మధ్వ
విజయ మనెడు రెండు ♦ విపులవిమయ
కంబు లైనపుస్త♦కంబులు గల; వవ్వి
యెఱుకపఱుచు ద్వైత♦గురుని మహిమ 857

గీ. వాయుదేవాంశసంభూత♦వాసుదేవ
దేశికుఁడు వేదవేదాంగ♦ధీప్రగల్భ
తాగరిష్ఠుండె కాక, య♦త్యంతదేహ
జఠరబలశాలి యనికూడఁ ♦ జరిత దెల్పు. 858.

ఉ. తల్లి, తనూజుఁ జూడు మని ♦ తా నొకయామెకు నిచ్చిపోవఁగాఁ,
బెల్లుగ వెక్కివెక్కి విల♦పించుచునుండుట గాంచి యామె, గు
గ్గిళ్ళను జూప, బాలకుఁడు ♦ కేరుచు సేర్లకొలంది నవ్వి గు
ప్పిళ్ళను బట్టి మ్రింగెనఁట ♦ విస్మితురాలయి యామె చూడఁగన్.

కం. ఏఁడాదియీడుతఱి నొక
వాఁ డొకవృషభంబుతోఁక ♦ నవ్వుచుఁ గొని, వె
న్నాడుచుఁ జనెనఁట యొంటిన్
బ్రోడ్డాడయి వెఱపు లేక ♦ పోఱుఁ డడవికిన్!. 860

సీ. తనవయసునకు మీ♦ఱినధిషణాపటు
త్వముఁ జూపి వాసుదే♦వబుధవరుఁడు

విద్యార్థ్యవస్థనే ♦ విద్వాంసులను బెక్కు
రను నోర్చి, మహితవై♦రాగ్యవంతుఁ
డా నచ్యుతప్రేక్షుఁ ♦ డను యతీశ్వరుకడ
సన్యాసమును గొని, ♦ జైన బౌద్ధ
మతముల నద్వైత♦మతమును ఖండించి,
యరిది పూర్ణప్రజ్ఞ ♦ బిరుద మంది,

గీ. పరమతంబులవారిని ♦ ద్వైతమతము
వారలుగఁ జేసి, యతులిత♦ప్రజ్ఞచేత
దేహబలమున మహిమ లు♦ద్వృత్తిఁ జూపి,
ప్రబలె నని తెల్పుఁ దస్మత♦గ్రంథవితతి 861

ఉ. ధీరుఁడు శిష్యపాళిఁ గొని ♦ దిగ్విజయార్థము పోవుచుండఁగాఁ,
బాఱుఁ డొకండు ప్రవ్రాజిత♦వర్యుని భిక్షకుఁ బిల్చె; నందు నే
పారఁగ రెండువందలకు ♦ నగ్గల మైనయరంటిపండ్లు తా
మారుతిఁబోలె మెక్కె నఁట ♦ మధ్వగురుండు మహాద్భుతంబుగన్!.

కం. ముసలాగ్రబుద్ధులై శి
ష్యసమితిఁ గొందఱు శరీర♦సత్త్వ మెసంగన్,
గసిమసఁగి యొక్కటిగ మ
ధ్వసూరి యోర్చెనఁట వారిఁ ♦ దా మల్లుండై!. 863

కం. ఇరువదొకపరమతంబులఁ
గఱచెనఁట తదుక్తవిషయ♦ఖండనమునకై;
మఱి యుర్దుం బారసియును
విరివిగ నేర్చెనఁట మధ్వ♦విబుధుఁడు కడఁకన్. 864

సీ. ఆనందతీర్థస♦మాఖ్య మధ్వాచార్య
సూరివర్యుఁడు బ్రహ్మ♦సూత్రభాష్య

ఋగ్వేదభాష్యాది♦కృతులు గావించి, యు
పాధిఖండనముఁ, బ్ర♦పంచశూన్య
తావాదఖండన ♦ తత్త్వవివేకాది
ప్రాతమతగ్రంథ♦ములును, యమక
భారతాదీతర♦పరమభక్తిగ్రంథ
ములు, ముత్తమున నేను ♦ ముప్పదియును
గీ. వ్రాసి, యుడిపికిఁ దిరుగఁ దా ♦ వచ్చి, పద్మ
నాభతీర్థాదిశిష్యుల ♦ నలువురఁ దన
మతము వ్యాపింపఁజేయ నా♦నతి యొసంగి,
పూర్ణకృతకృత్యతను గీర్తిఁ ♦ బొంది చనెను. 865

*　　*　　*　　*

సీ. ఉరువేదశాస్త్రగ♦మ్యుం డైనపరమాత్మ
వైకుంఠుఁ డొక్కఁడే; ♦ ప్రకట మైన
జగము సత్యము; జీవ♦సమితియు సత్యంబు;
జీవేశ్వరాభేద♦సిద్ధి కల్ల;
యాత్మలకును బర♦మాత్మకు నమిత మహా
భేదంబు గలదు; సం♦భృతపవిత్ర
గుణుఁ డీశ్వరుండు, దు♦ర్గుణలేశశూన్యుండు,
సర్వస్వతంత్రుండు ♦ సర్వవిభుఁడు;
గీ. జీవు లణువులు, గించిజ్జ్ఞ♦చేతనులును,
గేవలాస్వతంత్రులు, నీశు♦కింకరులును;
స్వాత్మసౌఖ్యానుభవము మో♦క్షాఖ్యఁ బరఁగు;
ముక్తిసాధన మచ్యుత♦భక్తి యొండె. 866
కం. జీవులకు, హరికి, సృష్టికి,
జీవేశ్వరులకును, బ్రకృతి♦జీవులకుఁ, బదా

ర్థావళికి, భేద, మొప్పుట
నే వచ్చును ద్వైతసంజ్ఞ ♦ యీమతమునకున్. 867
ఉ. పిల్లల విష్ణునామములఁ ♦ బిల్చుచు, వైష్ణవతప్తపూతచి
హ్నాల్లసితాంగుఁ డై సతత ♦ ముల్లములోపల విష్ణు, భక్తిసం
ధిల్లఁగ, నిల్పి యాతని ను♦తించుచు భృత్యుఁడువోలెఁ గొల్వ శ్రీ
వల్లభుఁ డట్టిజీవున క♦పారముదావహముక్తి నిచ్చెడున్. 868
చం. మదమున నీవు నేనును స♦మానుల మే యనువారుపైని బె
ట్టిదుఁ డయి రాజు దండనప♦టిష్ఠతఁ జూపెడుమాడ్కి, సర్వభ
ద్రద మగుబ్రహ్మ మే నె యను♦దర్పితజీవుని బట్టి యీశ్వరుం
డదయుత ఘోరనారకపు♦టార్తులఁ బెట్టును శాశ్వతంబుగన్. 869
సీ. ఆత్మ లనంతంబు; ♦ లవి ముత్తెఱఁగులు; స
త్త్వాపమిశ్రస్వభా♦వములు గలవి;
యొకప్రళయమునకు ♦ నొకప్రళయమునకు
నడుమఁ బ్రపంచంబు♦నకుఁ బరాత్ప
రుఁడు వాగసి బంపు♦చుండు సద్దానిలోఁ
గాఁపురం బుండంగ; ♦ జ్ఞానభక్తి
గరిమ సజ్జీవులు ♦ పరమాత్మకరుణచేఁ
గ్రమముగా ముక్తిని ♦ గాంచఁగలరు;
గీ. చావుపుట్టుక లంకు చ♦శ్రాంతముగను
బడుచు లేచుచు మిశ్రస్వ♦భావజీవు
లుండు; రేకఁ గృతఘోరపా♦పోత్కరములఁ
బోవు నరకంబునకు దు♦ష్టజీవవితతి. 870
కం. జీవప్రకృతుల మాఱిచి
కావఁగ నీశ్వరుఁడు శక్తి♦గలవాఁ డైనన్,

జీవులనెల్లర సమముగఁ
బోల్పఁగ నాతనికి బుద్ధి♦పుట్టద దేమో !. 871

సీ. జ్ఞాపకంబుగ విష్ణు♦శంఖచక్రాంకముల్
మైఁ దాల్చి, హరికేశ♦వాదినామ
ములఁ బుత్రభృత్యాళిఁ ♦ బిలుచుకొనుచు, జిహ్వ
సత్యసద్భాషణ♦సరణిఁ బెట్టి,
పరమప్రయోజన♦కర మగువిద్యనే
కఱచుచు, దేహంబుఁ ♦ గష్టపెట్టి
దుర్బలులను దరి♦ద్రులను గాపాడుట
యందు వారికిఁ బెట్టు♦టందు దానిఁ

గీ. బెట్టి, సత్కార్యములనె కా♦వించుచుండి,
హృదయమును దయాప్రేమపూ♦రితముఁ జేసి,
భరణభారము భగవంతు♦పైని బెట్టి,
పృథ్వి మనుటయె నిజమైన ♦ విష్ణుసేవ. 872

గీ. అన్నిటికి నాథుఁ డౌ విష్ణు ♦ నాదిఁ, బిదప
లక్ష్మిఁ, దర్వాత బ్రహ్మని♦లసురయుగముఁ,
బిదప బ్రహ్మకళత్రంబుఁ ♦ వెనుక వాయు
భార్యఁ, బిమ్మట గరుడుని ♦ ఫణికులేశు. 873

గీ. పిదప రుద్రుని, దర్వాత ♦ విహగపాది
శేషశివభార్యలను, వృత్ర♦జిత్తు వెనుక—
నిట్లు తరతమభావంబు ♦ లెంచి ముక్తి
పరులు దేవతలను గొల్వ♦వలయు భక్తి. 874

గీ. తారతమ్యంబు ముక్తిమో♦దమునఁగూడఁ
గనఁబడును జీవచయమున ♦ కనుచు మధ్వ

మతము సాలోక్యసాన్నిధ్య♦మాత్రముక్తు
లొప్పి కాదను నెట్టిసా♦యుజ్యముక్తి. 875

కం. వైరాగ్యంబును భక్తియు
సారధ్యానాత్తవిష్ణు♦సాక్షాత్కృతియున్
వారకముముక్షువులకుఁ
భూరిస్థిరమోదకరవి♦ముక్తి నొసంగున్. 876

గీ. గొప్పభూధర మల్పము♦కురముసంతుఁ
బ్రతిఫలించియు నిజరూప♦వర్ణములను
దొఱఁగ; దద్దంబు గిరి గాదు ♦ సరిగ నటులె
పాడవ్రసూపును హరియు ము♦ముక్షుమదిని. 877

కం. హరికే న్యూనత వికృతియుఁ
బొరయక యుండఁగ, భక్త♦పూరుషునకున్
హరిగాకుండఁగ, భక్తుం
డెఱిఁగి పరాత్పరుని ముక్తి ♦ నెనయఁగవచ్చున్. 878

సీ. ఆత్మ కీశ్వరునకు, ♦ నాత్మకు నాత్మకుఁ,
బ్రకృతికి నాత్మకుఁ, ♦ బ్రకృతికిఁ బర
మాత్మునకుఁ, బ్రకృతి♦యందలి బహుభాగ
ములకుఁ, గలుగుభేద♦ము లయి దొప్ప
నట్టివారును; హరి ♦ కధికులును సములుఁ
గలరనువారు; శ్రీ♦కాంతుఁ డగుణుఁ
డపరిపూర్ణుం డను♦నట్టిరు; విష్ణ్వవ
తారంబులందు భే♦దంబు నుడువు
వారు; నతనికి లయమును ♦ భవముఁ జెప్పు
వారు; విష్ణుభక్తుల రోసి ♦ పరిహసించు

వారు; సత్పావనగ్రంథ♦పాళి దూఱు
నరులుఁ; బోదురు శాశ్వత♦నరకమునకు. 879

గీ. ఉర్విలోపల భేదంబు ♦ లున్నయట్లె
పుణ్యముల కగుసుఖములు ♦ పుణ్యలోక
మందుఁ, బాపంబులకుఁ దగు ♦ నార్తులు నర
కమునఁ, దారతమ్యముఁబట్టి ♦ కలుగుచుండు. 880

కం. హృదయము భూతదయాప్లుత
హృదయము గావున, నజాది♦మృగహింసన కూ
డను క్రతువుల నని, వానికి
బదులుగ మధ్వుండు పిష్ట♦పశువులఁ బెట్టెన్. 881

* * * *

కం. రామానుజమతలోపము
లీమతమునఁగూడఁ గల; విఁ ♦ కేమాక్షేప
స్తోమము లున్నవొ దానికి
నీమధ్వమతమున కవ్వి♦యే వర్తించున్. 882

శా. ఈలోకంబున మానవాళిహృదయా♦భీష్టంబు లెట్లుండు నా
లీల న్భావనఁ బోవనిచ్చి, భగవ♦ల్లీలాళిఁ గల్పించి, యు
ద్వేలస్త్రీపరివారదూతసుహృదా♦ప్తి న్దివ్యదేహాప్తి, నం
కాళి, న్బెట్టిరి సృష్టికర్త, కది స♦త్యం బౌనె రామప్రభూ?. 883

మ. భగవత్ప్రాపణ సాధన ప్రథమసో♦పానంబు గావచ్చు మ
ధ్వగురూక్తం బగుద్వైత; మంతె! విపరీ♦తం బౌను దా నేడనో
భగవంతుం డొకలోకమందు నివసిం♦పంబోవునాఁ; బూర్ణస
ర్వగతాభంగము గాదె యాతనికి శ్రీ♦రామా! యటే లైనచోన్?.

శా. సామాన్యక్షితిభర్త కీశ్వరునికి ♦ న్సామ్యంబుఁ గల్పించి, యేఁ
డేమ తల్లి పరాత్పరాత్మలకుఁ దా ♦ నేకత్వము౦ జెప్ప, నీ

ర్ష్యామర్షాత్మకుఁ డౌచు ఘోరనరకం♦బా దాతని ద్రోయు శ్రీ
భామాభర్త స్థిరంబుగా ననుచుఁ జె♦ప్పం బడితుం డొప్పునే?. 885

ఆ. తండ్రియంతవాఁడు ♦ తనయుఁ డైనను, దండ్రి
సంతసించుఁ గాని ♦ వంతపడఁడు;
సదయహృదయమునకు ♦ శాశ్వతనరకార్తి
కెట్లు పొసఁగు నయ్య ♦ యినకులేశ?. 886

మ. భువిలోఁ గొందఱు చచ్చి శాశ్వతముగా,♦ ముందాస లేకుండ, ఘో
రవిపత్తు ల్నరకంబునంబడు చహో♦రాత్రంబు లుందురంట, వా
యువుద్వారంబునఁ గాని ముక్తిఁ గనఁగా♦నోపం డెవండంట, క్రై
స్తవసిద్ధాంతులసాహచర్యమున మ♦ధ్వస్వామికిం గల్గెనా?. 887

మ. తొలుత న్వాయసగృధ్రజంబుకవృక♦స్తోమంబునందో, నరా
వళియందో, భవ మందినట్టివివిధ♦ప్రాణు, ల్హరిం జేరియుఁ
దొలిభేదంబులు వాయకుందురఁట ము♦క్తుల్గూడ; నయ్యయ్యొ! కే
వలహాస్యాస్పద మైనయీనుడువు వి♦శ్వాసార్హమా రాఘవా?.

ఉ. ఇంతకు వారి వీరి నన♦నేటికి? సర్వమతప్రసిద్ధసి
ద్ధాంతవితానమూల మల♦యాగమపుంజమె; యద్ది "రబ్బ" రో!
ముంతనుబట్టి రూపములఁ ♦ బొందు చనేకతనుండునీరమో!
వింతగ మానవానుస్మృతి ♦ వేయివిధంబుల నర్థ మిచ్చెడుఁ. 889

శా. ఉల్లంబందున నున్నసత్య మది యే♦దో! తెల్లగా నీవు మా
కెల్లం దెల్పిన సంశయంబు లుడుగు ♦ న్హృద్బాధలుం బోవుఁగా!
తల్లీ! నైగమభాష! యర్థబహుళ♦త్వం బంది చిత్రాంగభృ
ద్వల్లీ! యాసరవెల్లి! బిడ్డలఁ గలం♦ప న్నీకు న్యాయం బొకో?.

చం. తనయుల జీర్ణశక్తులను ♦ ధాతుబలంబులఁ జూచి భిన్నభో
జనములు తల్లి వారి కిడ♦చాడ్పున, బుద్ధిబలానుసారబో

ధనములు చేసి బిడ్డలను దన్పుచు నున్నదియేమొ తత్త్రియా
జననీ! యటున్నచో నతులు సల్పక యామెను దూఱు టొప్పునే?.

శా. వామాచారయుతంబులై మలిన దుర్భావాపకృష్టంబులై
ధీమద్గర్హ్యము లౌ మతంబులను శాక్తీయామల హైందవ
స్తోమంబందునఁ గొంద ఱాచరణమందు న్బట్టి! రవ్వానినే
రామా! సిగ్గునువీడి నీయెదుట సర్వంబౌనె వాక్రువ్వఁగన్?. 892

కం. స్త్రీల మరగి, మాంసాశన
లాలసులై, జనులు, మద్యలంపటులై, యా
భీలము లగుదుర్నీతుల
పాలై చెడినారు వానివలనను రామా!. 893

* * * *

సీ. అతివిచిత్రపుశైవమత మొండు గల; దది
యెసఁగు యోగిమత, రాసేశ్వరమత,
సంజ్ఞల; గోవిందసంయమియును రసే
శ్వరుఁడాదిగాఁగల పరమయోగు
లును దానిస్థాపకు; లనునది యామాడ్కి——
దేహంబు స్థిరము గాదేని నరులు
వడయంగలేరు జీవన్ముక్తి నెప్పుడుఁ;
గాన మేనిని జావు లేనిదానిఁ

గీ. జేసికొనను పాయమును యోజింపవలయు;
జననమరణదుఃఖాత్మసంసారజలధి
పారమును జేర్చి యేకరూపసుఖదశను
నిచ్చునది పారదం బని యెఱుఁగవలయు. 894

గీ. దేహపాతంబు పిదప ముక్తి యగునంచుఁ
దెలుపుషడ్దర్శనంబు లంతియ! యవెట్లు

లర్హ మౌ విశ్వసింపఁ బ్రత్యక్షసిద్ధ
మహితఫలదము నీయోగిమతము విడిచి?. 895

గీ. కరతలామలకఫలంబుకరణి సులభ
మైనముక్తికి సాధన మైనదేహ
మును బహుశ్రద్ధఁ గాపాడుకొనఁగవలయు
నరులు రసరసాయనసేవనములచేత. 896

సీ. అర్థంబు దేహసౌఖ్యములు నిత్యము లని
తెలిసి ముక్తికిఁ బ్రయత్నింపవలయు;
ముక్తి గల్గును జ్ఞానమున నె; యాజ్ఞానంబు
గలుగు యోగాభ్యాసగరిమవలన;
నట్టియోగాభ్యాస మలవడ నేరదు
కాయంబు నిత్యంబు గాకయున్న;
దేహామరత్వంబు దివ్యదేహత్వంబుఁ
జేకుఱు రసధాతుసేవవలనఁ;

గీ. గాన దారిద్ర్యమృతినాశకంబులైన,
త్ర్యంబకహిమాద్రిసుతలవీర్యంబులైన,
పారదాభ్రికముల శుద్ధిపఱిచి మోక్ష
పరులు సేవించి ముక్తిని బడయవలయు. 897

గీ. మృతికి లోనగు స్థూలశరీర మెట్లు
పాదరస మభ్రికము మ్రింగఁ బడయు నిత్య
త? యని సందేహపడకుఁడు, తనువు వాని
వలన నణిమాదిసిద్ధదివ్యతను వగును!. 898

గీ. పారదాభ్రికధాతుసేవనముచేత
మర్త్యభౌతికకాయంబు మాఱి, గగన

గమనముఖయోగశక్తులఁ ♦ గాంచి నిత్య
మగుచుఁ దద్దేహి కొనఁగు ని♦త్య మగుసుఖము. 899

క. ఏవాఁడు రసాభ్రకముల
సేవించుచుఁ గనులఁ గనుచు ♦ స్పృశియించుచు సం
భావించుచుండు, నాతఁడు
జీవన్ముక్తిఁ గను జ్ఞాన♦సిద్ధుఁ డగుచున్. 900

గీ. రసముచేఁ గాయశుద్ధి సం♦ప్రాప్త మగును;
గాయపరిశుద్ధి దివ్య మా ♦ జ్ఞాన మొసఁగు;
జ్ఞానదీప్తిని మాయ వి♦నష్ట మగును;
మాయ పోకయె మోక్షసా♦మ్రాజ్యసిద్ధి !. 901

* * * * *

క. యోగబలమంత్రబలముల
చే గొప్పఫలములు ప్రజకుఁ ♦ జేకుఱుట నిజం
బాఁ గాని, రసాభ్రకముల
చేఁ గల్గున కాయసిద్ధి ♦ చెప్పినపగిదిన్?. 902

క. మానసవిశుద్ధివలనం
గాని మనకు ధ్యాననిష్ఠ ♦ గలుగదు; నిజమే !
మానసము చెడును గాయం
బానే దుర్వ్యాధివికృత; ♦ మదియును నిజమే !. 903

క. పుట్టినవన్నియు నెపుడో
గిట్టు ననెడిమాటకూడఁ ♦ గేవలసత్యం;
బట్టియెడ, జాత మగు తను
వెట్టులు ప్రాపింపఁజాలు ♦ మృతిలేనిస్థితిన్?. 904

ఉ. పారదమభ్రకంబు పరి♦పాటిగ వైద్యులు శుద్ధిచేసి రు
గ్భారముఁ బాపి రోగుల సు♦ఖంపడఁజేయుచున్నవారు; శా

రీరమలాపహాప్రమద♦వృద్ధికరంబులు గాఁగ వచ్చు నం
తే; రఘురామ! దేహమున ♦ కిచ్చునె యవ్వి యమర్త్యతాదులన్?.

గీ. యోగి మతకర్త గోవింద♦యోగి శంక
రార్య గురు వన్నమాట త♦థ్యంబ యేని,
దేహనిత్యత్వవాదంబుఁ ♦ దెచ్చి ద్విత్వ
బాధఁ గల్పించు నెట్టుల♦ద్వైతమునకు?. 906

గీ. మంత్రయోగశాస్త్రంబులు ♦ మఱిముకతన
దీనదశ నొందియున్న దీ♦దేశ మంచుఁ
బల్కు-మాటలు నిజమె కా♦వచ్చుఁ గాని
యారహస్యంబు లెఱిఁగించు♦వార లేరి?. 907

గీ. శిష్యహృత్తాపహార దే♦శికులు కంటఁ
బడరు గాని, విచిత్రదం♦భప్రవీణ
శిష్యవిత్తాపహారదే♦శికులు గలరు
కల రవంతవిశ్వాసంబు ♦ గంగఁ గలప !. 908

గీ. అనుభవనిదర్శనంబులఁ ♦ గనును వృద్ధి
శాస్త్రవిశ్వాసమును దదా♦సక్తియు; నివి
యున్నఁ బెరుపడు నవ్వి; యే♦యోజఁ బోవు
రామ ! యేతత్పరస్పరా♦శ్రయపు బాధ?. 909

చ. మెసవి రసంబు నభ్రకము, ♦ మృత్యుజరామయభీతిఁ బాసి యా
కసమున నిచ్చవచ్చినప్ర♦కారమున న్విహరించుచు, న్సదా
యుసులు దొఱంగకుండుమహి♦మోన్నతు లుండినఁ గాదె నమ్మ నౌ
రసముప్రభావ ! మట్టిఁడు ధ♦రన్గలఁడే యిపు డొక్కఁడేనియున్?.

గీ. ఏల వారిజోలియు వీరి♦జోలి మాకు?
మతమునకు మూలకర్తలై ♦ మహిమఁ గాంచి

నట్టిగోవిందుఁడు రసేశ్వ♦రాము లిద్దు
బ్రతికియున్నారె యెటనేని ♦ రామచంద్ర? 911

* * * *

సీ. శ్రీరామ ! నాశరీ♦రారోగ్యచిత్తశాం
తతలఁ బోఁగొట్టుచు♦న్నావు తండ్రి !
ముఖ్య మౌ మనమతం♦బులఁగూర్చి వ్రాసితి;
నన్యదేశీయంబు ♦ లైనమతము
లున్నవి నాలుగు ♦ విన్నవించుకొనఁగ;
నవిగూడ నతిసంగ్ర♦హముగ వినిచి
గ్రంథోపసంహార♦కలనకుఁ గడఁగుదు;
వలయునిరామయ♦త్వం బొసంగి
గీ. నాదుసంకల్ప మీడేర్చి ♦ నన్నుఁ గావు
మఖిలసురగణవంద్య ! ద♦యాసముద్ర !
యార్తసంత్రాణదక్ష ! మ♦హానుభావ !
భక్తి మ్రొక్కెద నీపాద♦పద్మములకు. 912

సీ. పారసీకమత మ♦ప్రాచీనమత మొండు
గలదు; తత్కర్త ప్ర♦ఖ్యాత మైన
*జరథుస్త్ర ఋష్యర్హ♦సంజ్ఞ నొప్పెడువాఁడు;
వేదవేదాంతాది♦విద్య లెల్ల
హైందవసంప్రదా♦యానుసారంబుగా
నభ్యసించి తనబా♦ల్యంబునందు,

* ఈయననే జోరొఆస్టరు అందురు. క్రీస్తువునకు 400 సం॥ ముందు జన్మించినారని కొందఱును, 1800 సం॥ ముందు జన్మించినారని కొందఱును, 2000 సం॥ ముందు జన్మించినారని కొందఱును, వేర్వేఱువిధములుగాఁ జెప్పుదురు. జెండుభాషలో జరథుస్త్రుఁడు=ఋషి. అవేస్తా=వేదము.

విరచించినాఁడఁట ♦ పిదపను జెండు భా
షను నిజసిద్ధాంత♦సముదయంబుఁ;
గీ. పారసీకమతావలం♦బకులు పేర్మి
దానిఁ బేర్కొంద్రు "జెండవే♦స్తా" యటంచు;
"జెండు" నామకభాష ర♦చించినట్టి
"వేద" మదిగాన దానికా♦పేరు వచ్చె. 913
శా. ద్వైతాద్వైతవచస్సమేతమె "యవే♦స్తా" యార్యవేదంబటుల్;
నీతిస్ఫీతిని పారసీకజనులు ♦ న్హైందూజను ల్తుల్యులే;
పూతం బంచుఁ దలంచి హైందవులు ని♦ప్పూ న్నిల్పి సేవింతు; రా
రీతి న్గొల్తురు పారసీకజను ల♦ర్చిష్మంతు నశ్రాంతమున్. 914
క. స్వరయుక్తంబుగ హైందవ
పురుషుం డెటుచదువు వేద♦ముల, నాపోల్కిన్
జరథుస్త్రావేస్తా, సురు
చిర మగుస్వరములను పార♦సీకుఁడుఁ బాడున్. 915
సీ. ఆదిదేవుఁడు "జరా♦నాహురాన్" పేరివాఁ
డతఁడె చరాచరం♦బైనసృష్టి
కంతకుఁ గర్తయు ♦ నధిపతి; లోకముల్
సృజియించి పిమ్మట ♦ నేకతంబు
ననొ యిర్వురుపదేవు♦లను సృజియించినాఁ;
"డహారిమన్" సంజ్ఞవాఁ♦డం దొకండు,
సర్వదుఃఖముల క♦జ్ఞానదుష్టతలకు
నధినాథుఁ డతఁడె; రెం♦డవయతండు
గీ. జ్ఞానతేజోధినాథుఁ, డ♦జ్ఞానహర్త,
సకలసద్గుణమూర్తి, మో♦క్షప్రదాత,

"ఆర్మజడ్" పేరఁ బరఁగువాఁ ♦ డగ్నిభాను
తారకావాసి, యార్తసం♦త్రాణపరుఁడు. 916

చం. అహరిమనార్మజడ్డు లధి♦కాగ్రహు లై త్రిసహస్రవర్షముల్
బహువిధసాధనంబులను ♦ బాహుబలంబులఁ బోరు సల్పి; రం
దహరిమ నోడిపోయె; జయ ♦ మందెఁ బ్రభాకరుఁ డార్మజడ్డు; పు
ణ్యాహదురితాపహక్రియల ♦ నాయుభయు ల్బరియింతు రిద్ధరన్.

సీ. ఆర్మజడ్డును గొల్చి, ♦ యతనివాసస్థాన
ము లగునర్కాగ్నితా♦రలను గొల్చి,
పరమేశ్వరునకును ♦ నరవర్గమునకును
మధ్యవర్తిగ నుండు ♦ మాన్య "మిత్ర"
దేవుని గొల్చి, పృ♦థ్వి నహరిమ న్వెట్టు
కష్టంబులను దాఁటి ♦ జ్ఞానగరిమ
నరుఁ డిట సుఖపడి ♦ మరణించి మూఁడవ
దినమున శాశ్వత♦దివ్యమోక్ష

గీ. సౌఖ్యమెల్లను భగవంతు♦సన్నిధిఁ గను;
మృతకళేబరముల భూత♦తృప్తికొఱకు
గ్రద్దలకుఁ గాకులకును జం♦కక యొసంగు
టెంచవలయు మహాపుణ్య♦కృత్యముగను. 918

కం. ఆదిమమనుజుఁడు "గేయో
మాఁడి" స్సఁట; వానిఁ జంపి ♦ మహిఁ బూడ్వ, ధరన్
భేదించుకొనుచు వృషభము
యాదృచ్ఛికముగ జనించె♦నఁట యొండచటన్. 919

సీ. వృషభగర్భమునుండి ♦ వెడలినారఁట స్త్రీలు
పదుగురు మగవారు ♦ పదుగు; రందు

మహి నాదిమనుజదం♦పతు లైరి "మెజికియా"
"మెజికినా" యనువారు; ♦ మేఁకపాలు
వారు త్రాగుటఁబట్టి ♦ పాపాత్ము లైనారు;
వారికిఁ బుట్టిన♦వార లైన
"సయమాక్" "విచికాక్" ♦ సంజ్ఞలు గలయిర్వు
రునుగూడఁ బాపిత్వ ♦ మొనసినారు;

గీ. లోకులందఱుఁ బాపంబు♦లో మునింగి
యుంట కిదియె కతంబఁట; ♦ యుర్వియెల్ల
భీకరాకార మగు నొక♦తోఁకచుక్క
చే విలయ మొందునఁట చిట్ట♦చివర కెపుడొ!. 920

* * * * *

ఉ. ఏమని చెప్పువాఁడ జగ♦దీశుఁడు పాపతమోధినాథుఁగా
ధీమహితు న్శ్లాఘ్యు నుప♦దేవుని నొక్కనిఁ జేసె నన్న? నీ
భూమిఁ గలట్టియార్తులకు ♦ మూల మతండొ? యితండొ? జానకీ
రామ! యిదంతఁ బుక్కిటిపు♦రాణపుటల్లిక గాక సత్యమే?. 921

కం. కొట్టు మని చెప్పె నొకఁడు;
కొట్టె నొకం డట్టియాజ్ఞఁ ♦ గొని; యిర్వురలోఁ
గొట్టించినతఁడు బాధ్యుఁడొ?
కొట్టినయాతండొ? తెల్పు ♦ కొంకక రామా!. 922

గీ. తాత లెవ్వరో మేఁకపా ♦ ల్ద్రావుకతన,
వారిసంతానమంతయుఁ ♦ బాపిసమితి
యయ్యె నన నెటు లది నమ్మ♦నౌను? దుంటి
పైసి గొట్టినఁ బండ్లూడి♦పడునె రామ?. 923

* * * *

సీ. ముఖ్యమతంబుల ♦ పుట్టిని "ల్లేషియా;"
తత్పశ్చిమప్రజా♦తతులలోని
వారగు "యూదుల" ♦ ప్రాచీనపుమతము
"యూదియామత" సంజ్ఞ ♦ నుర్వి వెలయు;
నది క్రైస్తవమతమ♦హమ్మదుమతముల
రెంటికిఁగూడ మా♦తృమత మయ్యె;
"బైబిలు" లో నున్న♦ప్రథమభాగము ప్రమా
ణంబె యామూఁడుమ♦తంబులకును;

గీ. బైబిలుప్రథమసంహిత ♦ ప్రథమమందు
వ్రాసినటువంటిభాష "హీ♦బ్రూ" సమాఖ్య;
మదియె పూర్వము తమదేశ♦మందు యూదు
లందఱును వాడుకొనియెడు♦నట్టిభాష. 924

గీ. ప్రథమకాండంబులోఁ జెప్పఁ♦బడినయట్టి
భావివృత్తాంతవిదుల—"నో♦వా" ప్రభృతుల
భగవదాదేశవహులుగా ♦ భక్తి నమ్మి
యొప్పుకొందురు త్రిమతస్థు ♦ లొక్కపగిది. 925

సీ. స్వర్గంబు, భూమిని, ♦ జలరాశి, గగనంబుఁ,
జంద్రార్కబింబన♦క్షత్రసమితి,
స్థలచరజలచర♦జంతుజాలంబును,
నానావిహంగవి♦తానములను,
క్రిమికీటకాదుల ♦ వృక్షగుల్మలతాళి,
నొసరించి, సర్వోర్వి♦కిని ప్రభు వయి
సర్వపదార్థసం♦చయభోక్త యై యుండఁ
గడపట మనుజయు♦గ్మంబుఁ జేసి,

గీ. యీశ్వరుండే తదఖిల మా ♦ సృష్టి నాఱు
దివసములలోనఁ గావించి ♦ తృప్తి నొంది,
సప్తమదినంబునందు వి♦శ్రాంతిఁ గొనియె;
నాకతంబున నద్ది పు♦ణ్యదిన మయ్యె. 926

సీ. భగవంతుఁ డాత్మరూ♦పమున మానవుఁ జేయ
మది నెంచి పుడమిపై ♦ మట్టి దీసి
యొకబొమ్మఁ గావించి ♦ యూపిరి ముక్కురం
ధ్రంబులనుండి ♦ యూఁ♦దఁగఁ బ్రాణ
యుత మయ్యె నయ్యది; ♦ యతఁడె "ఆడమ్ము" నాఁ
బరఁగె; నాతనిసహ♦వాసమునకు
నొక్కతెఁ జేయఁగ♦నుంకించి "యాడమ్ము"
గాఢనిద్రాసక్తుఁ♦గా నొనర్చి

గీ. యతనిప్రక్కయెముకల♦యం దొకండు
లాగి యద్దానితో నొక్క♦లలనఁ జేసి
మేలుకాంచినవెన్క నా♦మెలఁత దేవుఁ
డిమ్ముగా నిచ్చె సతిగ "నా♦డమ్ము" నకును. 927

గీ. "ఈవ్వ" పేరిటఁ బరఁగె నా♦యిందువదన;
కొమ్మఁ గావించుమున్నె "యా♦డమ్ము" నొక్క
చెన్నుమీఱెడుతోఁట "ఏ♦డెన్ను" నందు
నంచితప్రేమ నీశ్వరుం ♦ డుంచు టయ్యె. 928

గీ. ఉంచుతఱి నీశుఁ డిట్లు శా♦సించె నతని:—
"సర్వతరుఫలభక్షణ ♦ సలుపవచ్చుఁ
గాని యిది మంచిచెడ్డల ♦ జ్ఞాన మొసఁగు,
దీనిఫల మిసుమంతయుఁ ♦ దినకు మయ్య!. 929

కం. సరిగా నానతి యిచ్చిన
తెఱఁగునఁ బోకుండ దీనిఁ ♦ దినఁ దివురుదు వేన్
మరణముపా లవుదువు, నే
నరిగెద" నని చెప్పి దేవుఁ ♦ డటనుండి చనెన్. 930

ఉ. అంతట దేవశత్రు వగు♦నాతఁడు, "సేటను," సర్పకాయుఁ డ
త్యంతపుటీసున న్మనుజ♦దంపతు లుండెడుతోఁట కేగి, యే
కాంతమునం జరించు నర♦కాంతను గాంచి, కుయుక్తికంబుగాఁ
గొంతప్రసంగము న్జలిపి ♦ కొమ్మనిషిద్ధఫలంబుఁ గొమ్మనెన్. 931

గీ. బేల వై యావివేకద♦వృక్షఫలము
"ఏవ్వ" తిని, దాని భర్తకు ♦ నిచ్చె; నతఁడు
దానిఁ దినె; నంతఁ దొల్లిటి ♦ తమదిగంబ
రత యెఱుకపడఁ జెందిరి ♦ త్రపను మిగుల. 932

ఉ. వ్యాకులచిత్తులై యచటి♦యాకుల నగ్నతఁ గప్పికొంచు, నిం
కేకరణి న్బరాత్పరుని ♦ దృష్టిఁబడంగల? మంచు, దంపతుల్
మ్రాఁకుల వెన్క డాఁగి; "ఇటు♦ రం" డని దేవుఁడు పిల్చె; వ్రీడతో
వాకొని రేగుదెంచి భగ♦వంతుని మ్రోలను వారు సర్వమున్. 933

సీ. అది విని కుపితాత్ముఁ ♦ డై పరమేశ్వరుం
డీప్రకారము శపి♦యించె నహిని:—
జెట్టచేఁతల నీవు ♦ చేసితి కావునఁ
దుచ్ఛాతితుచ్ఛజం♦తువవు గమ్ము;
పడియురోగామివై ♦ ప్రాఁకి చరించెదు,
మట్టియే తిండిగా ♦ మనుదు వీవు;
స్త్రీయును నీవును ♦ స్త్రీసంతతియు నీదు
సంతతి యుండురు ♦ శత్రువులుగ;

గీ. నమితవైరంబునను మాన♦వాళిఁ బాము
లును, నరులు పాఁపజాతిని ♦ గనికర మను
మాట లేకుండఁ జూచిన♦మాత్రముననె
క్రోధపరవశు లయి చంపు♦కొందు రిలను. 934

గీ. "ఈవ్వ" దెసఁ జూచి యిట్లనె ♦ నీశ్వరుండు:—
కష్టపడి కాని బిడ్డలఁ ♦ గనరు స్త్రీలు,
భర్తలకు దాసురాం డ్రయి ♦ బ్రతుకుదు రిఁక
సంతతికిఁ దోడుగా దుఃఖ♦సమితిఁ బెరుఁగు. 935

సీ. "ఆడమ్ము" తో నిట్టు ♦ లనె భగవంతుఁడు:—
స్త్రీమాట విని నీవు ♦ తినవల దని
నుడివిన చెట్టుపం♦డు తినితి కావున,
ననుభవింపుము దాన ♦ నగుఫలంబుఁ;
గంటకభోక్తవు ♦ గ, మ్మిఁక సర్వైహి
కార్తులు పడుదు నీ♦యాదలపయి;
మహితశ్రమమునఁ జె♦మ్మట లూర్చి పనిచేసి
నను గాని పొట్టనిం♦డదుర నీకు;

గీ. భయదతాపత్రయానల♦జ్వాలలఁ బడి,
మొట్టమొదటను నీ వెట్టి♦మట్టినుండి
పుట్టితివొ యొడియును నట్టి♦మట్టితోనె
చిట్టచివరకు నేకమై ♦ గిట్టి చనెదు. 936

మ. అని "యీడెన్ను" ననుండ మీఁదగ రిం♦కం చుగ్రుఁడై యీశ్వరుం
డనిచె న్వారలఁ బైకి; నందుఁగల "జీ♦వాగంబు" పం డ్లెప్పుడేన్
దిని మర్త్యత్వముఁ బాపుకొందు రనుభీ♦తి న్దానిఁ గాపాడఁగా
నునిచె న్గొందఱ దేవదూతలను జ్వా♦లోద్గారఖడ్గంబుతోన్. 937

గీ. సృష్టిఁగూర్చియు, మానవ♦మృతినిగూర్చి,
మనుజపతనంబుఁగూర్చి, యి♦మ్మాడ్కిఁ గ్రైస్త
వాగమపుఁబూర్వభాగంబు♦నం దగపడు ;
దాని మువ్వురుఁ గొందురు ప్ర♦మాణముగను. 938

గీ. ఆదియూదజనపరంప♦రాగతంబు
లైనయాచారధర్మసి♦ద్ధాంతవితతిఁ
గనఁగనగును "మిష్నా" గ్రంథ♦మునను, దాని
వ్యాఖ్య యైన "టాల్ముడ్" గ్రంథ♦మందుఁగూడ. 939

ఆ. ముఖ్యభావిదర్శి ♦ "మోసెజ్జు;" తత్ప్రతి
పాదితంబు లైన ♦ బహుళనీతి
ధర్మవాక్యములఁ బ్ర♦ధానప్రమాణంబు
లుగను యూదమతజ♦నగణము గొను. 940

గీ. ఆదియూదులు బహుదేవ♦తార్చకులను,
విగ్రహారాధకులు, బలు♦ల్వొట్టువారుఁ,
బామరు లగువామాచార♦పరులు, నైన
వదలివైచిరి క్రమముగా ♦ వానినెల్ల. 941

గీ. బలులచేత జ్ఞానస్నాన ♦ కలనచేత
భగవదారాధనము చేయు♦వారు కొంద ;
అమల మా ధ్యానపద్ధతి ♦ నతనిఁ గొల్చు
ప్రజలు కొందఱుఁ గలరు యూ♦దజనులందు. 942

సీ. అశరీరి యై సృష్టి ♦ కధిపతి యా దేవుఁ
డొక్కఁ డున్నాఁ ; డతం ♦ డుర్విజనుల
బోధించి ప్రోవఁ బం♦పుచునుండు నపుడప్పు
డాప్తవేత్తల సత్య♦భాషణులను ;

వారిసందేశము ♦ ల్ప్రజలు గైకొని తత్ప్ర
కారంబు వర్తింపఁ ♦ గలుగు సౌఖ్య ;
మట్టిగురూత్కరం♦బందు ముఖ్యుం డగు
"మోజెజ్జు" బోధన♦ములనుబట్టి
గీ. సంచరించినఁ బాపము ♦ ల్నమసిపోవుఁ ;
బొలియు నవ్వి పశ్చాత్తాప♦మునను గూడ ;
మృతులు క్రమ్మఱ నెప్పుడో ♦ బ్రతుకుదు;—రని
నమ్మి వర్తింతు రియూదమ♦తమ్మువారు. 943

సీ. నెమరు లేయని జంతు♦నివహముమాంసంబుఁ,
బొలసు లేనట్టి చేఁ♦పలను, బంది
పలలంబు, నద్విశ♦ఫము లైనజంతుల
మాంసంబు, యూదియా♦మతము వారు
దినరు ; చేఁపలు మాంస♦మును వండుచుండఁగాఁ
బాకశాలకుఁ బాలో ♦ పాలుగలిపి
నట్టిపదార్థమో ♦ పట్టుకవచ్చిన
వంటయింటను గల ♦ వస్తులెల్లఁ
గీ. బాఱవైతురు ; ఛాందసా♦చారు లితర
జాతిపక్వమాంసాదిభో♦జనము చేయ ;
రాదిభగవన్నివేదిత ♦ మై హితంబు
లైన జంతులమాంసమే ♦ యాహరింతుర్. 944

* * * * *

సీ. "ఆడమ్ము" సంతతి♦వాఁ డైన "నోవా" భి
ధానుఁ డొకం డుండె ♦ మానితగుణుఁ;
డతనికాలంబున ♦ నన్యులందఱు బహు
పాపాత్ము లైయుండఁ♦బట్టి, దేవుఁ

దలిగి, యహోరాత్రములు నలువదిదివ
సము లవిచ్ఛిన్నవర్షంబుఁ గురియఁ
జేసి నాశముచేసె క్షితియెల్ల ; నాజల
ప్రళయంబునకు మున్ను పరమభక్తుఁ
గీ. డైన "నోవా" తు దేవుఁడి ట్లానతిచ్చె:—
నావ నిర్మించుకొని, జంట జీవజంతు
వులను, నెల్ల మొక్కలబీజములను గొనుచు,
నందు సకుటుంబముగఁ జొచ్చి యవని బ్రతుకు. 945

కం. "నోవా" యావిధమునఁ దాఁ
గావించి, జలంబులెల్లఁ గ్రమముగ నడఁగన్,
జీవించి సంతతి న్గని,
యావత్సృష్టియును దొంటియట్టులె నిలిపెన్. 946

గీ. ఇతనినుండి వచ్చినవాఁడె "ఏబ్రహాము;"
వానిసంతతిలో నుద్భవంబు నంది
నట్టియాతఁడె "జోజెఫా" ఖ్యాకుఁ డతని
జాయగాను "మేరీ"నామధేయ యుండె. 947

కం. పతిసంగమంబు లేకా
యతివకు "జీజస్సు*" భగవదంశంబునఁ ద
త్సుతుఁడుగ జననం బందెను
మతమాలిన్యాపనోదమహిమాన్వితుఁ డై. 948

గీ. నీతిభక్తివైరాగ్యసంపూత మైన
మతము బోధించి తారణమార్గములను
గఱపి ప్రజలను గాపాడ ధరణి నవత
రించినయతండు వెలయును "క్రీస్తు†" సంజ్ఞ. 949

*జీజస్=రక్షకుఁడు. †క్రీస్తు=అభిషిక్తుఁడు.

గీ. ఇలకు *నాల్గేండ్లకును వచ్చు నింకఁ గ్రీస్తు
శక మనఁగ నుద్భవించె "జీజస్సు;" యూది
యాజనావళి రక్షింప నవతరించుఁ
బ్రభు వొకం డనిపల్కిరి భావివిదులు. 950

సీ. యూదియాదేశ మొంత్రోక్షీణదశ నుండె;
నన్య లౌరోమను లధిపు లైరి;
మృతపునరుత్థానమతమందు నుత్తర
గతులయందును నమ్మకంబు లేక
యధికారవిత్తతృష్ణాత్ము లై యుండు "సే
డ్యూసీలు" వ్యర్థకర్మోత్సుకులును
బాహ్యపూర్వాచారపరులు దాంభికులు నౌ
"ఫేరిసీలు" ను విజృంభించియుండి
గీ. యంతకంతకు దేశంబు నధమగతికిఁ
దెచ్చుచుండిరి; స్వాతంత్ర్యదృష్టి వోయెఁ;
బ్రజలభావాభిరుచులు సంపర్కమునను.
జెడి యగుచునుండె నన్యదేశీయములుగ. 951

గీ. శ్రీకరుం డగు "జీజస్సు" క్షితికి వచ్చి
పుట్టెవాఁడు "బెథిల్హామ్ము" పురమునందుఁ;
దత్క్షణము తల్లి యొకగవాదనిని బెట్టె
నతని, నంతకుమించితా వలవడమిని. 952

చం. కలయిక లేక చిత్రముగ గర్భముఁ దాల్చెను గన్య యం చుఁ గొం
దలపడుభర్తకు న్గలఁ గనంబడి రే నొకదేవదూత, భీ
తిలకుము ! పుట్టునాతఁ డలదేవసుతుండు, మహాఘకారి, యూ
దులపరిరక్షకుం డగును దుష్టిని "జీజసు" నామ మి మ్మనెన్.

* ౫ యేండ్లకు అని కొందఱు.

చం. పొలముల నుండుగొల్లలకుఁ ♦ బోయి మహోన్నమహేశదూత, యు
జ్జ్వలమహిమాన్వితుండు దివి♦జస్తుతిపాత్రుఁడు పుట్టె నీనిశన్
దలఁగును సర్వలోకపరి♦తాపము లింకనటంచుఁ దెల్పె; నం
దుల కెనలేనిచిత్తపరి♦తోషము నందిరి శ్రోతలెల్లరున్. 954

సీ. పరమాద్భుతంబుగాఁ ♦ బ్రాక్తత్త్వవిదులను,
గగనంబునను నిశఁ ♦ గదలు చొక్క
చుక్క ముందఱి కేగి ♦ చూపుచుఁ ద్రోవను
గొనిపోయెఁ గ్రీస్తును ♦ గనిన యెడకు;
నామహామహుఁ డైన♦యర్భకుఁ గనుఁగొన
వారు మహానంద♦పరవశు లయి
మొగుడు కేల్దమ్ముల ♦ మ్రొక్కి వెండియు మ్రొక్కి
పలుతెఱంగుల స్తుతు ♦ ల్సలిపి చలిపి

గీ. శిశువుమృదుపావనాంఘ్రులఁ ♦ జేత నంటి
పూజ లొనరించి కనకాద్య♦మూల్యవస్తు
వులను బహుపరిమళవస్తు♦వులను మ్రోలఁ
బ్రీతి భీతిని గాన్కలు ♦ వెట్టుకొనిరి 955

సీ. యూదులప్రభువుగా ♦ నొక్కఁడు ముం దుద్భ
వించునంచును భాషా♦విదులు పూర్వ
మందు వచించిన♦యట్లు గ్రంథములందు
నుంటచే, నిపు డాతఁ ♦ డుదయమందె
నను కింవదంతి తా ♦ వినుటచే, నప్పుడు
రాజుగా నున్న "హే♦రద్దు" భీతి
నంది యూదుశ్శిశు ♦ వెందుఁబుట్టెను చూడుఁ
డంచు "బెథ్లెహేము" ♦ నంపెఁ జుట్టు

గీ. పట్లనున్నట్టిబాలుర, ♦ వర్షయుగము
వయసు దాఁటని కసు లేఁత♦వయసువారి,
నందఱను బట్టి వధియింపుఁ ♦ డంచు భృత్య
వితతి కాజ్ఞ యొసంగి కా♦వించె నట్లె. 956

గీ. తల్లిదండ్రుల కీవార్త ♦ దైవకృపను
ముందుగాఁ దెలియుటఁ జేసి ♦ పుత్రుఁ గొంచుఁ
బోయి "యీజిప్టు"నకు "హేర" ♦ డ్పొలియుట విని
మఱల వచ్చిరి "నేజరె"♦త్పురికి వారు. 957

గీ. తక్షకుఁడు క్రీస్తుజనకుఁ;—డే♦తద్విషయము
లెల్ల నారసిచూడఁగాఁ ♦ గృష్ణజన్మ
గథకుం గ్రీస్తుజన్మపు♦గథకుఁ గొంత
వఱకు సామ్యంబు మన కగ♦పడకపోదు. 958

గీ. జనన మౌ నౌ నలష్టమ♦దినమునందు
"సున్నతి"ని జేసి రీశ్వర♦సుతుని, కద్ది
యూదజనసంప్రదాయ మై ♦ యుండఁబట్టి;
మైన నతఁడు జ్ఞానస్నాన ♦ మందె వెనుక. 959

ఉ. స్నాపకుఁ డైన "*జా"న్నతని♦స్నాతునిఁ జేసెడు వేళ—భూమిపైఁ
బాపులపాపము ల్గెడపు♦పావనతేజుఁడు, సర్వలోకసం
తాపహరుండు, రక్షకుఁ డి♦తం, డటువంటివిశుద్ధమూర్తికే
స్నాపకకృత్యము ల్సలుపఁ ♦ జాలుదు నే?—యని జంకె నెమ్మదిన్.

గీ. క్రీస్తువును బామరులు "నాజ♦రెత్తు"నందు
నిరసనము చేసి యవమాన♦పఱిచి రెంతొ
యాత్మతేజంబుఁ గనఁజాల ♦ కతఁడు హీన
కులపువడ్రింగిసుతుఁ డని ♦ తలఁచుకొనిరి! 961

* జాన్ ది బాప్టిస్టు.

గీ. ముప్పదవయేఁట నిజమత♦బోధకుఁ డయి
శిష్యులను బన్నిరువురను ♦ జేర్చుకొనుచు
మూఁడువర్షంబు లుపదేశ♦ములను జేసి
*యంతఁ గొఱుతనుబడి క్రీస్తు ♦ వరిగె దివికి. 962

గీ. క్షోణిధర మెక్కి యేసు శి♦ష్యులకుఁ జేసె
దివ్య మైనట్టి ధర్మోప♦దేశములను;
త్రిభువు మహిమంబుఁ గనఁగ నౌ ♦ వానివలన;
నందుఁ గొన్ని తెల్పుదు సంగ్ర♦హముగ నిచట. 963

* * * * *

సీ. దీను లార్తులు నమ్రు ♦ మానవు ల్సాధువ
ర్తనతృష్ణ గలవారు ♦ ధన్యులు సుఁడీ
యేలన స్వారాజ్య ♦ మిచ్చి మోదార్చి యీ
శ్వరుఁడు వారికి దుఃఖ♦శమనుఁ జేను;
సదయాత్మకులు శుద్ధ♦హృదయులు ధన్యులు
భగవంతుకృపఁ గాంచి ♦ వానిఁ జూతు;
రమలవర్తనకారి♦ణామున దూషితులును
బాధితు లౌవారు ♦ పరమధన్య

గీ. లఖిలస్వర్లోకసుఖము వా ♦ రందఁగలరు;
భూమిఁ బహుబాధలకు నెల్లఁ ♦ బూర్ణసౌఖ్య
మును దివంబునఁ గందురు ♦ గనుక, వారు
కుంద కెపు డుండవలయు నా♦నందమునను. 964

గీ. కుళ్ళిపోకుండువస్తువు ♦ లురుచ్యములుగ
నుప్పుచే; మీరు నామూఁకి ♦ నుండుఁ డుర్విఁ

* 33 వ యేఁట శరీరత్యాగము చేసెనని కొందఱు.

ప్రజలకెల్లరకు లవణ♦ప్రాయు లగుచు
లోనిలవణత నెపుడుఁ గో♦ల్పోవకుండ. 965

గీ. ఎత్తుగా నున్నదీపిక ♦ యెల్లవారి
కుండు నుపకర్తగా; మీరు ♦ నుండుఁ డవని
సత్క్రియాకాంతులను జిమ్మి ♦ సర్వజనుల
దేవు నుతియింపఁ జేయు స♦ద్దీపములుగ. 966

గీ. పూర్వకాలప్రవక్తల♦బోధనముల
మంచియుద్దేశముల నిర్వ♦హించుకొఱకు
వచ్చితిని గాని వానివి♦ధ్వంసమునకు
నిలకు వచ్చితి నే నని ♦ తలఁపవలదు. 967

గీ. చంపకుం డనిచెప్పుట ♦ చాలదు సుఁడి!
భ్రాతృవర్గంబుపైఁ గోప♦పడెడువారు,
వారిఁ బరుషోక్తు లాడెడు♦వారు, నరక
వహ్నిపా లౌదు రని నేను ♦ బలుకువాఁడ. 968

గీ. వ్యభిచరింపకయుంట యే♦పాటినీతి?
కాంతలను గామదృష్టిని ♦ గాంచినతఁడు
సలిపె మానసికవ్యభి♦చార మపుడె!
కాన జాగ్రత్త మది నరి♦కట్టవలయు. 969

గీ. చెడిప గానట్టియాలిని ♦ విడుచువాఁడు
భార్యఁ బుంశ్చలిఁగాఁ జేయు♦పాపి యగును;
త్యక్తపత్నిని బెండిలి♦యాడునట్టి
చెట్ట వ్యభిచారపాపంబుఁ ♦ గట్టుకొనును. 970

గీ. కూటశపథంబు సేయఁగాఁ♦గూడ దంచుఁ
జెప్పినా; రది చాలదు; ♦ చేయఁగూడ

దెట్టిసమయంబు ; లొట్టులు ♦ వెట్టుకొనక
“యేను గా” దని యాడుస♦త్యంబు; చాలు. 971

కం. “కంటికిఁ గన్నును మఱియున్
బంటికిఁ బ” ల్లించుఁ దొంటి♦వా రనిరంచున్
వింటిరిగద ! యటు సేయుట
కంటె న్నే లూరకుంట ♦ క్షమఁ దాల్చి మదిన్. 972

కం. కుడిచెంపఁ గొట్టుకూళకు
నెడమదికూడ న్బ్రశాంతి ♦ నిడఁగావలె ; నీ
తొడిగినచొక్కాఁ గొన, వెం
బడిని మ్మాలనికి నీదు ♦ పైవస్త్రంబున్. 973

కం. అప్పుడుగవచ్చునాతనిఁ
దప్పించుక పోక, యున్న♦ధన మి ; మ్మవఁడేన్
దెప్పరపడి ని న్నడిగినఁ
దప్పక తద్బాధ వాపు♦త్యాగివి గమ్మా !. 974

సీ. మిత్రులఁ బ్రేమించి ♦ శత్రుల ద్వేషించు
జనులలోపల గొప్ప♦తనము గలదె ?
తండ్రి యాదేవుఁ డా♦తపవర్ష సౌఖ్యముల్,
వీఁడు పుణ్యుఁడు పాపి ♦ వీఁ డటన్న
భేదంబు లేకుండఁ ♦ బ్రీతితో సమముగా
సర్వలోకమున కొ♦సంగుచున్న
వాఁడు గదా ! నీవుఁ ♦ బరమేశు నట్టులే
శత్రువర్గము నెడ ♦ సదయుఁడ వయి

గీ. తిట్టువారిని దీవించి ♦ కొట్టినన్ను
బాధపెట్టెడువారికై ♦ ప్రార్థనములఁ

జేసి నీతండ్రివలె సమ♦చిత్తుఁడ వయి
పూర్ణుఁడవు గమ్మటంచు నే ♦ బోధపఱుతు 975

గీ. వేదికకుఁ దెచ్చునపుడు నై♦వేద్య మీవు,
భ్రాతృవైరంబు జ్ఞప్తికి ♦ వచ్చెనేని,
చని పునస్సఖ్యమును జేసి♦కొనినపిదప
వెండి వచ్చి నివేద్య మ♦ర్పించుకొనుము. 976

కం. కుడిచేతఁ జేయుదానము
నెడమకరము నేని నెఱుఁగ♦నీఁగూడ ; దదం
భుఁడు గాక జనస్తుతికై
యిడువానికిఁ దండ్రి ఫలము ♦ నీయఁడు సుండీ! 977

గీ. దానము నిగూఢముగను న♦దంభముగను
జేయునతని పవిత్రపుఁ♦జేతలెల్ల
నరసి యలరి రహస్యస్థుఁ ♦ డైనసృష్టి
కర్త ప్రతిఫల మొసఁగుఁ బ్ర♦కాశముగను. 978

ఉ. అంద ఱెఱుంగఁగావలయు ♦ నంచుఁ బురి న్నడివీథులందు నా
క్రందమొనర్చు చీశ్వరుని ♦ బ్రార్థనసేయకు, దాన లాభమున్
జెందవు నీ వొకించుకయుఁ ; ♦ జేయుము ధ్యానము డెందమందు నీ
మందిరమందుఁ గుహ్యముల♦మాటున ; నద్ది ఫలంబు నిచ్చెడున్.

క. వ్యర్థపునఃపునరుక్తులఁ
బ్రార్థనలనుజల్ప కెపుడు ; ♦ భగవంతుఁడు నీ
వర్థించుమున్నె యెఱుఁగుఁ ద్వ
దర్థం బెయ్యది యవశ్య ♦ మై యున్నదియో. 980

కం. వాచాటత్వము గాదు స
మీచీనప్రార్థనంబు ; ♦ మితభాషణచి

త్రోచితులఁ జక్కఁగా నీ
వీచాడ్పున వేఁడుకొనుము ♦ యీశ్వరు నెపుడున్. 981

సీ. "స్వర్గంబునం దుండు ♦ పరమాత్మ ! నాతండ్రి !
పావననామ! నీ ♦ పాలనంబు
వచ్చి వ్యాపించుత ♦ స్వర్గంబులోవలె
ధరణి నీయిష్టమే ♦ జరుగుఁగాక !
వరద ! నేటికి నాకు ♦ వలయునాహారంబు
నేఁ డిచ్చి నన్నుఁ గా ♦ పాడు మయ్య !
కొనక నే నితరుల ♦ ఋణముల క్షమియింతు ;
నీవు న న్క్షమియింపు ♦ ఋణివి నీకు

గీ. వెడఁగు వ్యామోహనంబులఁ ♦ బడఁగనీక
యశుభములనుండి ననుఁ గావు ♦ మయ్య ! సతత
రాజ్యమహిమాధికారవి ♦ రాజితుఁడ. వ
నంతకల్యాణగుణధామ ! ♦ ఓం ! తథాస్తు. !" 982

గీ. ఒరులయపరాధముల మీఱు ♦ సరకుగొనక
వారి క్షమియింతురేని, మీ ♦ నేరములను
కృపను క్షమియించి తండ్రి ర ♦ క్షించు మిమ్ము ;
నన్యులను జూచు నాతండు ♦ నన్యముగను. 983

మ. ఉపవాసంబును జేయునప్పు డది య ♦ న్యు ల్చూడఁగాఁగోరి యే
డుపుమోము న్వాలిపుచ్చుకొంచు నిటుల ♦ ట్టు ల్పోవఁగారాదు ; పూ
ర్వపుటుల్లాసముతో రహస్యముగ నా ♦ పస్తుంటి వే న్నీదు నే
రుపు సద్భక్తియుఁ జూచి యీశ్వరుఁ డొన ♦ ర్చు న్నీకు శ్రేయంబులన్.

చం. ధరపయిఁ గూర్చువస్తువులు ♦ ధ్వస్తము లౌఁగద తుప్పువట్టుటన్
పురుగులు గొట్టుటన్ ; వెడలి ♦ పోవును జోరులు తస్కరించినన్ ;

స్థిర మయి నిల్చు నాగతిన ♦ శింపక స్వర్గధనంబు ; కావునన్
ధరణిని బోవుసేయక ధ ♦ నంబును స్వర్గమునందె కూర్చుఁడీ!. 985

కం. ధన మెచటనుండు నెపుడున్
మన మచ్చటనుండుఁ గావు ♦ న న్భువిమీఁదన్
ధనరాసులు గూర్పక, స్వ
ర్ధనసముపార్జనము సేయుఁ ♦ దగు మనుజులకున్. 986

గీ. ప్రేమ నొక్కని, నొక్కని ♦ ద్వేషబుద్ధిఁ,
గొల్తు విద్దఱుప్రభువులఁ ♦ గొల్తు వేని,
కావున ధరిత్రి సేవింప ♦ లేవు నీవు
దైవతంబును విత్తాధి ♦ దైవతమును. 987

సీ. వపురర్థ, మీ వన్న ♦ పానవస్త్రములఁ
గూరిచి తలపోసి ♦ కొనకు మెపుడుఁ;
బొలముపైఁ బూల, శా ♦ ద్వలతృణచయము, నా
కసమునందలి విహం ♦ గములఁ జూడు;
హాయిగా వానికి ♦ నన్నంబు నీరును
జక్కనిదుస్తు లీ ♦ శ్వరుఁ డొసంగు
చుండుట లేదె? న ♦ రుండ వౌ నీవు గొ
ప్పవు గాదె సృష్టిలో ♦ వాని కెల్ల;

ఆ. దేవుఁ డుండ నీవు ♦ దేవులాడుట యేల
పొట్టకొఱకుఁ గట్టు ♦ బట్టకొఱకు?
సత్ప్రవర్తనంబు ♦ స్వారాజ్య మబ్బిన,
నొదవ దెప్పు డట్టి ♦ కొదవ నీకు. 988

గీ. భగవదనుకంపయందు వి ♦ శ్వాస ముంచి,
యడలు చెందకు రే పెట్లు ♦ గడచు నంచు;

స్వయముగా నద్దియే దాని♦ పాట్లు పడును,
జాలు నేఁటికి నేఁటిక♦ష్టములు నీకు. 989

కం. పరగుణదోషంబుల నీ
వరయకు, మవిచారమతిని; ♦ నటుఁచేసినచో
నరయును సర్వేశ్వరుఁ డా
కరణి న్నీలోనిదోష♦గణము ల్గుణముల్. 990

గీ. పెద్దదూలము నీకంటఁ ♦ బెట్టుకొంచు,
నయ్యొ! నీకంట నలు సున్న ♦ దంచు నొరుల
గేలిసేయకు! తొల్త నీ♦దూల మూడఁ
బెఱికినను గాదె నలుసు నీ ♦ వరయఁగలవు?. 991

గీ. పూతవస్తువులను కుక్క♦మ్రోల నిడకు;
పందిమెదుటను ముత్తెము♦ ల్వైవ కెపుడు,
వైచితేఁ, గాళ్ళఁ ద్రొక్కి ♦ వాని, నెదుర
తిరిగి యవి నిన్నుఁగూడ బా♦ధించి చీల్చు. 992

గీ. వేఁడు, మీఁబడుఁ; గనఁబడు ♦ వెదకితేని;
తలుపు గ్రుద్దినఁ దెఱతురు ♦ తలుపు నీకు;
నీకుఁ జేకుఱ దెదియు య♦త్నింపకున్న,
నుద్యమించినఁ జేకూర♦కుండ దెదియు. 993

గీ. రొట్టె నడిగిన ఱా యీయఁ ♦ డెట్టితండ్రిఁ;
జేప యిమ్మనికొడు కనఁ ♦ జేతఁ బెట్టఁ
డురగమును;—నరపితయె య♦ట్లుండ; నీఁడె
యర్థుఁకు స్వర్గపిత సత్ప♦దార్థములను?. 994

కం. "ఒరు లేవి నీకుఁ జేసినఁ
బరమప్రియములుగ నీవు ♦ భావించెదవో

యొరుల కవి చేయు మీ" వను
పురాణవిబుధోక్తధర్మ♦మును మఱవకుఁడీ!. 995

చం. ఇఱుకు, కొలంది సత్పురుష♦ లేగెడుమార్గముఁ జొచ్చుద్వారమున్;
విరివి, యనేకు లైనయవి♦వేకులు పోవుపథంబు ద్వారముల్ ;
జొరకు ద్వితీయ కాపథము, ♦ చొచ్చిన నాశము నొందు దీవు; చే
కుఱు నమృతత్వ మాపథమ♦కోవిదమార్గము నంటిపోదువేన్.

గీ. ఫలములనుబట్టి పాదప♦ప్రకృతి దెలియు,
వృక్షముల మంచిచెడ్డ లా♦రీతి నెఱుఁగు;
మంచిఫల మైనఁ జెట్టును ♦ మంచిచెట్టె!
చెడ్డఫల మైనఁ జెట్టును ♦ జెడ్డచెట్టె!. 997

గీ. దంభు లైనట్టిదుష్టబో♦ధకులపట్లఁ
బూర్ణజాగరూకత నుండి ♦ మోసపోకు;
మేషసదృశులు వారు పై♦వేషములను,
నంతరంగంబులందు నీ♦హామృగములు. 998

గీ. జ్ఞానతేజోవిహీనుల♦కడకుఁ బోకు
బోధనార్థము, పోయితే ♦ ముప్పు వచ్చు;
నంధు లంధులనడపువా ♦ రైనయెడల,
నందఱును గూలఁబడుదు రం♦ధ్వాంతరమున. 999

గీ. నన్నుఁ బ్రభువా! యటంచు వా♦కొన్నమాత్ర
స్వర్గరాజ్యంబు సొరలేఁడు ♦ జనుఁ డెవండు;
స్వర్గమందలి నాతండ్రి ♦ వాంఛితములఁ
జలుపువాఁ డొక్కఁడే యేగఁ♦జాలు నటకు. 1000

ఉ. ఆదిఁ బునాది దీసి యొక♦యాపలభూమి గృహంబుఁ గట్టినన్,
బో దది యెట్టిగాడ్పులకు, ♦ బొంగెడునేళ్ళకు, వానదెబ్బకున్;

నాదగుబోధనాళి విని ♦ నమ్మిక నట్లొనరించుధీయుతుం,
డాదృఢశైలభూస్థితగృ♦హంబుగతి న్మను నిశ్చయంబుగన్. 1001

గీ. పిడికి యిసుకనుగట్టుమం♦దిరము వెంట
గాలివానలతాఁకులఁ ♦ గూలిపోవు;
మదుపదేశాళి వినియు, న♦మ్మాడ్కిఁ జలుపఁ
కుండుమూఢుండు సరిగ నా♦యోజవాఁడె. 1002

* * * * *

గీ. బైబిలున నుండుపూర్వని♦బంధనమున
భగవదాదేశదశకంబు ♦ వ్రాయఁబడియె;
బూతభగవత్స్వయంప్రో♦క్తములఁట యవ్వి;
క్రింద నాపదివిధు లుటం♦కింతు రామ!. 1003

సీ. ననుఁగాక యొరుని దే♦వునిగాఁ గొనఁగ రాదు;
చేతబొమ్మలను బూ♦జింప రాదు;
ప్రార్థనార్థము గాక ♦ వ్యర్థఁబుగా భగ
వన్నామ ముపయోగ♦పఱుప కెపుడు;
విశ్రాంతిదివసంబు ♦ విస్మృతిఁ బడనీక
సుపవిత్రదినముగాఁ ♦ జూడు దానిఁ;
బితను మాతను గౌర♦వింపు, నీయాయుఃప్ర
మాణంబు దీర్ఘ మౌ ♦ దానివలనఁ;

గీ. జంపకుము; వ్యభిచరింపకు; ♦ చౌర్య మెపుడుఁ
జేయకుము; కూటసాక్ష్యంబుఁ ♦ జెప్ప కెవరి
పైని; బరునింటఁ బరుభార్యఁ ♦ బరునిసొత్తు
ననుభవింపఁగవలె నని ♦ యాశపడకు. 1004

కం. ఆదిని "మోజెజ్" వక్తకు
నీదశవిధబోధనముల ♦ నీశుఁడు చేసెన్;

యూదాదిత్రిమతస్థస
మాదరణీయంబులుగనె ♦ యవి భువి వెలయున్. 1005

* * * * *

సీ. మాటచేఁ దాఁకుచే ♦ మహిమ లనేకము
"జీజస్సు" చూపెను ♦ జేసి ప్రజకుఁ;
గుష్ఠాదిరోగము ♦ లుక్కడిరిచి పెక్కుర
కురువపురారోగ్య ♦ మొసఁగినాఁడు;
నీరు సారాయిగా ♦ మాఱిచి యందఱఁ
బెండ్లిలో నాశ్చర్య♦పెట్టినాఁడు;
విం దిడినాఁ డైదు♦వేలమందికి రొట్టె
లైదిట రెండుమ♦త్స్యములతోడ;

గీ. మరణమొందినవిధవాకు♦మారు నొకని
మఱల బ్రతికించె; నడఁగించె ♦ మాన్పె నొకప్ర
చండఝంఝానిలంబుఁ; బి♦శాచపీడి
తులను బెక్కురఁ దద్విముక్తులుగఁ జేసె. 1006

గీ. పిదపను "జెరూసలె" మ్మను♦వీటి కరిగి,
దైవభవనంబు జయజయ♦ధ్వనులఁ జొచ్చి,
"గుడిని గ్రయవిక్రయంబులు ♦ గూడు నయ్య?"
యంచు నచ్చటివణిజుల ♦ నవలి కంపె. 1007

గీ. సూదిబెజ్జంబులోపలఁ ♦ జొచ్చియొంటె
చనుట యైనను సాధ్య; మై♦శ్వర్యమత్తుఁ
డకట! చొరలేఁడు త్రిదివరా♦జ్యం బటంచుఁ
బల్కె నొకచోట జీజస్సు ♦ స్పష్టముగను. 1008

గీ. ప్రభులభక్తియు, దైవవి♦శ్వాసగరిమ,
సదుపవాసవ్రతంబులఁ ♦ జలుపుశక్తి,

ప్రార్థనోర్జస్వలత, గల♦వారి కేదియుఁ
జేయలేనిది లే దని♦చెప్పెఁ బ్రభువు. 1009

గీ. పుట్టుగ్రుడ్డుల మూకులఁ ♦ బూతిగంధ
రోగులను స్పర్శమాత్రనీ♦రోగులుగను
జేసినపుడెల్ల ధ్యానవి♦శ్వాసమహిమఁ
బస్తుమహిమఁ బొగడుచుండఁ♦వాఁడు ప్రభువు. 1010

కం. కొందఱకడ "జీజస్" ప్రభుఁ
డందఱతో నాడినట్టు ♦ లాడక "మీలో
నుందును నే, నాలోపల
నందురు మీ" రంచుఁ బలికె ♦ నొండు తెఱఁగునన్. 1011

గీ. ఉల్లమందునె స్వారాజ్య ♦ మున్న దంచుఁ,
దానుఁ దండ్రియు నేకత♦త్వం బటంచుఁ,
దాను బితలోనఁ దనలోనఁ ♦ దండ్రి నుండు
నంచు నమ్మంగవలెనంచు ♦ నతఁడు నుడివె. 1012

క. ఏతద్విధమున నుడువుట
చేత న్యాదులకుఁ, గ్రీస్తు♦చిత్తంబున న
ద్వైతాభిప్రాయంబులు
లోఁతుగ నున్న వని ప్రాజ్ఞ♦లోకము వల్కున్. 1013

గీ. "ఉంటి నే నేబ్రహామ్ భువి ♦ నుద్భవించు
మున్నె" యనివల్కెఁ గ్రీస్తు; వే♦మున్న దయ్యె
భేద మిఁక దాని, కద్వైత♦వాదసిద్ధ
ముక్తపురుష "సోహం" వాక్య♦మునకు, రాము ?. 1014

గీ. తాన భగవంతుఁ డనియెడు♦తలఁపుతోడఁ
జెప్పె నటు క్రీస్తు వనియైనఁ ♦ జెప్పవలెను;

గానిచోఁ బూర్వజన్మము ♦ ల్కాల వని కని
చెప్పె నట్లనియైనను ♦ జెప్పవలయు. 1015

గీ. తన్నెఱింగినవారలే ♦ తండ్రి నెఱుఁగు
వార లంచును జీజస్సు ♦ వల్కెఁ బెక్కు
చోట్ల, సడిఁగాక, తా జగ♦జ్జ్యోతి యనుచుఁ
గూడ ధైర్యంబుతోఁ జెప్పు♦కొనియె నతఁడు. 1016

క. జనులకు నుపకారంబుల
నొనరించుట యీశుఁ దృప్తి♦నొందించు; టటుల్
దనుపక వారల నేఁచుట
తనపిత నేఁచు టని దేవ♦తనయుఁడు వల్కెన్. 1017

గీ. మిగుల స్వారాజ్యమునకు స♦మీపముగను
బిల్ల లుందురు గావునఁ ♦ బ్రియులు నాకుఁ;
బిల్ల లిటవచ్చుచోఁ నడ్డు♦పెట్టకుఁ డని
శిష్యబృందంబుతో నేసు ♦ చెప్పినాఁడు. 1018

సీ. ఈప్రకారంబుగా ♦ హితబోధసుధఁ బ్రజా
వితతి కాతఁడు పంచి♦పెట్టుకతనఁ
గ్రీస్తుమతము స్వీక♦రించి రనేకులు;
స్వజనులే పెక్కురు ♦ శత్రులైరి;
యొకరేయి తనదుశి♦ష్యులతోడఁ గడసారి
జ్ఞానభోజన మేసు ♦ సలుపఁగానె
ద్వాదశచ్ఛాత్రబృం♦దములోన నొక్కఁ డౌ
"జూడస్సు" పేరిటి♦వాఁడు ద్రోహి

గీ. యూదు శత్రుల కాచార్యు♦ నప్పగించె;
వార లేసును దండాధి♦కారికడకుఁ

గాని యితఁడు భగవన్నింద♦కుఁడును భూమి
పతికి ద్రోహియు, దండన♦పాత్రుఁ డనిరి. 1019

కం. ఏసునకు మరణదండన
చేసిననే ప్రజలు తృప్తి♦జెందుదు రని వా
రీసునఁ గిన్కను గేకలు
వేసిరి "పైలట్టు*" మ్రోల♦ వివశాత్మకు లై. 1020

కం. ఏసునకుఁ బెక్కుశిక్షలు
వేసి యతనియుత్తరముల♦ వీసం బైనన్
దోసముఁ గానమిఁ "బైల"
ట్టీసరణిని నాజనాళి♦యెదుటం బలికెన్. 1021

వీరు వల్కిన నేరంబు♦ లీమహాత్ము
నందుఁ గనఁబడ; పూరక♦ యతనిఁ జంపు
టేల? యని, మూఁక తనమాట♦ కిష్టపడమి,
నతఁడు క్రీస్తును దాసికే♦ యప్పగించె. 1022

సీ. అంత దురాగ్రహా♦యత్తు లై యూదు లా
యేసు నచ్చటనుండి♦ యీడ్చుకొంచుఁ
బోయి, దేవుఁడు! దేవ♦పుత్రుఁడు! యూదుల
పుడమిఱేఁ! డని దెప్పి♦పొడిచి, శిరము
పై ముండ్లమకుటంబుఁ♦ బరిహసించుచుఁ బెట్టి,
యొడలిపైఁ దుచ్ఛు లై♦ యుమిసి యుమిసి,
సిలువనుగొట్టి హిం♦సించుచుండఁగా
మరణబాధ లోకింత♦ సరకుగొనక

గీ. పతితపావన! తండ్రి! కృ♦పాసముద్ర!
యేమిగావించుచున్నారొ♦ యెఱుఁగకుండఁ

* ఆరోమన్‌న్యాయాధ్యక్షుని పేరు.

జేయు వీరి క్షమించి ర♦క్షింపు మంచు
జనకు శుద్ధాత్మఁ డై వేఁడు♦కొనియె సుతుఁడు. 1023

సీ. తనశరీరము బుద్ధి♦యును లోకరక్షణా
ర్థము ధారవోసిన♦ధన్యతముఁడు,
సంకల్పమాత్రాన♦ జనతతిపీడల
నుడుపఁజాలినమహా♦యోగివరుఁడు,
తమవలెఁ బ్రేమ నం♦దఱఁ జూడవలె నని
ప్రజలకుఁ గఱపిన♦ప్రాజ్ఞమౌళి,
బ్రహ్మసాక్షాత్కార♦భవపరమానంద
వనధి నోలాడిన♦పరమపురుషుఁ,

గీ. డాత్మజనులకె శత్రు వై♦ యాత్మభూమి
యందె సర్వాపమతులపా♦లౌచు, వినిన
నెడలు జల్లనుమర్మకృతిఁ♦ బడయవలసి
వచ్చె! నేమనవచ్చు దై♦వమును రామ!. 1024

గీ. ఘోరవధబాధ తన్నంటి♦కొనిన, దాని
సైఁచుకొన్నాఁడొ నిజతితి♦క్షాబలమున!
నేసు, తను వాకగుల్లఁగాఁ♦ జేసికొనుచు
నెడలిమరణార్తి పడక యే♦ యుండినాఁడొ!. 1025

గీ. పాఁతిపెట్టిన మూఁడవ♦వాసరమున
మఱలఁ గ్రీస్తు లేచి స♦మాధినుండి,
యవల నరిగఁ జత్వారింశ♦దివసములఁ
జనియెనఁట యుద్గమించి తా♦ స్వర్గమునకు. 1026

* * * * * * * * *

సీ. సర్వహృదయగత♦స్వారాజ్యమునుగూర్చి,
ప్రార్థనావిస్రంభ♦బలముఁగూర్చి,

వస్తులఁగూర్చి, తా ♦ భగవంతు నెడఁ దోడి
నరు నెడ నరుఁ డెట్లు ♦ నడవ వలెను
తద్విధులనుగూర్చి, ♦ తత్త్వజ్ఞతనుగూర్చి,
నమ్రతాదులప్రధా♦నతనుగూర్చి,
యింక వైరాగ్యజి♦తేంద్రియతలఁగూర్చి,
కడుముఖ్య మైనత్యా♦గంబుఁగూర్చి,

గీ. తెలుపుచును వాక్కథారూప♦ములను గ్రీస్తు
వూరకుండెను దెలుప కా♦చారవిధుల,
నశనమజ్జనపానాదు♦లందు మాన
వులు నసిగ ధాత్రి వర్తింప♦వలయు విధుల. 1027

గీ. భావగతియును మానస♦పరిణతయును
ముఖ్యముగ నెంచి క్రీస్తువు ♦ బోధ పఱిచి,
మాఱుగౌణకర్మముల ♦ వారి వారి
బుద్ధికి వదలిపెట్టెను ♦ బూర్తిగాను. 1028

గీ. పృథ్వి ముఖ్యమతంబుల ♦ విధిని షేధ
ము లగపడుఁ బానభోజన♦ములను రామ!
యింక నాహారనియమ మొ♦క్కింత లేని
మతము పరికింపఁ గ్రైస్తవ♦మత మొకండె. 1029

సీ. వలదు సున్నతి, చేయ♦వలయు జ్ఞానస్నాన
మని యేసు చెప్పుట, ♦ నాదియందు
స్నానంబుఁ బూర్తిగా ♦ నదుల సరస్సులఁ
జేయించి తత్పూర్వ♦చేలములను
దీయించి పిమ్మటఁ ♦ దెల్లనిబట్టలు
ధరియింపఁ జేసి మ♦తప్రవిష్టు

గుడికిఁ గొంపోవుచుం♦డెడువారు గురువులు;
యూరప్పునం దట్టు ♦ లొనరుచుటకుఁ

ఆ. జలి యసహ్యమగుట♦వలనను గాఁబోలు,
నెత్తిమీఁదమాత్ర ♦ నీళ్ళు చల్లి
గురులు మతమునందుఁ ♦ జొరఁబెట్టు నాచార
మిపుడు ప్రబల మయ్యె ♦ నెల్లయెడల. 1030

సీ. పరలోకమున కేగు♦తఱిని గ్రీస్తువు తన
మాంసంబు రొట్టెఁ గా ♦ మఱియుఁ దనదు
రక్తంబు రసముఁ గాఁ ♦ బ్రజలు గొందురుగాక!
యని చెప్పుటం జేసి ♦ యాలయములఁ
గాథొలిక్కు లనెడి♦క్రైస్తవజను లొక
విధ మైనపూజఁ గా♦వించునపుడు
ద్రాక్షారసము రొట్టె ♦ గ్రహియించి యవి క్రీస్తు
రక్తమాంసము లను♦ప్రత్యయమున

ఆ. భక్తి వాని నాని ♦ పరిశుద్ధుల మయితి
మనుకొని పరిశిష్ట ♦ మైనవాని
నిండ్లకుఁ గొనిపోయి ♦ యిత్తురు రోగుల
కవ్వి రుజలఁ బాపు ♦ ననెడుబుద్ధి. 1031

సీ. ఎప్పుడో యింకముం ♦ దే తెంచుదినమున
స్వయముగా దేవుండు ♦ వచ్చి జనుల
పాపపుణ్యంబులఁ♦బట్టి విచారించు
ననియు, నప్పుడు మృతు ♦ లైనవార
లందఱు గోరీల♦యందుండి లేచివ
త్తు రనియు, నంతట ♦ దుష్టజనుల

నరకంబునకుఁ బుణ్య♦పురుషుల స్వర్గలో
కమున కీశుఁడు శాశ్వ♦తముగఁ బంపు

గీ. ననియు, నెల్లక్రైస్తవమత♦జనులు నమ్మ
దు; రిఁకఁ గాథొలిక్కులు స్వల్ప♦దురితకరులు
ముందె *యఘమర్షణస్థాన♦మందు శుద్ధు
లై చనుదురు దివికి నందు ♦ రదనముగను. 1032

కం. దొరకును గ్రీస్తును నమ్మిన
నరులకె స్వర్వాస; మితర♦నరతతియెల్లన్
నరకమునకె చను, నం చం
దురు కొంకక క్రీస్తుమతజ♦నుల్చల మరులై. 1033

సీ. వ్యాసనంబున ధన♦ప్రాపణంబున రాజ్య
వైపుల్యమున యంత్ర♦బలమునందు
వివిధప్రకృతిశాస్త్ర♦విజ్ఞానవిభవంబు
నందు నిప్పటికాల♦మందుఁ గ్రీస్తు
మతమువారలతో స♦మానులు లే రెందుఁ;
గాని క్రూరదురాశఁ ♦ గపటమునను
వారికిసాటి యెవ్వరు లే రనఁగవచ్చు;
బహుశాఖ లీక్రైస్త♦వమతమందుఁ

గీ. గలవు; వానిని రెండుభా♦గములు చేసి,
యొక్కశాఖ రోమన్కాథొ♦లిక్కుశాఖ,
యితరమెల్లఁ బ్రొటెస్టెంటు♦మతపుశాఖ,
యనుచు స్థూలదృష్టిని జెప్ప♦నగును మనకు. 1034

* పర్గేటరీ.

సీ. కాథొలిక్కులు తొంటి♦క్రైస్తవు లందఱుఁ;
"బోప్పు*" వారలకెల్ల ♦ ముఖ్యగురువు;
పరభాషలను వ్రాయు ♦ బైబిలు చదువరు
గురువులయనుమతిఁ ♦ గొనినఁగాని;
క్రీస్తుమేరీభక్త♦బృందవిగ్రహముల
ధూపదీపాదుల♦తోడ గుళ్ళఁ
బూజింత్రు; జపమాలఁ ♦ బూని జపింతురు;
చలుపుదు రుపవాస♦ములను వారు;

గీ. గురువులకుఁ బెండ్లి కూడదు; ♦ దురితములను
గురువులకు విన్నవించి త♦త్కరుణఁ బడయు
వాఁడు తనపాపములనెల్లఁ ♦ బాసి పూతుఁ
డగుచు స్వర్లోకమున కేగ ♦ నర్హుఁ డగును. 1035

సీ. కాథొలిక్కులలోనఁ ♦ గలదోషములు గని
జర్మనీదేశసం♦జాతుఁ డైన
"లూథరు" సంస్కార♦లోలుఁడై యొనరించె
మార్పులఁ గ్రైస్తవ♦మతమునందు;
నతనిననుసరించి ♦ యరిగినవారలే
యైరి "ప్రొటెస్టెంటు" ♦ లనెడువారు;
పలుతెఱంగులవారు ♦ గల రందుఁ; బోప్పు నం
గీకరింపరు; రొట్టె ♦ క్రీస్తుమాంస

గీ. మా ననరు; విగ్రహంబుల ♦ కర్చ నల్ప;
రందుఁ గొందఱు క్రీస్తు క♦న్యకు జనించె

*రోమ్ములో నుండు మతసర్వాధికారి, యితనికి లౌకికవ్యాపారములందుఁగూడ మిక్కిలి యధికార ముండెను.

ననక, యందఱుకైవడి ♦ నతఁడు నొక్క
తల్లికిని దండ్రికిని గల్గె ♦ ధర నటండ్రు. 1036

* * * * *

సీ. *ఐదువందలడెబ్బ♦దవ యేఁటను "ఖొరైషు"
జాతియందునను "హా♦షం" కుటుంబ
మందు "అబ్దుల్లా"కు ♦ నాతనిపత్ని "అ
మీనా"కు "మక్కా"పు♦రానఁ బుట్టె
నల "యరబ్బీ"దేశ♦మందు "మహమ్మదు;"
తాఁ బుట్టుటకుమున్నె ♦ తండ్రి వోయెఁ;
దననాలుగవ యేఁటఁ ♦ దల్లియు మరణించెఁ;
దోఁ దండ్రితండ్రి "అ♦బ్దుల్ముతలిబు"
గీ. దయను మనుమనిఁ బెంచి యా♦తండుఁ బోయె;
నంత "తాలిబ్బు" పేరిటి ♦ యతని జ్యేష్ఠ
పుత్రుఁ డెంతయు జాలిని ♦ బొంది తమ్ము
బిడ్డ రక్షించుచుండెను ♦ బ్రేమతోడ. 1037
గీ. లేఁతప్రాయంబున "అబుతా♦లిబ్బు"తోడఁ
గొన్ని యేండ్లు మహమ్మదు ♦ గూడియుండి,
యంత ధనవతి విధవయు ♦ నైన యొక్క
కోమలాంగి "ఖాతీ"జాఖ్య ♦ కొలువు సొచ్చె. 1038
గీ. చాన చిత్తంబునకుఁ దృప్తి♦గా నతండు
పనులు చేయుటచేత, న♦ల్వదివయస్సు
పైద లిరువదియైదేండ్ల♦వయసుగల మ
హమ్మదును బ్రేమతోఁ బెండ్లి♦యాడు టయ్యె. 1039

* క్రీ. శ. 571 వ సంవత్సరమున మహమ్మదుగారు పుట్టిరని కొందఱు.

గీ. కొడుకు లిర్వుర నిర్వురు♦కొమరితలను
వారు వడసిరి, గాని కు♦మారు లిర్వు
రును మృతినిజెంది; రంతఁ దాఁ ♦ గొనె మహమ్మ,
దాలిసయ్యదులను దన ♦ యాత్మజులుగ. 1040
గీ. నలువదేండ్లవయస్సునఁ ♦ జలుపఁ జొచ్చె
మతవిషయవిచారము మహ♦మ్మదు మనమున;
నంత మక్కాకుఁ బొంత నే♦కాంతముగను
ధ్యాన మొనరించెఁ దా "హిరా"♦ఖ్యగుహాలోన. 1041
గీ. దైవకృపను "*జిబ్రీల్"నామ♦దేవదూత
వచ్చి యతనికిఁ గఱపె యా♦వన్మతంబుఁ;
దద్విషయములె సంకలి♦తంబు లయ్యెఁ
బూత మైన "ఖురాన్"గ్రంథ♦మునను బిదప. 1042
గీ. దేశజనుల కామత ముప♦దేశ మొనరు
పఁగ మహమ్మదు యత్నింపఁ, ♦ బ్రజలు దొలుతఁ
గాదనిరి కాని, చేరిరి ♦ కడకు నెల్ల
రల "ఖొరైష్" గోత్రజులుదక్క ♦ నందు నాస్థ. 1043
ఆ. ఇట్టులుండ నతని ♦ యేఁబదియవ యేఁట
విగతజీవుఁ డయ్యెఁ ♦ బెద్దతండ్రి.
యవలఁ గొన్నినాళ్ళ ♦ కల "ఖాతీజా"కూడఁ
దన్నుఁ బాసి కాల♦ధర్మ మొందె. 1044
గీ. అంతఁ బెండిలి యయ్యె మ♦హమ్మ, "దాయె
షా" మొదలుగాఁగ వనితల ♦ సరవి నేడు
గురను; మఱి వారిలోఁ దన ♦ కొమరుఁ డైన
సయ్యదుని త్యక్తభార్య యగు ♦ చాన యుండె. 1045

* గేబ్రియల్.

ఉ. ఏసునకు న్మహమ్మదున ♦ కెంతయొ వర్తనభేద ముండెఁ; మే
రీసుతుఁ డాదినుండియు ని♦వృత్తిమహాపథగామి, శుద్ధస
న్న్యాసి; మహమ్మదిం కతిదృ♦ఢైహికబంధములందుఁ జిక్కి, కాం
తాసుఖలోలుఁడై విషయ♦తత్పరుఁడై మనినట్లు కన్పడున్. 1046

గీ. దేవలోకంబునకు నేగి ♦ దేవదర్శ
నమును జేసి యాయనబోధ♦నములఁ గొన్ని
యాదనముఁగఁ జెప్పుచున్నాఁడ ♦ ననుటచేతఁ
గుపితులైరి మహమ్మదు ♦ రిపులు మఱియు. 1047

గీ. నిజ "ఖొరైష్" గోత్రజులె శత్రు♦నికర మైరి
తనకుఁ; "దాలిబ్బు" మరణించు♦వెనుక నద్దు
లేమి, వారు మహమ్మదు♦గీముచుట్టుఁ
గ్రిమ్మి రాతనిఁ జంపుట ♦ కై కడంగి 1048

కం. ముందఱనే యా వార్తను
గొందఱివలన నతఁ డెఱిఁగి, ♦ కొడుకగు "ఆలిన్"
మందిరమునఁ దనపానుపు
నం దిడి యందుండి తా ర♦హస్యముగఁ జనెన్. 1049

కం. చని-యటు లొకగిరికందర
మునఁ దాఁ గొన్నాళ్ళు డాఁగి, ♦ పోయె మదీనా
యనుపురి—కియ్యది "*హిజరాం"
యనఁబడుఁ—దచ్ఛకపుటాది♦యబ్దం బిదియే. 1050

గీ. తనకుఁ దన "ఖొరైష్" గోత్రసం♦జనితులకును
బెక్కుపోరులు జరిగిన♦పిదప నాతఁ

* అరబ్బీభాషలో <u>పోవుట</u> యని అర్థము. ఈ పాఱిపోయిన క్రీ.శ. 622 వ సంవత్సరము మహమ్మదీయశకప్రథమసంవత్సరము.

డాఱువందలముప్ప దా ♦ నబ్దమందు
మించి మక్కాపురం బాక్ర♦మించుకొనియె. 1051

గీ. అంతట నరేబియాదేశ ♦ మంత, దాని
ప్రాంతనుండెడు దేశము ♦ లపూర్వవిక్ర
మంబున మహమ్మదు గెలిచె ♦ మహితయశుఁడు,
రాజును, బ్రవక్తయును, మత♦రాజు, నగుచు. 1052

కం. మక్కాకుఁ జెంతనుండెడి
పెక్కర్చావిగ్రహముల ♦ విఱుగనడిచి, త్రో
నొక్కమసీ దచ్చోటను
నెక్కొలిపె నతండు స్వమత♦నిష్ఠితబుద్ధిన్. 1053

గీ. దగ్గఱగనున్న మఱియొక్క♦స్థలమునందు
నిండుగా నుండుప్రతిమలఁ ♦ జెండి యచట
నుండు "*కాబాం"తరస్థపు ♦ టుపలమును స్ప్ర
శించి చుంబింప నది పూత♦శిలగ మాఱె. 1054

గీ. బోధనంబుల మఱి మహా♦యోధనముల
నిజమతంబు మహమ్మదు ♦ నెగడఁ జేసి,
తన †యఱువదిరెండవయేఁటఁ ♦ జనియె స్వర్గ
నగరికిఁ, దనువు విడి "మదీ♦నా"పురమున. 1055

ఆ. తండ్రి పోవఁగానె ♦ తనభర్త యా "అలి,"
లేమ ‡ఫాతిమా "‡‡ఖ♦లీఫుఁ" జేసె;

* కాబా:—మక్కాసమీపముననుండు నొకపవిత్రస్థానము పేరు.

† క్రీ. శ. 632 సం॥ తన అఱువదియొకటవయేఁట-అని కొందఱు: ఒక యూదియా స్త్రీ, విషము పెట్టుటచే మరణించెనని కొందఱు.

‡ మహమ్మదుగారి కొమార్తె. ‡‡ మహమ్మదుగారు మరణించినతరువాత, లౌకిక విషయములందును మతవిషయములందును సర్వాధికారులుగా ఆయన స్థానమునకు వచ్చినవారిని "ఖలీఫు" లందురు.

భర్త వోవఁగానె ♦ పత్ని యా "ఆయెషా"
యుల్లిచేసెఁ దండ్రి ♦ "నబుబకరును." 1056

గీ. అలిని జేరినవారు "షి♦యా"లుగాను,
గడమువారు "సున్నీ"లుగా ♦ విడిరి రెండు
తెగలు గాఁగ మహమ్మదు ♦ దివికిఁ జనిన
పిదపఁ దదుపదిష్టమతప్ర♦విష్టులెల్ల. 1057

గీ. ఇట్టిభేదంబు గల్గిన, ♦ నేషియాను
యూరపున నాఫ్రికాను స♦త్యుత్కటముగఁ
బెక్కుదేశములందు వ్యా♦పించె శీఘ్ర
ముగ నమీనానసతీసుత♦ప్రోక్తమతము. 1058

* * * * *

గీ. అందు "*ఇస్లా" మ్మటంచు మ♦హమ్మదీయ
మతముఁ; దద్వేదము "ఖురాను;" ♦ మహితసత్య
మద్ది జిబ్రీల్లు భగవంతుఁ ♦ డనుప వచ్చి
ప్రేమను మహమ్మదునకుఁ జె♦ప్పినది గాన. 1059

గీ. ప్రథిత మైనట్టివిశ్వాస♦భాగ మొండు,
నాచరణభాగ మొండు, మ♦హమ్మదూక్త
మతమునఁ గలవు; దాని "ఈ♦మా" న్నటండ్రు;
దీని—రెండవదానిని—♦ "దీ" న్నటండ్రు. 1060

సీ. అల్లా యొకఁడె దేవుఁ; ♦ డన్యదేవుఁడు లేఁడు;
జిబ్రీల్ప్రభృతులు త♦త్సేవకులును
గలరు; కిరామన్ను♦కాతెబీ న్ననుచిత్ర
గుప్తులుఁ గలరు ని♦గూఢచరులు;

* ఇస్లామ్=భక్తి; ప్రపత్తి.

కలఁడు మానవులఁ బా♦పులఁ జేయయత్నించు
"ఇబ్లీస్సు" సైతాను ♦ హేయగుణుఁడు;
పెక్కురుగలరు [1]న♦బీ; లందు [2]ఈసా, మ
హమ్మదు, [3]నూహ్, [4]మూ♦సాదు లధికు;

గీ. లేడుమోక్షలోకంబులు ♦ నేడునరక
లోకములుఁ గల; వీఁక నర♦లోకమెల్ల
నడచును "[5]నసీబ్బు" నడపున్కై♦వడినె—యిట్టి
విషయములఁ దెల్పు "ఈమాన్ను" ♦ విశదముగను. 1061

సీ. స్నానంబు చేసి ది♦నంబున నైదుమా
ర్లు "నమాజు" మానవుఁ ♦ డొనరుపవలె;
నపుడు "†కిబ్లా"దెస ♦ నాస్యంబుఁ ద్రిప్పి భ
క్తిని భగవంతుఁ బ్రా♦ర్థింపవలయు;
దైవంబుకోసముఁ ♦ దగినవారలకోస
మీవలె విత్తంబు ♦ హెచ్చుగాను;
రంజాన్ను నెలలో ఖు♦రాను వచ్చుటఁబట్టి
యుపవాస మా నెల ♦ నుండవలయు;

గీ. జీవితములోనఁ దప్పక ♦ చేయవలయు
యాత్ర మక్కాకు; సున్నతి ♦ నందవలయు;
వడ్డివ్యాపారములు చేయ♦వలదు; "‡జహాదు"
చేసి మతరక్షణంబును ♦ జేయవలయు. 1062

ఆ. ఉపవసించునప్పు ♦ డుమ్మినీరైన మ్రిం
గంగఁగూడ;—దిట్టి♦కఠినని యామ

1 ప్రవక్తలు 2 జీజస్సు 3 నోవా 4 మోజెజ్జు 5 విధి.
† మక్కాలో మసీదుండువైపు. ‡ మతపోషణార్థము చేయు యుద్ధము.

ముల ననేకములను ♦ ముసలిమాన్ప్రజలకు
'దీ'న్ను భాగ మెపుడుఁ ♦ దెల్పుచుండు. 1063

గీ. పూని కొందఱు చేత, నే♦కోనశతము
పూస లున్నట్టిజపమాలఁ ♦ బూనరుతురు జ
పంబు తొంబదితొమ్మిది ♦ భగవదాఖ్య
లను విశేషంబుగా వారి ♦ మననులందు. 1064

గీ. అంగనల నల్వురను బెండ్లి♦యాడవచ్చు,
నధికము నిషిద్ధ మని "ఖురా"♦న్నానతిచ్చుఁ;
గాని తదధికసంఖ్యాకు ♦ లైనయట్టి
వారి మతకర్తమాత్ర ము♦ద్వాహ మయ్యె. 1065

గీ. పందిమాంసంబుఁ దినరాదు ♦ భగవదర్పి
తంబు గానట్టియెట్టిమాం♦సంబు నేనిఁ
గొనఁగ రా; దెప్డు మత్తును ♦ గొలుపునట్టి
చెడ్డరసములు పానంబు ♦ చేయరాదు. 1066

గీ. సర్వశక్తుఁడు, పూర్ణుఁడు ♦ సర్గకర్త,
యఖిలలోకాధినాథుఁ, డా♦ద్యంతరహితుఁ,
డఖిలమహిమాన్వితుండును, ♦ నఖిలవేత్త,
పావనాత్ముఁడు, పూజ్యుఁ, డ♦ల్లావిభుండు. 1067

గీ. వచ్చినటువంటి సర్వప్ర♦వక్తలందు,
నలమహమ్మదు, కడపటి♦యతఁడు గాన,
వానినుడువులు ముఖ్యప్ర♦మాణములుగఁ
జేకొనుచు నెల్లరును విశ్వ♦సింపవలయు. 1068

గీ. కడకు భగవంతుఁ డేతెంచి ♦ పుడమిజనుల
పుణ్యపాపంబులను న్యాయ♦బుద్ధిఁ జూడఁ

దా విచారించునప్పు డు♦త్థాన మంది
మఱల వత్తురు మృతు లను♦మాట నిజము. 1069

కం. యావద్ధర్మాచరణం,
బీవియు, సత్యంబు, వినయ♦వృత్తియు, భగవ
త్సేవయు, ఋజుచారిత్రం
బావశ్యకములు ముముక్షు ♦ లౌ వారలకున్. 1070

సీ. మక్కాపురికి మహా♦మ్మదునబీ చనినట్టి
భృగువాసరంబు ప♦విత్రదివస;
మలఖురా నెషియాల ♦ కొఁ బ్రమాణము; గాని
సున్నీ, మహమ్మదు♦సూక్తులెల్ల
నమ్మి తా నాప్రకా♦రమ్ము ప్రవర్తించు;
మొహరమ్ముపండుగ ♦ ముఖ్యముగను
గావింతురుషియాలె; జ్ఞానుల సాబ్బీ ల
టందురు వారు; మ♦హమ్మదూక్త

గీ. మతమునందలి సిద్ధాంత♦వితతి క్షితిని
నెలయఁజేసెడి గురులు మౌ♦ల్వీలు; ద్విజుల
కల్ల గాయత్రిపోల్కి మ♦హమ్మదీయు
లకును "కల్మా" యనెడుమంత్ర ♦ మొకటి గలదు. 1071

* * * * *

కఠినంబు లాయాస♦కరములు వ్యర్థంబు
లౌ పెక్కుకర్మంబు ♦ లరసిచూచి,
పారసీకమునఁ ద♦త్ప్రాంతభూములయందు
నుండుమహమ్మదీ♦యోత్కరంబు
మఁ గొందఱు తృప్తిఁ ♦ జెంది నవీన "సూ
ఫీ" మతంబొండు క♦ల్పించుకొనిరి;

పారసీకా ద్వైత♦బౌద్ధమతప్రతి
పాదితసిద్ధాంత♦పటలమిశ్రి
ఆ. మాయ బయలుదేరె ♦ నయ్యది నవమ ద
శమ శతాబ్దులందు; ♦ సర్వసృష్టి
బ్రహ్మమయమె; ముక్తి♦బ్రహ్మసాయుజ్యమే;
యంచుఁ జాటిచెప్పు ♦ నామతంబు. 1072
గీ. జ్ఞానభక్త్యుపదేశక♦గ్రంథములను
బెక్కు రచియించినారు సూ♦ఫీలు; వాని
యందుఁ జేతఃప్రియంబు లౌ ♦ నట్టినుడులుఁ
బ్రవిమలం బగుగూఢభా♦వములుఁ గలవు. 1073
సీ. భగవద్విధుల నంటి, ♦ ప్రజలను సేవించి,
తద్రూపమున దేవుఁ ♦ దనుపవలయు;
భగవదాకర్షణ♦ప్రాప్యవినిర్మల
ప్రేమతో నెదను బూ♦రింపవలయు;
నేకాంతచింతనా♦వృత్తిచే భగవద్య
థార్థలక్షణముల ♦ నరయవలయు;
సృష్టి నారసి సృష్టి ♦ కీశున కుండుసం
బంధమర్మముఁ గని♦పట్టవలయు;
గీ. నింద్రియంబుల నరికట్టి ♦ యీశు ప్రేమ
శక్తిఁ బూర్తిగ నెఱుఁగఁగా ♦ సంభవించు
శాశ్వతప్రమదోన్మాద♦జలధియందు
మునుఁగవలె—నంచుఁ దద్గ్రంథ♦ములు వచించు. 1074
గీ. ఈమతమునకు నాయకు ♦ లిర్వు రుండి;
రందు "బుస్తామి" యద్వైత ♦ మందఱకును

దెలిపెను ఖురాను వీడి; ద్వి♦తీయవక్త
యైన "జూనీ" ద్దిఁ కట్లు చే♦యంగ లేదు. 1075
కం. అతఁ డద్వైతం బిస్లా
మ్మత మవిరోధంబు లైన♦మతములటంచున్
బ్రతిపాదించుచును బ్రజా
వితతికిఁ దనయాశయముల ♦ వెల్లడిపఱిచెన్. 1076
గీ. పెక్కురుకవులు గలరు సూ♦ఫీలలోన;
నందు "జామీ" యొకండును ♦ "హాఫీ" జొకఁడు
ఖ్యాతుఁ డౌ "ఫరిదుద్దీను" ♦ కవి యొకండుఁ
బ్రముఖపూరుషు; లితరు లౌ♦వారుఁ గలరు. 1077
గీ. తత్వవేత్తయు ధర్మశా♦స్త్రరచయితయు
నైన "అల్గజాలీ" యను♦నతఁడుగూడఁ
బేరువడసినవాఁడు సూ♦ఫీలలోన;
నతనినే "గజాలీ" యని♦యందురు జనులు. 1078

* ♦ * *

శా. మూఁడె జ్జేటు సమస్తమానవులకుం ♦ బూర్వంబునం దెప్పుడో
యాద మ్మావును దేవునాజ్ఞ నవిధే♦యత్వంబున న్మీఱి, నం
చాడు న్మాఁడుమతంబు లోకగతి! నె♦ల్లాసత్య మామాట? యే
నాఁడో యెవ్వరో తప్పుఁజేసిరని యా♦నా చంపఁ దత్పౌత్రులన్?.
ఉ. మంచియుఁ జెడ్డయుం దెలుపు ♦ మ్రాఁకుఫలం బుపకారిగాని, బా
ధించి మనుష్యసంతతికి ♦ దెప్పరము ల్ఘటియింపలేదు; ప్రా
పంచసుఖంబుఁ బెంచి మను♦వందగు దేవుఁ డసూయఁ జెంది శా
సించుట యొప్పునే తెలివి ♦ చెట్టును ముట్టకు మంచుమానవున్?.
కం. ఎందు న్ద్వంద్వాతీతు లె
యొందుదు రానందము; సుఖ ♦ మొందదు ద్వంద్వం

బందునఁ జిక్కిన మానవ
బృందం బని తెల్పఁజేసె నే యీశుఁ డటుల్ ?. 1081

చ. మరణము నొంది వెండియు సమాధులు చీల్చుక పైకివత్తురం
దురు నరు లెన్నఁడో దివిని దూఱఁగనో నరకార్తిఁ బొందనో;
పరమదయాళు వైనభగవంతుఁడు, చచ్చినవారు లోఁతుగా
ధరఁ బడియుండకుండఁగనె న్యాయము సేయఁగ రాదె చెప్పరన్?.

కం. ఏకైకవిచారణ కెం
తోకాలము పట్టుఁ, దెలుపి యుండంగల దే
లోకేశున కనఁ, బుణ్యుల్
చీఁకటిలోఁ జిక్కి బాధఁ జెందరె మిగులన్ ?. 1083

కం. తీఱిక లేదనుమిషచే
గోరీలం బెట్టి పుణ్యకోటి దురితకృ
ద్వారముతోఁ జిరకాలము
కాఱియపెట్టుటది న్యాయ్యకార్యమె రామా?. 1084

గీ. పోవుదురు స్వర్గమున కెల్ల పుణ్యమనుజు;
లరుగుదురు పాపులెల్లరు నరకమునకుఁ;
బాపపుణ్యంబు లెఱుఁగని పాపవేది
యింక నెటకేగువారలో యెఱుఁగరాదు. 1085

గీ. మందమతులై నసామాన్యమనుజులవలె
స్వీయముగా దేవుఁ డెప్పుడో వచ్చి కాని
శిష్టదుష్టవిచారణ చేయలేఁడె?
నమ్మఁజెల్లునె యీపురాణమ్ము రామ?. 1086

కం. మనుజులు తా మెప్పటికో
చనుదురు నిరయంబునకును స్వర్గంబునకో !

మనుజేతరనానాజం
తునివహ మెటకేగనున్నదో చచ్చి యికన్. 1087

గీ. పశువులే మంచి పనిపించు పగిది జగతిఁ
బరమమూఢత వర్తించు నరులలోన
నాత్మ లున్నవి యనిచెప్పి యల్లమృగవి
హంగములలోన లేవాత్మ లనుట తగునె?. 1088

సీ. నాకలోకము లేదు నరకలోకము లేదుఁ
గలవఁట! తాను స్వర్గమున కేగి
యలదేవునుండి స్వీయమ్ముగ మతమును
గఱచి మహమ్మదు తిరుగ వచ్చి
బోధించెనఁట జనమ్మునకుఁ దద్విషయముల్ !
పాణింబుతోడి స్వర్గమున మెట్లు?
తలఁదన్నుఁ గాదె హైందవపురాణోక్తుల !
సత్యంబు లని నమ్మఁజనునె వాని?

గీ. నల్ల "కాబా"ను గలయొక నల్లఱాయి
స్వర్గమందుండి పడినందువలన, దానిఁ
బోయి భక్తి మహమ్మదు ముద్దువెట్టు
కొనుటవలనను బూజ్య మయ్యెనఁట ధరణి !. 1089

గీ. అట్టిఱాలనె చేయునర్చ్యార్చలెల్ల —
బహుజనులు భక్తిమొక్కువిగ్రహములెల్ల —
విఱుగఁగొట్టంగఁ దగిన పవిత్రరములంట !
యింతకంటెను విపరీత మేది గలదు ?. 1090

సీ. "వాంఛతో నీ వెవ్వి వసుధపైఁ జల్లెదో
యవె నీవు కోసికొందువు" వని చెప్పి

యఖిలకర్మఫలంబు ♦ లనుభవింపకతీఱ
దని క్రీస్తు వొప్పుకొ ♦ న్నట్లు తోఁచుఁ;
గాని జన్మాంతర ♦ కర్మచయముమాట
యొకయింత నాతఁ డె ♦ త్తికొనలేదు;
సృష్టివైషమ్యనై ♦ ర్ఘృణ్యంబులకుఁ గతం
బన్యథా చెప్ప శ ♦ క్యంబె మనకు ?

గీ. జీవులకుఁ బ్రస్తుతోత్తర ♦ స్థితుల నొప్పు
కొంచుఁ బూర్వపుదశ నొప్పు ♦ కొనకయుంట
కారణము లేక కార్యంబు ♦ గలుగు ననుటె;
పొసఁగ దది యుక్తి కనుభవ ♦ మునకు రామ !. 1091

ఉ. బొమ్మలనోముకై తనదు ♦ పొంతకుఁ బొల్తులు వచ్చి కోరఁగాఁ
గుమ్మరి వానిఁ జేసి యిడి ♦ గో యని యిచ్చెడుమాడ్కి దంపతుల్
నెమ్మదిఁ గోరినట్లు కరు ♦ ణించి యిఁ కెప్పటికప్డు జీవలో
కమ్మును జేయుచుండుఁ గడఁ ♦ క న్భగవంతుఁ డటంట యొప్పునే ?.

సీ. పూర్తిగా నైహికం ♦ బు లగువిద్యల నుపా
ర్జింపఁ, జాలను నర ♦ జీవితంబు;
మోక్షంబుకై యత్న ♦ ములు సేసి కృతకృత్యుఁ
డగు టొక్కజన్మమం ♦ దగుట యెట్లు ?
కలివులోఁ గక్కుళ్ళ ♦ కరణిఁ బెక్కురు మృతిఁ
గనుదురు బాల్యయౌ ♦ వనములందె;
యట్టియచరితార్థు ♦ లగువారిఁ గేవల
నరకంబుపాల్సేత ♦ న్యాయ్య మయ్యె ?

గీ. యెన్ని జన్మంబులకొ పాటి ♦ యెంతశ్రమను
బడయనగుముక్తి నొకయర్ధ ♦ భవమునందుఁ

బడయలే దని నిరయశా ♦ శ్వతనివాస
మిచ్చుదేవుఁడు కరుణాత్ముఁ ♦ డెట్టు లౌను ?. 1093

ఉ. ఏసు మహాత్ముఁడు న్మనుజ ♦ బృందము ముక్తిసుఖంబు నొందఁగాఁ
జేసినబోధనంబులనె ♦ చేసిరి పూర్వులు పెక్కు; రాగతిన్
జేసెడుమానవావళికిఁ ♦ జేకుఱు ముక్తి; యటుండ, వారి వి
శ్వాసముతో భజించినన ♦ వచ్చును మోక్ష మటంట ధర్మమే ?.

గీ. క్రీస్తువు మహానుభావుఁ, డు ♦ త్కృష్టచరితుఁ;
డట్టినరరూపభగవంతు ♦ లవల నివలఁ
గొందఱుండి; రిఁ కట్టిచోఁ ♦ గొందఱొకండె
యాచిదానందజలరాశి ♦ కనుట తగునె ?. 1095

సీ. జ్ఞానభక్తిప్రోక్త ♦ సాత్వికర్తనలకుఁ
గర్మోక్తరాజస ♦ కలనలకును
గాక దుస్తామసి ♦ కజను లై హైందవుల్
పరతంత్రు లై యధః ♦ పతితు లైరి;
హిందుదేశములోని ♦ యిస్లామ్మతమువారు
వారికూటమిఁ జెడి ♦ జాఱినారు;
కాని మొదటనుండి ♦ కడుధైర్యశాలు లై
పృథులరజోగుణ ♦ ప్రేరితు లయి

గీ. చేతిబలమున బహుదేశ ♦ జేత లగుచుఁ
బ్రాభవమున మహమ్మదు ♦ ప్రభృతు లిలను
బెక్కుజనులను స్వమతప్ర ♦ విష్టులుగను
జేసి కొన్నాళ్ళు ఖ్యాతి నా ♦ ర్జించినారు. 1096

సీ. స్వమతంబుఁ జొచ్చిన ♦ వారి నెవ్వరినైన
నర్థాదితారత ♦ మ్యములు చూడ

కాత్మసోదరులుగా ♦ నరసిరి ; గెల్చిన
ప్రజల దేశంబుల ♦ పండితులను
దత్పూర్వకళల శా♦స్త్రంబులఁ బడిపోవ
కుండ రక్షించుచు ♦ నుర్వి నేలి
యత్యద్భుతము లైన♦హర్మ్యము లగ్గట్టించి
నాగరకత పెంచి♦నారు; కాని,

ఆ. కత్తిగట్టి మతము ♦ కడలొత్తఁ జేసిరి ;
విఱుగఁగొట్టి రెన్నొ ♦ విగ్రహములఁ ;
దూఱి దేవళములు ♦ దోఁచికొనిరి ;—పర
మతసహనము లేని ♦ మతము మతమె ?. 1097

ఆ. ప్రబలఘోరరక్త♦పాతంబుచేఁ గాని
వ్యాప్తి నొందలేని♦యట్టిమతము,
సత్వగుణవిహీన♦చండస్వలాభమ
తంబు గాని కాదు ♦ త్యాగమతము. 1098

ఆ. ఐన, జ్ఞానమూర్తు ♦ లైన "సూఫీ"ముఖ
పరమపురుషు లిలను ♦ బయలుదేఱి
దృష్టిదుర్భగఖర♦తేజోమతార్కుని
జేసినారు సౌమ్య♦శీతకరుఁగ. 1099

చం. ఇఁక నధికారభేదముల ♦ నెంచక యేసు విరాగతాప్రచో
దకమహితోపదేశతతిఁ ♦ దా నొనరించె; నుదగ్రకర్మకృ
త్ప్రకృతులు, మాంసలు, ప్రబల♦రాజసవృత్తులు నౌ ప్రతీచివా
రికది పొసంగకుంట విప♦రీతఫలప్రద మయ్యె రాఘవా !. 1100

సీ. ఆధ్యాత్మికోర్జార్జ♦నార్థము గహనప్ర
దేశప్రవిష్టుఁ డై ♦ దేవసుతుఁడు

పవలు రేల్నలువది♦వాసరంబు లుపాస
ములు సేయుచో మాయ♦బులుపులందు
నాతనిఁ బడఁద్రోయ♦యత్నించి సైతాను
సర్వసర్వంసహా♦చక్ర మేసు
నకుఁ జూపి " నాకు సే♦వకుఁడ వౌదే నీకు
నెలమితో నదియెల్ల ♦ నిత్తు !" ననియె ;

గీ. నంత జీజస్సు "దుష్టాత్మ ! ♦ యవలి కేగు !
నీదు రాజ్యంబు గీజ్యంబు ♦ నీవె యుంచు
కొమ్ము ! వల దది నాకు ! నా♦కొలువుఁ గొనుట
కగును నాతండ్రి యొక్కఁడే !" ♦ యని వచించె. 1101

కం. మఱియొకతఱిఁ దనశిష్యో
త్కరము పదంబులను గడిగి, ♦ తడియొత్తి, దయా
పరతయు ననహంకృతియును
గఱపెను జీజస్సు కార్య♦కలన జగతికిన్. 1102

గీ. సత్త్వవైరాగ్యనమ్రతా♦శాంతు లెనసి,
"యిమ్ము కుడిచెంపఁ గొట్టిన ♦ నెడమచెంప"
యన్న మహితాత్మమతమె మా ♦ దనెడువారు
కటకటా ! యెట్టివా రైరొ ♦ కనుము రామ !. 1103

సీ. యూరప్పుఖండమం ♦ దుండుప్రజలలోనఁ
బెక్కురు క్రైస్తవ♦పీరులె కద !
పరదేశతమములను ♦ నఱియఁగొట్టఁగ వారు
పుచ్చుచుందురు మత♦బోధకులను !
వారిరాజ్యధనాధి♦కారవాణిజ్యతృ
ష్ణలకు మేరయు మితి ♦ గలదె రామ ?

"నేఁ జోరఁగావలె ♦ నీ వింకఁ జనుము శ్రీ"
ఘ్రి !" యిదె ధర్మశా♦స్త్రముత్తు వారి ;

గీ. కయ్యో ! వారలు కా ల్వెట్టి♦నట్టిచోట్లఁ
బూర్వశిల్పకళాదనై♦పుణ్యమంత
నంతరించెను ! జితరి♦యంబుఁ గొన్ని
పట్ల నొందెఁ దదాదిమ♦వాసివితతి !. 1104

సీ. చాలనివారలఁ ♦ గాలిక్రిందను బెట్టి
రాచి, వారలస్వతం♦త్రిత హరించి,
శూరుల దుర్దాస♦వారంబుగాఁ జేసి
వారిచే నితరు లా ♦ ప్రజలయొక్క
స్వాతంత్ర్యమునుగూడఁ ♦ జంపించి, సర్వమ
హీమండలముఁ దమ♦యేలుబడికిఁ
దెచ్చుకోవలె నను♦దృష్టితోనే యహ
ర్నిశ మొక్కరీతిఁ జిం♦తించుచుందు !

గీ. రంబుధికి నాకసంబున ♦ కైన నంత
మెచ్చుటను యుండవచ్చుఁ; ద♦త్తృష్ణ కుండ
దెప్పుడు విరామ మనునది ! ♦ యిష్టసిద్ధి
సాధనం బిఁక జంబుక♦సాధనంబె !. 1105

గీ. మహిత మైనట్టిమర్మతో♦న్మాదవృత్తి
నొకరినొక్కరు కాల్చి చం♦పికొనినారు
క్రైస్తవులు తమ్ముఁదామె యీ♦ర్ష్యమెయి; వారి
మతసహనబుద్ధి గాంచ స♦మ్మాద్యముండె !. 1106

గీ. చతురవాక్యంబులందె పా♦శ్చాత్యజనులు
క్రీస్తుశిష్యులు; తత్కృత♦క్రియల నరయ

జడపదార్థవిశ్వాసులు ♦ సర్వసగర
ణాభిలాషులు గాఁ దోఁతు ♦ రయ్య రామ !. 1107

సీ. వ్యాధినివారణ♦వసతులు, విద్యాని
లయములు, వాతులా♦లయము, లార్త
శరణాలయంబులు, ♦ స్థాపించి లోకోప
కర్త లైనారు మి♦క్కుటముగాను;
ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞాన♦పటిమ నప్రతిమాను
లైనారు యూరపీ♦యనులు నిజమె;
కాని యావిజ్ఞాన♦గరిమచే క్షేమంబు
కంటె నెక్కుడు ముప్పె ♦ కలిగెఁ బ్రజకు !

గీ. పేరుకొనుమాత్ర రక్తము ♦ ప్పేరుకొనెను
మారణోపాయముల కద్ది ♦ మాత యయ్యె;
మొన్న యూరప్పునం దైన♦పోరితంబె
సత్య మీమాట యనుటకు ♦ సాక్షి రామ !. 1108

కం. "విడి సర్వము నావెంటను
బడి రం" డని దేవసుతుఁడు ♦ ప్రజలకుఁ గఱపెన్;
విడి క్రీస్తు, నన్యముల వెం
బడి చనుచున్నారు గాదె ♦ పాశ్చాత్యు లహో!. 1109

* * * *

ఆ. ప్రాణసన్నిభములు ♦ వర్ణాశ్రమంబులు
హైందవమతమున క♦టంచు రంద;
అది యథార్థ మయ్య ♦ యర్కవంశవతంస !
ప్రకృతజనుల స్థితులఁ ♦ బట్టిచూడ?. 1110

శా. వానప్రస్థము బ్రహ్మచర్య మని చూ♦ప న్దేశమం దెచ్చటన్
గానరావు; గృహస్థధర్మములు ప్రా♦క్కాలానుసారంబు లిం

తేనిం గా; విఁక భిక్షువు ల్గలరు శాం♦తిక్షాంతివైరాగ్యవి
జ్ఞానాపేతులు, భోజనప్రియులు, నా♦నాలౌకికవ్యాపృతుల్. 1111

చం. పరపరిపాలనంబునను ♦ బ్రాక్తనధర్మము లెట్లు నిల్చు? నా
దటు నొకతీరువా రయిన ♦ ధర్మము నుండు యథోచితంబుగాఁ;
దురకలు, నాంగ్లదేశజులు, ♦ దూరపువా రిఁక నెందఱొందఱో
చొరఁబడియున్న దేశమునఁ ♦ జొప్పడు నే తొలి స్వాశ్రమస్థితుల్?.

గీ. ఆశ్రమవిధానములఁ జేసి♦నట్టి పూర్వ
సాధుబుధులయభిప్రాయ♦సార మెఱిఁగి,
దానిఁ జెడనీక, ప్రస్తుత♦దశనుబట్టి
మార్పు లొనరింప, నగును క్షే♦మంబు ప్రజకు. 1113

చం. గురువులు పెక్కు రొక్కఁ డికె; ♦ కూటమి తక్కువ శిష్యకోటికిన్
గురువులతోడ; వేదముల♦కు స్వస్తి యయ్యెను బాఠశాలలన్;
బరుల కమేయసంస్తుతియు ♦ స్వప్రజ కాఱడి! పూర్వమట్టు లె
క్కరణి నొనర్పనౌఁ బ్రకృత♦కాలపుబాలుఁడు బ్రహ్మచర్యమున్?.

సీ. అదిగాక, లేఁతప్రా♦యంబున, నిర్విచా
రంబుగా, విద్యా♦రతినిబడుచుఁ
గడుహాయిగా మను♦కాలంబులోఁ బెండ్లి
సంకెల ల్దగిలించి ♦ సకలకష్ట
ములఁ బెట్టుచురు బాల♦కులను బాలికలను;
బ్రహ్మచర్యాశ్రమ♦భంగమునకుఁ
గారణం బిం కొండు ♦ గానలయునె రామ?
యుత్తరాశ్రమముల ♦ కుండవలయు

గీ. వీర్యవిద్యాతితిక్షాది♦వివిధశక్తి
వితతి నార్జించుకొనుటకై ♦ వీటిఁబుచ్చఁ

దక్కనాశ్రమములును వి♦ధ్వస్తము లగు;
నాయురారోగ్యభంగంబు ♦ నగును బ్రజకు. 1115

సీ. అంగవికలులు, దు♦ర్వ్యాధిపీడితులు, దు
ర్బలులును, వెఱ్ఱులు, ♦ ద్రవిణహీను,
లవివాహితులుగ నే ♦ యవని బ్రతుక దేశ
మున కనర్థం బేమి♦పుట్టు నయ్యా?
మన దేశమునఁ గూటి♦కిని గుడ్డకును లోటు
పొడముచున్నది! ప్రజా♦పుష్టి కెట్టి
తేమి వాటిల్లుట ♦ లేదు; కావునఁ బెండ్లి
పురుషులకును మఱిఁ ♦ బొలఁతుకలకు

ఆ. నైచ్ఛికమును జేసి ♦ యావశ్యకంబుగాఁ
జేయకున్న, మేలు ♦ సేసి ముందు
వచ్చుప్రజకుఁ, దొంటి♦ప్రఖ్యాతియును బేరుఁ
దెత్తుమే మొ హిందు♦దేశమునకు!. 1116

గీ. కలుగ నేటికి నరకీట♦కములు వేన
వేలు? దేశమాతకు నేమి♦మేలు గలుగు?
నట్టిదుర్బలశిశువులు ♦ పుట్టి వెంట
నే నశించెడివారు "*స్పా♦ర్టా"ను వెదక!. 1117

సీ. మఱిఁ బెండ్లియాడ స♦మస్తవిధంబుల
నర్హులౌ మగవారు ♦ నాఁడువారు,

---

* గ్రీస్సుదేశమున కంటియుండు దేశము. స్పార్టాదేశమువారు కొంతకాలము మహాశూరులై యుండిరి. తమదేశమున బలహీనులును బిఱికివారును నుండఁగూడదని బక్కపిల్లలను బుట్టినతోడనే కొనిపోయి పర్వతాగ్రమునుండి క్రిందఁబడవైచి చంపెడువారఁట.

నూర్ధ్వరేతసు లౌచు ♦ నరుదేశభక్తు లై
యుంగబుద్ధిబలంబు ♦ నాత్మబలము
శృంగారసంసార♦చేష్టల వెచ్చింప
కాత్మదేశోద్ధర♦ణైకమహిత
కృతి కుపయోగింప♦ నెంతురే, నట్లేల
చేయనీఁగూడదు? ♦ జాతు లజిన
ఆ. వారు విధవ లైన♦ వారిని యటుసేయ
వచ్చుఁ గాదె! చిక్కి ♦ చచ్చువఱకు
మగువలకె వాంఛ ♦ మగవాని! కిఁకఁ బెండ్లి
యాడకుంట తప్పు ♦ చేడియలకు !. 1118
గీ. ఎందఱున్నారు పాశ్చాత్యు ♦ లందు సుంద
రులును బురుషులుఁ బెండ్లిండ్లు ♦ సలుపుకొనక
జీవితంబెల్ల మానవ ♦ సేవకొఱకె
యర్పణము సేయుచున్నమ♦హాత్ము లిపుడు !. 1119
సీ. పరిణయ మాడక ♦ స్వసుఖంబుఁ జూడక
తనబలం బున్నంత♦దనుక లోక
హితమునకై యే దాని♦నెల్ల వెచ్చించుచుఁ
గాలు [illegible]వేశములు ♦ గానితఱిని
సర్వభూతంబులు ♦ సౌఖ్య మందెడుఁగాక !
యనెడు నాశీస్సులఁ ♦ దనువు వీడి
చనిన సన్యాసి సీ♦సన్యాసు, లుద్దండ
కర్మయోగులు పూర్వ♦కాలమందు
గీ. నెందఱో యుండినారఁట ♦ హిందుభూమి !
నెట్లకుఁ బోయిరి శ్రీరామ! ♦ యిప్పు డట్టి

వారు? దేశంబు దాస్యదౌ♦ర్భాగ్యదశఁ గృ
శించియుంట కేపాపంబుఁ ♦ జేసికొనియొ?. 1120

* * * * *

సీ. వంశపారంపర్య♦భవలక్షణంబులు
పెక్కులు సంతాన♦వితతియందుఁ
గాన్పించు ననుమాట ♦ కల్ల గాదు, నిజంబె:—
వెడఁదకంటిహారంగు, ♦ నొడలిరంగుఁ,
దొట్టులు మొట్టులుఁ ♦ దొట్టవాతెఱ, లాది
తనువికారంబులుఁ, ♦ దనువుతోడ
గాఢసంబంధంబు ♦ గలపిచ్చి మున్నగు
కతిపయమానసి♦కగుణములును
గీ. బుట్టుకనుబట్టి వచ్చిన♦యట్టివేయు
టంచుఁ జెప్పును శాస్త్రంబు,—♦ లైన, సర్వ
మానవవ్యక్తగుణములు♦మాత్ర మనఁగఁ
గూడదు కులక్రమాగత♦గుణము లంచు. 1121
సీ. అట్టులేయుండుమే, ♦ ననుభవవిప్రతి
పత్తులు పెక్కు గ♦న్పట్టుచుండు;
జీజస్సు, బుద్ధుఁడు, ♦ షేక్స్పియరును, గాళి
దాసుండు, మహాత్మ్య♦ధీసముద్రు;
లట్టిమేటులతల్లు, ♦ లయ్యలు, తాతలు,
పుత్రపౌత్రులు వారిఁ ♦ బోలినారె?
"పండితపుత్రుఁ డీ♦తం" డనునానుడి
యర్థంబె తెల్పు య♦థార్థ మెదియొ;
ఆ. కాన నెక్కజాతి ♦ కానాచి గాలేదు
సుగుణగణధనంబు; ♦ సొచ్చి పుట్టి

నట్టిజీవవాస♦నావళిఁబట్టియే
యతనిక్రియలు గుణము♦ లవని వెలయు. 1122

గీ. చచ్చి, యాత్మీయపూర్వసం♦స్కారఫలముఁ
దా ననుభవింపఁ దగినట్టి♦ తల్లిఁ దండ్రి
నెంచుకొని జీవుఁ డచట జ♦న్మించి, పెరిఁగి,
గిట్టి, వెండియు నట్టులే♦ పుట్టుచుండు. 1123

సీ. వంశపరంపరా♦వశసమాగత మైన
యాకొన్నిగుణము ల♦భ్యాసగరిమఁ,
జుట్టుపట్టుల నుండు♦నట్టియన్యులతోడి
సాంగత్యమున, రక్త♦సంకరమున,
శీతవాతాతప♦స్థితులయందలి మార్పు
వలన, నాహారస్వ♦భావమునను,
దొంటివైమల్యంబొ♦ దోషంబొ తొలఁగుచుఁ
గొన్నితరములకుఁ♦ గ్రొత్త లౌను;

గీ. గనుక జాతులు నైసర్గి♦కములు గావు,
కృత్రిమంబులు;—బ్రాహ్మణ♦బృందమందు
నుండవచ్చు నబ్రాహ్మణు;♦ ల్భూసురులు జ
నింపవచ్చు నబ్రాహ్మణ♦నికరమందు!. 1124

కం. అని వర్ణభేదములు గై
కొనఁగూడ దటంచు నెంచి♦ కొందఱు దేశం
బునఁ బూనినారు సర్వం
బు నేకముగఁ జేయునట్టి♦పూనిక రామా!. 1125

శా. చాతుర్వర్ణ్యవిభాగ మెల్లరకు మ♦న్సౌఖ్యప్రదం బయ్యె, భూ
నేత ద్దేశజు లైఁయప్పుడును, సం♦తృప్తి న్జతుర్వర్ణముల్

నీతు ల్వీడకనిల్చినప్పుడును, శాం♦తి న్దాంతి విప్రోత్తముల్
వీతాహంకృతు లౌచుఁ దక్కుజనులం♦ బ్రేమించుచున్నప్పుడున్.

సీ. ఇప్పు డాశాంతియుఁ♦ గృపయు ధార్మికతయుఁ
దనివియు నిర్మమ♦త్వంబు, నాది
గాఁగలప్రాక్తన♦త్యాగలక్షణములు
బ్రాహ్మణులను వీడి♦ పాఱిపోయెఁ;
దక్కుజాతుల జన♦తతినిఁ దత్తత్పూర్వ
విహితధర్మంబులు♦ వీడి చనియె;
నాలుగుజాతులు♦ చీలి యసంఖ్యాక
ము లగునంతర్వర్ణ♦ములుగ మాఱె;

గీ. నన్ని యొండొంటి నెక్కసక్కె♦ మాడుచుండె;
నియమితము లైనవృత్తులు♦ నియమరహిత
ము లయిపోయె; నిఁ కీకాల♦మునను బూర్వ
జాతిధర్మంబు లెట్టులు♦ సాగు రామ?. 1127

కం. పరదేశసమాగతు లా
పరస్పరోద్భూత మైన♦వైరముఁ బెనుపన్
దొరఁకొనుచుండిరి వచ్చిన
తఱిఁ బోనీకుండ స్వార్థ♦తత్పరు లౌచున్. 1128

గీ. బడులలో విద్య చెప్పెడు♦పద్ధతియును
బూర్వవిధులకుఁ బ్రతికూల♦ముగనె యుండె;
భాష, వేషంబు, లోపలి♦భావములను
జేయ నమకట్టె నది విదే♦శీయములుగ. 1129

ఉ. ఆదటఁ జూడరాని, యెపు♦ డంటఁగరాని, భుజించువేళలన్
వేదము చెప్పువేళలను♦ బేర్కొనరాని, యెవండు వీథులం

దేదరిఁ జేరరాని, యిఁక ♦ నెప్పుడు నూరికి బైట నుండనొ,
నైదవజాతి యుండె మన ♦ హైందవదేశమునందు రాఘవా!. 1130

గీ. వీరె మాలలు మాదిగ; ♦ లీర్వురిస్థితిని
గనిన నెవరికి దుఃఖంబు ♦ గలుగకుండు?
హృద్య మగు గాంధిగారి స♦ముద్యమంబు
మహితసంస్తవనీయోద్య♦మంబు గాదె?. 1131

గీ. "అంటఁగూడనిజంతుల♦కంటెఁ దక్కు-
వగను వీరిని గనుచుంట♦వలనఁ, బరులు
మనలఁ జూచుచున్నారు ♦ మాలలుగ" న
నెనుమహాత్ముని వాక్యంబు ♦ నిజము! నిజము!. 1132

సీ. సర్గవిశిష్టల♦క్షణము వైషమ్యంబు;
తన్నివృత్తినె సమ♦త్వంబు గలుగు;
నదిగాన, నేదేశ♦మందేని జనులలో
మానవుతారత♦మ్యంబు లెపుడు;
భేదనిర్ణాయక♦విషయంబుమాత్రము
కాలదేశస్థితి♦గతులఁ బట్టి
మాఱు; నొక్కెడ భేద♦మానంబు బల మౌను;
ధీబలం బౌనొక్క♦దేశమందు;

గీ. నొక్కచో నౌను ధనము; మ♦ఱొక్కచోట
నౌను యోగ్యత; కౌలీన్య ♦ మౌ నొకయెడ;
ధనము పాశ్చాత్యదేశప్ర♦ధానమాన;
మింక జన్మము మాన మౌ ♦ హిందువులకు. 1133

గీ. ప్రస్తుతము దక్షిణాఫ్రికా♦ప్రభులు హైంద
వప్రజలఁ బెట్టుబాధలఁ ♦ బట్టిచూడ

నొడలిచాయయు మాన మౌ; ♦ నదరి యెవరు
"వర్ణములు లేవు మా." కని ♦ పలుకఁజనదు. 1134

గీ. వృత్తినిపుణత, గుణకర్మ♦వితతిఁ, గొంత
వఱకునైనను బుట్టుకఁ ♦ బట్టియుండు
ననితలఁచి హైందవర్షులు ♦ గొనిరి జన్మ
మానమునటంచుఁ బొడకట్టు ♦ మదికి రామ!. 1135

గీ. వారి యుద్దేశములు నెఱ♦వేఱినట్లు
కానిపింపదు—జాతిసాం♦కర్యమునను
వృత్తిసాంకర్యమున వర్ణ♦భేద మిపుడు
వర్ణవిద్వేషముగ మాఱ♦వలసివచ్చె!. 1136

గీ. క్రిందివారలు, తద్గుణ♦క్రియలఁబట్టి,
మీఁదికులములు సొచ్చుచు ♦ మీఁదివారు
క్రిందఁబడుచుండిరఁట; యిఁ కా♦రీతి నిపుడు
సాగునే జాతివైరము ♦ లనుమయు నేమొ!. 1137

గీ. గొప్పకుల మిది యిద్ది త♦క్కువకులం బ
టంచు నెంచక, వృత్తు♦లందు గౌర
వాఁగురుత్వంబు లెంచక, ♦ స్వచ్ఛగుణముఁ
గర్మమును గాంచి చూప నౌ ♦ గౌరవంబు. 1138

సీ. సత్త్వగుణోపేత♦సత్కర్మములు చేయు
నప్పు డెవండేని ♦ యవనీసురుఁడె!
దుష్టుల శిక్షించి ♦ శిష్టుల రక్షించు
తఱి నెవ్వఁడేని స♦త్క్షత్రియుండె!
వాణిజ్యమును గృషిఁ ♦ బచరించునాతఁ డె
వ్వండేని వైశ్యవం♦శభవనిభుండె!

పరసేవఁ జేయుచు బ్రతుకునతం డెంత
వాఁ డైనఁ బాదజవంశజుండె!

గీ. క్రూరకర్మంబులను జేయుకూళ యెట్టి
యాతఁ డైనను జండాలజాతివాఁడె!
కావునను నొక్కఁడే తనజీవితమునఁ
బంచవర్ణధర్ముఁ డౌచు బ్రతుకవచ్చు. 1139

* * * *

ఉపసంహారము.

గీ. గ్రంథసంపూర్తిఁ గావింపు రామ! యంచు
వేఁడినందుల కట్లె కావించినావు;
కాన మనసార నిప్పుడు నే నొనర్తు
వందనసహస్రములు గొను ప్రభువతంస!. 1140

గీ. దేశసంబాధ మైనసందిగ్ధవిషయ
వితతి యింకను గల; దది విన్నవించు
కొనఁగఁ జాలవు నామనస్తనుబలములు,
కాన విరమింపఁ జేసెద గ్రంథ మిటనె 1141

గీ. పెక్కుప్రశ్నల నిస్పృహఁ బెట్టినాఁడ;
నందుకు నన్ను క్షమియింపు మయ్య! రామ!
బిడ్డలప్రలాపములు తండ్రివీనులకుఁ బ్రి
యంబు లౌఁ గాని కాప్రియంబు లెపుడు. 1142

గీ. పూర్తిగా సంశయంబులు వోయె నంచు
నీయెదుటఁ గల్లలాడంగ నేర నయ్య!
విషయములఁ గొన్నిటను బూర్వవిధముగానె
నిలిచియున్నవి సందేహములు మహాత్మ!. 1143

ఉ. కొందఱు మాయ యంచు మఱికొందఱు లీలయటంచుఁ దోఁచిన
ట్లందురు సృష్టిఁ గూర్చి; యది యాత్మకుఁ బూర్తిగ నచ్చలేదు; డాఁ
పం దగ దేను నాలుకకు వచ్చినమాట వచింపకుండఁగా;
ముందఱ నింక సంశయము పోవుట యెట్లొ యెఱుంగ రాఘవా!.

సీ. కలబాధ లన్నియుఁ గర్మంబుపై వైచి,
జీవస్వాతంత్ర్యతఁ జెప్పి, నీకు
బాధ్యత లేకుండఁ బల్కిరి పండితుల్;
కాని యద్దియుఁ దృప్తికరము గాదు;
మొదటి కర్మము చేయుబుద్ధి నీ వీయవే,
నిఁక జీవున కదెవ రిచ్చినారు?
కర్మ మనాది! యొక్కడిప్రశ్న మిది? యని
వాకట్టుగట్టుట పాడి గాదు;

గీ. మాయకాఁడవు నీవె! నీమాయనుండి
జీవుఁ దొలఁగించి నీవె రక్షింపఁగలవు!
జీవు లస్వతంత్రులు! నీవు చేరఁదీసి
ప్రోచినను వారు ముక్తిని బొందఁగలరు!. 1145

గీ. సత్య మిది యద్ది కేవలాసత్య మంచు
నిర్ణయింపఁగ లేని సందిగ్ధదశను
బెట్టి జీవులఁ గడగండ్లఁ బెట్టునదియె
నిశ్చయంబుగ నీమాయ నీరజాక్ష!. 1146

సీ. చదువుసౌఖ్యంబును జవిచూచినాఁడను;
గంటిని దద్బోధకత్వసుఖము;
ధనసుఖం బొక్కింత కనినాఁడ; నొకయింత
యధికారసౌఖ్యంబు నరసినాఁడ;

స్త్రీసుఖం బనుభవిం♦చితిఁ గొంతకాలంబు;
ఖ్యాతియానందంబుఁ ♦ గంటిఁ గొంత;
సంసారసంబంధ♦సంతతక్లేశముల్,
లేమిఁ డివగఁబడి ♦ లీలలెల్లఁ

గీ. గుడుచుచున్నాఁడ ముదిమి ని♦ప్పుడు మహాత్మ!
దొంతివ్యాధులు వానికిఁ ♦ దోడుపడియెఁ;
జాలుఁ, జాలును, జాలు సం♦సారసుఖము!
చూపు దానిని దాఁటిన♦సుఖము రామ!. 1147

సీ. సత్కుటుంబంబున ♦ జన్మంబు నిచ్చితి,
వందుల కివె నీకు ♦ వందనములు;
తత్కుటుంబంబునం♦దలివారి కందఱి
కొసఁగు, మధీనత్వ♦యోగ్యతలను;
నిన్నుఁ జేరిన నాకు ♦ *చిన్నమేనత్తకు
శాశ్వతనిర్వాణ♦సౌఖ్య మిమ్ము;
మత్ప్రేమకప్రభు♦మహితవిఖ్యాతిని
ధర నిల్పు మాచంద్ర♦తారకముగ;

గీ. మిత్రులౌవారికిని నాకు ♦ శత్రువులకుఁ
గూడ క్షేమమె యెపుడుఁ జే♦కూర్పు మయ్య;
సర్వజనులకు నన్యోన్య♦సౌఖ్యపరత
నుండఁజేసెడి సద్బుద్ధి ♦ నొసఁగు రామ!. 1148

గీ. కన్నకొడుకులకంటె న♦త్కటపుఁ బ్రేమ
నారయుచు నన్ను, నామేలె ♦ కోరుకొనుచు,

---

* శ్రీకార్యము నరసమ్మగారు—యావజ్జీవాకలంకబ్రహ్మచారిణి- అక్షరములు రాని విద్యావతి—తల్లికంటె నెక్కువగా నన్నుఁ బెంచి, యన్నముఁ బెట్టుచుఁ బురాణస్థము లైనయనేకనీతులను ధర్మములను గఱపిన పూజ్యురాలు, నాకుఁ బ్రథమగురువు.

నుండునాశిష్యులను రామ! ♦ నిండుదయను
బ్రోవు, దీర్ఘాయురారోగ్య♦ముల నొసంగి. 1149

ఉ. చిత్తమునుండి దేహమును ♦ జీలిచి బ్రద్దలఁజీల్చినట్లు, లే
యుత్తలపాటు నా కొదవ♦కుండఁగ, నామనము న్భవత్పదా
యత్తము చేసికొంచు నిఁక ♦ నక్కడనే యది కట్టిపెట్టుకో!
మత్తిలి మేని హత్తి యది ♦ పాఁడుచుచున్నది నన్ను రాఘవా!.

కం. ఇరువదిమూఁడవపద్యా
బరసి యట న్నేను గోరి♦నట్టివరంబుల్
పరిపూర్ణంబుగ నొసఁగుము
పరమాత్మా! దీనబాంధ♦వా! శ్రీరామా!. 1151

కం. తరఁగలసంక్షోభము నే
నరసితి నంభోధిఁ; గాని ♦ యడుగునఁ జలనం
బఱి పోయి నుండునీరం
బరయఁగ లే, దద్ది చూప♦వా! శ్రీరామా?. 1152

కం. కారణకార్యపరంపర
లారసితిం; జాలు! వాని♦యన్నిటిపైఁ దగ
దాఁటి సమస్తము నడపెడు
భూరిప్రభఁ జూపి నాకు ♦ ముద మొసఁగఁగదే!. 1153

కం. మంచియుఁ జెడ్డయుఁ జూచితిఁ;
బొంచి వెనుకనిల్చి రెంటిఁ ♦ బొనరించుమహా
దంచితతేజం బెన్నఁడుఁ
గాంచఁగ లే; దద్ది చూపు ♦ కారుణ్యనిధీ!. 1154

గీ. పరమమూఢుండ, "నక్షయ" ♦ వరముఁ గోరి
మున్ను ని, న్నిప్పుఁ జెందిన♦బుద్ధిమంతు

గాథ యున్నది జ్ఞప్తిలోఁ; గాన రామ !
గుండెబెదర్ గాను నిన్నేమి కోరుటకును. 1155

గీ. వెఱ్ఱిసందేహములు మదిఁ బెట్టుకొనక
యీశు దృఢభక్తిఁ బ్రజలు భజింతురిగాక !
యేదియిష్టమొ నీ, కదె యీశ! చేయు
మనెడునుడులనె యగుఁగాక ప్రార్థనములు. 1156

కం. వందనము సుందరాంగా !
వందన మపవర్గసౌఖ్యవరదాయి ! ప్రభూ !
వందనము దేవదేవా !
వందన మోజానకీధవా ! శ్రీరామా !. 1157

కం. వందన మానందాత్మక !
వందన మోచిత్స్వరూప ! వందన మభవా !
వందనము భక్తకల్పక !
వందన మఖిలప్రపంచపాలక ! రామా !. 1158

కం. శ్రీరామా ! శ్రీరామా !
శ్రీరామా ! రామ ! రామ ! శ్రీరఘురామా !
శ్రీరామా ! శ్రీరామా !
శ్రీరామా ! రామ! రామ ! సీతారామా !. 1159

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీరామా !

తప్పొప్పులపట్టిక.

పుట.	పద్యసంఖ్య.	పాదసంఖ్య.	తప్పు.	ఒప్పు.
1	4	3	రోషమున	రోషమునఁ
2	11	2	తసంబు	తనంబు
7	29	4	లోన్	లోన్
11	44	9	గావంబు	గానంబు
41	172	2	వలా	లావ
50	216	3	త్మకజో	త్మకమా
54	234	6	జైతన	చైతన్య
64	276	3	క్మానకు	క్యాసకు
70	299	1	వర్షంబెల్ల	వర్షంబెల్లఁ
73	315	3	నతని	నతనిఁ
78	340	2	శ్రీవెశాలు	శ్రీవిశాలు
80	350	9	గీఁ	గీ.
88	387	2	కొన	కొని
93	408	1	డఁగు	దగు
94	414	10	మాటలు	మూటలు
96	424	12	చతుఁ	చతు
103	457	2	జార	జాలి
112	504	1	న్మాంతులున్	న్యాంతులున్
119	526	7	కృపా	కృతా
128	562	4	మిక్కిడి	మికడి
130	577	1	స్వీయ	నీస్వీయక
138	610	5	నుబ్చి	నుచ్చి
139	611	3	కృష్ణాత్మ	కృష్టాత్మ
143	628	4	జన.	జనక.
148	650	4	పుట్టి	పుట్టు
166	722	3	నాథార	నాధార
168	726	4	దాఫష్య	దాభష్య
169	731	1	వందాదు	వందారు
〃	〃	4	లలితవ్రి	లలితపు

పుట.	పద్యసంఖ్య.	పాదసంఖ్య.	తప్పు.	ఒప్పు.
171	738	1	లబ్ద	లబ్ధ
173	747	3	నందుదు	నందుచు
184	789	4	సంస్కృ	సంస్కృతా
187	800	3	యాక్య	యాఖ్య
199	849	8	భూంగంధము	భూతిగంధము
200	853	1	దత్యుతుండు	దచ్యుతుండు
204	867	1	హారకి,	హారికి
207	877	3	గాదు	గాదు ;
209	886	4	పోసంగు	పొసంగు
214	912	11	సత్రాణ	సంత్రాణ
,,	918	3	జరథుస్త్ర	జరథుస్త్ర
222	941	1	కులను	కులును
223	944	1	లేయని	వేయని
227	959	1	నొనలష్టమ	నోలనష్టమ
,,	961	2	కంతో	కంతో !
229	967	3	గాని	గాన
232	982	3	వ్యాపించుత	వ్యాపించుతే !
,,	,,	8	నీవు	నీవు ;
235	1001	2	బొంగెడు	(బొంగెడు
247	1045	3	ణగురను	గురను
248	1050	3	హిజరాం	హిజరా
256	1085	3	పాపవేది	పాపతేది
257	1089	7	హై	హైం
260	1097	3	తూర్వర్య	తూర్వర్వ
264	1114	3	సస్తుతి	సంస్తుతి
266	1120	9	హింద	హిందు
267	1121	5	లాది	లట్టి
267	1122	4	మహాత్మ్య	మాహాత్మ్య
272	1142	2	సందుప	నందులకు

శ్రీకూచినరసింహము గారిచే రచింపఁబడిన

గ్రంథములు.

1. రామకృష్ణ పరమహంస చరిత్రము. ఉపదేశములు.
(పద్యకావ్యము.) రెండవకూర్పు. 0-10-0
2. గౌరాంగచరిత్రము. (పద్యకావ్యము) ప్రథమభాగము. 1- 4-0
3. డిటో ద్వితీయభాగము. 1- 4-0
4. రూపలత. (నాటకము.) 0-14-0
5. ఆగ్నేయాశుగములు. (పాలిచర్డుగారి యుపదేశములు.)
ద్విపద. ఇంగ్లీషు మూలముతో. 0- 1-0
6. వివేకానందస్వామి ప్రాక్పశ్చిమములు. 0-14-0
7. వనవాసి. (నాటకము.) 0-12-0
8. ఆంధ్రపద్యగద్యసంగ్రహము. (గ్రంథకర్త గ్రంథములనుండి 0-12-0
9. పాఠశాలలలోని తెలుఁగు. 0- 3-0
10. ప్రహసనములు.-పత్రికా విలేఖనములు. 0-12-0
1 క్రొత్త తెలుఁగు తమాషా 2 మహానాప్రసంగ ప్రహసనము 3 సింధుసందర్శనము 4 గ్రాంథిక భాష, గ్రామ్యభాష 5 బడులలోఁ బెట్టు తెలుఁగు పుస్తకములు 6 ఆంధ్రభాష 7 వర్ణ విభాగములు, వర్ణ విద్వేషములు 8 శ్రీ వివేకానందస్వామిప్రశంస
11. ఆంధ్రమహిళామణుల కొరకు మనవి. 0- 2-0
12. వివేకానందస్వామి భక్తియోగోపన్యాసములు. 0-10-0
13. వివేకానందస్వామి ద్వాదశోపన్యాసములు. 1- 8-0
1 మహీమండల మందలి మహాబోధకులు 2 శ్రీమద్భగవద్గీతా విచారణ 3 బుద్ధప్రభువు 4 దేవదూతయగు క్రీస్తువు 5 నాగురువుగారు 6 షికాగో ఉపన్యాసములు 7 ఆత్మ, ఈశ్వరుఁడు, మతము 8 కర్మయోగోపన్యాసములు

9 మత భూమియగు హిందూదేశము 10 చెన్నపట్టనపువారి యభినందన పత్రికకు స్వామిప్రత్యుత్తరము 11 ప్రజలకు మనముచేయవలయు విహితకృత్యము 12 కలకత్తా అభినందన పత్రికకిచ్చిన ప్రత్యుత్తరము,

14. వివేకానందస్వామి పౌరాణోపన్యాస చతుష్కము. 0- 8-0

1 శ్రీమద్రామాయణకథ, 2 మహాభారతకథ, 3 జడభరతునికథ 4 ప్రహ్లాదునికథ —ఇందున్నవి.)

15. ఆత్మనివేదనము. పద్యకావ్యము. 1- 4-0

(ప్రపంచమందలి పెక్కు ప్రసిద్ధమతములు సవిమర్శముగ నిందుఁ దెలుపఁబడినవి.

ఆంగ్లేయోపన్యాసములు.

16. యోగ్యత. 0- 2-0

17. ఇప్పటివిద్యార్థి—అప్పటివిద్యార్థి. 0- 3-0

అడ్రెస్—

కూచి నరసింహము పంతులుగారు.

పిఠాపురము, గోదావరిజిల్లా.

1281

1281

END OF TITLE